

รายงานการประเมินสถานการณ์ปัญหาช้างป่า ในภาคตะวันออกของประเทศไทย

Human - Elephant Conflict Assessment in Eastern of Thailand by Rapid Survey



ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์ป่า
สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
พ.ศ. 2567

รายงานการประเมินสถานการณ์ปัญหาช้างป่า
ในภาคตะวันออกของประเทศไทย
Human – Elephant Conflict Assessment
in Eastern of Thailand by Rapid Survey

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี
สำนักอุทยานแห่งชาติ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
พ.ศ. 2567

รายงาน การประเมินสถานการณ์ปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ที่ปรึกษา

พลเอก เฉลิมชัย สิทธิสาท	รองประธานกรรมการโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์
ธัญญา เนติธรรมกุล	ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
อรรถพล เจริญชันษา	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร	ผู้อำนวยการสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
คมกริช เศรษฐบุบผา	ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ

หัวหน้าคณะทำงาน

นายธรรมนุญ เต็มไชย	หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี
นางสาวกุลวณิชฐ์ ดีแก้ว	ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี

คณะทำงาน

มยุรี แสงสว่าง	สุขวินัย คำกลั่น	ปิยธิดา ทองสุข	สว่างพงษ์ วรรณมณี
พาริณา หล้าชู	ทิพย์สุคนธ์ พงศ์สวัสดิ์	นิรามย์ คิตดี	ญาณิศา แซ่เตียว
เมทนะ ศรีจำปา	จามจรี โถทอง	เกศราภรณ์ เจียมสกุล	ศิริลักษณ์ พุทธิโกสิทธิ์
ศิริชัย คำกลั่น	มะยาก็ คาเร้ง	นันทน์ภัส แก้วมณี	ปรีชา วอมอ
สมพิศ มาดี	สิริรัตน์ วัตวิเศษ	สิริ เกื้อเกษมศักดิ์	

วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรูปเล่ม

ธรรมนุญ เต็มไชย	กุลวณิชฐ์ ดีแก้ว	ปิยธิดา ทองสุข	สว่างพงษ์ วรรณมณี
พาริณา หล้าชู	ทิพย์สุคนธ์ พงศ์สวัสดิ์	นิรามย์ คิตดี	ญาณิศา แซ่เตียว
เมทนะ ศรีจำปา	จามจรี โถทอง	เกศราภรณ์ เจียมสกุล	

ภายใต้โครงการจัดทำข้อมูลอัตลักษณ์และประเมินสถานการณ์ช้างป่าในอุทยานแห่งชาติ

และพื้นที่อนุรักษ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2566

แผนการใช้จ่ายเงินอุทยานแห่งชาติ โครงการที่คณะกรรมการเงินอุทยานแห่งชาติ เห็นชอบในการประชุมครั้งที่ 4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่อังคารที่ 18 เมษายน 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาการประเมินสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในภาคตะวันออกของประเทศไทย ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลโดยการสอบถามการพบเห็นร่องรอยของช้างป่าและทัศนคติของชุมชนในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงภูมิทัศน์ด้วยเครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าจนถึงปี พ.ศ. 2567 ช้างป่ามีการกระจายออกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ใน 7 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี และตราด รวมทั้งหมด 41 อำเภอ 184 ตำบล และ 1,207 หมู่บ้าน พื้นที่ที่พบปัญหาความขัดแย้งสูงในแต่ละจังหวัด เช่น ตำบลเขาน้อย จังหวัดระยอง, ตำบลคลองพลู จังหวัดชลบุรี, ตำบลท่ากระดาน จังหวัดฉะเชิงเทรา, ตำบลแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี และตำบลปอพลอย จังหวัดตราด

จากข้อมูลการศึกษา พบว่าระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าลดลงในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในหมู่บ้านคชานุรักษ์ตามแนวพระราชดำริ เนื่องจากชุมชนมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างป่า อีกทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และการจัดตั้งระบบชดเชยความเสียหายที่ดีกว่าเดิม ที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชนในทางบวก ส่งผลให้การจัดการปัญหาที่มีความรอบคอบและลดความขัดแย้งลง

การศึกษายังระบุถึงข้อจำกัดในการจัดการปัญหาช้างป่า โดยเฉพาะในด้านการบริหารงบประมาณและการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างรื้อกันช้างในบางพื้นที่ยังไม่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาเพราะช้างป่าส่วนใหญ่หากินนอกพื้นที่ป่า นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ที่พบช้างป่ากระจายอยู่นั้นมักมีห้วยอมป่าขนาดเล็ก ทำให้การผลักดันช้างกลับเข้าป่าใหญ่เป็นไปได้ยากขึ้น

การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่า การจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และต้องปฏิบัติภารกิจด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีความเข้มแข็ง การให้ความรู้และทัศนคติที่ดี จะช่วยลดความเสียหายจากช้างและสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชนได้มาก ทั้งนี้ แนวทางตามแนวพระดำริภายใต้โครงการพัชรสุธาชานุรักษ์ เช่น หมู่บ้านคชานุรักษ์ ศูนย์ปฏิบัติการคชานุรักษ์ การฟื้นฟูถิ่นที่อยู่ช้างป่า ควรได้รับการนำมาสืบสาน รักษา และต่อยอดขยายภารกิจต่อไปอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ปัญหาช้างป่า ป่าตะวันออก การจัดการสัตว์ป่า

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ทั้งส่วนของการเข้าไปสอบถาม การให้ข้อมูล การให้คำแนะนำ และการอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ ดังนี้

หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว จังหวัดตราด
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง จังหวัดระยอง/จันทบุรี
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น จังหวัดจันทบุรี
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
นายมงคล ศรีอนันต์ ผู้จัดการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตศรีราชา
นายคำรณ เลียดประถม กรมป่าไม้
หลวงพ่อมันัส มนต์ชาโต สำนักปฏิบัติธรรมเขาแหลม
หลวงพ่อนพ วราโก สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำสวนขนุน
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่าบ้านทับทิมสยาม 01
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่าบ้านคลองตาอิน
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่าบ้านคลองมะหาด
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่าเขาชะเมา
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่า อำเภอนายายอาม
อาสาศูนย์เฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าชอย 14
ชุดอาสาสมัครผลักดันช้างป่าองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระดาน
ชุดไล่ช้างฉม้นทิม
ชุดเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าบ้านเขาหอม
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ ชบ. 1 (คลองกุ่ม)
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ ชบ. 2 (เขาพริก)
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รย. 3 (ห้วยทับมอญ)
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ จบ. 1 (ห้วยสะพานหิน)
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ จบ. 1 (จันทาแป๊ะ)
หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ จบ. 3 (ขุนช่อง)

หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ จบ. 4 (จันทเขลม)

สวนป่าลาดกระทิง จังหวัดฉะเชิงเทรา

สวนป่าสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

สวนป่าคลองตะเกรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

สนามกอล์ฟ ชาเทรียม กอล์ฟ รีสอร์ท สอยดาว จันทบุรี

สนามฝึกกองทัพเรือ หมายเลข 16 บ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

บริษัท ผลิตภัณฑ์อาหารเมอริท จำกัด

นายธนดล เมตตา นายสมนึก บุญประโคน นายอุทิศ เคหะธรรม นายรณกร จันทร์เลิศ

นายสำราญ ชำนาญชล นายสุขสันต์ แสนวงศ์ นางสาวสุภาณี เสาวรส นายแสงชัย โยธี

กำนันตระกูล สว่างอารมย์ กำนันสมจิตร สารูชาติ ผู้ใหญ่จุฑารัตน์ สอดส่อง

คุณลำพูน ยอดยาดี ผู้ใหญ่สมชาย รถทอง

ตลอดถึงหมู่บ้านคชานุรักษ์ ชุมชน และอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
เป้าหมายของการศึกษา	3
ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์	4
การตรวจเอกสาร	5
ภาคตะวันออก	5
กลุ่มป่าตะวันออก	15
ปัญหาช้างป่าในประเทศไทย	25
ปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออก	35
อุปกรณ์และวิธีการศึกษา	41
ผลและวิจารณ์	
1. การกระจายและความหนาแน่นของประชากรช้างป่า	46
1.1 การปรากฏของช้างป่าในภาคตะวันออก	46
1.2 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดระยอง	48
1.3 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดชลบุรี	52
1.4 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา	55
1.5 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี	59
1.6 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	63
1.7 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	68
1.8 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดตราด	77
2. ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่	94
2.1 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในภาคตะวันออก	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดระยอง	96
2.3 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี	98
2.4 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา	100
2.5 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรี	102
2.6 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว	104
2.7 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี	106
2.8 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดตราด	108
3. ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่ตามฤดูกาลของปีหรือเป็นครั้งคราว	117
3.1 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในภาคตะวันออก	117
3.2 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดระยอง	119
3.3 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดชลบุรี	124
3.4 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดฉะเชิงเทรา	128
3.5 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดปราจีนบุรี	130
3.6 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดสระแก้ว	134
3.7 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดจันทบุรี	140
3.8 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดตราด	152
4. พื้นที่ที่พบทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว	162
4.1 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดระยอง	162
4.2 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดชลบุรี	164
4.3 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดฉะเชิงเทรา	165
4.4 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดปราจีนบุรี	167

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.5 พื้นที่มีทั้งข้างประจำถิ่นและข้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดสระแก้ว	169
4.6 พื้นที่มีทั้งข้างประจำถิ่นและข้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดจันทบุรี	171
4.7 พื้นที่มีทั้งข้างประจำถิ่นและข้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดตราด	174
5. ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า	175
5.1 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออก	175
5.2 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดระยอง	181
5.3 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดชลบุรี	184
5.4 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา	186
5.5 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี	191
5.6 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	193
5.7 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	197
5.8 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดตราด	203
6. ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่า	213
6.1 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในภาคตะวันออก	213
6.2 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดระยอง	215
6.3 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดชลบุรี	219
6.4 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา	220
6.5 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี	221
6.6 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	222
6.7 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	223
6.8 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดตราด	225

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปและวิจารณ์ผล	234
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	237
ภาคผนวก	243

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียง (ปี พ.ศ. 2561 – 2566)	8
2	จำนวนตัวอย่างที่ทำแบบสอบถามจากพื้นที่ต่าง ๆ	41
3	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่าเข้ามาหากินในแต่ละเขตการปกครอง	87

ตารางภาคผนวกที่

1	การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดระยอง	244
2	การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี	249
3	การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	253
4	การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี	260
5	การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว	265

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางภาคผนวกที่	หน้า
6 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	273
7 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดตราด	286

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ที่ตั้งและขอบเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	6
2 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2513 - 2543	11
3 พื้นที่ไม้ใช้ป่าที่มีสถานภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้	24
4 จำนวนช้างป่าในประเทศไทย	26
5 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561	37
6 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561	38
7 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่พบทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561	38
8 ภูมิทัศน์ระดับความขัดแย้งของคนและช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561	39
9 ภูมิทัศน์ระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561	40
10 จุดที่เก็บตัวอย่างด้วยแบบสอบถามจากการศึกษาครั้งนี้	44

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
11	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในภาคตะวันออกเฉียง	79
12	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดระยอง	80
13	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดชลบุรี	81
14	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา	82
15	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี	83
16	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	84
17	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	85
18	จำนวนและการกระจายของข้างป่าในจังหวัดตราด	86
19	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียง	109
20	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดระยอง	110
21	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี	111
22	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา	112
23	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรี	113
24	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว	114
25	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี	115
26	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดตราด	116
27	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในภาคตะวันออกเฉียง	154
28	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดระยอง	155
29	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดชลบุรี	156
30	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดฉะเชิงเทรา	157
31	จำนวนและการกระจายของข้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดปราจีนบุรี	158

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
32	จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดสระแก้ว	159
33	จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดจันทบุรี	160
34	จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดตราด	161
35	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในภาคตะวันออก	205
36	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดระยอง	206
37	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดชลบุรี	207
38	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ในจังหวัดฉะเชิงเทรา	208
39	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ในจังหวัดปราจีนบุรี	209
40	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	210
41	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	211
42	ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดตราด	212
43	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในภาคตะวันออก	226
44	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดระยอง	227
45	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดชลบุรี	228
46	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา	229
47	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี	230
48	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว	231
49	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี	232
50	ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดตราด	233

คำนำ

ปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่ารวมกันทั้งสิ้น 2,384 ตัว (ไสว, 2547) ในจำนวนนี้มีกลุ่มป่าที่มีช้างป่าอาศัยอยู่เกิน 100 ตัว 6 แห่ง คือ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าตะวันออก และกลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย - สาระวิน

ปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่าประมาณ 3,127 - 3,342 ตัว กระจายอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 69 แห่ง ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติ 38 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 31 แห่ง (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2560) แต่กลุ่มป่าที่มีประชากรช้างป่าเกิน 100 ตัว ได้เปลี่ยนเป็น กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าฮาลา - บาลา กลุ่มป่าเขาหลวง - เขาบรรทัด กลุ่มป่าภูเมี่ยงภูทอง และกลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของประชากรช้างป่าและการอนุรักษ์อย่างเข้มแข็ง แต่การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่า ได้สร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า (Human - Elephant Conflict) ซึ่ง พิเชฐ และคณะ (2561) กล่าวว่าปัญหานี้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยพื้นที่ที่มีปัญหาได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 105 เมื่อเทียบกับข้อมูลจากการรายงานของ Srikrachang (2003) และการขยายตัวของพื้นที่ที่มีปัญหาได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก เป็นพื้นที่ที่เกิดปัญหาคนกับช้างป่ามากเป็นลำดับแรกควบคู่กับกลุ่มป่าตะวันตก

เมื่อปี พ.ศ. 2561 ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี ได้ทำการประเมินการกระจายและระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าแบบเร่งด่วน (rapid survey) โดยใช้วิธีสอบถามการพบเห็นและร่องรอย รวมถึงทัศนคติต่อปัญหา ในระดับอำเภอ ตำบล และตัวแทนหมู่บ้าน นำมาวิเคราะห์เชิงภูมิทัศน์ของปัญหา ด้วยเครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและการบริหารโครงการแก้ไขปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี สามารถจำแนกอัตลักษณ์ช้างป่าได้จำนวน 115 ตัว รวมกับอัตลักษณ์ช้างป่าในปี พ.ศ. 2564 ที่ศูนย์วิจัยฯ ได้ดำเนินการไปแล้ว 220 ตัว รวมเป็น 335 ตัว ซึ่งข้อมูลนี้คาดว่าป็นจำนวนประมาณ 2 ใน 3 ของประชากรช้างป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงการพัชรสุธาชาอนุรักษ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องด้วยปริมาณ การกระจาย และพฤติกรรมของช้างป่าที่ออกมาหากินในบริเวณต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและปรากฏชัดเจนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การประเมินการกระจายของสถานการณ์ช้างป่าจึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันทันต่อสถานการณ์ ทั้งการประเมินสถานการณ์ในเชิงภูมิทัศน์ (landscape) และ

การติดตามช้างป่าแต่ละตัวด้วยข้อมูลการจำแนกอัตลักษณ์ เพื่อศึกษารูปแบบการเคลื่อนย้ายหากิน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาดังกล่าว เพื่อให้มีข้อมูลมาใช้ในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ในประเทศไทย มีหลายหน่วยงาน หลายแนวคิด และมีวิธีการที่แตกต่างกัน โดยมีบางพื้นที่และบางวิธีการเท่านั้นที่ได้ผล ในกลุ่มป่าตะวันออกก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางวิธีการแก้ไขปัญหา แต่พื้นที่หลายบริเวณกลับกลายเป็นปัญหารุนแรงและบานปลายโดยมองข้ามการหาสาเหตุที่แท้จริงและการประเมินผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดจากวิธีการแก้ไขปัญหานั้นนำมาใช้ การศึกษาครั้งนี้ จึงมีแนวความคิดที่จะประเมินสภาพปัญหาโดยการมองในเชิงพื้นที่ (spatial) เพื่อย้อนกลับไปหาสาเหตุที่เป็นตัวเร่งระดับความรุนแรงของปัญหา สำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขให้ปัญหาบรรเทาความรุนแรงลง โดยการมองในเชิงภูมิทัศน์ (landscape) ในระดับภูมิภาคของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์

1. ประเมินสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในห้วงปี พ.ศ. 2565 ในเชิงพื้นที่ (spatial) เพื่อย้อนกลับไปหาสาเหตุที่เป็นตัวเร่งระดับความรุนแรงของปัญหาสำหรับนำมาใช้ในการวางแผน โดยการมองในเชิงภูมิทัศน์ (landscape)
2. ประเมินสาเหตุของการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปัญหาในแต่ละบริเวณ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงประเด็นและเหมาะสมสำหรับแต่ละบริเวณ

เป้าหมายของการศึกษา

1. ทราบสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาในแต่ละบริเวณ และสามารถกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงกับประเด็นสาเหตุ
2. มีระบบฐานข้อมูลของช้างป่าในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นปัจจุบัน
3. มีข้อมูลสนับสนุนโครงการพัชรสุธาธารานุรักษ์ และเป็นข้อมูลชี้้นำการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภูมิภาคอื่นของประเทศไทย

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

- สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ทรัพยากรทางบก ประเด็นย่อยที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
- สอดคล้องกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 นโยบายที่ 10 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน

2. ยุทธศาสตร์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สงวน อนุรักษ์ฟื้นฟู และจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างบูรณาการและยั่งยืน
- สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปี พ.ศ. 2566 เรื่อง บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสมดุลในทุกมิติ

3. แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติ

- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติ ข้อ 11. โครงการสนับสนุนและพัฒนากิจการอุทยานแห่งชาติ

การตรวจเอกสาร

1. ภาคตะวันออก

1.1 อาณาเขต

ภาคตะวันออก เป็นภูมิภาคย่อยทางด้านตะวันออกของประเทศไทย เดิมถือเป็นส่วนหนึ่งของภาคกลาง อยู่ติดชายฝั่งอ่าวไทยด้านตะวันออก นับเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ผลไม้ และอัญมณีของประเทศ

พื้นที่ของภาคตะวันออกมีขอบเขตติดต่อกับภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับประเทศกัมพูชา

ทิศใต้ ติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทยและภาคกลาง

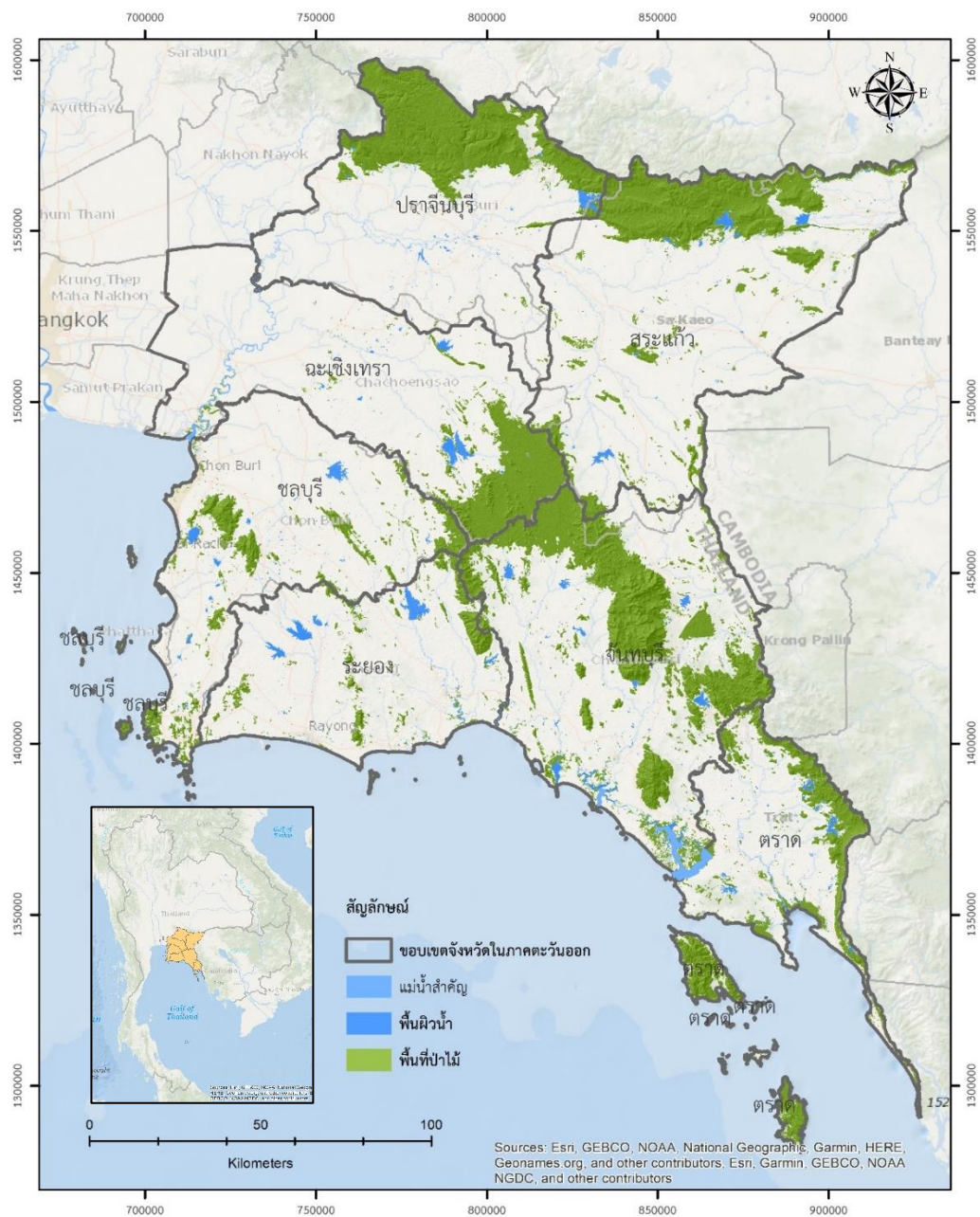
1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันออกโดยรวมเป็นพื้นที่ราบสูงสลับกับภูเขาที่มีอยู่ทางตอนเหนือและตอนกลางค่อนข้างไปทางทิศตะวันออก ส่วนพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลบริเวณด้านตะวันตกเป็นภูเขากระจัดกระจาย ทิศเหนือมีภูเขาสันกำแพงเป็นแนวแบ่งแยกอาณาเขตของภาคตะวันออกกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ราบที่เกิดขึ้นระหว่างเทือกเขาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับเทือกเขาในตอนกลางของภาคตะวันออก เป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา ส่วนทางตะวันออกของพื้นที่ตอนบนของภาคจะมีลุ่มน้ำขนาดเล็ก คือ ลุ่มน้ำโตนเลสาบ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสระแก้วและบางส่วนของจันทบุรี ส่วนทิศตะวันออกเฉียงใต้มีทิวเขาบรรทัด ซึ่งเป็นทิวเขาที่เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา ส่วนตอนกลางของภาคมีเทือกเขาจันทบุรี และมีเขาสอยดาวที่เป็นยอดเขาสูงที่สุดในภาคตะวันออก เป็นแนวเขาสำคัญ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี), 2550) และมีแม่น้ำสายสำคัญอยู่หลายสาย ที่ไหลลงสู่อ่าวไทย ได้แก่ แม่น้ำระยอง แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำประแสร์ แม่น้ำตราด แม่น้ำบางปะกง

1.3 เขตการปกครอง

แผนที่ภาคตะวันออก ที่กำหนดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แบ่งจังหวัดเป็นภูมิภาคด้วยระบบ 6 ภาค เป็นการแบ่งที่เป็นทางการโดยคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ และประกาศใช้โดยราชบัณฑิตยสภา โดยภาคตะวันออกของระบบ 6 ภาคนี้ ประกอบไปด้วยเขตการปกครอง 7 จังหวัด (ภาพที่ 1) ประกอบด้วย



ภาพที่ 1 ที่ตั้งและขอบเขตของภาคตะวันออกของประเทศไทย

1.3.1 จังหวัดระยอง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอแกลง อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านฉาง อำเภอวังจันทร์ อำเภอเขาชะเมา และ อำเภอนิคมพัฒนา รวม 54 ตำบล 439 หมู่บ้าน 181 หมู่บ้าน (จังหวัดระยอง, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 771,189 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.2 จังหวัดชลบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอเกาะจันทร์ อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอเกาะสีชัง รวม 92 ตำบล 687 หมู่บ้าน (จังหวัดชลบุรี, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 1,618,066 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.3 จังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางคล้า อำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอคลองเขื่อน มี 93 ตำบล 892 หมู่บ้าน (จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 730,543 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.4 จังหวัดปราจีนบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอบ้านสร้าง อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมโหสถ อำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอนาดี รวม 65 ตำบล 708 หมู่บ้าน (จังหวัดปราจีนบุรี, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 499,563 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.5 จังหวัดสระแก้ว แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ คือ อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอคลองหาด อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวังสมบูรณ์ และอำเภอเขาฉกรรจ์ รวม 59 ตำบล 731 หมู่บ้าน (จังหวัดสระแก้ว, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 562,902 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.6 จังหวัดจันทบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ คือ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอมะขาม อำเภอสอยดาว อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอนายายอาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอขลุง และอำเภอแก่งหางแมว รวม 76 ตำบล 731 หมู่บ้าน (จังหวัดจันทบุรี, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 536,436 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.3.7 จังหวัดตราด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตราด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะช้าง และอำเภอเกาะกูด รวม 37 ตำบล 261 หมู่บ้าน (จังหวัดตราด, 2567) มีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 227,052 คน (กรมการปกครอง, 2567)

1.4 เศรษฐกิจและสังคม

1.4.1 ข้อมูลประชากร

จากสถิติจำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – 2566 พบว่าประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2561 จำนวนประชากรรวมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 4,795,912 คน จนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 4,945,751 คน ในปี 2566 ซึ่งมีจำนวนประชากรเพศหญิงมากกว่าประชากรเพศชาย จังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรรวมมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 32.72 รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ร้อยละ 15.59 จังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 14.77 จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ 11.38 จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 10.85 จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยละ 10.10 และจังหวัดตราด ร้อยละ 4.59 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี พ.ศ. 2561 – 2566)

จังหวัด	ปี 2566	ปี 2565	ปี 2564	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
ชลบุรี	1,618,066	1,594,758	1,583,672	1,566,885	1,558,301	1,535,445
ฉะเชิงเทรา	730,543	726,687	724,178	720,718	720,113	715,009
ระยอง	771,189	759,386	751,343	741,524	734,753	723,316
สระแก้ว	562,902	562,816	561,992	560,925	566,303	564,092
จันทบุรี	536,436	536,144	536,557	535,559	537,698	536,496
ปราจีนบุรี	499,563	497,778	495,325	493,670	494,680	491,640
ตราด	227,052	227,808	228,376	228,536	229,958	229,914
รวม	4,945,751	4,905,377	4,881,443	4,847,817	4,841,806	4,795,912

หมายเหตุ ข้อมูลจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม ของปีนั้น ๆ

ที่มา: กรมการปกครอง สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน) (ออนไลน์)

1.4.2 การประกอบอาชีพ

โครงสร้างการผลิตหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย สาขาอุตสาหกรรม สาขาขายปลีกส่งยานยนต์ สาขาเหมืองแร่ สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงเป็นสำคัญ โดยมีสินค้าหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ คือ ทุเรียน มังคุด ยางพารา มันสำปะหลัง ลำไย สุกกร ไก่เนื้อ ไข่ไก่ กุ้งขาวแวนนาไม สัตว์น้ำขึ้นทำเทียบเรือ และปลานิล แสดงให้เห็นว่า สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับภาคการเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าพืชสวน ประมง และปศุสัตว์ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อพัฒนาอย่างครบวงจรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ นโยบายทางด้านเกษตรอื่น ๆ อาทิ นโยบายการประกันราคาสินค้าเกษตร ระบบส่งเสริมการเกษตร แบบแปลงใหญ่ ตลาดนำการผลิต เกษตรผลิตพาณิชย์ตลาด และการส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ รวมทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐยังเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

1.5 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาและที่ราบ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของภาค มีทิวเขาบรรทัดเป็นแนวกันพรมแดนกับประเทศกัมพูชา ถัดเข้ามามีทิวเขาจันทบุรี ทางเหนือมีทิวเขาสันกำแพงและพนมดงรักวางตัวในแนวตะวันตก - ตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตภาคนี้ กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางตะวันตกและทางใต้เป็นฝั่งทะเลติดกับอ่าวไทย มีเกาะใหญ่น้อยมากมาย (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2567) ลักษณะภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคล้ายคลึงกับภาคใต้ คือ ทางตอนบนของภาคจากปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทราจะมีลักษณะอากาศแบบสะวันนา (Aw) ส่วนทางตอนล่างคือจันทบุรี และตราด จะมีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้นแบบมรสุม (Am) คือ มีฝนตกชุก อากาศร้อนชื้น โดยจังหวัดที่มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดคือ ตราด และจังหวัดที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุดคือ ชลบุรี

ปัจจัยที่ควบคุมอุณหภูมิของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 1) ลมพายุ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันจากทะเลจีนใต้ทำให้เกิดฝนตกหนัก 2) ได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดจากอ่าวไทย ทำให้เกิดฝนตกในภาคนี้ ส่วนลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือไม่มีผลต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากนัก เนื่องจากมีทิวเขาสันกำแพงและพนมดงรักเป็นแนวกันไว้ อากาศจึงไม่ค่อยหนาวเย็น 3) การวางตัวของแนวเทือกเขาจันทบุรีและเทือกเขาบรรทัด จะกั้นทิศทางของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ฝนตกชุกในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด และ 4) ระยะใกล้ไกลทะเล ทางตอนบนของภาคอยู่ห่างจากทะเลมีผลทำให้อากาศร้อน อุณหภูมิสูง ส่วนทางตอนล่างของภาคจะได้รับลมทะเลทำให้อากาศเย็นสบาย

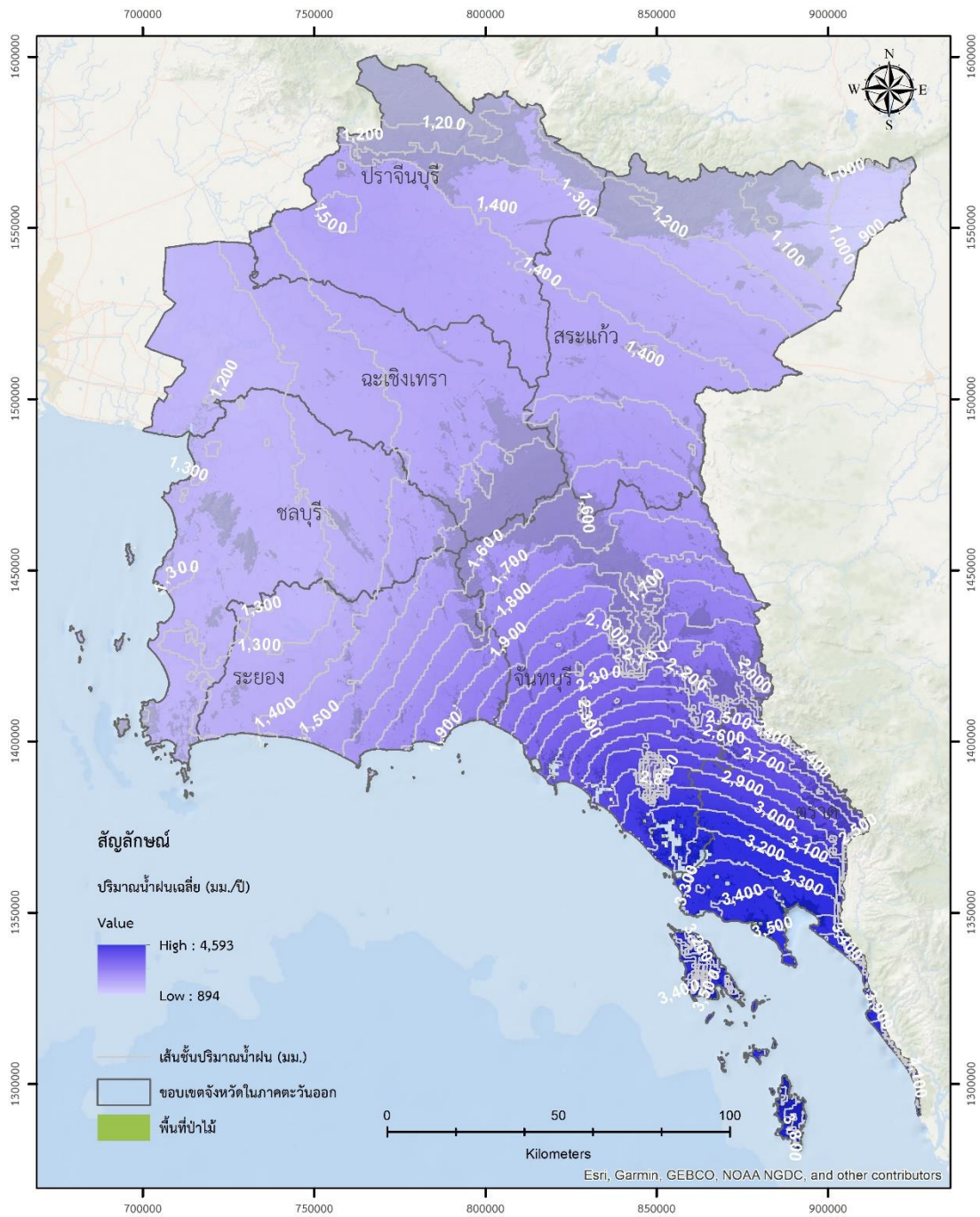
พื้นที่เกือบทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดกับอ่าวไทย ทำให้ได้รับอิทธิพลลมจากทะเลเป็นอย่างมาก ลมประจำฤดูตุลาคม ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมพายุหมุนเขตร้อน และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลของลมประจำถิ่นด้วย (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี), 2550)

ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จะพัดพาฝนตกในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนตุลาคม จึงทำให้เกิดฤดูฝนในช่วงนี้

ลมพายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ ดีเปรสชัน พายุโซนร้อน หรือ ไต้ฝุ่น จะพัดผ่านเข้าภูมิภาคนี้ประมาณเดือนตุลาคม ส่วนใหญ่ทำให้เกิดฝนตกหนัก

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะพัดพาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งจากประเทศจีนมาสู่ภูมิภาคนี้ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์ แต่ลักษณะอากาศจะไม่หนาวเย็นเหมือนภาคเหนือและอีสาน เนื่องจากมีเทือกเขาสันกำแพงและพนมดงรักขวางกั้นแนวมรสุมนี้ไว้ ประกอบกับภูมิภาคนี้อยู่ใกล้ทะเลจึงได้รับอิทธิพลของไอน้ำจากทะเลอยู่บ้าง

สภาพภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถแบ่งเป็น ภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (Tropical savannah climate) ซึ่งมีปริมาณฝนตกน้อย มีอากาศหนาวและแห้งแล้งอย่างเด่นชัด และภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน (Tropical monsoon climate) ซึ่งมีปริมาณฝนตกมากและมีช่วงแห้งแล้งสั้น ปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 1,300 - 4,000 มิลลิเมตร มีปริมาณฝนตกชุกมากขึ้นทางทิศใต้ของตะวันออกเฉียงใต้ของภาค ในช่วงเดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม ช่วงที่มีฝนตกน้อยจะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม - เดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 24.8 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม และ 29.7 องศาเซลเซียสในเดือนเมษายน (ประสงค์, 2542)



ภาพที่ 2 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2513 - 2543

ที่มา : ปรับปรุงจาก Fick and Hijmans (2017)

1.6 ทรัพยากรดิน

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี) (2550) ได้แบ่งทรัพยากรดินของพื้นที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถแบ่งออกตามลักษณะทางธรณีสัณฐานลักษณะการเกิดและความสูงต่ำของพื้นที่ได้ดังนี้

1) ดินที่เกิดบนพื้นที่ภูเขา ดินที่พบบริเวณภูเขาเป็นดินต้นสลับกับหิน ชนิดของดินเปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของหิน เช่น บริเวณที่เป็นหินแกรนิตมักจะเป็นดินทรายปนทรายแป้งและปนดินเหนียว บริเวณหินปูนมักจะเป็นดินเหนียวออกสีแดง เป็นต้น พื้นที่ภูเขานี้พบเป็นบริเวณกว้างทางตอนกลางและทิศตะวันออกเฉียง ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

2) ดินที่เกิดจากหินภูเขาไฟ พบเป็นบริเวณไม่กว้างนัก มีลักษณะเป็นที่ราบระดับสูงซึ่งเกิดจากหินภูเขาไฟที่เย็นตัวนอกผิวโลก พบบริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ดินที่เกิดจากการพองตัวของหินภูเขาไฟนี้มีความหนาแน่นมาก ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวสีแดงหรือสีน้ำตาลแดง

3) ดินที่เกิดบนพื้นที่ที่เปลือกค้ำจากการกัดกร่อน พบเป็นบริเวณกว้างตั้งแต่ทางตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ไหลลงมาถึงจังหวัดตราด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีสภาพเป็นที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลาดชัน ซึ่งเกิดจากการกัดกร่อนจากหินฐานรากดินที่เกิดจากการกัดกร่อนที่เป็นหินแกรนิต หินควอตซ์ไซต์ มักเป็นดินทราย ในกรณีดินที่เกิดจากการกัดกร่อนของหินดินดาน หินฟิลไลต์ หินซีสต์ หินกระดานชนวน หินทราย และหินปูน มักเป็นดินเหนียวสีแดง และมีลูกรังบนดินเหล่านี้

4) ดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอน สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) ดินทรายชายหาดหรือสันทรายริมฝั่งทะเล (Beach Ridge and Bars) พบบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเล และมักเกิดขนานกับชายฝั่ง

(2) ดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเลหรือน้ำกร่อย (Marine and Brackish Water Sediments) ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวสีเข้ม ระบายน้ำไม่ดี พบบริเวณที่น้ำทะเลท่วมถึงในปัจจุบันและบริเวณที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลและที่ราบต่อจากชายฝั่งทะเลเข้ามา และบริเวณที่ราบที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงในอดีต

(3) ดินตะกอนน้ำพา ส่วนใหญ่เนื้อละเอียดปานกลางถึงค่อนข้างหยาบ ซึ่งลักษณะตะกอนแปรตามชนิดและขนาดของตะกอนที่ถูกน้ำพัดพามา พบได้บริเวณที่ราบน้ำท่วมถึง

1.7 ทรัพยากรแร่

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี) (2550) กล่าวว่า ภาคตะวันออกได้มีการสำรวจและศึกษาศักยภาพของพื้นที่โดยกรมทรัพยากรธรณี พบว่ามีทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญ 17 ชนิด ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ทุกจังหวัดของภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และสระแก้ว ดังนี้

- 1) เหล็ก บริเวณที่มีศักยภาพทางแร่เหล็กในภาคตะวันออก ได้แก่ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี
- 2) แมงกานีส บริเวณที่มีศักยภาพทางแร่แมงกานีสที่สำคัญจะอยู่ในท้องที่อำเภอดอนนาค จังหวัดสระแก้ว เกาะคราม จังหวัดชลบุรี และอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- 3) โครไมต์และนิกเกิล ในภาคตะวันออกพบ 3 บริเวณ ตั้งแต่อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี จนถึงอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว และต่อเนื่องไปถึงตอนเหนือของอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
- 4) โมลิบดีไนต์ มีการสำรวจพบเพียงแห่งเดียวในบริเวณบ้านน้ำขุ่น ตำบลตะเคียนทอง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
- 5) ตะกั่วและสังกะสี มักเกิดร่วมกันในลักษณะสภาพทางธรณีวิทยาที่คล้ายคลึงกัน จึงพบแร่ทั้งสองชนิดนี้เกิดร่วมกันในแหล่งเดียวกัน ในภาคตะวันออกพบบริเวณอำเภอบ้านบึง และอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
- 6) พลวง บริเวณที่มีศักยภาพทางแร่พลวง ได้แก่ บริเวณอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และเขตติดต่อระหว่างอำเภอแกลง จังหวัดระยอง กับอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- 7) ทองคำ ในภาคตะวันออกพบว่ามีพื้นที่ศักยภาพทางแร่ทองคำ 2 บริเวณ คือบริเวณอำเภอเมือง และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และบริเวณอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 8) ทองคำขาว ในภาคตะวันออกพบในบริเวณอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ไปถึงตอนเหนือของอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

- 9) ยูเรเนียม พบในบริเวณเขาหิน ต่าบลนายายอาม อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นบริเวณที่พบหินไรโอเดไซด์ซึ่งเป็นหินอัคนี ประเภทหินแกรนิตและหินภูเขาไฟ ที่พบว่ามีแร่ยูเรเนียม เกิดร่วม
- 10) แบริต์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีศักยภาพทางแร่แบริต์สูง คือ ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
- 11) โดโลไมต์ มักพบอยู่ร่วมกับหินปูนยุคต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบได้ในบริเวณกิ่งอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
- 12) แมกนีไซต์ พบบริเวณแหล่งบ้านคลองตาสูตร ตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว และพบบริเวณที่มีศักยภาพ ได้แก่ บริเวณตอนใต้ของอำเภอเมืองติดต่อกับอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว และตอนเหนือของอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
- 13) ดินขาว บริเวณที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ บริเวณอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง
- 14) ทรายแก้ว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือว่าเป็นแหล่งทรายแก้วที่สำคัญของประเทศ พบได้โดยทั่วไปในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด
- 15) ทัลก์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบเพียงแห่งเดียวที่จังหวัดจันทบุรี
- 16) รัตนชาติ - พลอย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือว่าเป็นแหล่งรัตนชาติที่สำคัญของประเทศ พบมากในบริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง อำเภอขลุง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ติดต่อกับบริเวณอำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
- 17) หินเพื่อการอุตสาหกรรมก่อสร้าง แร่กลุ่มนี้จัดเป็นทรัพยากรแร่ที่มีปริมาณสำรองตามธรรมชาติมากมาย และมีการกระจายตัวอยู่ทุกจังหวัด

2. กลุ่มป่าตะวันออก

กลุ่มป่าตะวันออก (Eastern Forest Complex: EFCOM) หรือ ที่รู้จักกันในชื่อของ ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด แต่เดิมหมายถึงพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เชื่อมติดต่อกันในเขตบรรจบของ 5 จังหวัดในภาคตะวันออก คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยพื้นที่อนุรักษ์ 5 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น และอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ต่อมาได้มีการแบ่งพื้นที่อนุรักษ์ในประเทศไทยออกเป็น 20 กลุ่มป่า โดยป่าตะวันออก ได้รวมกับ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน ใช้ชื่อว่า กลุ่มป่าตะวันออก (Eastern forest complex: EFCOM) รวมเนื้อที่ 1,644,531 ไร่ หรือประมาณ 2,631 ตารางกิโลเมตร (ทรงธรรม และ ธรรมบุญ, 2560)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำปราจีน และลุ่มน้ำโตนเลสาบ เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาจันทบุรี มีความลาดชันไม่มากนัก ตอนกลางส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกฟูก ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูเขาสูง พื้นที่กว่าร้อยละ 80 ปกคลุมด้วยป่าดิบแล้ง ส่วนที่เหลือเป็นป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสำคัญหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำเวฬุวัน แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแสร์ คลองตะเกรา คลองเครือหวาย และแควสียัด

สภาพภูมิอากาศ อยู่ในเขตร้อนลมมรสุมพัดผ่าน จึงมักเกิดพายุโซนร้อนในช่วงเดือนสิงหาคม ฝนตกชุก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 1,400 – 3,000 มิลลิเมตร โดยปริมาณน้ำฝนจะมากที่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่และค่อยลดต่ำลงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ (ทรงธรรม และ ธรรมบุญ, 2560)

กลุ่มป่าตะวันออก อยู่ในเขตชีวภูมิศาสตร์ของพืชพรรณ กลุ่มพรรณพฤษชาติภูมิภาคอินโดจีน (Indo – Chinese elements) และกลุ่มพฤษชาติมาเลเซีย (Malaysian elements) พืชพรรณที่พบหลายชนิดเป็นพรรณไม้หายากและมีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa* (Kurz) Craib) กระบก (*Irvingia malayana* Oliv. ex A. W. Benn.) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb. ex G. Don) พื้นที่ป่าแห่งนี้มีการสำรวจพบสัตว์ป่าไม่น้อยกว่า 482 ชนิด ประกอบด้วย นก 284 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 53 ชนิด ปลาน้ำจืด 23 ชนิด และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกว่า 122 ชนิด เช่น ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) วัวแดง (*Bos javanicus*) เลียงผาเหนือ (*Capricornis milneedwardsii*) หมูป่า (*Ursus thibetanus*) ชะนีมงกุฏ (*Hylobates*

pileatus) เสือปลา (*Prionailurus viverrinus*) เสือดาว (*Panthera pardus*) หมีหมา (*Helarctos malayanus*) อีเห็นเครือ (*Paguma larvata*)

บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ เชื่อมต่อกับพื้นที่ใช้ประโยชน์อเนกประสงค์ซำโลด (Samlaut Multiple Use Management Area) และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมซำเก๊า (Phnom Samkos Wildlife Sanctuary) ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นพื้นที่คุ้มครองเชื่อมต่อระหว่างประเทศ (Transboundary Protected Area หรือ Transboundary Corridor) ระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน 1 ใน 11 แห่ง (ทรงธรรม และ ธรรมบุญ, 2560)

กลุ่มป่าตะวันออก เป็นกลุ่มป่าผืนใหญ่ (ที่เป็นพื้นที่บก) เพียงหนึ่งเดียวของภาคตะวันออก จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบที่มีการพึ่งพิงทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากผืนป่าแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร พืชสมุนไพร การท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นแหล่งต้นน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะการเป็นแหล่งต้นน้ำดิบที่ผลิตน้ำเพื่อใช้ในการอุตสาหกรรมและการเกษตรให้กับพื้นที่ภาคตะวันออกทั้งหมด

2.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่อนุรักษ์ในกลุ่มป่าตะวันออก

ประวัติความเป็นมาของพื้นที่อนุรักษ์ในกลุ่มป่าตะวันออก ตามข้อมูลของ สำนักอุทยานแห่งชาติ (2560) ข้อมูลเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตาม สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า (2560) ดังนี้

1) อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง

ตั้งอยู่ในท้องที่ อำเภอแกลง อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง และอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางภาคตะวันออกของประเทศไทย มีสภาพป่าดงดิบ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารของจังหวัดระยอง มีเนื้อที่ประมาณ 52,300 ไร่ หรือ 83.68 ตารางกิโลเมตร

เมื่อปี พ.ศ. 2517 นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล เลขาธิการนิคมไพรสมาคม ได้มีหนังสือลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2517 และชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ได้มีหนังสือ ที่ ชอธ. 020/2517 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2517 ขอให้พิจารณาจัดตั้งบริเวณพื้นที่ป่าเขาชะเมา ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ในขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 20 สิงหาคม 2517 ได้ตีพิมพ์บทความ “เสียงเรียกจากป่าเขาชะเมา” เรียกร้องให้พิจารณากำหนดป่าเขาชะเมา-เขาวง ให้เป็นวนอุทยานหรืออุทยานแห่งชาติเพื่อรักษาไว้ก่อนที่จะถูกบุกรุกทำลาย กรมป่าไม้จึงดำเนินการสำรวจสภาพพื้นที่ป่าเขาชะเมา-เขาวง และคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2518 ให้กำหนด

บริเวณดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเขาชะเมาในท้องที่ ตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และตำบลแก่งหางแมว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และ ป่าเขาวงในท้องที่ตำบลกงดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และตำบลนายายอาม อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 92 ตอนที่ 267 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2518

ลักษณะภูมิประเทศ บริเวณเขาชะเมาเป็นภูเขาสูงชัน ลักษณะเป็นสันเขา (Ridgetops) มีความลาดเทปานกลาง และพื้นที่ไหล่เขาค่อนข้างชัน มียอดเขาสูงสุด คือ ยอดเขาชะเมา สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,024 เมตร และจุดต่ำสุดจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 51 เมตร ส่วนลักษณะภูมิประเทศบริเวณเขาวงเป็นแบบคาสต์ (Karst Topography) เป็นลักษณะเขาลูกโดด เกิดจากการละลายตัวของหินปูน มีลักษณะแอ่งหินปูน หลุมยุบ และถ้ำ มียอดเขาสูงสุด อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 162 เมตร และจุดต่ำสุด สูงจากระดับน้ำทะเล 96 เมตร

สังคมพืชส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง ยกเว้นบริเวณยอดเขาชะเมาที่มีสภาพเป็นป่าดิบเขา พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ไม่น้อยกว่า 28 ชนิด (ไม่รวมสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กลุ่มค้างคาว) นก 107 ชนิด เมื่อได้จัดจำแนกสถานภาพของสัตว์ป่าที่สำรวจพบในพื้นที่แนวเชื่อมต่อทางระบบนิเวศ ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (ไม่รวมสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกลุ่มค้างคาว) จำนวน 1 ชนิด คือ เลียงผาใต้ (*Capricornis sumatraensis*) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 26 ชนิด ที่สำคัญคือ ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) วัวแดง (*Bos javanicus*) หม่าใน (*Cuon alpinus*) และ เสือลายเมฆ (*Neofelis nebulosa*)

2) อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น

ตั้งอยู่ระหว่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในเขตตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เดิมคือป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนซ่อง เคยเป็นพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อการบุกรุกทำลาย กรมป่าไม้ จึงดำเนินการสำรวจพบว่ามีศักยภาพต่อการกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยใช้ชื่อว่า “อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น” มีเนื้อที่ประมาณ 75,000 ไร่ หรือ 120 ตารางกิโลเมตร

สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด ซึ่งจัดเป็นที่ราบต่ำที่กว้างใหญ่ มีพื้นที่เป็นภูเขาสูงติดต่อกันเป็นเทือกยาวลงมาจากเหนือจดใต้ ทางด้านตะวันออกเป็นแนวขนานขยายถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มียอดเขาสูงสุด คือ ยอดเขาสิบห้าชั้น มีความสูง 802 เมตร จาก

ระดับน้ำทะเลปานกลาง ในตอนกลางของพื้นที่มีภูเขาสูงต่ำ ๆ คือ เขาสะท้อน ทางตอนใต้ของพื้นที่มีเขา สะบ่า ด้านทิศเหนือติดต่อกันเป็นผืนป่าเดียวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน

สภาพป่าบริเวณนี้เคยผ่านการสัมปทานทำไม้มาแล้ว แต่ยังมีหลายบริเวณที่พื้นสภาพเป็น ป่าที่สมบูรณ์ มีพรรณไม้ที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลายชนิด สัตว์ป่าที่สำคัญในบริเวณนี้ เช่น ช้างป่า (*Elephas maximus*) กวางป่า (*Rusa unicolor*) เก้งใต้ (*Muntiacus muntjak*) วัวแดง (*Bos javanicus*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) หมูหมา (*Helarctos malayanus*) และสัตว์จำพวกนก เช่น นกเงือก (*Buceros spp.*) นกขุนทอง (*Gracula religiosa*) นกกระสาคอขาว (*Cinonia episcopus*) และไก่ฟ้าหลังขาว (*Lophura nycthemera*) เป็นต้น

3) อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

มีเนื้อที่ประมาณ 58.31 ตารางกิโลเมตร หรือ 36,444.05 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่า เขาคิชฌกูฏหรือเขาพระบาท ท้องที่อำเภอมะขาม และอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ภูเขา ทิวทัศน์ที่งดงาม มียอดเขาสูงสุดอยู่ในระดับความสูง 1,000 เมตร มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตกกระต๊อง และปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่เกี่ยวข้องกับตำนานทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะรอยพระ พุทธบาทบนยอดเขาคิชฌกูฏ

เมื่อปี พ.ศ. 2501 นายกนิยมไพโรสมาคม ได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร เสนอให้รักษาป่าเขาคิชฌกูฏ ท้องที่จังหวัดจันทบุรี ไว้เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าและจัดให้เป็นอุทยาน แห่งชาติ และเริ่มมีการสำรวจข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2517 เห็นว่าควรจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้จึงได้ ดำเนินการขอเพิกถอนป่าเขาคิชฌกูฏ ซึ่งมีสถานภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และดำเนินการจัดตั้งป่า เขาคิชฌกูฏเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเขาคิชฌกูฏ ในท้องที่ ตำบลตะเคียนทอง ตำบลฉนวน ตำบลพลวง และตำบลวังแฉิม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นอุทยาน แห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 94 ตอนที่ 38 ลงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 ต่อมาได้ มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเนื้อที่บางส่วน จำนวน 242.95 ไร่ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 64 ก ลงวันที่ 24 ก.ย. 2541 จึงคงเหลือพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ 36,444.05 ไร่ หรือ 58.31 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะสังคมพืช ทั้งหมดเป็นประเภทไม่ผลัดใบ โดยส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้น และ บางส่วนเป็นป่าดิบเขาและป่าดิบแล้ง พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ เช่น ยางแดง (*Dipterocarpus turbinatus* C. F. Gaertn) กระบาก (*Anisoptera costata* Korth.) หย่อง (*Archidendron quocense* (Pierre) I. C. Nielsen) มะก้อ (*Castanopsis diversifolia* (Kurz) King ex Hook. f.) บุนนาค (*Mesua ferrea* L.) ลูกดิ้ง

(*Parkia sumatrana* Miq. subsp. *streptocarpa* (Hance) H. C. Hopkins) เนียนดำ (*Diospyros sumatrana* Miq.) มะไฟ (*Baccaurea ramiflora* Lour.) Baehni) สำรอง (*Scaphium affine* (Mast.) Pierre) กระบก กิ้ง (*Hopea helferi* (Dyer) Brandis) ชัน (*Shorea thorelii* Pierre ex Laness.) รง (*Garcinia hanburyi* Hook. f.)

สัตว์ป่าที่พบ เช่น ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระทิง (*Bos gaurus*) เสือปลา (*Prionailurus viverrinus*) หมีควาย (*Ursus thibetanus*) กวางป่า (*Rusa unicolor*) เก้งใต้ (*Muntiacus muntjak*) เลียงผาใต้ (*Capricornis sumatraensis*) หมูป่า (*Sus scrofa*) ชะนีมงกุฎ (*Hylobates pileatus*) เป็นต้น

4) อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว

อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาสมิง (ป่าคลองใหญ่-เขาไฟไหม้) เนื้อที่ประมาณ 123,700 ไร่ หรือ 197.92 ตารางกิโลเมตร ในท้องที่ตำบลหนองบอน ตำบลช้างทุน ตำบลบ่อพลอย ตำบลนันทรี และตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ได้รับการสำรวจเพื่อประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา มีแนวสันเขาเป็นแนวแบ่งเขตประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100 - 836 เมตร ยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาบาด ซึ่งมีความสูงถึง 836 เมตร

สังคมพืชในพื้นที่ เป็นป่าดิบชื้นที่มีความชุ่มชื้นสูง ประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น พนอง (*Shorea hypochra* Hance) กระบาก (*Anisoptera costata* Korth.) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata* Roxb.) สำรอง (*Scaphium affine* (Mast.) Pierre) ชุมแพริก (*Heritiera javanica* (Blume) Kosterm.) ตาเสือ (*Aphanamixis polystachya* (Wall.) R. Parker) มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่อย่างชุกชุม เช่น กวางป่า (*Cervus unicolor*) เก้งใต้ (*Muntiacus muntjak*) หมี (*Ursus spp.*) กระงควาย (*Tragulus napu*) ชะนีมงกุฎ (*Hylobates pileatus*) กระรอกหลากสี (*Callosciurus finlaysonii*) ชะมด (*Viverricula spp.*) รวมทั้งช้างป่า (*Elephas maximus*)

5) อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

มีพื้นที่ประมาณ 134.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 84,062.50 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง และอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยป่าที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย และมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ น้ำตกพลิวที่สวยงามและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

เมื่อปี พ.ศ. 2515 มีการจัดตั้งเป็นวนอุทยานน้ำตกพลิว ต่อมาปี พ.ศ. 2517 ได้มีการสำรวจเพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าน้ำตกพลิว - เขาสระบาบ ในท้องที่ตำบลพลับพลา ตำบลคลองนารายณ์ ตำบลคมบาง อำเภอเมืองจันทบุรี ตำบลพลิว อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม และตำบลมาบไฟ ตำบลวังสรรพรส ตำบลตรอกนอง ตำบลซึ้ง ตำบลตะปอน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 92 ตอนที่ 87 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2518 เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยใช้ชื่อว่า “อุทยานแห่งชาติเขาสระบาบ” จนถึงปี พ.ศ. 2525 จึงมีการเปลี่ยนชื่อเป็น “อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว”

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 20 - 924 เมตร มีที่ราบแคบ ๆ ทั่วไปบริเวณไหล่เขา พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง จุดสูงสุดของพื้นที่อยู่ยอดเขามาบหว้ากรอก มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 924 เมตร ลักษณะทางธรณีวิทยาส่วนใหญ่เป็นหินอัคนีประเภทหินแกรนิต พื้นที่ป่าบริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาขา เช่น คลองนารายณ์ คลองพลิว คลองตรอกนอง คลองมะกอก คลองซึ้ง คลองขลุง

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว เป็นพื้นที่ที่รวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชสภาพเป็นป่าดิบชื้นมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีมากกว่า 2,000 มิลลิเมตร พืชพรรณไม่มีขนาดสูงใหญ่การกระจายปกคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ไม่น่าได้แก่ พงทะเลลาย (*Scaphium affine* (Mast.) Pierre) เคี่ยมคะนอง (*Shorea henryana* Pierre) พนอง (*S. hypochra* Hance) ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea* Laness.) ยางแดง (*Dipterocarpus turbinatus* C. F. Gaertn.) เป็นต้น

6) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน

เป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบม - สียัด ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เมื่อปี พ.ศ. 2520 รวมเนื้อที่ 67,562.5 ไร่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2535 โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ในพื้นที่รอยต่อ 5 จังหวัด จึงได้ดำเนินการให้รัฐบาลประกาศพระราชกฤษฎีกาย้ายพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนเพิ่มอีก 5 แสนกว่าไร่ โดยผนวกพื้นที่รอยต่อของจังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดชลบุรี บางส่วนเข้ามารวมอยู่ด้วย จึงมีพื้นที่รวมเป็น 643,750 ไร่

ปัจจุบัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีหน่วยงานอื่นของกรมป่าไม้ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่คือ สวนพฤกษศาสตร์ 100 ปี กรมป่าไม้ สถานีวิจัยสัตว์ป่าฉะเชิงเทรา หน่วยจัดการต้นน้ำ 6 หน่วย และสถานีควบคุมไฟป่าภาคกลางที่ 3 ฉะเชิงเทรา

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ตอนบนและตอนกลาง ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกฟูก มีความลาดชันปานกลาง จึงเป็นบริเวณที่ราษฎรบุกรุกแผ้วถางและถือครองที่ดินมาก่อนที่จะมีการอพยพออกจากพื้นที่ ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูเขาสูง ความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 30 - 802 เมตร ยอดเขาสูงสุดอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ คือ เขาสิบห้าชั้น พื้นที่ทางตอนใต้เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัด และเทือกเขาจันทบุรี ประกอบด้วยภูเขาที่มีความลาดชันต่อเนื่องกัน เช่น เขาอ่างฤๅไน เขาใหญ่ เขาชะมูน และเขาชะอม เป็นต้น พื้นที่ป่าแห่งนี้เป็นที่เกิดของลำห้วยและลำธารที่สำคัญหลายสาย เช่น แควระบบ - สียัด คลองลำพระเพลิงใหญ่ คลองพระสะทึง คลองตะโหนด และคลองประแสร์

ทรัพยากรป่าไม้เป็นป่าลุ่มต่ำประเภทไม่ผลัดใบ และเป็นป่าพื้นที่รอยเชื่อมต่อ (transition zone) ระหว่างระบบนิเวศภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบแล้ง มีเพียงเล็กน้อยทางตอนล่างที่เป็นป่าดิบชื้น บางส่วนทางทิศเหนือเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ส่วนทุ่งหญ้าและไร่ร้าง ล้วนเกิดจากการแผ้วถางเพื่อบุกรุกพื้นที่ สัตว์ป่าที่พบ ประกอบด้วยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 64 ชนิด เช่น พญากระรอกดำ (*Ratufa bicolor*) ชะนิ่มงูฏ (*Hylobates pileatus*) เก้งใต้ (*Muntiacus muntjak*) ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) และวัวแดง (*Bos javanicus*) และจำพวกนก ไม่น้อยกว่า 246 ชนิด

7) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

เดิมมีชื่อว่า “ป่าสงวนเขาสอยดาว” ต่อมาถูกราษฎรบุกรุกลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และลักลอบล่าสัตว์ป่าอยู่เสมอ ประกอบกับ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติไม่รัดกุมพอที่จะเอาผิดผู้ทำลายป่าและล่าสัตว์ป่าได้ ปี พ.ศ. 2508 กรมป่าไม้ จึงดำเนินการสำรวจเพื่อจัดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการดำเนินงานเพื่อออกพระราชกฤษฎีกายุ่่นั้น ทางราชการได้ออกสัมปทานระยะยาว 30 ปี ให้แก่บริษัทศรีมหาธา จำกัด ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้มีหนังสือร้องเรียนต่อคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2515 เป็นผลให้สภการบริหารของคณะปฏิวัติลงมติให้เพิกถอนพื้นที่ป่าบริเวณเขาสอยดาวออกจากเขตป่าสัมปทาน เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2515 และสามารถจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 89 ตอนที่ 132 ลงวันที่ 4 กันยายน 2515 มีพื้นที่ประมาณ 465,637 ไร่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้เพิกถอนพื้นที่ 35 ไร่ ในท้องที่ตำบลตะเคียนทอง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ คลองทุ่งเพล อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองในท้องที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว โดยยกฐานะกิ่งอำเภอเขาสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน เป็นอำเภอเขาสอยดาว เมื่อ พ.ศ. 2535 ตั้งกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ เมื่อ พ.ศ. 2536 และตั้งอำเภอแก่งหางแมว เมื่อ พ.ศ. 2538

โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 115 ตอนที่ 64 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2541 จึงเหลือพื้นที่ประมาณ 465,602 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นภูเขาที่สลับซับซ้อน ยอดเขาสอยดาวได้เป็นยอดเขาสูงสุด คือ 1,675 เมตร ส่วนบริเวณที่ลาดเชิงเขา ซึ่งต่อเนื่องจากภูเขาที่มีความชัน บริเวณพื้นที่เหล่านี้มักจะมีลำน้ำ ซึ่งมีต้นน้ำจากภูเขาไหลผ่าน ซึ่งจะทำให้ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นแพลูกคลื่นลอนชัน

ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวประกอบด้วย ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง และบางส่วนเป็นป่าเต็งรัง พรรณไม้ที่สำคัญ เช่น ตะเคียนทอง (*Hopea odorata* Roxb.) กระจับปี่ (*Irvingia malayana* Oliv. ex A. W. Benn.) มะหาด (*Artocarpus lacucha* Roxb. ex Buch.-Ham.) ขนุนป่า (*Artocarpus rigidus* Blume) กระจับปี่ (*Anisoptera costata* Korth.) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) สัตว์ป่าที่พบ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 122 ชนิด เช่น ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระทิง (*Bos gaurus*) วัวแดง (*Bos javanicus*) นก ไม่น้อยกว่า 276 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 88 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 29 ชนิด ปลาน้ำจืด 47 ชนิด ชนิดสัตว์ป่าที่หายากมาก เช่น ไก่ฟ้าหลังขาวพันธุ์ย่อย *Lophura nycthemera lewisi* ซึ่งพบเฉพาะในเทือกเขาสอยดาวเพียงแห่งเดียว สัตว์ป่าหลายชนิดมีลักษณะคล้ายไปทางสัตว์ป่าในแถบเขมรและเวียดนาม

8) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ

เมื่อปี พ.ศ. 2538 จังหวัดจันทบุรี ได้ขอให้กำหนดพื้นที่ป่าเตรียมการสงวนป่าโป่งน้ำร้อน (บางส่วน) จังหวัดจันทบุรี เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้จึงได้ดำเนินการสำรวจป่าดังกล่าว และป่าสงวนแห่งชาติป่าปอแก้ว อำเภอมะขาม และป่าสงวนแห่งชาติป่าตกรวม อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุม เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ สมควรสงวนรักษาไว้เป็นป่าถาวรของชาติ จึงร่วมกันพิจารณาดำเนินการจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยได้มีพระบรมราชานุญาตให้ใช้ชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดังกล่าวว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 115 ตอนที่ 101 ก ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2541 มีพื้นที่ประมาณ 165,796 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาสูงชัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 200 - 954 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น คลองตาขัน คลองเครือหวาย คลองโป่งน้ำร้อน และคลองทับไทร ซึ่งต่อมาได้สร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นในพื้นที่ คือ อ่างเก็บน้ำศรีธาร

สภาพป่าไม้โดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้น พรรณไม้เด่น เช่น ทะโล้ (*Schima wallichii* (DC.) Korth.) ตาเสือ (*Aphanamixis polystachya* (Wall.) R. Parker) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata* Roxb.) สีสรามัน (*Litchi chinensis* Sonn.) กระจับปี่ (*Anisoptera costata* Korth.) ยางแดง (*Dipterocarpus*

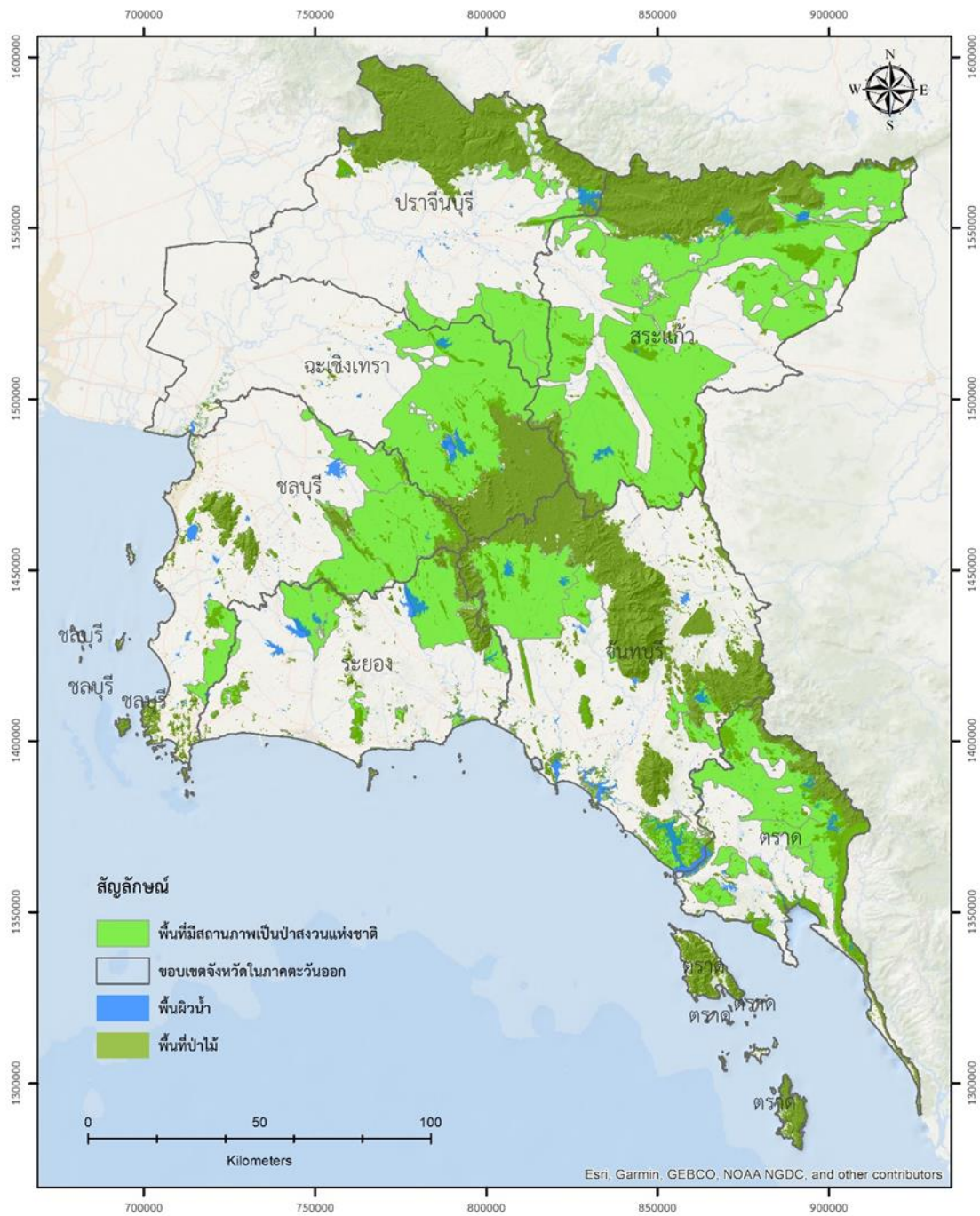
turbinatus C. F. Gaertn.) มะหาด (*Artocarpus lacucha* Roxb. ex Buch.-Ham.) และพญาไม้ (*Podocarpus neriiifolius* D. Don) มีสัตว์ป่าอย่างน้อย 150 ชนิด เช่น กวางป่า (*Cervus unicolor*) กระซัง (*Tragulus* spp.) หมูหริ่ง (*Arctonyx collaris*) หมาหริ่ง (*Melogale personate*) หมีคน (*Ursus malayanus*) หมีควาย (*Ursus thibetanus*) เม่นใหญ่ (*Hystrix brachyura*) เม่นหางพวง (*Atherurus macrourus*)

2.2 ป่าสงวนแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ป่าสงวนแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ป่าที่ได้รับการสงวนและคุ้มครองไว้ ภายใต้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2507 โดยตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมนั้น ป่าสงวนแห่งชาติ คือ พื้นที่ที่รัฐบาลต้องการเก็บรักษาไว้ให้มีสภาพเป็นป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในหลายรูปแบบทั้งในด้านผลผลิตเนื้อไม้และของป่า การเป็นป่าป้องกันภัยธรรมชาติ รักษาต้นน้ำลำธาร สภาพแวดล้อม และสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ อาจแยกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ป่าสงวนที่มุ่งการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และป่าอนุรักษ์จริง ๆ ที่ยังคงอยู่ในรูปป่าสงวนแห่งชาติ โดยที่ป่าสงวนฯ ในส่วนนี้จะมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก จึงได้รับการกันไว้จากการใช้ประโยชน์อื่น ๆ เพื่อให้เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารโดยเฉพาะ โดยมีการแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา การวิจัย นันทนาการของประชาชน และความมั่นคงของชาติ ฯ และ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อผลิตไม้และของป่า รวมถึงพื้นที่เศรษฐกิจตามนโยบายมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เพื่อการพัฒนากการทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้กับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรแร่ และทรัพยากรพลังงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ตลอดทั้งต้องไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จำแนกให้เป็นเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกาศจัดตั้งในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีอยู่เดิม และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่นอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนใหญ่ได้ถูกบุกรุกทำลาย เปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย โดยรัฐบาลได้มีนโยบายในการผ่อนผันให้ทำกิน ออกมาหลายครั้ง แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันพบว่ายังคงมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อีกหลายบริเวณที่มีสภาพป่าสมบูรณ์ แต่ยังไม่ได้รับการจัดการในรูปแบบของพื้นที่อนุรักษ์ โดยยังคงอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3 พื้นที่ไม้ใช้ป่าที่มีสถานภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้

ที่มา: กรมป่าไม้ (2562)

3. ปัญหาช้างป่าในประเทศไทย

3.1 ประชากรช้างป่า

ปี 2542 มีการประเมินประชากรช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศไทยว่ามีประมาณ 1,500 – 2,000 ตัว กระจายอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งส่วนใหญ่เหลือเป็นป่าผืนเล็ก ๆ ที่ไม่ต่อเนื่องกัน จำนวน 49 แห่ง (พ.ศ. 2540) โดยได้มีการประเมินประชากรช้างป่าในพื้นที่ป่าไว้ ดังนี้ พื้นที่ผืนป่าตะวันตก มีประชากรช้างป่าประมาณ 500 ตัว พื้นที่เทือกเขาสนกำแพง มีประชากรช้างป่าประมาณ 200 – 250 ตัว พื้นที่เทือกเขาพนมดงรัก มีประชากรช้างป่าประมาณ 100 ตัว พื้นที่เทือกเขาเพชรบูรณ์ มีประชากรช้างป่าประมาณ 400 ตัว พื้นที่เทือกเขาจันทบุรี มีประชากรช้างป่าประมาณ 140 ตัว พื้นที่ผืนป่าภาคใต้ตอนบน มีประชากรช้างป่าประมาณ 50 ตัว พื้นที่ผืนป่าแก่งกระจาน มีประชากรช้างป่าประมาณ 160 ตัว (มัทนา, 2542)

ปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่ารวมกันทั้งสิ้น 2,384 ตัว (กฤษฎา, 2543 อ้างโดย ไสว, 2547) ในจำนวนนี้มีกลุ่มป่าที่มีช้างป่าอาศัยอยู่เกิน 100 ตัว 6 แห่ง คือ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ กลุ่มป่าตะวันออก และกลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย – สาละวิน

ปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่าประมาณ 3,127 – 3,342 ตัว กระจายอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 69 แห่ง ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติ 38 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 31 แห่ง (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2560) แต่กลุ่มป่าที่มีประชากรช้างป่าเกิน 100 ตัว ได้เปลี่ยนเป็น กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าฮาลา - บาลา กลุ่มป่าเขาหลวง - เขาบรรทัด กลุ่มป่าภูเมี่ยงภูทอง และกลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของประชากรช้างป่าและการอนุรักษ์อย่างเข้มแข็ง

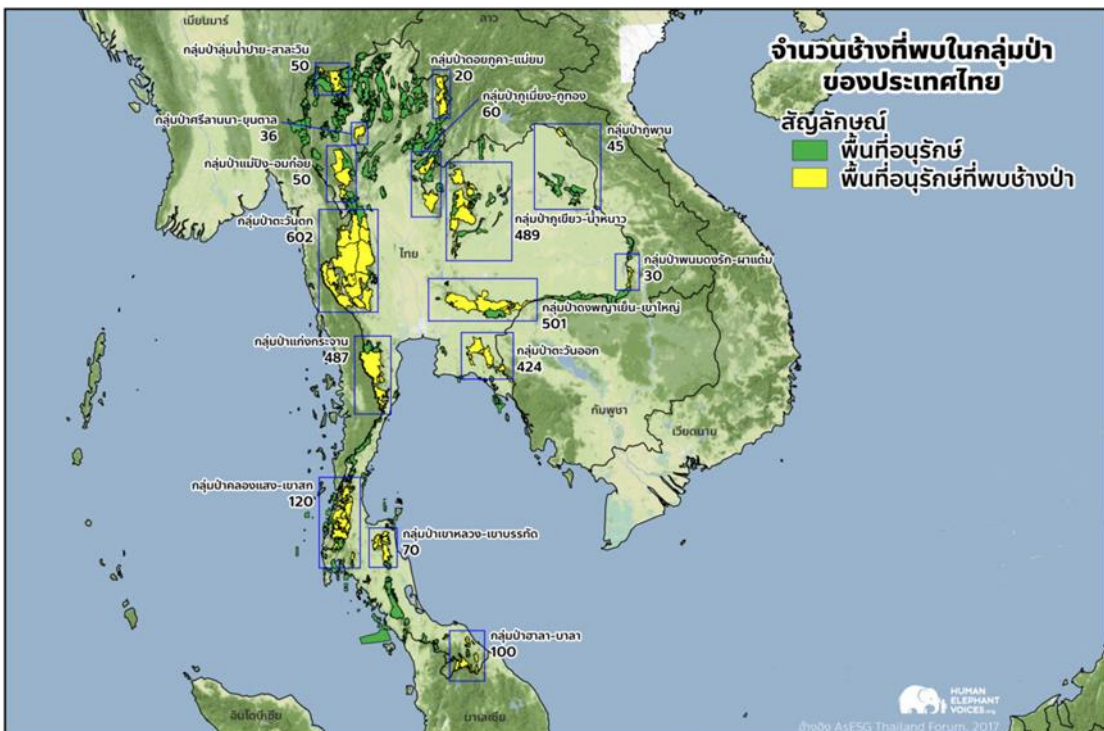
ปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่าประมาณ 3,168 – 3,440 ตัว กระจายตัวอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 69 แห่ง และมี 5 กลุ่มป่าที่มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่เกิน 400 ตัว คือ กลุ่มป่าตะวันตก มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ประมาณ 642 – 743 ตัว กลุ่มป่าแก่งกระจาน มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ประมาณ 487 – 500 ตัว กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ประมาณ 492 – 493 ตัว กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ประมาณ 533 – 586 ตัว และกลุ่มป่าตะวันออก มีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ประมาณ 423 ตัว (ส่วนสารสนเทศด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2563)

ปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีประชากรช้างป่าประมาณ 4,013 – 4,422 ตัว กระจายตัวอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 93 แห่ง ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติ 48 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 36 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 9

แห่ง และมี 5 กลุ่มป่าหลักที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่ารุนแรง ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ และกลุ่มป่าตะวันออก (ศูนย์แก้ไขปัญหาช้างป่า และสัตว์ป่า, 2566)

3.2 การกระจายของช้างป่า

สมหญิง (2551) อ่างโดย สมหญิง และ สุธีร์ (2552) ได้รายงานข้อมูลการสำรวจการกระจายของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของกลุ่มวิจัยสัตว์ป่าตามโครงการศึกษาสถานภาพและการแพร่กระจายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ และมีความสำคัญในระบบนิเวศ ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2550 พบว่าช้างป่ามีการกระจายในพื้นที่กลุ่มป่า 15 กลุ่มป่า โดยเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งสิ้น 60 แห่ง แบ่งเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 26 แห่ง พื้นที่อุทยานแห่งชาติ 34 แห่ง และจัดพื้นที่กลุ่มป่าที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ช้างป่าในประเทศไทย โดยพิจารณาจากลักษณะการกระจายของช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์แต่ละกลุ่มป่าที่มีขอบเขตการกระจายกว้างและค่อนข้างต่อเนื่องเป็น 8 กลุ่มป่า คือ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก กลุ่มป่าเขาหลวง และกลุ่มป่าฮาลา - บาลา (ภาพที่ 4)



ภาพที่ 4 จำนวนช้างป่าในประเทศไทย, ข้อมูลจาก AsESG Thailand Forum, 2017

ที่มา : Human Elephant Voices.org (2017)

3.3 สถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า

ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า หมายถึง ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรหรือชีวิตจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับช้างป่า สาเหตุของความขัดแย้งเชื่อว่ามาจากพื้นที่หากินที่เหมาะสมของช้างป่าลดน้อยลง บวกกับขอบป่าถูกล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรมของพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง หรืออ้อย ทำให้ช้างป่าบางตัวเลือกที่จะออกมาหากิน ในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชุมชนรอบป่าแทน และส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งพืชพรรณ ทรัพย์สินมีค่า ในหลายเหตุการณ์ก็มีทั้งคนบาดเจ็บ และเสียชีวิตด้วยเช่นกัน (ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น, 2561 อ้างโดย ศรีณย์, 2564)

ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าไม่ใช่ปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เคยเกิดขึ้นมานานแล้ว ดังเช่นเหตุการณ์ช้างป่าแถบคลองแสนแสบ หรือ ช้างป่าในทุ่งรังสิตที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไฟสกายไรซกัลที่ 5 ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างก็ยังคงเป็นปัญหาที่ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (นริศ, 2550) ซึ่งหลายฝ่ายพยายามบรรเทาและแก้ปัญหา

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ได้เกิดขึ้นในหลายประเทศ โดยที่ยังเป็นประเด็นที่มนุษย์มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เบาบางลง ในส่วนของประเทศไทยปัญหานี้ได้เกิดขึ้นในหลายแห่งหลายภูมิภาค โดยเฉพาะในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหของแต่ละพื้นที่แต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา สภาพภูมิประเทศ และแนวทางขององค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห (ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี, 2560)

ในประเทศไทย บางพื้นที่ เช่น อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เคยเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในระดับที่รุนแรง แต่ด้วยแนวทางการจัดการแก้ไขปัญหโดยยึดหลักการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้ข้อมูลทางวิชาการและหลักการดำเนินงานที่เป็นไปตามแนวทางของการจัดการสัตว์ป่า ภายใต้การเปิดใจยอมรับว่าคนกับช้างสามารถอยู่ร่วมกันได้ และช้างไม่ใช่ศัตรูของมนุษย์ รวมทั้งมีการถอดบทเรียนวิธีการแก้ไขปัญหจากต่างประเทศและพื้นที่อื่น ๆ โดยหลีกเลี่ยงวิธีที่ไม่ได้ผลและส่งผลกระทบทางลบและต่อนิเวศวิทยาตามมาในภายหลังจนเกิดเป็นความเสียหายที่หนักยิ่งขึ้น (ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี, 2560)

สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าประเทศไทย (ม.ป.ป) อ้างโดย ณัฐพล และ สมคิด (2560) อธิบายถึงสาเหตุที่ช้างออกจากป่าจนเกิดความขัดแย้งกับคน ดังนี้

1) ช้างป่ามีรูปแบบการเคลื่อนย้ายประชากรตามธรรมชาติของช้าง มีรายงานการศึกษาอธิบายว่ารูปแบบการเคลื่อนย้ายประชากรช้างที่ปรากฏในปัจจุบันมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบในอดีต ถึงแม้ว่าถิ่นที่อยู่อาศัยดั้งเดิมจะถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว เป็นไปได้ว่าในบางพื้นที่ช้างมีการเคลื่อนย้ายมายังพื้นที่เกษตรกรรมเนื่องจากบริเวณดังกล่าวอยู่ในเส้นทางทางการเคลื่อนย้ายผ่านตามธรรมชาติ ทำให้ช้างเกิดความคุ้นเคยและบางตัวสามารถปรับตัวอาศัยอยู่รอบ ๆ พื้นที่เกษตรกรรมนั้น

2) ที่ตั้งของแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมักตั้งอยู่ตามแนวขอบป่าซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า ซึ่งในช่วงฤดูแล้งน้ำเป็นทรัพยากรที่ขาดแคลน ช้างป่าจึงมักเข้ามาใช้ประโยชน์ในแหล่งน้ำเหล่านี้เช่นกัน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสให้ช้างป่าเข้ามาอยู่ในระยะที่ใกล้หรือเคลื่อนที่ผ่านพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อเข้าถึงแหล่งน้ำมากขึ้น

3) การลดขนาดของถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ เมื่อป่าถูกแบ่งเป็นหย่อม ๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่าจึงลดขนาดลงเรื่อย ๆ และเป็นการบีบบังคับให้สัตว์ป่าที่ใช้พื้นที่หากินขนาดใหญ่ เช่น ช้าง มีความลำบากในการอยู่รอด พื้นที่เกษตรกรรมหากมีการขยายตัวมากขึ้นเท่าใดก็จะยิ่งทำให้เกิดสภาพที่เป็นขอบป่ามากขึ้นเท่านั้น เหมือนเป็นการเพิ่มโอกาสในการที่ช้างจะเคลื่อนย้ายเข้ามาในแปลงเกษตรได้มากขึ้น

4) ความเสื่อมโทรมของถิ่นที่อยู่อาศัย ในหลายพื้นที่มักตั้งสมมติฐานว่าการที่ช้างออกมากินพืชเกษตรเป็นเพราะถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเสื่อมโทรมลง จนทำให้ช้างขาดแคลนพืชอาหาร โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ที่เป็นการแย่งอาหารโดยตรงของช้างป่า

5) คุณค่าทางอาหารและรสชาติของพืชผลทางการเกษตร ซึ่งโดยส่วนใหญ่พืชเกษตรที่มนุษย์เลือกมาปลูกเป็นชนิดพันธุ์ที่มีความเหมาะสมต่อการบริโภค ทั้งขนาด รสชาติ กลิ่น รวมถึงคุณค่าด้านสารอาหาร จึงไม่แปลกใจที่เมื่อช้างได้ลองรสชาติของพืชเกษตร ซึ่งหลายชนิดมีความคล้ายคลึงกับพืชอาหารตามธรรมชาติ ทำให้ช้างเกิดแรงจูงใจในการออกมากินพืชเกษตรอีก

6) สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (2561) รายงานว่า พื้นที่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีพื้นที่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ารวม 41 พื้นที่อนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ 59 ของพื้นที่ปรากฏช้างป่าในประเทศไทย (พื้นที่อนุรักษ์ที่พบช้างป่ารวม 69 พื้นที่) ขณะเดียวกันประเทศแถบเอเชียใน 13 ประเทศที่มีช้างป่า ก็ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกันและถือเป็นปัญหาสำคัญในระดับภูมิภาค

สถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศไทย พบมากในพื้นที่อนุรักษ์ที่มีช้างป่าอยู่ 41 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมด โดยพื้นที่ที่มีปัญหารุนแรงที่สุด คือมีทั้งคนและช้างบาดเจ็บเสียชีวิตมากที่สุดคือ กลุ่มป่าตะวันออก รองลงมาคือ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน - กุยบุรี กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าเขาหลวง - เขาบรรทัด กลุ่มป่าคลองแสง-เขาสก และกลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว (พิเชฐ และคณะ, 2561)

เมื่อทบทวนระดับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2561 มีเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าที่เป็นเหตุการณ์ระดับรุนแรง คือ มีคนและช้างป่าบาดเจ็บและเสียชีวิตรวม 107 เหตุการณ์ คนบาดเจ็บ 30 คน เสียชีวิต 45 คน ช้างบาดเจ็บ 7 ตัวและตาย 25 ตัว ซึ่งเมื่อดูแนวโน้มของเหตุการณ์แล้ว คาดการณ์ได้ว่าความรุนแรงมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (พิเชฐ และคณะ, 2561)

สาเหตุหลักที่ช้างป่าตายจากความขัดแย้งคือรั้วไฟฟ้า รองลงมาคือ ถูกรถยนต์ชนในเขตชุมชน ในขณะที่สาเหตุของช้างป่าบาดเจ็บสูงที่สุดคือ ถูกรถยนต์ชน และถูกทำร้ายในขณะที่คนกำลังผลักดันช้างออกจากพื้นที่เกษตรกรรม สาเหตุของคนบาดเจ็บและเสียชีวิตหลัก ๆ มาจากถูกช้างทำร้ายขณะทำการผลักดัน และถูกช้างทำร้ายขณะสัญจร (พิเชฐ และคณะ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แนวทางแก้ไขหรือการลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างก็ยังคงดำเนินการอยู่ในหลายพื้นที่ โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปขึ้นกับสถานการณ์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของพื้นที่นั้น ๆ ทั้งรัฐบาล เอกชนและชุมชนในพื้นที่ ยกตัวอย่าง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าโดยไกด์ท้องถิ่นของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่อาศัยความร่วมมือหลายหน่วยงานด้วยกัน ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กองทุนสัตว์ป่าโลก (World Wildlife Fund, WWF) โครงการในพระราชดำริฯ และชุมชนในพื้นที่ หรือจะเป็นการลดผลกระทบจากช้างป่าทำลายพืชไร่โดยใช้รั้วรังผึ้งของสถานีวิจัยสัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ (พิเชฐ และคณะ, 2561)

ธรรมนูญ (2567) สรุปสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศไทย ไว้ดังนี้

1) การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่ราบและใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ และขยายออกไปเป็นบริเวณกว้าง บางส่วนเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ชุมชน ตามมาด้วยสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และ สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ทำให้สัตว์ป่าบางชนิดที่ช่วยสร้างความสมดุลของห่วงโซ่อาหารได้ลดจำนวน บางชนิด สูญพันธุ์ไปจากบางพื้นที่ โดยเฉพาะเสือโคร่ง ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ผู้ล่า คอยควบคุมจำนวนประชากรของสัตว์กินพืชหลายชนิด รวมทั้งช้างป่า

2) **ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าไม้ที่มี** นอกจากพื้นที่ป่าไม้ลดลงเป็นอย่างมากแล้ว พื้นที่ป่าไม้ที่คงเหลืออยู่กลับขาดความอุดมสมบูรณ์จนไม่เหมาะสำหรับการใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าขนาดใหญ่อย่าง ช้างป่า ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศป่าไม้เกิดจากหลายปัจจัยทั้งทางธรรมชาติและมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ทำให้ป่าไม้สูญเสียความสามารถในการฟื้นฟูตัวเอง สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของป่าไม้ดังกล่าว เช่น

- การตัดไม้ ทำให้โครงสร้างป่าในระบบนิเวศถูกรบกวน เมื่อเรือนยอดไม้ถูกเปิดออก ไม้พื้นล่างที่ต้องอาศัยร่มเงาจะไม่เจริญเติบโตได้ภายใต้ปริมาณแสงที่มากเกินไป ความชื้นในพื้นที่ป่าก็ระเหยสู่ชั้นบรรยากาศอย่างรวดเร็ว ทำให้ป่าแห้งแล้งและฟื้นฟูตัวเองได้ยาก

- ไฟป่าทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเกิดจากมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าไม้เสื่อมโทรม ไฟป่าทำให้พื้นที่ป่าเกิดความเสียหาย สูญเสียทั้งต้นไม้และสัตว์ในพื้นที่ และทำลายความสมดุลของระบบนิเวศ นอกจากนี้ไฟปายังทำให้ดินเสื่อมสภาพและก่อให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน นอกจากนี้ยังทำให้แหล่งน้ำในธรรมชาติลดน้อยลงและอาจขาดหายไปโดยถาวร

- การก่อสร้างสาธารณูปโภคผ่านพื้นที่ป่าหรือใกล้เคียงพื้นที่ป่า การทำเหมืองแร่ การก่อสร้างถนน และการสร้างเขื่อน สามารถส่งผลให้พื้นที่ป่าถูกรบกวนและถูกแยกออกจากกัน (fragmentation) ซึ่งเป็นการลดพื้นที่ถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่าและพืชพรรณธรรมชาติ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อเส้นทางน้ำและระบบนิเวศป่าภายใน

- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงในปริมาณน้ำฝน ส่งผลให้ป่าไม้ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ทำให้บางส่วนของป่าเสื่อมโทรม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเร่งให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อป่าไม้อย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังทำให้แหล่งน้ำในธรรมชาติลดน้อยลงและอาจขาดหายไปโดยถาวร

- การรุกรานของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างถิ่น (Invasive Species) การแพร่กระจายของพืชหรือสัตว์ต่างถิ่นที่ไม่ใช่ชนิดพื้นเมืองของระบบนิเวศ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกับพืชและสัตว์พื้นเมือง ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้ลดลง พืชต่างถิ่นบางชนิดอาจขยายพันธุ์ได้รวดเร็วและทำลายพืชพื้นเมืองที่สัตว์ป่าใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่นั้น ๆ

- การลักลอบล่าสัตว์ การล่าสัตว์ป่าออกจากพื้นที่ สามารถส่งผลให้ระบบนิเวศขาดความสมดุล เนื่องจากสัตว์ป่าหลายชนิดมักมีบทบาทสำคัญในการรักษาสมดุลของป่า เช่น การควบคุมจำนวนสัตว์กินพืช การช่วยแพร่ขยายพันธุ์พืช การเก็บเกี่ยวทรัพยากรธรรมชาติเกินกำลังผลิต เช่น พืชอาหาร

จากป่า หรือสมุนไพรรูปป่า ทำให้ป่าขาดความอุดมสมบูรณ์และทำให้การฟื้นฟูตัวเองของป่าเป็นไปได้ยาก อีกทั้งพืชเหล่านี้ล้วนแต่เป็นอาหารของช้างป่าทั้งสิ้น

3) การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่า (ในขณะที่พื้นที่อาศัยของช้างป่าลดลง) แนวโน้มประชากรช้างป่าในพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในกรณีของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่ามีการเพิ่มแบบเอกโพเนนเชียล (exponential) สำหรับประชากรช้างป่าที่เพิ่มขึ้นนี้ จำเป็นต้องควบคุมเส้นทางการล้นพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งในพื้นที่อนุรักษ์ โดยไม่ให้ล้นออกมาในพื้นที่ทำกินของราษฎร แต่ให้ล้นเข้าไปในพื้นที่ป่าลึกเข้าไป

4) การปลูกพืชเกษตรที่ช้างป่าชอบกินไว้รอบพื้นที่ป่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช้างป่าออกมาจากป่าเพื่อหาอาหารในพื้นที่เกษตรของมนุษย์ พืชเกษตรบางชนิด เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง กล้วย มันสำปะหลัง อ้อย และผลไม้ต่าง ๆ เป็นพืชที่ช้างชอบกิน เนื่องจากมีคุณค่าทางโภชนาการสูงและหากินได้ง่ายกว่าอาหารตามธรรมชาติในป่า เมื่อมนุษย์ปลูกพืชเหล่านี้ไว้ใกล้ขอบป่า ช้างจึงถูกดึงดูดให้ออกมาจากป่าเพื่อตามหาอาหารที่สะดวกและอุดมสมบูรณ์กว่าการหาอาหารในป่าที่อาจหายากหรือมีปริมาณไม่เพียงพอ (ต่อเนื่องจากการที่พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมลง) นอกจากนี้แล้ว ช้างป่ามักเดินทางตามเส้นทางการหาอาหารหรือการอพยพที่เป็นธรรมชาติมาหลายชั่วอายุ ซึ่งบางครั้งเส้นทางเหล่านี้ถูกพัฒนาหรือกลายเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เมื่อช้างเดินผ่านเส้นทางที่มีพืชผลเกษตรอยู่ พวกมันจะหยุดกินอาหารที่หาได้ง่ายในพื้นที่เกษตร ทำให้เกิดความเสียหายต่อพืชผล และโดยที่ช้างเป็นสัตว์ที่มีความจำดีและเรียนรู้จากประสบการณ์ เมื่อช้างป่าค้นพบว่า มีพืชผลที่ชอบกินอยู่ในพื้นที่เกษตร พวกมันจะจำและกลับมาหาอาหารในบริเวณเดิมซ้ำ ๆ ทำให้การบุกรุกพื้นที่เกษตรของช้างกลายเป็นปัญหาถาวรในบางชุมชน

5) การเสื่อมถอยของพฤติกรรมตามธรรมชาติ การที่ช้างออกมาหากินนอกป่าทำให้พฤติกรรมหาอาหารในป่าตามธรรมชาติของช้างเปลี่ยนไป ส่งผลต่อระบบนิเวศในป่า เนื่องจากช้างมีบทบาทสำคัญในการกระจายเมล็ดพันธุ์และสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในป่า ช้างป่าเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหากินในพื้นที่ชุมชน และเรียนรู้ที่จะเอาชนะมนุษย์ ช้างป่าบางตัวออกลูกนอกพื้นที่ป่า สัญชาตญาณการหากินในป่าจะเริ่มหายไป และทดแทนด้วยสัญชาตญาณการหากินในพื้นที่เกษตรกรรม

6) การจัดการปัญหาผิดวิธี สร้างปัญหาใหม่ การจัดการปัญหาช้างป่าโดยใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดปัญหาใหม่ที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เช่น ทำให้พฤติกรรมของช้างเปลี่ยนไป หรือสร้างความขัดแย้งมากขึ้นระหว่างช้างกับมนุษย์ ตัวอย่างเช่น

- การใช้รั้วไฟฟ้าและรั้วกันช้าง สามารถสร้างผลกระทบที่คาดไม่ถึงได้ โดยเฉพาะการใช้รั้วไฟฟ้าอาจทำให้ช้างดูร้ายและโกรธแค้น เพราะเมื่อช้างถูกไฟฟ้าจากรั้วกระตุ้น ช้างอาจรู้สึกเจ็บปวดและ

หวาดกลัว ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปเป็นการแสดงออกถึงความดุร้ายหรือก้าวร้าวเพื่อตอบโต้ความเจ็บปวดที่ได้รับ ช้างบางตัวเรียนรู้ที่จะทำลายรั้วไฟฟ้าด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ใช้วงคันทันไม้หรือตัววัตถุเพื่อดันให้รั้วพัง ช้างเหล่านี้อาจมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเมื่อเจอกับอุปสรรคที่ทำให้เจ็บปวด และช้างเป็นสัตว์ที่มีความจำดี และพวกมันสามารถจำประสบการณ์ที่เลวร้ายได้เป็นเวลานาน การที่ช้างได้รับความเจ็บปวดจากรั้วไฟฟ้า อาจทำให้ช้างมีความเครียดและสร้างพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นมา ทำให้ช้างเกิดการพยายามบุกกรุกเข้ามาอีกอย่างดุร้าย และเป็นอันตรายมากยิ่งขึ้น

- รั้วกันช้างบางประเภทอาจมีประสิทธิภาพในการป้องกันช้างออกจากพื้นที่ แต่ผลลัพธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจก็คือการที่ช้างไม่สามารถกลับเข้าป่าได้ หรืออาจรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่ออยู่ในป่า เนื่องจากพื้นที่ถูกบังคับหรือปิดล้อม ทำให้ช้างอาจเลือกอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมหรือนอกป่าที่พวกมันรู้สึกหาคินได้สะดวกมากกว่า เมื่อช้างเรียนรู้ว่ามีพืชผลเกษตรที่หาได้ง่ายนอกป่า และไม่ได้รับการป้องกันหรือกำจัดอย่างเหมาะสม ช้างจะพึ่งพาอาหารที่มนุษย์ปลูกมากขึ้น และลดการหาอาหารจากป่าซึ่งเป็นวิถีชีวิตตามธรรมชาติ การที่ช้างเปลี่ยนไปหากินในพื้นที่เกษตรนอกป่าจะยิ่งเพิ่มความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับช้างมากขึ้น

- การสร้างรั้วกันช้างอาจทำให้ช้างไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่บางส่วนในป่าที่เคยเป็นแหล่งอาหารหรือที่อยู่อาศัยได้ โดยเฉพาะการสร้างแนวรั้วขวางเส้นทางเชื่อมต่อทางระบบนิเวศระหว่างห้วยอมป่า ส่งผลให้พวกมันเลือกที่จะอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมหรือเดินทางหากินนอกป่าซึ่งมีแหล่งอาหารเพียงพอ แต่กลับทำให้เกิดความเสียหายแก่พืชผลทางการเกษตร

- ช้างปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงรั้วหรือสิ่งกีดขวาง ช้างบางตัวเรียนรู้วิธีการข้ามรั้ว เช่น การเดินข้ามรั้วหรือคันทันไม้ให้พัง ทำให้มาตรการเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกัน อีกทั้งยังสร้างความเสียหายเพิ่มเติมเมื่อช้างพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวาง

- เมื่อช้างเจอกับสิ่งกีดขวาง ช้างจะปรับเปลี่ยนเส้นทางหากินใหม่ ซึ่งอาจทำให้ช้างออกมาบุกรุกในพื้นที่เกษตรที่ไม่เคยมีปัญหาก่อน นอกจากนี้ การเปลี่ยนเส้นทางเดินอาจทำให้ช้างสูญเสียความเชื่อมโยงกับแหล่งอาหารและน้ำในป่า ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของช้างในระยะยาว

จะเห็นได้ว่า การสร้างรั้วหรือเขตป้องกันไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ หากไม่ได้พิจารณาถึงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในป่าหรือการจัดการอาหารตามธรรมชาติของช้าง การแก้ปัญหาด้วยการป้องกันทางกายภาพเพียงอย่างเดียวอาจสร้างความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ และอาจทำให้ช้างกลายเป็นสัตว์ที่พึ่งพิงพื้นที่เกษตรกรรมหรือนอกป่ามากขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบที่ไม่คาดคิด

7) **ชุมชนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างป่า** การที่ชุมชนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างป่าสามารถนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงและเพิ่มความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับช้างได้หลายประการ ดังนี้

- การตอบโต้ช้างด้วยความรุนแรง เมื่อชุมชนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมธรรมชาติของช้างป่า เช่น การที่ช้างออกมาหาอาหารในพื้นที่เกษตรหรือเดินผ่านชุมชนเพราะเป็นเส้นทางหากินปกติ ชาวบ้านอาจตอบโต้ด้วยวิธีการที่รุนแรง เช่น การทำร้ายช้างด้วยการใช้ปืน ประทัด หรืออาวุธอื่น ๆ ซึ่งทำให้ช้างได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ช้างที่ได้รับการกระทำที่รุนแรงหรือเคยถูกทำร้ายอาจกลายเป็นช้างที่ดุร้ายและก้าวร้าว ทำให้การเผชิญหน้าระหว่างช้างกับมนุษย์ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

- ความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้าน การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของช้าง เช่น การไม่รู้ว่าช้างออกหากินในช่วงเวลากลางวัน หรือช้างมักใช้เส้นทางเดินผ่านเดิม ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถป้องกันตัวเองหรือป้องกันทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจทำให้ชาวบ้านได้รับอันตรายจากการเผชิญหน้ากับช้างโดยไม่ตั้งตัว นอกจากนี้ ชาวบ้านที่ไม่รู้จักวิธีการป้องกันช้าง เช่น การใช้ไฟหรือเสียงที่ไม่เหมาะสม อาจยิ่งกระตุ้นให้ช้างเกิดความเครียดและทำให้พวกมันก้าวร้าวมากขึ้น ส่งผลให้ทรัพย์สิน เช่น บ้านเรือนหรือพืชผล ถูกทำลายมากกว่าเดิม

- การเข้าใจผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตัวของช้าง ช้างเป็นสัตว์ที่มีพฤติกรรมปกป้องตนเองและฝูง โดยเฉพาะช้างแม่ลูก หากชุมชนไม่เข้าใจธรรมชาติของช้างในการปกป้องฝูงเมื่อรู้สึกถูกคุกคาม ชาวบ้านอาจพยายามเข้าใกล้หรือตอบโต้ช้างโดยไม่รู้ว่ากำลังสร้างความเครียดและความกดดันให้กับช้าง ซึ่งส่งผลให้ช้างป่าอาจก้าวร้าวและเป็นอันตรายมากขึ้น

- ขาดการเตรียมตัวและมาตรการป้องกันที่เหมาะสม หากชุมชนไม่เข้าใจพฤติกรรมของช้าง พวกเขาอาจไม่ได้เตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์การบุกรุกของช้างอย่างเหมาะสม เช่น การปลูกพืชที่ช้างไม่ชอบกินเป็นแนวกันชน หรือการสร้างเขตกันชนที่ปลอดภัย การไม่มีมาตรการที่เหมาะสมนี้ยิ่งทำให้ปัญหาช้างบุกรุกพื้นที่การเกษตรหรือหมู่บ้านยึดเยื้อและซับซ้อนมากขึ้น การขาดการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันและการอยู่ร่วมกับช้างป่าอย่างยั่งยืน ทำให้ชุมชนไม่ได้ใช้แนวทางการป้องกันที่สร้างสรรค์และไม่ทำร้ายช้าง เช่น การใช้กลุ่มชุมชนในการสอดส่องและป้องกัน หรือการร่วมมือกับองค์กรอนุรักษ์เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหา

- สร้างความขัดแย้งในระยะยาว เมื่อชุมชนไม่เข้าใจพฤติกรรมของช้าง พวกเขาอาจมองว่าช้างเป็นศัตรูหรือปัญหาที่ต้องกำจัด แทนที่จะเห็นเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่ควรอนุรักษ์ สิ่งนี้ทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติเป็นไปได้ยาก และช้างอาจตกเป็นเป้าของการล่า หรือการขับไล่อ่างรุนแรง

การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมช้างและวิธีการจัดการที่ถูกต้อง ทำให้เกิดวงจรของความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับช้างที่ไม่สิ้นสุด ช้างยังคงบุกรุก และชุมชนก็ยังคงใช้วิธีการที่ไม่ยั่งยืนในการป้องกัน ช้าง ส่งผลให้ปัญหานี้ยังคงเกิดขึ้นเรื่อย ๆ

8) ข้อจำกัดของระบบชดเชยและเยียวยา ระบบเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า ทำลายชีวิตและทรัพย์สินในประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งอาจทำให้กระบวนการชดเชยไม่ครอบคลุมหรือไม่เป็นธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบ เช่น

- พื้นที่ทำกินของผู้ได้รับความเสียหายไม่ได้รับอนุญาตอย่างถูกกฎหมาย เช่น ขาดเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่รอบป่า ชาวบ้านทำกินในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการรับรองสิทธิ์การครอบครองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้เมื่อเกิดความเสียหายจากช้างป่า เช่น การทำลายพืชผลหรือทรัพย์สิน ชาวบ้านเหล่านั้นอาจไม่ได้รับการชดเชยหรือเยียวยา เนื่องจากไม่มีหลักฐานสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมาย บางพื้นที่ที่ถูกใช้ทำเกษตรกรรมเป็นพื้นที่ป่าหรือป่าอนุรักษ์ ซึ่งการทำเกษตรในพื้นที่เหล่านี้ผิดกฎหมาย หรือบางครั้ง คนเข้าไปเก็บหาของป่าในพื้นที่ป่าแล้วถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิต การชดเชยหรือเยียวยาความเสียหายจากช้างป่าจึงไม่สามารถทำได้ในทางกฎหมาย

- ความล่าช้าของกระบวนการชดเชย หากกระบวนการเยียวยาและชดเชยในบางพื้นที่ใช้เวลานาน เนื่องจากต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอน เช่น การประเมินความเสียหาย การตรวจสอบหลักฐาน และการอนุมัติจากหน่วยงานต่าง ๆ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจึงต้องรอนานกว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือการประเมินความเสียหายอาจไม่ครบถ้วนหรือไม่ทันเวลา ทำให้ชาวบ้านไม่ได้รับการชดเชยที่เหมาะสมหรือเพียงพอสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

- การประเมินค่าความเสียหายที่ไม่เพียงพอ ในบางกรณี การชดเชยความเสียหายจากการทำลายพืชผลหรือทรัพย์สินอาจไม่ได้คำนวณอย่างเหมาะสม ชาวบ้านอาจได้รับการชดเชยเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอในการฟื้นฟูหรือทดแทนสิ่งที่สูญเสียไป ทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจของชาวบ้านยังคงอยู่ รวมทั้งการประเมินค่าความเสียหายมักไม่คำนึงถึงผลกระทบระยะยาว เช่น การที่พืชผลต้องใช้เวลาหลายเดือนหรือหลายปีกว่าจะกลับมาผลิตได้อีก หรือการสูญเสียรายได้ในช่วงที่รอการฟื้นฟูทรัพย์สิน

- การขาดความเข้าใจหรือข้อมูลในการร้องขอเยียวยา ชาวบ้านในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดการศึกษาอาจไม่ทราบสิทธิ์ในการรับการเยียวยาหรือวิธีการยื่นคำร้องเพื่อขอความช่วยเหลือ ทำให้พวกเขาไม่ได้รับการชดเชยแม้จะมีสิทธิ์ตามกฎหมาย หรืออาจเห็นว่าขั้นตอนมีความยุ่งยาก

4. ปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นป่าขนาดใหญ่มีพื้นที่รวม 1,363,323.05 ไร่ หรือ 2,181.32 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และ จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิฌฌุ และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้ และสัตว์ป่านานาพันธุ์ และเป็นป่ารอยต่อระหว่างระบบนิเวศภาคกลางกับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ากว่า 600 ชนิด โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีช้างป่าประมาณ 400 – 450 ตัว จากที่เคยมีปรากฏอยู่ระหว่าง 40 – 60 ตัว ในช่วง พ.ศ. 2520 และเป็นกลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มประชากรช้างป่าสูงที่สุดในประเทศคือร้อยละ 8.2 ต่อปี (มูลนิธิพิชรสุทธาชาอนุรักษ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567)

พิเชฐ และคณะ (2561) จัดอันดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่า โดยให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันดับที่มีปัญหาความรุนแรงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน - กุยบุรี กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าเขาหลวง - เขาบรรทัด กลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก และกลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว สถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศไทย พบมากในพื้นที่อนุรักษ์ที่มีช้างป่าอยู่ 41 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมด

ไสว (2551) อ้างโดย งามอาภา (2560) ทำการศึกษาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2550 ประชากรช้างป่าในพื้นที่เพิ่มขึ้นปีละ 2.38 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยประชากรที่พบ ปี พ.ศ. 2537 – 2544 เพิ่มขึ้นปีละ 9.83 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นประชากรช้างป่าส่วนเกินจาก 2.38 เปอร์เซ็นต์ จึงเป็นประชากรส่วนที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่า ที่ไปสร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2551 มีช้างป่าในพื้นที่ตาย 20 ตัว แบ่งเป็นเกิดจากปัญหาบุกรุกพื้นที่เกษตร 9 ตัว สาเหตุจากธรรมชาติ 5 ตัว อุบัติเหตุจากรถชน 3 ตัว จากการล่าเอา งา 1 ตัว และไม่ทราบสาเหตุ 2 ตัว สาเหตุการตายของช้างป่าที่เกิดจากมนุษย์สูงถึงร้อยละ 65

ศรัณย์ (2564) ได้ศึกษาการนำนโยบายการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจุบันพื้นที่ป่าลดลง ป่าถูกตัดแบ่งออกเป็นผืนเล็กผืนน้อย การขยายพื้นที่เพื่อทำการเกษตรทับซ้อนกับอาณาเขตของช้างป่า การเพิ่มขึ้นและการเคลื่อนย้ายถิ่นของช้างป่า ทำให้ช้างป่ามีพื้นที่หากินไม่เพียงพอ อีกทั้งสภาพภูมิประเทศและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของช้างป่า ทำให้ช้างป่าต้องออกมาหากินในพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า โดยสถานการณ์ความขัดแย้งในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีความ

รุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านความขัดแย้งทางความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบและความขัดแย้งด้านพฤติกรรมที่ต่อต้านทั้งคนและช้างป่า

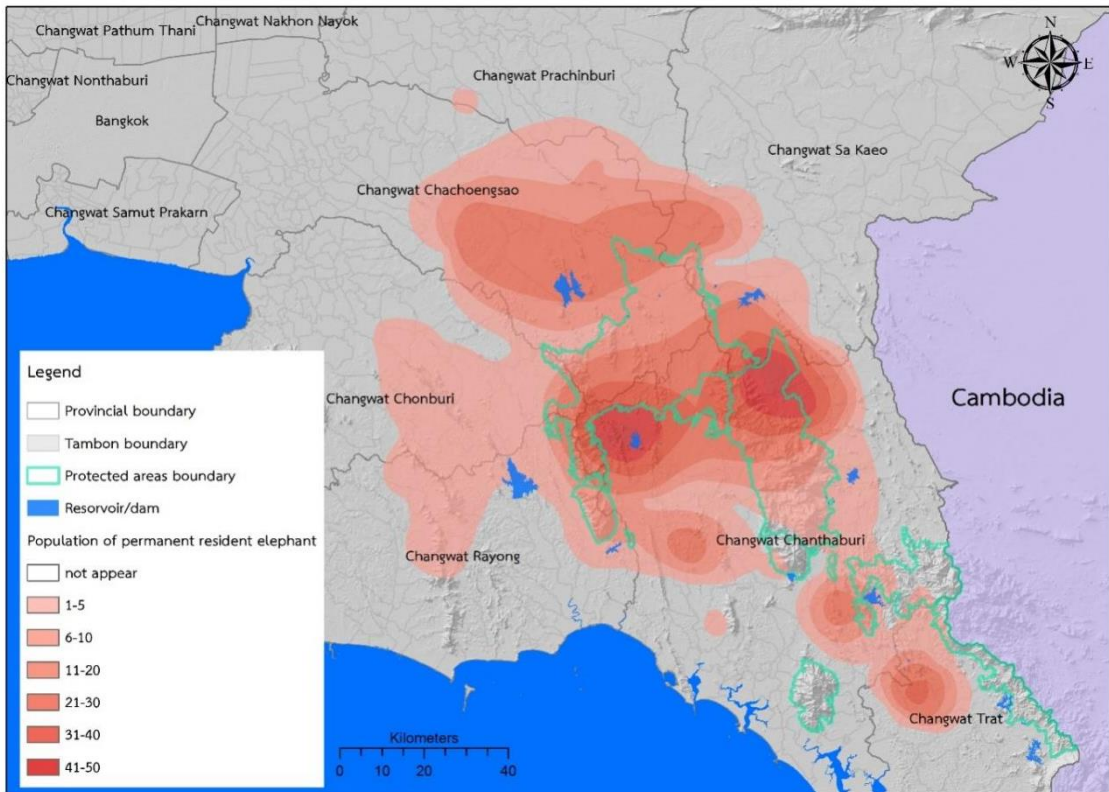
งามอาภา (2560) ศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ในเขตตำบลพวา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเกิดปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าในเขตตำบลพวา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบุกรุกทำลายป่า ปัจจัยด้านการขยายตัวของถนน ปัจจัยด้านการเพิ่มจำนวนของช้างป่า และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ธรรมนูญ และ ทรวงธรรม (2562) แบ่งระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่า เป็น 5 ระดับ คือ 1) มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย 2) มีความเสียหายเล็กน้อย และไม่มีการขับไล่ 3) มีความเสียหายและเกิดความไม่พอใจของชุมชน 4) คนหรือช้างป่าได้รับบาดเจ็บ และ 5) คนหรือช้างป่าเสียชีวิต

ธรรมนูญ และ ทรวงธรรม (2562) แบ่งกลุ่มช้างป่าที่ออกไปหากินในพื้นที่ชุมชนเป็น 2 กลุ่ม คือ ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ และช้างป่าที่เข้าไปหากินตามฤดูกาล โดยที่ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่มีทั้งช้างป่าที่อาศัยอยู่เดิมตามชายป่าและเข้ามาหากินในภายหลัง ราษฎรบางพื้นที่เห็นว่าแต่เดิมไม่เคยมีช้างอยู่ในพื้นที่ แต่พอในระยะประมาณ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีช้างที่เข้ามาหากินบางช่วงฤดูและต่อมาก็อยู่หากินเป็นช้างประจำถิ่น และบางตัวกลับไปพาเอาช้างตัวอื่นเข้ามาอยู่ด้วยเป็นช้างโขลงใหญ่ ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่พบกระจายเป็นบริเวณกว้าง ส่วนใหญ่เป็นช้างโทนที่หากินตัวเดียวและโขลงขนาดเล็ก ไม่เกิน 10 ตัว ส่วนบริเวณที่มีช้างป่าประจำถิ่นที่อยู่เป็นโขลงขนาดใหญ่ พื้นที่หากินมักอยู่ใกล้แหล่งน้ำ โดยใช้พื้นที่ป่าหรือห่อมป่าขนาดเล็กตามเขาหินปูน ซึ่งพบกระจายทั่วไป (มักเป็นเขตวัด) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอากาศเย็น เป็นที่หลบซ่อนตัวในตอนกลางวัน ช้างป่าโขลงใหญ่ที่พบ เช่น ที่บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำประแกต บริเวณทิศตะวันออกเฉียงของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และบริเวณตำบลท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่ในตามฤดูกาลของปี ราษฎรให้ความเห็นว่าเป็นช้างป่าที่หนีภัยแล้งออกมาจากป่า ช่องทางที่ออกมาถูกบีบบังคับด้วยสิ่งกีดขวาง เช่น คูน้ำทำให้จำนวนช้างมารวมกันที่เดียวเป็นจำนวนมาก และไม่ยอมกลับเข้าไปอยู่ภายในรั้วหรือคูกั้นช้างอีก โดยเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งน้ำขนาดใหญ่และตามพื้นที่ที่มีพืชผลที่กำลังสุกมีกลิ่นหอม กลางวันมีการหลบซ่อนตัวตามชายป่าหรือตามห่อมป่าเช่นเดียวกับช้างประจำถิ่น ช้างประเภทนี้พบทั่วพื้นที่ และพบมากบริเวณเขตอำเภوتاตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

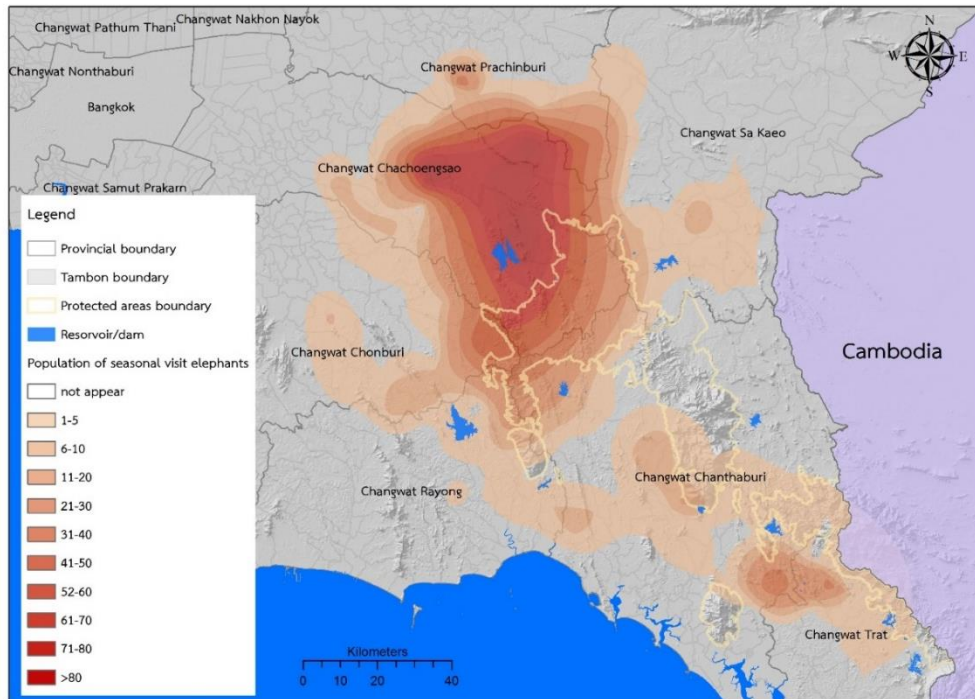
ในขณะที่ภาพรวมของช้างป่าทั้งที่หากินประจำพื้นที่และที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว (ภาพที่ 7) พบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 106 ตำบล 36 อำเภอ 7 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 4 อำเภอ 11 ตำบล จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 อำเภอ 14 ตำบล จังหวัดระยอง จำนวน 5 อำเภอ 14 ตำบล จังหวัดจันทบุรี จำนวน 9 อำเภอ 34 ตำบล จังหวัดตราด จำนวน 3 อำเภอ

9 ตำบล จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 อำเภอ 18 ตำบล และจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 3 อำเภอ 6 ตำบล พื้นที่ที่มีช้างป่ามากกว่า 50 ตัว อยู่ใน 5 บริเวณ ได้แก่ 1) ทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่อำเภอท่าตะเียบและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่อำเภอบ่อทองและอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง 3) ทิศใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี 4) ทิศตะวันออกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่อำเภอเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 5) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว 6) ทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว ในท้องที่อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียงมีจำนวนประชากรช้างป่าที่ลดหย่อนลงมา (ธรรมบุญ และ ทรงธรรม, 2562)



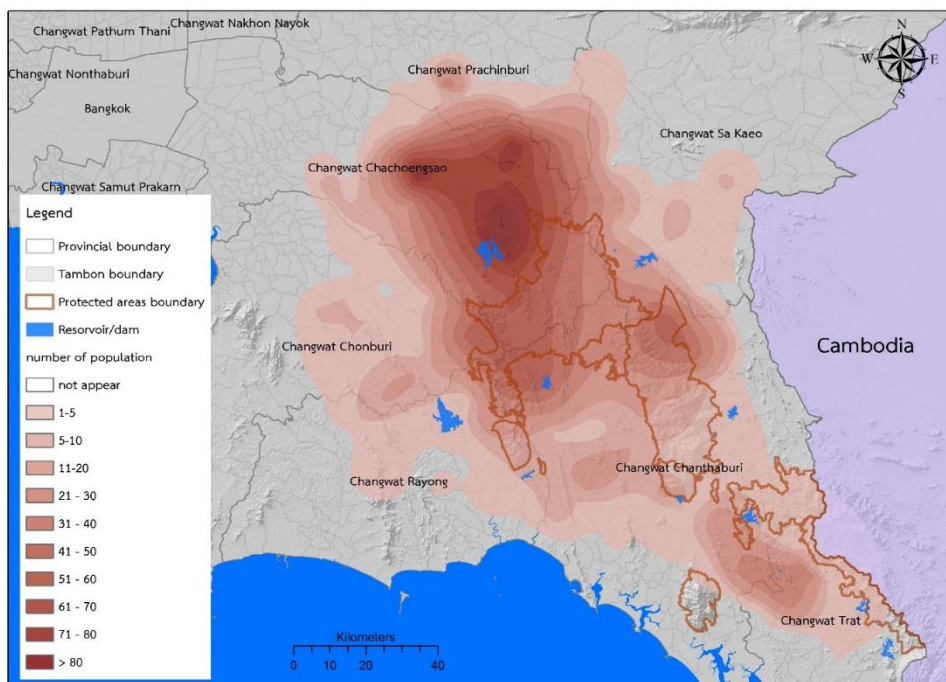
ภาพที่ 5 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561

ที่มา : ธรรมบุญ และ ทรงธรรม (2562)



ภาพที่ 6 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561

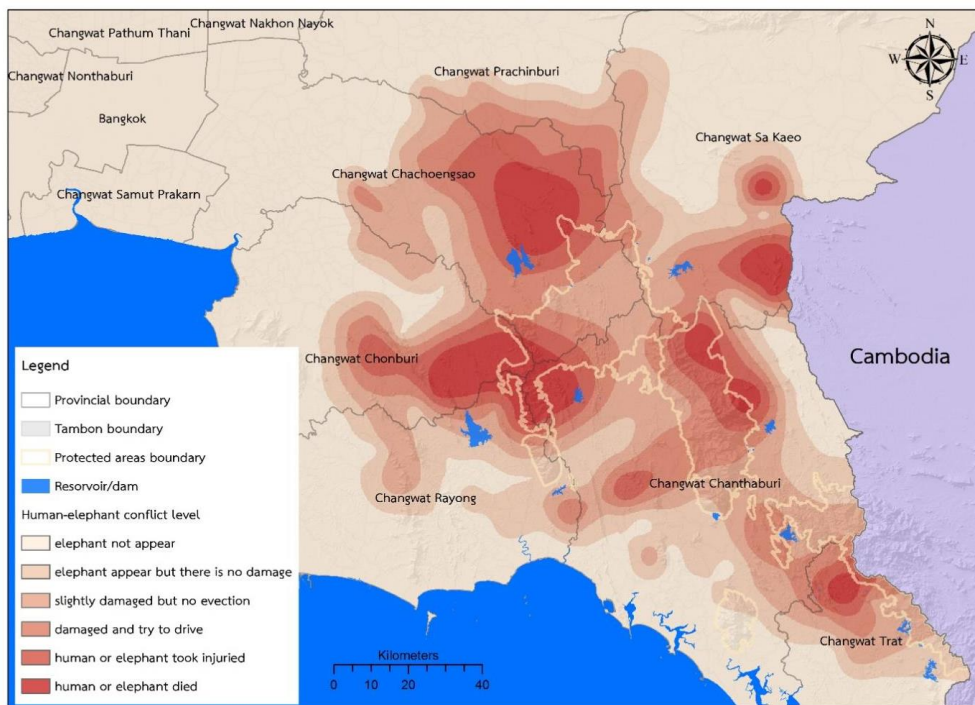
ที่มา : ธรรมบุญ และ ทรงธรรม (2562)



ภาพที่ 7 แผนภาพการกระจายของช้างป่าที่พบทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561

ที่มา : ธรรมบุญ และ ทรงธรรม (2562)

ธรรมนูญ และ ทรวงธรรม (2562) ประเมินว่าในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบริเวณที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูง (มีการเสียชีวิตของช้างป่าหรือคน) ใน 6 บริเวณหลัก ได้แก่ 1) บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ ตำบลท่ากระดานและตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลพลวงทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ตำบลห้วยทับมอญ ตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง 3) บริเวณทิศใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี 4) บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่ตำบลทับช้าง ตำบลปะตง ตำบลทรายขาว อำเภอเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 5) บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่ตำบลคลองหาด ตำบลไทยอุดม ตำบลไทรทอง อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว 6) บริเวณทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว ในท้องที่ตำบลช้างขุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียงมีระดับความรุนแรงที่ลดหย่อนลงมา

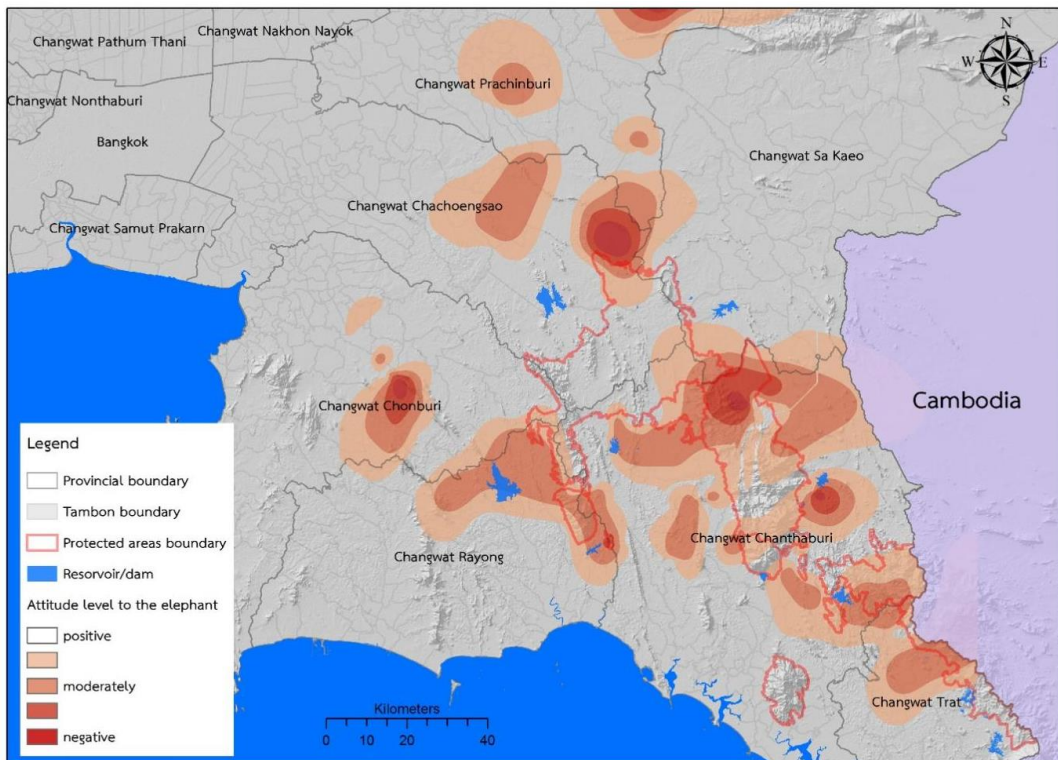


ภาพที่ 8 ภูมิทัศน์ระดับความขัดแย้งของคนและช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561

ที่มา : ธรรมนูญ และ ทรวงธรรม (2562)

ชุมชนรอบกลุ่มป่าตะวันออก โดยเฉพาะกลุ่มที่มีช้างป่าเข้าไปหากินหรือเดินผ่านพื้นที่ มีหลายชุมชนที่มีทัศนคติในทางลบ เช่น การโกรธแค้น และหาทางทำร้ายช้างป่าด้วยวิธีการรุนแรง เช่น การใช้รั้วไฟฟ้าแรงสูงหรือวิธีการอื่นที่สามารถทำให้ช้างป่าบาดเจ็บหรือตายได้ เมื่อประเมินในเชิงภูมิทัศน์พบว่ากลุ่มชุมชนที่มีแนวคิดและวิธีการเช่นนี้ มีเพียง 4 บริเวณเท่านั้น คือ กลุ่มที่อยู่ในเขตตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มที่อยู่ในตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี กลุ่มที่อยู่ในตำบลปฐวี อำเภอมะขาม และตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ส่วนบริเวณอื่น ๆ ซึ่งเป็นชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี (คือรู้สึกเห็นใจช้างป่าและปล่อยให้กินพืชผลของตนเองโดยไม่เข้าไปจับไล่ ในลักษณะการแบ่งปัน) และระดับปานกลาง (มีการขับไล่ให้ไปหากินที่อื่น)

ผู้นำชุมชนหลายแห่งได้ให้ความเห็นว่าปัญหาได้เริ่มกระจายเป็นวงกว้างในราว 5 – 10 ปี ที่ผ่านมา โดยเห็นว่า เกิดจากการสร้างสิ่งกีดขวางทางเดินช้างป่าและวิธีการขับไล่ที่รุนแรง ทำให้ช้างป่าเปลี่ยนเส้นทางที่ออกมาหากินและไม่ยอมกลับเข้าไปอยู่ในแนวรั้วและแนวคูกั้นช้าง รวมถึงมีความดุร้ายเพิ่มขึ้น โดยที่ระดับความรุนแรงของปัญหากับทัศนคติทางลบของชุมชนที่มีต่อช้างป่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ชุมชนที่มีการขับไล่ช้างป่าด้วยวิธีการรุนแรงหรือมีการล่าหรือทำร้ายช้างป่า มักมีปัญหาความขัดแย้งกับช้างป่าในระดับสูง



ภาพที่ 9 ภูมิทัศน์ระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561

ที่มา : ธรรมบุญ และ ทรงธรรม (2562)

อุปกรณ์และวิธีการ

1. การประเมินการกระจายและจำนวนช้างป่า

การประเมินการกระจายและจำนวนช้างป่า แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1) **ระดับจังหวัด** ประเมินจากข้อมูลหรือรายงานการปรากฏของช้างป่าในจังหวัดนั้น ๆ โดยรวบรวมจากข่าวสาร รายงาน และการสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบการจัดการช้างป่าในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

2) **ระดับอำเภอ** โดยทำการสอบถามการปรากฏของช้างป่าในทุกอำเภอของจังหวัดที่มีรายงานการปรากฏของช้างป่า โดยบุคคลเป้าหมายของการสอบถาม คือ หน่วยงานด้านการอนุรักษ์หรือจัดการช้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ ที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบการผลักดันช้างป่าในเขตพื้นที่อำเภอนั้น ๆ

3) **ระดับตำบล** ทำการสอบถามการปรากฏ จำนวนช้างป่า และระดับความรุนแรงของปัญหา จากทุกตำบลในอำเภอที่มีข้อมูลการปรากฏของช้างป่า โดยบุคคลเป้าหมายของการสอบถามประกอบด้วยผู้นำชุมชนในระดับตำบล เช่น กำนัน หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการช้างป่าในพื้นที่ตำบลนั้น ๆ

4) **ระดับหมู่บ้าน** ทำการสอบถามชุมชนเพื่อยืนยันการปรากฏของช้างป่า ความคิดเห็นต่อการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ โดยบุคคลเป้าหมายของการสอบถามประกอบด้วยผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนผลักดันช้างป่าของชุมชน และราษฎรทั่วไปที่พบเจอแบบบังเอิญ (accidental interview)

การศึกษาในครั้งนี้ มีจำนวนบุคคลที่สัมภาษณ์ 2,340 ราย จากพื้นที่ต่าง ๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างที่ทำแบบสอบถามจากพื้นที่ต่าง ๆ

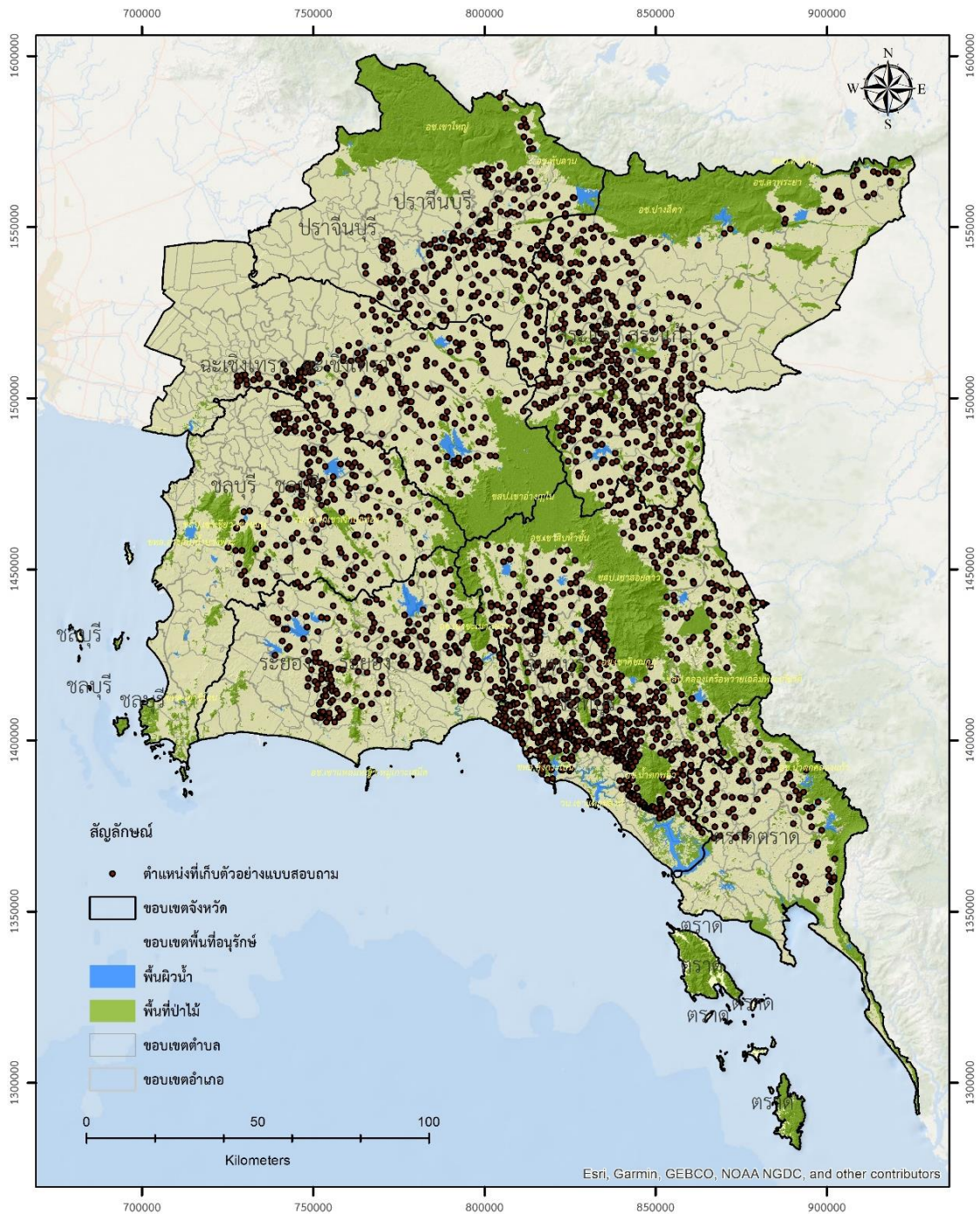
จังหวัด	อำเภอ	จำนวนที่ทำการสัมภาษณ์ (ราย)
จันทบุรี	เขาคิชฌกูฏ	83
	เมืองจันทบุรี	89
	แก่งหางแมว	99
	แหลมสิงห์	7
	โป่งน้ำร้อน	64
	ขลุง	102

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนที่ทำการสัมภาษณ์ (ราย)
จันทบุรี	ท่าใหม่	157
	นายายอาม	77
	มะขาม	68
	สอยดาว	84
ฉะเชิงเทรา	แปลงยาว	51
	ท่าตะเกียบ	55
	บ้านโพธิ์	15
	พนมสารคาม	26
	สนามชัยเขต	78
ชลบุรี	เกาะจันทร์	28
	บ่อทอง	51
	บ้านบึง	34
	พนัสนิคม	29
	ศรีราชา	15
	หนองใหญ่	25
ตราด	เขาสมิง	41
	เมืองตราด	16
	บ่อไร่	44
ปราจีนบุรี	กบินทร์บุรี	161
	นาดี	47
	ศรีมหาโพธิ์	53
ระยอง	เขาชะเมา	37
	เมือง	21
	แกลง	60
	บ้านค่าย	56
	ปลวกแดง	26
	วังจันทร์	34

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนที่ทำการสัมภาษณ์ (ราย)
สระแก้ว	เขาฉกรรจ์	77
	เมืองสระแก้ว	125
	คลองหาด	76
	ตาพระยา	31
	วังน้ำเย็น	89
	วังสมบูรณ์	53
	วัฒนานคร	44
	อรัญประเทศ	12
	รวม	2,340



ภาพที่ 10 จุดที่เก็บตัวอย่างด้วยแบบสอบถามจากการศึกษาครั้งนี้

2. การแบ่งระดับความรุนแรงของปัญหา

การแบ่งระดับความรุนแรง เป็น 5 ระดับ ตาม ธรรมนูญ และ ทรวงธรรม (2562) คือ

- 1) มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหายของชีวิตและทรัพย์สิน
- 2) มีความเสียหายเพียงเล็กน้อย เจ้าของทรัพย์สินยอมรับได้และไม่มีการขับไล่
- 3) มีความเสียหายจนเจ้าของทรัพย์สินเกิดความไม่พอใจ
- 4) คนหรือช้างป่าได้รับบาดเจ็บ
- 5) คนหรือช้างป่าเสียชีวิต

ทั้งนี้ ความรุนแรงของปัญหา จะได้จากข้อมูลการสอบถามตามข้อ 1 และจากการรวบรวมข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้

3. การประเมินระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่า

ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้มีบทบาทต่อการจัดการช้างป่า และชุมชนที่สุ่มสอบถาม จะมีการสังเกตจากท่าที หรือสิ่งที่บ่งบอกถึงทัศนคติจากการพูดหรือแสดงถึงปัญหาช้างป่า โดยมีการแบ่งระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่า เป็น 3 ระดับ คือ

- 1) เห็นใจช้างป่าและมองว่าช้างป่าคือเพื่อนร่วมโลก ไม่ได้ว่าอะไรหากช้างป่าจะเดินผ่านหรือกินพืชผล เพราะเข้าใจว่าที่อยู่ของช้างป่าขาดอาหาร ขาดแหล่งน้ำจึงต้องออกมานอกป่า
- 2) มีการขับไล่หรือหวาดกลัว แต่ไม่ถึงขั้นโกรธแค้น
- 3) โกรธแค้นและมองว่าช้างป่าคือศัตรู

4. การแสดงภูมิทัศน์ของปัญหาช้างป่า

สร้างแผนที่การกระจายในเชิงภูมิทัศน์ของจำนวนช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติ ที่ได้จากการสำรวจในข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 3 โดยเปลี่ยนระดับปัญหาเป็นตัวเลข และสร้างเป็นแผนภาพเชิงภูมิทัศน์ด้วยโปรแกรม ArcGIS กำหนดความละเอียดของพิกเซลที่ 250 เมตร

ผลและวิจารณ์

1. การกระจายและความหนาแน่นของประชากรช้างป่า

1.1 การปรากฏของช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พบว่าจนถึงปี พ.ศ. 2567 ช้างป่ามีการกระจายออกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ใน 7 จังหวัดหลัก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี และตราด รวมทั้งหมด 41 อำเภอ 184 ตำบล และ 1,207 หมู่บ้าน (ภาพที่ 11) ดังนี้

1) การกระจายของช้างป่า ยังคงอยู่โดยรอบพื้นที่ป่าของกลุ่มป่าตะวันออก แต่มีระยะห่างออกจากแนวขอบป่าไปมากกว่า 40 กิโลเมตร ในหลายบริเวณ โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่อำเภอท่าตะเียบและอำเภอสนามชัยเขต ที่มีโขลงช้างขนาดใหญ่มากกว่า 70 ตัว เดินมุ่งหน้าขึ้นไปหากินในเขตรอยต่อระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีบางส่วนของโขลงช้างป่าที่หากินอยู่ทางตอนใต้ของอุทยานแห่งชาติทับลาน ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ช้างโขลงนี้บางส่วนแยกออกไปหากินทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ในพื้นที่อำเภอท่าตะเียบและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

2) ทางด้านทิศใต้ของกลุ่มป่าตะวันออก บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในเขตอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีช้างป่าเป็นโขลงมากกว่า 80 ตัว หากินบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงอ่างเก็บน้ำคลองประแกด ซึ่งช้างป่าโขลงนี้ส่วนใหญ่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว โดยมีวงรอบที่ค่อนข้างแน่ชัดว่าเดินจากเขตอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง และหมุนวนเข้ามาในบริเวณดังกล่าว

3) บริเวณทางตอนล่างของอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น มีช้างป่าอย่างน้อย 70 ตัว ที่หากินบริเวณนี้ (กุลวณิชฐ์ และคณะ, 2567) โดยส่วนใหญ่ยังคงหากินไม่ไกลจากชายป่าของอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เนื่องจากพื้นที่ป่าบริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการเป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่ามากกว่าบริเวณอื่น ๆ ของกลุ่มป่าตะวันออก (ธรรมบุญ, 2567) ช้างโขลงนี้มีบางตัวที่เดินไปเชื่อมโยงกับช้างที่หากินประจำถิ่นบริเวณพื้นที่เขาวงอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง จังหวัดระยองและจันทบุรี (ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี, 2565) นอกจากนี้ยังมีช้าง 20 ถึง 30 ตัว ที่หากินอยู่บริเวณเขตพื้นที่รอยต่อระหว่างตอนล่างของอำเภอแก่งหางแมวและตอนบนของอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีอ่างเก็บน้ำศาลทราย เป็นแหล่งน้ำหลักของช้างป่าโขลงนี้

4) ทางด้านทิศตะวันตกของ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างป่า 20 ถึง 40 ตัวที่หากินในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างบริเวณป่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน กับทางทิศตะวันออกของอ่างเก็บน้ำคลองประแสร์ นอกจากนี้ มีช้างอีกโขลงที่ หากินอยู่บริเวณ โดยรอบวนอุทยานน้ำตกเขาเจ้าบ่อทอง ช้างโขลงนี้มีจำนวน 20 ถึง 30 ตัว และมี 3 – 5 ตัว ที่แตกโขลงออกไปและเข้าไปหากินในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

5) ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างป่า 5 ถึง 10 ตัว ที่เดินออกจากพื้นที่ป่าและแตกเป็นโขลงขนาดเล็กกระจายออกไปตามบริเวณใกล้เคียง

6) ทางด้านทิศตะวันออกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีช้างป่าออกมาหากินบริเวณขอบป่าแต่ไม่ห่างจากพื้นที่ป่ามากนัก ช้างจำนวนนี้ประมาณ 10 ถึง 30 ตัว ส่วนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีช้างป่า 20 ถึง 30 ตัว ที่เดินเชื่อมระหว่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวกับค่ายเทวพิทักษ์

7) ทางทิศตะวันออกของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ มีช้างป่าหากินเป็นประจำ 4 ถึง 5 ตัว

8) ทางทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว บริเวณพื้นที่อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด มีช้างป่า 30 ถึง 40 ตัว ที่หากินบริเวณนี้โดยเฉพาะบริเวณอ่างเก็บน้ำคลองหลอด 2 (ทับทิมสยาม 01) และมีบางตัวที่เดินลงไปทางทิศใต้ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดตราด

เมื่อเปรียบเทียบกับ การกระจายของช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2561 ตามรายงานของ ธรรมนุญ และ ทรงธรรม (2562) ซึ่งรายงานว่าช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกระจายอยู่ใน 36 อำเภอ 106 ตำบล แต่ปี พ.ศ. 2566 ได้ขยายออกไปเป็น 41 อำเภอ 184 ตำบล ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มที่ปัญหานี้มีการกระจายออกไปยังพื้นที่ใหม่ ๆ ซึ่งสาเหตุของการขยายตัวอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น จำนวน ช้างที่เพิ่มขึ้นทำให้มีความต้องการพื้นที่หากินมากขึ้น การขาดการจัดการพื้นที่ป่าและเส้นทางเดินของ ช้างที่ชัดเจน หรืออาจเกิดจากระบบการผลักดันจากพื้นที่ใจกลางปัญหา ในขณะที่รอบนอกหรือชาย ขอบพื้นที่ปัญหายังไม่มีระบบป้องกันที่ดี

1.2 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดระยอง

พบว่า ในจังหวัดระยองมีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 6 อำเภอ 25 ตำบล 142 หมู่บ้าน (ภาพที่ 12) คิดเป็นร้อยละ 32.35 ของจำนวนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดระยอง ดังนี้

- 1) อำเภอเขาชะเมา พบช้างป่า 1 – 45 ตัว หากินในพื้นที่ 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน คือ
 - ตำบลเขาน้อย พบช้างป่า 5 - 33 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 12 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านมะเดื่อ และ บ้านตะขบ พบช้างป่าทั้งหมด 33 ตัว บ้านเขาน้อย 32 ตัว บ้านคลองยาง 6 ตัว และบ้านทรัพย์สะพาน 5 ตัว
 - ตำบลห้วยทับมอญ พบช้างป่า 1 - 41 ตัว เมื่อประมาณ 7 - 12 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านปากแพรก พบช้างป่าทั้งหมด 41 ตัว บ้านห้วยหัว 34 ตัว บ้านห้วยทับมอญ 12 ตัว บ้านเขาพัง 11 ตัว บ้านคลองหิน 10 ตัว บ้านลิระมัน และบ้านเขาจันทร์ 3 ตัว บ้านยางเอน 1 ตัว
 - ตำบลน้ำเป็น พบช้างป่า 3 - 25 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 10 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านน้ำเป็น พบช้างป่าทั้งหมด 25 ตัว บ้านสำนักกะเบา 7 ตัว บ้านเขาช่องลม 5 ตัว บ้านคลองพระเจ้า 4 ตัว บ้านน้ำใส บ้านมาบช้างนอน และบ้านเหมืองแร่ 3 ตัว
 - ตำบลชำฮ่อ พบช้างป่า 1 - 45 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 15 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านลิแยมบรมณ์ พบช้างป่าทั้งหมด 45 ตัว บ้านสวนขนุน 10 ตัว บ้านเขาช่องลม 5 ตัว บ้านศรีประชา 3 ตัว บ้านชำฮ่อ (หมู่ที่ 2) บ้านหนองปลาไหล และบ้านเขาบ่อแบ่ง 2 ตัว บ้านชำฮ่อ (หมู่ที่ 3) และบ้านโปร่งสะท้อน 1 ตัว
- 2) อำเภอแกลง พบช้างป่า 1 – 21 ตัว หากินในพื้นที่ 5 ตำบล 39 หมู่บ้าน คือ
 - ตำบลทุ่งควายกิน พบช้างป่า 1 - 21 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 7 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านหนองน้ำเย็น พบช้างป่าทั้งหมด 21 ตัว บ้านโพธิ์ฐาน 20 ตัว บ้านซุ่มสูง 19 ตัว บ้านหนองไทร และบ้านเขาจุก 5 ตัว บ้านมงคล 3 ตัว บ้านหนองกะพ้อ 2 ตัว บ้านเนินเขาดิน และบ้านเนินสุขสำรอง 1 ตัว

- **ตำบลกระแสน** พบช้างป่า 2 - 3 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 2 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านคลองป่าไม้ พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว บ้านโนไร่ บ้านเขามักกูด บ้านเขาวังไทร บ้านเนินไม้หอม บ้านคลองลึก และบ้านหนองแพบ 2 ตัว
- **ตำบลกอนดิน** พบช้างป่า 1 - 5 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 8 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านศิลาทอง พบช้างป่าทั้งหมด 5 ตัว บ้านสี่แยกกอนดิน 4 ตัว บ้านหนองคุย บ้านซากขุนวิเศษ และบ้านเขาลำรอง 3 ตัว บ้านกอนดิน บ้านหนองเสม็ดแดง บ้านชำสมอ 2 ตัว บ้านเขายายพริ้ง และบ้านทรัพย์เจริญ 1 ตัว
- **ตำบลทางเกวียน** พบช้างป่าจำนวน 2 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ เขตเทศบาล
- **ตำบลบ้านนา** พบช้างป่า 1 - 5 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 20 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านเนินกระท้อน พบช้างป่าทั้งหมด 5 ตัว บ้านห้วยหิน บ้านอุ้มทอง บ้านสำนักยาง บ้านบุญสัมพันธ์ และบ้านคลองอ่าง 3 ตัว บ้านทุ่งเค็ด 2 ตัว บ้านวังยาง บ้านหนองจระเข้ บ้านล่าง บ้านนา และบ้านแหลมไผ่ 1 ตัว

3) อำเภอวังจันทร์ พบช้างป่า 1 - 13 ตัว หากินในพื้นที่ 4 ตำบล 25 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลชุมแสง** พบช้างป่า 1 - 13 ตัว เมื่อประมาณ 3 - 7 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านแก่งหวาย พบช้างป่าทั้งหมด 13 ตัว บ้านคลองไผ่ และบ้านหนองม่วง 3 ตัว บ้านชุมแสง บ้านสันติสุข บ้านวังโพรง บ้านมะงั่ว 2 ตัว และบ้านเขาตาวีน 1 ตัว
- **ตำบลป่ายูบใน** พบช้างป่า 2 - 5 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 10 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านเขาสิงห์โต พบช้างป่าทั้งหมด 5 ตัว บ้านป่ายูบใน บ้านยูบตาเหน่ง บ้านคลองหวายโลม บ้านคลองเขต บ้านเขาไม้ฉนวน 4 ตัว บ้านขุนอินทร์ 3 ตัว และบ้านท่าเสา 2 ตัว
- **ตำบลพลงตาเอี่ยม** พบช้างป่า 1 - 3 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านเขาตลาด พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว บ้านคลองสอง 2 ตัว

บ้านสำนักตาเสือ บ้านพลงตาเอี่ยม บ้านคลองบางบ่อ บ้านหนองเขิน และ บ้านคลองอ่าง 1 ตัว

- **ตำบลวังจันทร์** พบช้างป่าจำนวน 1 - 2 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านตะเคียนทอง 2 ตัว และบ้านหนองโพรง 1 ตัว

4) อำเภอบ้านค่าย พบช้างป่า 1 - 4 ตัว หากินในพื้นที่ 3 ตำบล 26 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลชากบก** พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านชากกอไผ่ บ้านห้วยหิน (ชากกระท้อน) บ้านเขาลอย บ้านหนองหว้า บ้านมาบตาบอด และบ้านเจ็ดลูกเนิน
- **ตำบลบางบุตร** พบช้างป่า 1 - 3 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 10 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านช่องลม พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว บ้านชากมะหาด บ้านบางบุตร บ้านหนองคล้า บ้านสองสลึง (ชากเล็ก) บ้านหลังเขา บ้านเขาหวาย บ้านโชดกลาง บ้านมาบสองสลึง บ้านห้วยยาง และบ้านคลองกระท้อน 1 ตัว
- **ตำบลหนองบัว** พบช้างป่า 1 - 4 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 5 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านมาบป่าหวาย พบช้างป่าทั้งหมด 4 ตัว บ้านท่าเสา บ้านหัวซวด บ้านหนองข้อ บ้านศาลาน้ำลึก และบ้านหินโค้ง 3 ตัว บ้านหนองปลาไหล บ้านคลองขนุน และบ้านสามเนิน 1 ตัว

5) อำเภอปลวกแดง พบช้างป่า 1 - 3 ตัว หากินในพื้นที่ 5 ตำบล 14 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลตาสีทิ** พบช้างป่า 1 - 3 ตัว เมื่อประมาณ 3 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านเขากระซัง พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว และบ้านเนินสำราญ 1 ตัว
- **ตำบลปลวกแดง** พบช้างป่าจำนวน 3 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 3 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านปลวกแดง บ้านระเวิง และบ้านปลวกแดง
- **ตำบลแม่น้ำคู่** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านหนองมะปริง
- **ตำบลละหาร** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านหมอมูย บ้านพลงลำดวน พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว และบ้านปากแพรก 1 ตัว

- ตำบลหนองไร่ พบช้างป่า 1 - 3 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 7 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านหนองไร่ และบ้านคลองซอ พบช้างป่าทั้งหมด 3 ตัว
บ้านคลองป่าหวาย 2 ตัว บ้านคลองน้ำแดง และบ้านบึงตาตัว 1 ตัว
- 6) อำเภอเมืองระยอง พบช้างป่า 1 - 2 ตัว หากินในพื้นที่ 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน คือ
- ตำบลนาตาขวัญ พบช้างป่า 1 - 2 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว โดยในพื้นที่ บ้านนาตาขวัญ พบช้างป่าทั้งหมด 2 ตัว บ้านชะวิก บ้านซากขนุน บ้านเขาวัง ม่าน และบ้านหนองละลอก 1 ตัว
 - ตำบลบ้านแลง พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านหนองหิน
 - ตำบลสำนักทอง พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านหาดใหญ่ และบ้านเกษตรศิริ
 - ตำบลกะเฉด พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ในพื้นที่ บ้านชะแวง

1.3 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดชลบุรี

พบว่า ในจังหวัดชลบุรีมีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 6 อำเภอ 19 ตำบล 93 หมู่บ้าน (ภาพที่ 13) โดยที่จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และมีหย่อมป่าขนาดเล็กกระจายอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างมาก ประกอบกับมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาช้างป่าเช่นกัน โดยพื้นที่ที่มีการปรากฏและการกระจายของช้างป่า มีดังนี้

1) อำเภอบ่อทอง พบช้างป่ามากกว่า 30 ตัว หากินในพื้นที่ 6 ตำบล 36 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลบ่อทอง** พบช้างป่าตั้งแต่ 1 – 13 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ *บ้านหนองจร๊ะเข้* พบช้างป่าทั้งหมด 13 ตัว, *บ้านเขาสามชั้น* *บ้านวังรี* *บ้านทับเจริญ* และ *บ้านคลองใหญ่* จำนวน 3 ตัว, *บ้านทับเจ๊ก* 2 ตัว และ *บ้านอมพนม* 1 ตัว
- **ตำบลพลวงทอง** พบช้างป่าตั้งแต่ 2 – 40 ตัว เมื่อ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ *บ้านเขาใหญ่* พบช้างป่าทั้งหมด 40 ตัว *บ้านเขาพริก* 30 ตัว *บ้านเขาชะอางค์* 6 ตัว, *บ้านคลองตาเพชร* 4 ตัว *บ้านเขาห้วยยอด* และ *บ้านหลุมมะนาว* 3 ตัว และ *บ้านอ่างผักหนาม* 2 ตัว
- **ตำบลธาตุทอง** พบช้างป่าตั้งแต่ 3 – 22 ตัว เมื่อ 4 - 7 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านหนองเสือซ้อ* พบช้างป่าทั้งหมด 22 ตัว, *บ้านเขากระถิน* 10 ตัว, *บ้านเนินดินแดง* *บ้านโปร่งเกตุ* *บ้านคลองมือไทร* และ *บ้านหนองน้ำขาว* 3 ตัว
- **ตำบลบ่อควางทอง** พบช้างป่าตั้งแต่ 1 – 33 ตัว เมื่อ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านบ่อควางทอง* พบช้างป่าทั้งหมด 33 ตัว, *บ้านหนองเสม็ด* *บ้านหนองยายเกา* *บ้านหนองไม้ไร่* และ *บ้านลำเพาทอง* 3 ตัว, ส่วน *บ้านหนองบอน* พบเพียง 1 ตัว
- **ตำบลเกษตรสุวรรณ** พบช้างป่าตั้งแต่ 2 – 24 ตัว เมื่อ 2 - 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านอ่าวกระพงค์* พบช้างป่า 24 ตัว, *บ้านไม้หอม* 17 ตัว, *บ้านธรรมรัตน์* และ *บ้านขุนชำนาญ* 6 ตัว, *บ้านคลองโค* 3 ตัว, และ *บ้านคลองปริง* 2 ตัว

- **ตำบลวัดสุวรรณ** พบช้างป่าตั้งแต่ 1 – 8 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ บ้านคลองโอง พบช้างป่าทั้งหมด 8 ตัว, บ้านหนองกระพ้อ 3 ตัว, บ้านซ่อง 2 ตัว และ บ้านคลองหลวง 1 ตัว

2) **อำเภอหนองใหญ่** พบช้างป่ามากกว่า 40 ตัว ในพื้นที่ 5 ตำบล 21 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลหนองใหญ่** พบช้างป่าตั้งแต่ 2 - 53 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่บ้านหนองใหญ่ พบช้างป่าทั้งหมด 53 ตัว, บ้านอ่าวแก้ว 40 ตัว, บ้านหนองตะเคียน 5 ตัว และบ้านวังใหญ่ 2 ตัว
- **ตำบลคลองพลู** พบช้างป่า 2 - 7 ตัว เมื่อ 4 - 8 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านเนินดินแดง พบช้างป่า 7 ตัว, บ้านคลองตะเคียน บ้านเขามดง่าม 3 ตัว และบ้านคลองพลู 2 ตัว
- **ตำบลห้างสูง** พบช้างป่า 5 – 10 ตัว เมื่อ 2 – 4 ปีที่ผ่านมา โดยในพื้นที่ บ้านเนินสี และบ้านหลุมกลาง พบช้างป่า 10 ตัว, บ้านห้างสูง 7 ตัว, บ้านป่าแดง 6 ตัว และบ้านหนองประดู่ 5 ตัว
- **ตำบลหนองเสือช้าง** พบช้างป่า 2 – 4 ตัว เมื่อ 3 – 4 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่บ้านห้วยมะระ และบ้านหนองเสือช้าง 4 ตัว, บ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านท่าจาม และบ้านเฉลิมลาภ 2 ตัว
- **ตำบลเขาชก** พบช้างป่า 1 – 20 ตัว เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ บ้านเขาชก 20 ตัว, บ้านคลองพลูล่าง และบ้านบึงสามง่าม จำนวน 1 ตัว

3) **อำเภอเกาะจันทร์** พบช้างป่ามากกว่า 10 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 15 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเกาะจันทร์** พบช้างป่า 1 – 12 ตัว เมื่อ 1 - 12 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ บ้านหนองยายหมาด 12 ตัว, บ้านเจ็ดเนิน และบ้านปรกฟ้า 10 ตัว, บ้านแปลง 9 ตัว, บ้านโปร่งหิน 7 ตัว, บ้านสระตาพรหม และ บ้านหนองมะนาว 4 ตัว, บ้านหนองชุมเห็ด บ้านทับบริบูรณ์ บ้านเขาวังแก้ว และบ้านเนินตะแบก 3 ตัว, และบ้านหนองหูช้าง 1 ตัว

- **ตำบลท่าบุญมี** พบช้างป่า 1 – 3 ตัว เมื่อประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ **บ้านทับจุฬา** และ**บ้านหนองพังพอน** 3 ตัว และ**บ้านสามแยก** 1 ตัว
- 4) **อำเภอพนัสนิคม** พบช้างป่า 2 - 3 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 8 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลหนองปรือ** พบช้างป่า 2 ตัว เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ **บ้านหนองไถ่เลื่อน** และ**บ้านหนองเซ่ง**
 - **ตำบลหนองเหียง** พบช้างป่า 2 - 3 ตัว เมื่อ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ **บ้านเขาอำนวยการสุข** 3 ตัว, **บ้านหนองสำโรง** **บ้านหนองประดู่** **บ้านสระคลอง** **บ้านหนองไผ่แก้ว** และ**บ้านหนองสังข์** 2 ตัว
- 5) **อำเภอบ้านบึง** พบช้างป่า 2 - 4 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 10 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลหนองอิรุณ** พบช้างป่า 3 - 4 ตัว เมื่อ 1 - 4 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ **บ้านป่าแดง** 4 ตัว, **บ้านอ่าวเวียง** **บ้านหนองวงษ์** **บ้านเนินโมก** และ**บ้านบึงไม้แก่น** 3 ตัว
 - **ตำบลหนองไผ่แก้ว** พบช้างป่า 2 - 4 ตัว เมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ **บ้านหินดาด** 4 ตัว, **บ้านป่ายุบ** 3 ตัว และ**บ้านหนองใน** 2 ตัว
 - **ตำบลคลองกิ้ว** พบช้างป่า 2 - 4 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ **บ้านหมื่นจิตต์** 4 ตัว และ**บ้านมาบลำบิด** 2 ตัว
- 6) **อำเภอศรีราชา** พบช้างป่า 1 ตัว หากินในพื้นที่ 1 ตำบล 3 หมู่บ้าน คือ
- **ตำบลเขาคันทรง** เริ่มมีช้างเมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา คือ **บ้านมาบเอียง** **บ้านเขาคันทรง** และ**บ้านระเวียง**

1.4 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบว่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 5 อำเภอ 17 ตำบล 161 หมู่บ้าน (ภาพที่ 14) โดยพื้นที่ช้างป่าเข้าไปหากินและมีการรวมตัวของจำนวนประชากรช้างมากที่สุดอยู่ในอำเภอท่าตะเกียบ ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

1) อำเภอท่าตะเกียบ พบช้างป่ามากกว่า 100 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 47 หมู่บ้าน ดังนี้

▪ ตำบลท่าตะเกียบ

พบช้างป่าในพื้นที่บ้านอ่างเสือดำ บ้านคลองมะหาด และบ้านหนองปรือน้อย
103 – 134 ตัว,

บ้านหนองปลาชิว และบ้านฝั่งคลอง 55 - 60 ตัว,

บ้านท่าคาน บ้านหนองประโยชน์ บ้านอ่างเตย บ้านหนองเรือ บ้านเนินกระบก

บ้านคลองลี้ด และบ้านแปลงเสมา 32 - 36 ตัว,

บ้านเนินน้อย และบ้านฝั่งคลอง 22 - 26 ตัว,

บ้านวังวุ้ง บ้านทุ่งยายชี บ้านเขาตลาด และบ้านชมพู 10 - 19 ตัว,

บ้านท่ากลอย บ้านหนองปรือกันยาง บ้านน้อยนาดี

และบ้านคลองตะเคียน 1 - 9 ตัว

▪ ตำบลคลองตะเกรา พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านร่มโพธิ์ทอง 54 ตัว,

บ้านห้วยตะปอก และบ้านซอย 5 40 - 45 ตัว,

บ้านเกาะลอย บ้านเขากล้วยไม้ และบ้านทรัพย์เจริญ 23 - 33 ตัว,

บ้านศรีเจริญทอง และบ้านท่ามะนาว 12 - 17 ตัว,

บ้านหนองคอก บ้านวังหิน บ้านเทพประทาน บ้านห้วยนา บ้านหัวฝาย

บ้านสันติสุข 6 – 10 ตัว,

บ้านกรอกสะแก บ้านหนองขาหยั่ง บ้านธรรมรัตน์ใน บ้านห้วยโลม บ้านทุ่งสำ

บ้านเกาะกระทิง บ้านหนองใหญ่ บ้านอ่างหิน บ้านกระบกคู่ บ้านเขากระดาศ

และบ้านสามพราน พบช้างป่า 1 – 5 ตัว

2) อำเภอสนามชัยเขต พบช้างป่ามากกว่า 100 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 67 หมู่บ้าน ดังนี้

▪ ตำบลทุ่งพระยา

พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านมาบนาดี และบ้านมาบสมบุรณ์ 100 – 103 ตัว,
บ้านหนองใหญ่ และบ้านทางโค้ง 80 – 90 ตัว,
บ้านคลองยายสร้อย และบ้านหนองยายกล่อม 61 – 70 ตัว,
บ้านอ่างตะแบก และบ้านเขาจันทร์ 41 – 50 ตัว,
บ้านโคกตะเคียนงาม บ้านคลองอุดม บ้านโป่งตาสา และบ้านท่าชีวิต 30 – 40 ตัว,
บ้านโคกผาสุก 20 ตัว,
บ้านกระบกหวาน บ้านท่าทองดำ บ้านวังคู บ้านทุ่งวัว บ้านภูเขาทอง
และบ้านสันติสุข 1 - 6 ตัว

▪ ตำบลลาดกระทิง

พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านแปลง 8 และบ้านแปลงไม้ 33 ตัว,
บ้านสวนป่า และ บ้านกม.7 พบ 20 ตัว,
บ้านห้วยน้ำทรัพย์ 6 ตัว,
บ้านห้วยหิน บ้านท่าซุง บ้านห้วยน้ำใส บ้านลาดกระทิง บ้านกม.8 และบ้าน
หนองขอบ พบช้างป่า 1 - 5 ตัว

▪ ตำบลท่ากระดาน พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านคลองเตย 105 ตัว,

บ้านวังสอ บ้านนายาว และบ้านนางาม 70 - 80 ตัว,
บ้านนาฮีสาน และบ้านทุ่งเหียง 55 ตัว,
บ้านหินแร่ บ้านเขาผานาง บ้านหินแร่เก่า และบ้านหนองยางใหม่ 23 - 27 ตัว
บ้านนา และบ้านหนองกระทิง 12 - 20 ตัว,
บ้านท่าเลียบ บ้านชำป่างาม บ้านโปร่งเกตุ และบ้านหนองตานาค 8 ตัว,
บ้านท่ากระดาน บ้านนาโพธิ์ บ้านกระบกเตี้ย บ้านสูงเจริญ บ้านทุ่งส่อหงษา
บ้านโปร่งเจริญ และบ้านแสงทอง พบช้างป่า 1 - 5 ตัว

▪ ตำบลคูยายหมี พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านห้วยกบ 76 ตัว,

บ้านอ่างตาสึง 43 ตัว,

บ้านบางมะเฟือง บ้านอ่าทอง และบ้านโพธิ์ทอง 6 - 12 ตัว,
บ้านบางพะเนียง บ้านดอนท่านา บ้านโพรงงาม บ้านสระไม้แดง บ้านยางแดง
บ้านวังไทร บ้านท่าม่วง บ้านป่าอีแตน และบ้านโพธิ์ทอง 2 - 5 ตัว

3) **อำเภอแปลงยาว** พบช้างป่า 1 - 4 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน ดังนี้

▪ **ตำบลแปลงยาว**

พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านหนองครก บ้านคลองสอง และบ้านคลองหนึ่ง 4 ตัว,
บ้านบางบ่อ บ้านไผ่แก้ว และบ้านหนองสาธิต 4 ตัว

▪ **ตำบลวังเย็น** พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านโกรกแก้ว และบ้านไทรทอง 2 ตัว,

บ้านหนองปรือไม้แก้ว บ้านสะพานนาคร และบ้านห้วยแกะ 1 ตัว

▪ **ตำบลหนองไม้แก่น** พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านหนองปลาไหล บ้านหลุมมะขาม

และบ้านเขาสะทอนบน 5 - 10 ตัว,

บ้านไทรทอง บ้านปลักนันทรี บ้านห้าแยก บ้านเขาสะทอน บ้านหนองไทรบน
และ บ้านหนองสร้อยดิ่งบน 3 - 4 ตัว,

บ้านหนองสร้อยดิ่ง บ้านโกรกแก้ววงพระจันทร์ และบ้านหนองน้ำขาว 1 - 2 ตัว

▪ **ตำบลหัวสำโรง** พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านหนองสถิต 7 ตัว,

บ้านโน บ้านกลาง บ้านสวน บ้านแหลมหิน และบ้านหนองตะเภา 1 ตัว

4) **อำเภอนมสาร** พบช้างป่า 1 - 5 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 10 หมู่บ้าน ดังนี้

▪ **ตำบลเขาหินซ้อน**

พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านห้วยสำโรง บ้านปรือวาย และบ้านคลองตะเคียน 5 ตัว,

บ้านเขาหน้ามอด และบ้านหนองเหียง 3 ตัว,

บ้านบึงดาจัน บ้านเขาหินซ้อน และบ้านแหลมเขาจันทร์ 1 - 2 ตัว

▪ **ตำบลหนองแวน** พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านปากกล้วย 5 ตัว

- ตำบลเกาะขนุน พบช้างป่าในพื้นที่ บ้านนา้อย 1 ตัว

5) อำเภอบ้านโพธิ์ พบช้างป่า 1 ตัว หากินในพื้นที่ 4 ตำบล 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลสิบเอ็ดศอก พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านสิบเอ็ดศอก บ้านสามกอ และบ้านหนองแบน
- ตำบลแหลมประดู่ พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านดอนศาลเจ้า บ้านเนินเรียบ และบ้านวังอู่
- ตำบลหนองบัว พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านดอนสินนธ์
- ตำบลดอนทราย พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านดอนสะแก

1.5 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี

พบว่า ในจังหวัดปราจีนบุรีมีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 3 อำเภอ 19 ตำบล 146 หมู่บ้าน (ภาพที่ 15) โดยพื้นที่ที่มีช้างป่าเข้าไปหากินและมีการรวมตัวของช้างป่ามากที่สุดอยู่ในพื้นที่อำเภอกบินทร์บุรี ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี มีดังนี้

1) **อำเภอกบินทร์บุรี** พบช้างป่ามากกว่า 85 ตัว โขลงช้างป่าที่เข้ามาหากินมีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล 99 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเขาไม้แก้ว** พบช้างป่า 1 – 105 ตัว เมื่อ 1 – 6 ปีที่ผ่านมา ใน 11 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านคลองตามัน 105 ตัว บ้านโปร่งศรีเจริญ 103 ตัว บ้านโปร่งสะอาด 30 ตัว บ้านโปร่งศรีเกษ 20 ตัว บ้านขุนด่าน 13 ตัว บ้านคลองเจ้าแรง 4 ตัว บ้านนาคลองกลาง บ้านหลังเขา บ้านเขาไม้แก้ว บ้านสันตัน และบ้านโนนคู่ 1 – 2 ตัว
- **ตำบลเมืองเก่า** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ 5 หมู่บ้าน คือ บ้านเลียบ บ้านไผ่ บ้านถนนทอง บ้านท่าข่อย และบ้านเลียบสอง
- **ตำบลกบินทร์** พบช้างป่า 1 – 4 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 10 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านโนน และบ้านท่าซี้เหล็ก 4 ตัว บ้านปากแพรกบ้านปากแพรกโคกสูง บ้านทุ่งแฝก บ้านหนองข้างลง และบ้านริมน้ำ 3 ตัว บ้านนางเลง บ้านโคกป่าแพ่ง และบ้านชำโลม 1 – 2 ตัว
- **ตำบลบ่อทอง** พบช้างป่า 1 - 4 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านปากน้ำ และบ้านห้วยไคร้ 4 ตัว บ้านบ่อทอง 3 ตัว บ้านกุง บ้านหนองโคน บ้านหนองไผ่ล้อม และบ้านหนองจระเข้ 1 – 2 ตัว
- **ตำบลบ้านนา** พบช้างป่า 1 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่ บ้านบุเลี้ยว 3 ตัว บ้านหาดมะกอก บ้านพระปรัง บ้านนา บ้านหนองนาใน บ้านวังยาง บ้านคลองชัน บ้านหนองโคน และบ้านหนองแพบ 1 – 2 ตัว

- **ตำบลย่านรี** พบช้างป่า 1 – 22 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านเขาจาน 22 ตัว บ้านหนองต่าง 4 ตัว บ้านตรอกปลาไหล และบ้านโคกล่าง 3 ตัว บ้านท่าทองดำ และบ้านเขาด้วน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลลาดตะเคียน** พบช้างป่า 2 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านโคกกลาง 3 ตัว บ้านหนองตามัน บ้านสระบัว บ้านอ่าวมหา บ้านหนองตลาด บ้านโคกม่วง และบ้านคลองร่วม 2 ตัว
- **ตำบลวังตะเคียน** พบช้างป่า 1 – 10 ตัว เมื่อ 1 – 6 ปีที่ผ่านมา ใน 17 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านหนองคล้า 10 ตัว บ้านเขากระแต 6 ตัว บ้านแก่ง บ้านหนองหอย และบ้านวังตะเคียน (หมู่ที่ 5) 3 ตัว บ้านโนนผาว บ้านวังตะเคียน (หมู่ที่ 6) บ้านเนินสูง บ้านคลองระกำ บ้านห้วยกระบอก บ้านเนินกกเกตุ บ้านชำป่าตอง บ้านเนินหินกอง บ้านใหม่วังตะเคียน บ้านใหม่สำพันตา บ้านโนนเจริญ และบ้านคลองนางลิง 1 – 2 ตัว
- **ตำบลวังท่าช้าง** พบช้างป่า 1 – 110 ตัว เมื่อ 1 – 8 ปีที่ผ่านมา ใน 22 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านโปร่งใหญ่ 110 ตัว บ้านโนน 102 ตัว บ้านวังใหม่ บ้านวังท่าช้าง บ้านวังมะกรูด และบ้านโนนจินดา 100 ตัว บ้านวังกวาง 84 ตัว บ้านวังทอง 77 ตัว บ้านสามแยกโชคชัย 70 ตัว บ้านวังมล 50 ตัว บ้านโปร่งอุดมพัฒนา 40 ตัว บ้านคลองหันแดง และบ้านโนนสมบูรณ์ 30 ตัว บ้านเขาปูน บ้านคลองลิบสอง และบ้านใหม่พัฒนา 10 ตัว บ้านคลองมะเดื่อ และบ้านเขาถ้ำ 5 ตัว บ้านคลองตะเคียน และบ้านคลองบุญเลิศ 4 ตัว บ้านโปร่งพัฒนา และบ้านอุดมสุข 1 – 2 ตัว
- **ตำบลหนองก๊ก** พบช้างป่า 2 – 3 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโคกขี้เหล็ก และบ้านคลองอุดม จำนวน 3 ตัว บ้านทด 2 ตัว
- **ตำบลหาดนางแก้ว** พบช้างป่า 2 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านเขาดิน 3 ตัว และบ้านเกาะลอย 2 ตัว

2) **อำเภอชาติ** พบช้างป่ามากที่สุด 83 ตัว ซึ่งมีวงรอบในการหากินในพื้นที่ 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลแก่งดินสอ** พบช้างป่า 2 – 83 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านบุเจริญ 83 ตัว บ้านท่าสะอาด และบ้านวังอ้ายป่อง 80 ตัว บ้านทับไทร บ้านเขาขาด และบ้านหินเทิน 3 ตัว บ้านบุกล้วย บ้านแก่งดินสอ และบ้านคลองมะไฟ 2 ตัว
- **ตำบลทุ่งโพธิ์** พบช้างป่า 2 – 82 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านทุ่งแฝก บ้านคลองเตย และบ้านคลองปลาตุกลาย 82 ตัว บ้านคลองตาหมื่น 3 ตัว บ้านแหลมไผ่ บ้านทุ่งโพธิ์ และบ้านนิคมสหกรณ์ 2 ตัว
- **ตำบลนาดี** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน คือ บ้านบุสูง บ้านว่านเหลือง บ้านกระเดียง บ้านระเบาะเกตุ บ้านโนนแสนสุข บ้านด่านตะกั่ว และบ้านสันติสุข
- **ตำบลบุพราหมณ์** พบช้างป่า 1 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านขุนศรี บ้านบุพราหมณ์ และบ้านแสนสุข 3 ตัว บ้านทับลาน บ้านกม.80 บ้านวังขอนแดง บ้านวังหิน บ้านวังใหม่ และบ้านทับลานใน 1 ตัว

3) **อำเภอศรีมหาโพธิ์** พบช้างป่ามากที่สุด 36 ตัว ซึ่งมีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 15 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกรอกสมบุรณ์** พบช้างป่า 1 – 33 ตัว เมื่อ 1 – 10 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านทุ่งบัวงาม 33 ตัว บ้านกรอกสมบุรณ์ 32 ตัว บ้านวังขอน บ้านวังทะลุ และบ้านหนองแสง จำนวน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลศรีมหาโพธิ์** พบช้างป่า 3 – 34 ตัว เมื่อประมาณ 6 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านห้วยเอน 34 ตัว บ้านหนองหอย และบ้านสามขา 3 ตัว

- **ตำบลหนองโพรง** พบช้างป่า 3 - 36 ตัว เมื่อ 3 - 8 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านปรือวาย และบ้านมาบเหียง 36 ตัว บ้านโปรงกะพ้อ 6 ตัว บ้านวังตะพาน 5 ตัว และ บ้านหนองสองตอน 3 ตัว
- **ตำบลหัวหว้า** พบช้างป่า 3 ตัว เมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองปรือน้อย และบ้านปรือวาย

1.6 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว

พบว่าในจังหวัดสระแก้ว มีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 8 อำเภอ 33 ตำบล 221 หมู่บ้าน (ภาพที่ 16) ดังนี้

1) อำเภอเขาฉกรรจ์ พบช้างป่าในพื้นที่ 4 ตำบล 42 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลพระเพลิง ในพื้นที่บ้านไทรทอง บ้านใหม่พัฒนา และบ้านไทรงาม พบช้างป่า 43 ตัว, บ้านโนนสมพรสามัคคี และบ้านเนินสยาม 8 ตัว, บ้านท่าฝักชี 7 ตัว, บ้านท่าเต็น 6 ตัว, บ้านบึงพระราม บ้านแหลมทอง บ้านหนองปักหลัก และบ้านเขาภูทอง 3 ตัว, บ้านเขาจันทร์ บ้านเนินสายฝน และบ้านเขานันทา 2 ตัว, และบ้านภูเงิน 1 ตัว
- ตำบลเขาฉกรรจ์ พบช้างป่า 3 ตัว ในพื้นที่บ้านวังรี บ้านนา และบ้านโคกยาง
- ตำบลเขาสามลิบ พบช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านเนินตะแบก และ 1 ตัว ในพื้นที่บ้านฝั่งคลอง
- ตำบลหนองหว้า พบในพื้นที่บ้านเกาะรัง 4 ตัว, บ้านคลองเจริญ บ้านโคกข้าวเหนียว บ้านหนองกระทะ บ้านคลองธรรมชาติ บ้านโป่งเกตู (หมู่ที่ 6) บ้านเขาดิน บ้านหนองคล้า บ้านคลองมิตรสัมพันธ์ บ้านสองสีเจริญ บ้านคลองสำราญ บ้านหนองแสง บ้านวังสีทอง บ้านเกตูจำปา บ้านท่านา และบ้านเขาน้อยสามัคคี และบ้านโป่งเกตู (หมู่ที่ 11) 3 ตัว, บ้านหนองโสน และบ้านลานไผ่ 2 ตัว, บ้านหนองหว้า บ้านเขาสำพุง และบ้านใหม่ปากดง จำนวน 1 ตัว

2) อำเภอคลองหาด พบช้างป่าในพื้นที่ 7 ตำบล 26 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลคลองไถ่เถื่อน พบในพื้นที่บ้านคลองซับ 4 ตัว และบ้านคลองไถ่เถื่อน 1 ตัว
- ตำบลคลองหาด โดยพบในพื้นที่บ้านเขาส้อมใต้ 2 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาผางั้ง บ้านเขาดิน บ้านไทยพัฒนา บ้านป่าตะแบก และบ้านเขาช่องแคบ 1 ตัว
- ตำบลซับมะกรูด พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองกลาง
- ตำบลไทยอุดม พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านวังปิ่น

- **ตำบลไทรเดี่ยว** โดยพบในพื้นที่บ้านสระหลวง และบ้านใหม่การบินไทย 3 ตัว, บ้านหนองแวง และบ้านโนนประดู่ 1 ตัว
- **ตำบลไทรทอง** โดยพบในพื้นที่บ้านหินกอง 2 ตัว, บ้านโนนสง่า บ้านไทรเดี่ยว บ้านคลองไผ่ และบ้านโนนสมบูรณ์ 1 ตัว
- **ตำบลเบญจขจร** โดยพบในพื้นที่บ้านชุมทอง บ้านซำพลู และบ้านวังใหม่ จำนวน 2 ตัว, บ้านห้วยไคร้เหนือ บ้านเบญจขจร บ้านเขาดินแดง และบ้านซำพลูเหนือ 1 ตัว

3) **อำเภอตาพระยา** พบช้างป่า 1 - 14 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทัพราช** โดยพบในพื้นที่ บ้านใหม่ไทยถาวร และ บ้านคลองยาง 12 - 14 ตัว, บ้านหนองติ่ม บ้านตะลุมพุก บ้านโคกกราด และบ้านเนินขาม 1 - 2 ตัว
- **ตำบลทัพไทย** พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านโคกปราสาท บ้านรัตนะ และบ้านทองเจริญ

4) **อำเภอเมืองสระแก้ว** พบช้างป่ากระจายหากินมากที่สุด 1 - 13 ตัว ในพื้นที่ 7 ตำบล 55 หมู่บ้าน

- **ตำบลศาลาลำดวน** โดยพบในพื้นที่บ้านห้วยกระบอก 13 ตัว ในพื้นที่บ้านเขามะกา 5 ตัว ในพื้นที่บ้านโคกเจริญ และบ้านหนองอีซอ 2 ตัว ในพื้นที่บ้านท่าช้าง บ้านหนองผูกเต่า บ้านหนองผูกเต่าพัฒนา บ้านวังรี 1 ตัว
- **ตำบลสระขวัญ** โดยพบในพื้นที่บ้านคลองจนวน้อย จำนวน 13 ตัว, ในพื้นที่ บ้านใหม่ไพรวัลย์ และบ้านคลองมะละกอ 4 ตัว, ในพื้นที่บ้านหนองไผ่ บ้านคลองปูน บ้านคลองคันฉอ บ้านทุ่งหินโคน บ้านเนินสะอาด และบ้านคลองอ่าว จำนวน 3 ตัว, ในพื้นที่บ้านน้ำซำ บ้านแก่งสี่เสียด บ้านทุ่งพลวง บ้านเนินผาสุก บ้านโคกสำราญ บ้านเนินไทร บ้านคลองมะละกอใต้ และบ้านหนองโสน จำนวน 2 ตัว

- **ตำบลโคกปีตอง** โดยพบในพื้นที่บ้านเนินยางงาม และบ้านจำบอน จำนวน 3 ตัว, บ้านเนินยางแดง และบ้านบะขมื่น จำนวน 2 ตัว, และในพื้นที่บ้านทรัพย์ใหญ่ 1 ตัว
- **ตำบลท่าเกษม** พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านท่าเกษม บ้านเทศบาล14 บ้านชุมชน21 หนองกะพ้อ และบ้านหนองนกกกระเรียน
- **ตำบลท่าแยก** พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านป่าระกำ บ้านน้อย บ้านหอย บ้านคลองสีเมือง บ้านหนองเตียน บ้านคลองน้ำเขียว บ้านคลองผักขม บ้านเนินไฮ และบ้านน้ำล้อม
- **ตำบลบ้านแก้ง** โดยพบในพื้นที่ บ้านเขาสิงโต บ้านเนินดินแดง และบ้านหนองปัญหา 2 ตัว, บ้านคลองหมากนัต และบ้านหนองแหน 1 ตัว
- **ตำบลหนองบอน** พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านสวน บ้านโคกมะตูม บ้านท่าแยก บ้านหนองบอน บ้านหนองเทา บ้านท่ามะตูม และบ้านคลองหินเทิน

5) **อำเภอวังน้ำเย็น** พบช้างป่า 1 - 40 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 44 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทุ่งมหาเจริญ**
พบในพื้นที่บ้านชัยพัฒนา และบ้านคลองตะขบ 40 ตัว,
บ้านศรีเขตพัฒนา 34 ตัว, บ้านหนองเรือ 30 ตัว,
บ้านคลองตะเคียนชัย 23 ตัว, บ้านคลองพัฒนา 6 ตัว,
บ้านคลองจระเข้ 4 ตัว, บ้านวังสุเทพ บ้านเขาตะกรับพัฒนา บ้านสันตะวา
บ้านชัยมงคลเจริญลาภ และบ้านแสงตะวัน 3 ตัว,
บ้านพรสวรรค์ บ้านน้ำซับเจริญ บ้านด่านชัยพัฒนา และบ้านชัยอุดม 2 ตัว,
บ้านคลองใหญ่ บ้านแสนสุข บ้านไพรวัลย์ บ้านแผ่นดินทอง
และบ้านสระหลวง 1 ตัว
- **ตำบลตาหลังใน** โดยพบในพื้นที่บ้านท่าตาสี 15 ตัว, บ้านศรีบูรพา 3 ตัว,
บ้านหนองแก 2 ตัว และในพื้นที่บ้านโนนทอง 1 ตัว

- **ตำบลคลองหินปูน** พบในพื้นที่**บ้านคลองฝักมิด** จำนวน 8 ตัว,
บ้านบ่อลูกรัง 7 ตัว,
บ้านหนองสมบุรณ์ บ้านคลองแก บ้านทรัพย์เจริญ และบ้านน้ำเจริญ 3 ตัว,
บ้านเนินสะอาด 2 ตัว,
บ้านค่ายเจริญ บ้านมิตรไมตรี และบ้านคลองตะเคียนพัฒนา 1 ตัว
 - **ตำบลวังน้ำเย็น** โดยพบในพื้นที่**บ้านสวนป่า** 5 ตัว,
บ้านคลองสารพา บ้านซับพลู และบ้านโคกสนั่นพัฒนา 3 ตัว,
บ้านวังเจริญ บ้านวังแก้ว บ้านชัยณรงค์ บ้านวังแดง และบ้านทรัพย์นิยม 1 ตัว
- 6) **อำเภอวังสมบูรณ์** พบช้างป่าในพื้นที่ 3 ตำบล 22 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลวังใหม่**
พบในพื้นที่**บ้านชุมทอง** 49 ตัว, **บ้านชัยเกษมพัฒนา** 39 ตัว,
บ้านเขาน้อยพัฒนา 3 ตัว,
บ้านวังน้ำฝน บ้านสี่แยกไพจิตร และบ้านวังเจริญ 1 ตัว
 - **ตำบลวังทอง** พบในพื้นที่**บ้านคลองไม้เลี้ยว** 22 ตัว, **บ้านคลองชล** 13 ตัว,
บ้านเขาไผ่ 6 ตัว, บ้านโคกน้อย และบ้านคลองอุดม 5 ตัว,
บ้านวังทรัพย์ 4 ตัว, บ้านวังดารา 3 ตัว,
บ้านคลองอึ่งดำ บ้านถวายเฉลิมพระเกียรติ บ้านวังสุวรรณ บ้านวังหิน
และบ้านทับห้าพัฒนา 1 ตัว
 - **ตำบลวังสมบูรณ์** พบในพื้นที่**บ้านคลองทราย** 2 ตัว
และในพื้นที่**บ้านซับสิงโต บ้านทรัพย์ทรายทอง** และ**บ้านเขาหวาย** 1 ตัว
- 7) **อำเภอวัฒนานคร** พบช้างป่า 1 - 3 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลโนนหมากเค็ง** พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่**บ้านโนนหมากเค็ง**
บ้านหนองมะอี บ้านหนองหว่า บ้านทับใหม่ (หมู่ที่ 6) บ้านทับใหม่ (หมู่ที่ 8)
และบ้านป่าไต้

- ตำบลท่าเกวียน พบในพื้นที่บ้านทับช้าง บ้านสี่แยก และบ้านหนองปลาเซ็ง จำนวน 3 ตัว และพบในพื้นที่ บ้านโนน บ้านหนองยาง บ้านคลองมะนาว บ้านเหล่าสามัคคี และบ้านใหม่เจริญผล จำนวน 2 ตัว
 - ตำบลผักชะ พบช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองหอย บ้านหนองใหญ่ และบ้านโป่งคอม
 - ตำบลห้วยโจด พบช้างป่า 1 ตัว ที่บ้านห้วยโจด และบ้านหนองป่าหมาก
- 8) อำเภอรัญประเทศ พบช้างป่า 1 – 2 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน ดังนี้
- ตำบลผ่านศึก พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านไม้ล้อม
 - ตำบลทับพริก พบช้างป่า 2 ตัว ที่ บ้านป่าเขียว บ้านทับพริก (หมู่ที่ 5) และ บ้านทับพริก (หมู่ที่ 6)

1.7 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี

พบว่า ในจังหวัดจันทบุรีมีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 10 อำเภอ 60 ตำบล 396 หมู่บ้าน (ภาพที่ 17) คิดเป็นร้อยละ 54.17 ของจำนวนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยประชากรของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ พบทั้งที่หากินตัวเดียวและหากินเป็นโขลง 1 - 30 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบทั้งช้างที่หากินตัวเดียว หากินเป็นโขลงขนาดเล็ก จนถึงโขลงขนาดใหญ่ 1 - 100 ตัว ซึ่งปรากฏตัวมากที่สุดในพื้นที่ของอำเภอแก่งหางแมว โดยช้างป่าที่ออกมาหากินในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว พบช้างป่าใน 5 ตำบล 65 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลขุนซ่อง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 71 ตัว, ในพื้นที่บ้านโป่งเกตุ บ้านหนองเสม็ด บ้านคลองใหม่ และบ้านตลาด 1 ตัว, บ้านคลองพริก 3 ตัว, บ้านคลองยายไทย 4 ตัว, บ้านหางแมว 5 ตัว, บ้านโคกวัด และบ้านขุนซ่อง 7 ตัว, บ้านอ่าง 20 ตัว, บ้านเขาตินวังแจง 22 ตัว, บ้านสุขใจ 24 ตัว, บ้านหนองเตียน 43 ตัว, บ้านหินดาซ 46 ตัว, บ้านโองแตก 51 ตัว, บ้านวังแจง 53 ตัว และบ้านวังลัมพันธ์ 71 ตัว
- **ตำบลแก่งหางแมว** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 53 ตัว ในพื้นที่ บ้านช่องกะพัต (หมู่ที่ 1) บ้านโป่งขนมจีน บ้านคลองเรือ และบ้านวังแก่ง 1 ตัว บ้านช่องกะพัต (หมู่ที่ 2) บ้านโป่งวัว บ้านคลองตาชิง บ้านอ่างมะกรูด บ้านนาบุญ และบ้านทุ่งยายทอง 2 ตัว, บ้านหนองบัวทอง 3 ตัว, บ้านวังใหม่ 4 ตัว, บ้านแก่ง 7 ตัว, บ้านต้นไทร 10 ตัว, บ้านวังตาเมือง 11 ตัว, บ้านซากตาตำ 12 ตัว, บ้านแสงทอง 21 ตัว, บ้านเนินกระบก 31 ตัว, บ้านโป่งยาง 32 ตัว, บ้านเขาส้มป่อย 33 ตัว, บ้านเกาะลอย 40 ตัว และบ้านเจริญสุข 53 ตัว
- **ตำบลพวา** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 101 ตัว ในพื้นที่บ้านบ่อชะอม และบ้านบ่อไฟไหม้ 3 ตัว, บ้านวังอีแอ่น 23 ตัว, บ้านบ่อมะเตี๋ย 30 ตัว, บ้านเขาฆ้อง 41 ตัว, บ้านเขาช่องลม 42 ตัว, บ้านหินเพลิง 45 ตัว,

บ้านเนินจำปา 51 ตัว, บ้านบ่อโบกปูน 52 ตัว, บ้านหนองมะค่า 53 ตัว,
บ้านวังอีแอ่น 80 ตัว และบ้านคลองครก 101 ตัว

- **ตำบลสามพี่น้อง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 100 ตัว ในพื้นที่
บ้านวังไม้แดงใน และบ้านหนองแหวนนอก จำนวน 2 ตัว,
บ้านหนองแหวน และบ้านวังไม้แดง 3 ตัว, บ้านประแกต 4 ตัว,
บ้านซอยหนึ่ง 13 ตัว, บ้านซอยสอง 43 ตัว, บ้านเหมืองแร่ 53 ตัว,
บ้านมะค่า 92 ตัว และบ้านเนินสมบูรณ์ 100 ตัว
- **ตำบลเขาวงกต** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 52 ตัว
ในพื้นที่บ้านหนองกวาง 3 ตัว, บ้านเขาวงกต 7 ตัว, บ้านลานทอง 33 ตัว, และ
บ้านหนองเจ๊กสร้อย 52 ตัว

2) อำเภอเขาคิชฌกูฏ พบช้างป่าใน 5 ตำบล 43 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคลองพลู** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 31 ตัว
ในพื้นที่บ้านน้ำขุ่น 1 ตัว, บ้านคลองพลู (หมู่ที่ 5) และบ้านหลังเนิน 2 ตัว,
บ้านคลองเกวียนน้อย 3 ตัว, บ้านน้ำขุ่น (หมู่ที่ 3) 5 ตัว,
บ้านคลองพลู (หมู่ที่ 4) 12 ตัว, บ้านวังยายมุก 13 ตัว, บ้านชำตาเรือ 20 ตัว,
บ้านทุ่งกบิล 28 ตัว และบ้านคลองตาอิน 31 ตัว
- **ตำบลจันทเขลม** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 31 ตัว
พบในพื้นที่บ้านสะท้อน และบ้านคลองชีพ จำนวน 1 ตัว,
บ้านคลองชัน 3 ตัว, บ้านคลองชม 5 ตัว, บ้านคลองใหญ่ 6 ตัว,
บ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 8) 15 ตัว, บ้านจันทเขลม 25 ตัว
และบ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 5) จำนวน 31 ตัว
- **ตำบลชากไทย** พบการปรากฏของช้างป่า 2 ตัว
ในพื้นที่บ้านทุ่งสะพาน (หมู่ที่ 1) บ้านทุ่งสะพาน (หมู่ที่ 2) บ้านชากไทย

บ้านหินลอย และบ้านว่านเหลือง จำนวน 1 ตัว,

บ้านเนินมะหาด และบ้านเขารูปช้าง 2 ตัว

- **ตำบลตะเคียนทอง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 19 ตัว
ในพื้นที่บ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 5) และบ้านคลองกระลือ 1 ตัว,
บ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 3) 2 ตัว, บ้านคลองไพบูลย์ 3 ตัว,
บ้านชำเคราะห์ 10 ตัว, บ้านลำพัง และบ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 2) 12 ตัว,
บ้านคลองน้ำเป็น 14 ตัว, และบ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 4) 19 ตัว
- **ตำบลพลวง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านดินแดง
บ้านปากพลวง บ้านทุ่งตาอิน บ้านคลองตะเคียน บ้านคลองเจริญ
และบ้านพังคะแลง 1 ตัว, บ้านคลองน้ำเป็น และบ้านคลองกระทิง 2 ตัว,
บ้านพลวง 3 ตัว

3) อำเภอท่าใหม่ พบช้างป่าใน 10 ตำบล 50 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเขาแก้ว** พบการปรากฏของช้างป่าทั้งหมด 34 ตัว
ในพื้นที่บ้านท่าปก บ้านแพร่งหน้าผาบอน และบ้านแก่งน้อย 2 ตัว,
บ้านตะพงบอน และบ้านแพร่งหน้าผาล่าง 4 ตัว, บ้านตะพง 5 ตัว,
บ้านวังปลา 6 ตัว, บ้านคลองเขา 8 ตัว, บ้านคลองเหล็กบน 23 ตัว,
และบ้านตาเลียว 34 ตัว
- **ตำบลเขาบายศรี** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว
ในพื้นที่บ้านหนองฉวี (หมู่ที่ 6) และ บ้านหนองฉวี (หมู่ที่ 7) จำนวน 2 ตัว,
บ้านโป่งกวาง บ้านคลองกะพง บ้านยางระโห่ง บ้านเขาลูกช้าง
และบ้านมาบโอน 3 ตัว
- **ตำบลเขาหัว** พบการปรากฏของช้างป่า 3 ตัว ในพื้นที่บ้านวังพอก

- **ตำบลโขมง** พบการปรากฏของช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านพลงเปลว และบ้านเกาะขวาง
 - **ตำบลคลองขุด** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 2 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองขุด (หมู่ที่ 9) จำนวน 1 ตัว, บ้านลัดบุตร บ้านนอกเขา บ้านอัมพวา และบ้านคลองขุด (หมู่ที่ 10) 2 ตัว
 - **ตำบลตะกาดเง้า** พบการปรากฏของช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านท่าใต้
 - **ตำบลท่าใหม่** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 2 ตัว ในพื้นที่เทศบาลท่าใหม่ 1 ตัว และเทศบาลสาย 8 จำนวน 2 ตัว
 - **ตำบลทุ่งเบญจา** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 11 ตัว ในพื้นที่บ้านสามหนาด และบ้านสะพานเลือก 1 ตัว, บ้านทุ่งนาบัว 2 ตัว, บ้านเนินพูนศิลป์ และบ้านน้ำใส 3 ตัว, บ้านหนองระมาน 5 ตัว, บ้านเขาลูกช้าง (หมู่ที่ 8) 6 ตัว, บ้านเขายายเปลื้อง 7 ตัว, บ้านเขาลูกช้าง (หมู่ที่ 7) 10 ตัว และบ้านทุ่งใหญ่ 11 ตัว
 - **ตำบลรำพัน** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเตาหม้อ บ้านท่าศาลา และบ้านรำพัน 2 ตัว, บ้านหนองหอย บ้านทุ่งสน และบ้านโป่งมะม่วงหวาน 3 ตัว
 - **ตำบลสองพี่น้อง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านลิ้ว บ้านแพร่งขาหยั่ง บ้านห้วยสะบ้า และบ้านแพร่งขาหยั่งพัฒนา 2 ตัว, บ้านหนองตาลีน และบ้านไทรนอง 3 ตัว
- 4) **อำเภอมะขาม** พบช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 44 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลฉมัน** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 11 ตัว ในพื้นที่บ้านฉมัน และบ้านคลองปรือ 1 ตัว, บ้านสระโอง 2 ตัว, บ้านทุ่งเพล 5 ตัว และบ้านตะบกเตี้ย 11 ตัว

- **ตำบลท่าหลวง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว
ในพื้นที่บ้านสองขนาน บ้านท่าหลวงบน (หมู่ที่ 4) บ้านท่าหลวงบน (หมู่ที่ 6)
บ้านสันตอ และบ้านท่าระมัว 1 ตัว, บ้านน้ำรัก 2 ตัว และบ้านทุ่งโดนด 3 ตัว
- **ตำบลปลิว** พบการปรากฏของช้างป่าทั้งหมด 1 - 2 ตัว ในพื้นที่บ้านทุ่งบอน
บ้านมะทาย บ้านนาไทร บ้านหนองสลุบ บ้านทัพนคร บ้านโป่งโรงเข็น
บ้านหินลาด บ้านทุ่งด่าน และบ้านคลองเวฬุ (หมู่ที่ 12) จำนวน 1 ตัว,
บ้านคลองเวฬุ (หมู่ที่ 2) บ้านคลองขวางพัฒนา และบ้านอกพกพัฒนา 2 ตัว
- **ตำบลมะขาม** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 2 ตัว
ในพื้นที่บ้านมะขาม บ้านทุ่งดินเหนียว บ้านเกาะสาน บ้านหนองอ้อล่าง
และบ้านท่าระมัวบน 1 ตัว, และบ้านหนองอ้อ 2 ตัว
- **ตำบลวังแซ้ม** พบช้างป่าทั้งหมด 18 ตัว ในพื้นที่บ้านแดงเม (หมู่ที่ 1)
บ้านแดงเม (หมู่ที่ 8) บ้านวังแซ้ม บ้านพญาบน บ้านขนุน และบ้านปึก 1 ตัว,
บ้านทุ่งตลาด และบ้านวังแซ้ม 2 ตัว, บ้านขนุน 3 ตัว และบ้านแกลง 18 ตัว
- **ตำบลอ่างศิรี** พบช้างป่ามากที่สุด 2 ตัว ในพื้นที่บ้านวังดาด 1 ตัว,
บ้านแสงทอง บ้านหนองนาโรง และบ้านคลองมะลิ 2 ตัว

5) **อำเภอขลุง** พบช้างป่าในพื้นที่ 11 ตำบล 61 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเกวียนหัก** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านตะปอนใหญ่
บ้านคานรูด บ้านเกวียนหัก หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 และบ้านแถวคลอง
- **ตำบลขลุง** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่เทศบาลเมืองขลุง
- **ตำบลซึ้ง** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านซึ้งบน (หมู่ที่ 1)
บ้านซึ้งบน (หมู่ที่ 3) บ้านนาซอก บ้านกงซีไร่ บ้านอิมัง หมู่ที่ 7 - 9
บ้านซึ้งข้าม บ้านหนองห้าง และเทศบาลซึ้ง

- **ตำบลตกรพรม** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 12 ตัว ในพื้นที่ บ้านตกรพรม บ้านลีเสียด บ้านวันทอง และบ้านลำอ่อน 1 ตัว, บ้านเพกา 2 ตัว, บ้านปงซี 10 ตัว และบ้านสะตอน้อย 12 ตัว
- **ตำบลตรอกนอง** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านตรอกโสน บ้านตรอกนองบน บ้านตรอกนองกลาง หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 และบ้านตรอกนองล่าง
- **ตำบลตะปอน** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านตะปอนน้อย และบ้านไร่วรรณ
- **ตำบลบ่อ** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองระหาร บ้านหวัค หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 9 บ้านบ่อล่าง บ้านมาบชุมเห็ด บ้านวังสรรพรส และบ้านบ่อเจริญ
- **ตำบลบ่อเวฬุ** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 10 ตัว ในพื้นที่บ้านบ่อเวฬุ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านแสงแดง และบ้านเขาทอง พบจำนวน 1 ตัว, บ้านสะพานหินบน บ้านโชคดี และบ้านสะพานหินล่าง 10 ตัว
- **ตำบลมาบไฟ** พบการปรากฏของช้างป่าทั้งหมด 4 ตัว ในพื้นที่ บ้านตรอกเพาะ บ้านมาบไฟ (หมู่ที่ 3) บ้านเขาอ่าง และบ้านมะกอก 1 ตัว และบ้านมาบไฟ (หมู่ที่ 2) จำนวน 4 ตัว
- **ตำบลวังสรรพรส** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านสะไทย บ้านต้นหาร บ้านดอน บ้านหนองบัว และบ้านตกรปก
- **ตำบลวันยาว** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านวันยาวล่าง บ้านท่ามะขาม บ้านคลองหิน บ้านซึ้งกลาง บ้านซึ้งล่าง บ้านอีแกว และบ้านคลองตะเคียน

6) **อำเภอนายายอาม** พบช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 38 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกระแจะ** พบการปรากฏของช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านยางระโห่ง บ้านนาชา บ้านโกรก และบ้านหมื่นช่อง
- **ตำบลช้างข้าม** พบการปรากฏของช้างป่า 2 ตัว ในพื้นที่บ้านเตาปูน บ้านอ้ายถุย บ้านปลักหมู บ้านพลงใหญ่ บ้านยายหริต และบ้านสี่แยก
- **ตำบลนายายอาม** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 7 ตัว ในพื้นที่ บ้านโพธิ์ลังกา บ้านหนองตาหุ่งน และบ้านห้วงหิน 1 ตัว, บ้านเนินเนรมิตร 2 ตัว, บ้านโพธิ์ธาราม 3 ตัว, บ้านทรัพย์เจริญ 4 ตัว, บ้านต้นกระบก บ้านห้วงปลาตุก และบ้านซากใหญ่ 5 ตัว, บ้านเนินสถิตย์ 7 ตัว
- **ตำบลวังโตนด** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่ บ้านห้วยกระแจะ และบ้านวังหิน 1 ตัว, บ้านหนองน้ำใส 3 ตัว
- **ตำบลวังใหม่** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 10 ตัว ในพื้นที่บ้านวังใหม่ 1 ตัว, บ้านวังกระดาน และบ้านห้วงโมกข์ 2 ตัว, บ้านดงทับมอญ บ้านชัยยี่หระ และบ้านแก่งน้อย 3 ตัว, บ้านหินดาษ 4 ตัว, บ้านปากทางแทรกเตอร์ 7 ตัว, บ้านหินกอง 9 ตัว และบ้านคลองลาว 10 ตัว
- **ตำบลสนามไชย** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองหงษ์ บ้านตรอกประตู และบ้านพวงบอน 2 ตัว, บ้านสนามไชย และบ้านห้วงน้ำเค็ม 3 ตัว

7) **อำเภอโป่งน้ำร้อน** พบช้างป่าในพื้นที่ 5 ตำบล 32 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคลองใหญ่** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 4 ตัว ในพื้นที่บ้านผักกาด บ้านมะรุ้ม และบ้านนา 1 ตัว, บ้านหนองบอน และบ้านป่าวิไล 4 ตัว

- **ตำบลทับไทร** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 34 ตัว
ในพื้นที่บ้านมาบคั่ว และบ้านเขาถ้ำสลิกา 1 ตัว, บ้านดงจิก 3 ตัว,
บ้านวังกระแพร 5 ตัว, บ้านทับไทร 10 ตัว, บ้านทุ่งม่วง 21 ตัว,
บ้านพังงอน 22 ตัว, บ้านซอย 14 จำนวน 23 ตัว และบ้านทุ่งกร่าง 34 ตัว
 - **ตำบลเทพนิมิตร** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านแหลม
และบ้านบึงชนังบน
 - **ตำบลโป่งน้ำร้อน** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 34 ตัว
ในพื้นที่บ้านเครือหวาย บ้านวังกระทิง และบ้านเขาหักพัฒนา 1 ตัว,
บ้านพญากำพูช บ้านสามสิบ และบ้านสันติพัฒนา 2 ตัว บ้านคลองตาก
บ้านเขาหอม และบ้านเขาตะแบก 4 ตัว บ้านใหม่ 20 ตัว
และบ้านโป่งน้ำร้อน 34 ตัว
 - **ตำบลหนองตาก** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่
บ้านแปลง และบ้านแสมด 1 ตัว, บ้านคลองคต 2 ตัว,
บ้านนาสนามด และบ้านจางวาง 3 ตัว
- 8) **อำเภอเมืองจันทบุรี** พบช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 31 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลคมบาง** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านคมบาง บ้านดอน
บ้านหนองขอน และบ้านเขาน้อย
 - **ตำบลคลองนารายณ์** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านตีนเขา
บ้านสระบาบบน และบ้านคลองนารายณ์ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12
 - **ตำบลจันทนิมิตร** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหัววัง
และบ้านขอม
 - **ตำบลท่าช้าง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 2 ตัว ในพื้นที่บ้านวังชะนาค
บ้านหัวแหลม และบ้านขอม จำนวน 1 ตัว บ้านดงชะมูล 2 ตัว

- **ตำบลพลับพลา** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านแถวคลอง บ้านทุ่งว่านเหลือง บ้านโป่งล่าง บ้านพลับพลา บ้านเกาะรงค์ และบ้านลาว
- **ตำบลแสง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองตะเคียนเต่า บ้านหนองตะโกรม และบ้านคลองขวาง 1 ตัว บ้านหนองคล้า บ้านคลองขวาง และบ้านเขากระแจะ 2 ตัว บ้านเนินท้ายวัด บ้านชำโสม บ้านแก้ว และบ้านเขาตานก 3 ตัว

9) **อำเภอสอยดาว** พบช้างป่าในพื้นที่ 5 ตำบล 31 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทรายขาว** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านตามูลล่าง และบ้านทรายแก้ว 1 ตัว, บ้านลำโรงล่าง บ้านน้ำซับตาพูด และบ้านนากระชาย 2 ตัว, บ้านตามูล และบ้านดอยสมบูรณ 3 ตัว
- **ตำบลทับช้าง** พบการปรากฏของช้างป่ามากที่สุด 3 ตัว ในพื้นที่บ้านสะพานหก บ้านโป่งเจริญชัย บ้านซับตาหัน บ้านเขาแดง บ้านเนินสมบูรณ และบ้านชอย 76 จำนวน 1 ตัว, บ้านทับช้าง บ้านซับสงฆ์ บ้านไทรงาม บ้านคลองพอก และบ้านคลองกลาง 2 ตัว, บ้านชอยสุขสันต์ บ้านเขาแหลม บ้านใหม่ชัยมงคล และบ้านคลองตาโนด 3 ตัว
- **ตำบลทุ่งขนาน** พบการปรากฏของช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาสะท้อน และบ้านหนองแก
- **ตำบลปะตง** พบการปรากฏของช้างป่าทั้งหมด 7 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองจับเบ็ด 1 ตัว, บ้านตาเรือ และบ้านเขาแก้ว 3 ตัว, บ้านตาเรือล่าง 4 ตัว บ้านพัฒนาร่วมใจ 6 ตัว และบ้านคลองกะทา 7 ตัว
- **ตำบลสะตอน** พบการปรากฏของช้างป่า 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาไผ่

10) **อำเภอแหลมสิงห์** พบช้างป่าในพื้นที่ 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน คือ บ้านน้ำตกพลิว ตำบลพลิว 1 ตัว

1.8 การปรากฏของช้างป่าในจังหวัดตราด

พบว่าในจังหวัดตราดมีช้างป่าเข้าไปหากินในพื้นที่ 3 อำเภอ 11 ตำบล 48 หมู่บ้าน (ภาพที่ 18) โดยพื้นที่ที่มีจำนวนช้างป่ารวมตัวกันมากที่สุด คือ พื้นที่อำเภอบ่อไร่ ดังนี้

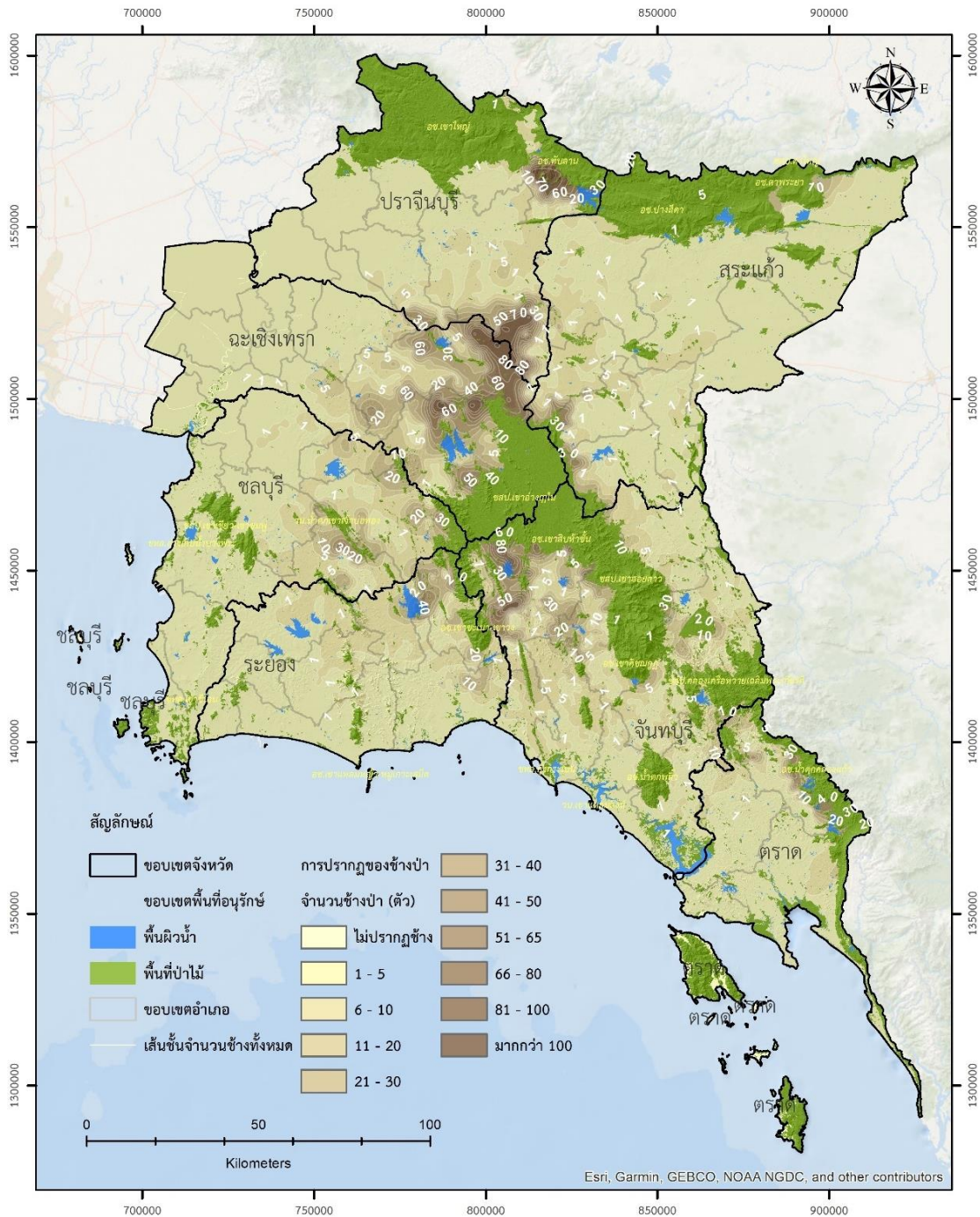
1) อำเภอบ่อไร่ พบช้างป่ามากกว่า 40 ตัว กระจายในพื้นที่ 5 ตำบล 22 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลด่านชุมพล** พบช้างป่าจำนวน 1 - 46 ตัว เมื่อ 8 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านทับทิมสยาม01 จำนวน 46 ตัว, บ้านคลองแสง 40 ตัว และบ้านเขาขาด 1 ตัว
- **ตำบลนนทรี** พบช้างป่า 40 - 42 ตัว เมื่อ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านทุ่งตอง 42 ตัว, บ้านมะม่วง และบ้านคลองโอน 40 ตัว
- **ตำบลบ่อพลอย** พบช้างป่า 1 - 41 ตัว เมื่อ 2 - 8 ปีที่แล้ว ใน 5 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านหมื่นดำน 41 ตัว, บ้านปะอาว 40 ตัว, บ้านมะนาว บ้านจัดสรร 2 ตัว และบ้านตางาม 1 ตัว
- **ตำบลช้างทูน** พบช้างป่า 1 - 40 ตัว เมื่อ 5 - 15 ปีที่แล้ว ใน 6 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านช้างทูน 40 ตัว, บ้านคลองขวาง บ้านหนองมาตราช 15 ตัว, บ้านหนองแปบ 8 ตัว, บ้านหนองไม้หอม 2 ตัว, และบ้านตระกูลพัฒนา 1 ตัว
- **ตำบลหนองบอน** พบช้างป่า 1 - 10 ตัว เมื่อ 3 - 10 ปีที่แล้ว ใน 5 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านหนองบอน และบ้านมะอึกแรด 10 ตัว, บ้านตรอกเกษร 6 ตัว, บ้านเนินพัฒนา และบ้านคอแล 1 ตัว

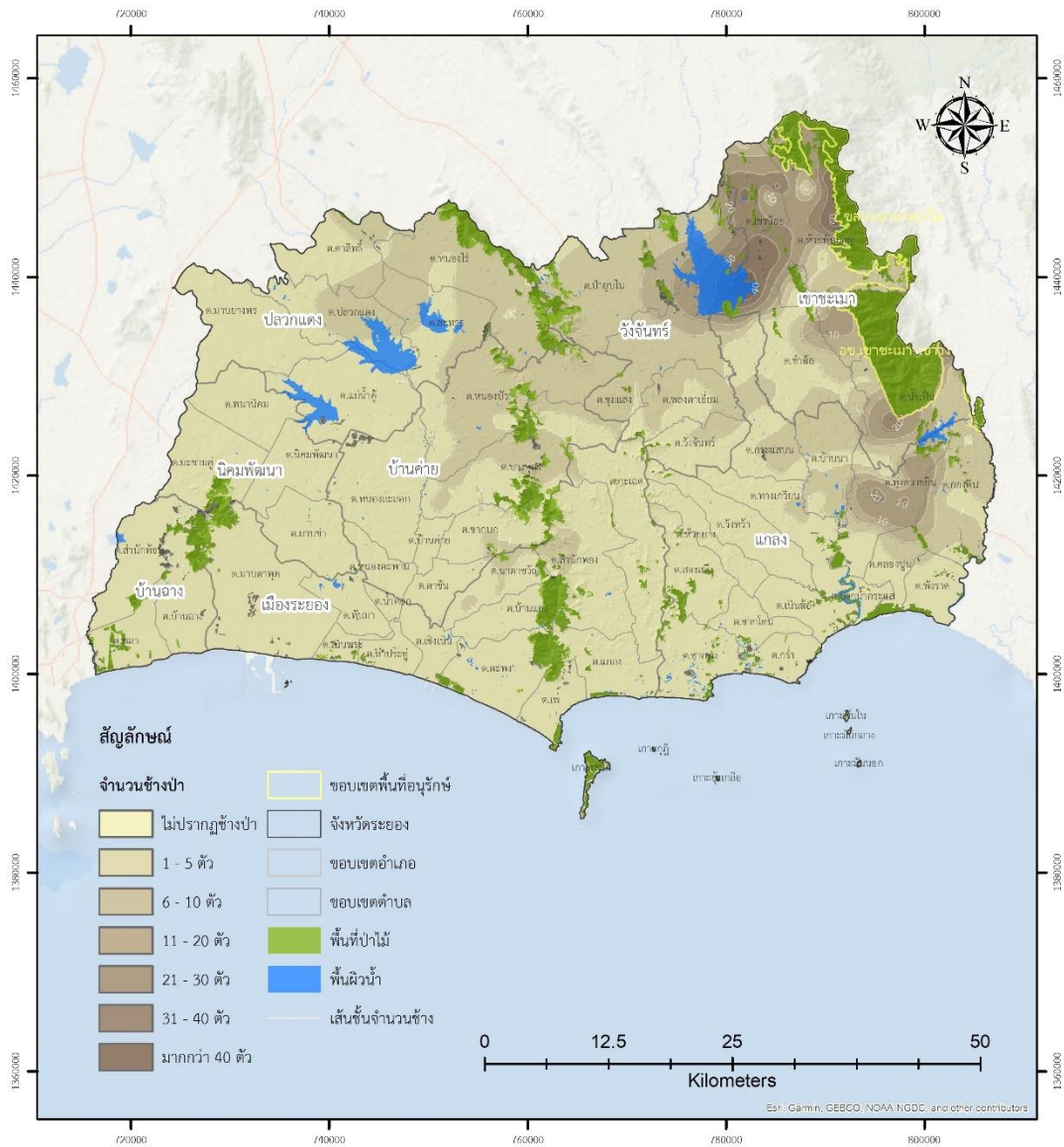
2) อำเภอเขาสมิง พบช้างป่า 1 - 10 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 21 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลสะตอ** พบช้างป่า 1 - 10 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่แล้ว ใน 7 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านคลองปุก 10 ตัว, บ้านตาพลาย 5 ตัว, บ้านวงศ์พัฒนา บ้านตักตัก บ้านรื่นรมย์สามัคคี 2 ตัว, บ้านทุ่งกระบอก และบ้านทุ่งกรด จำนวน 1 ตัว

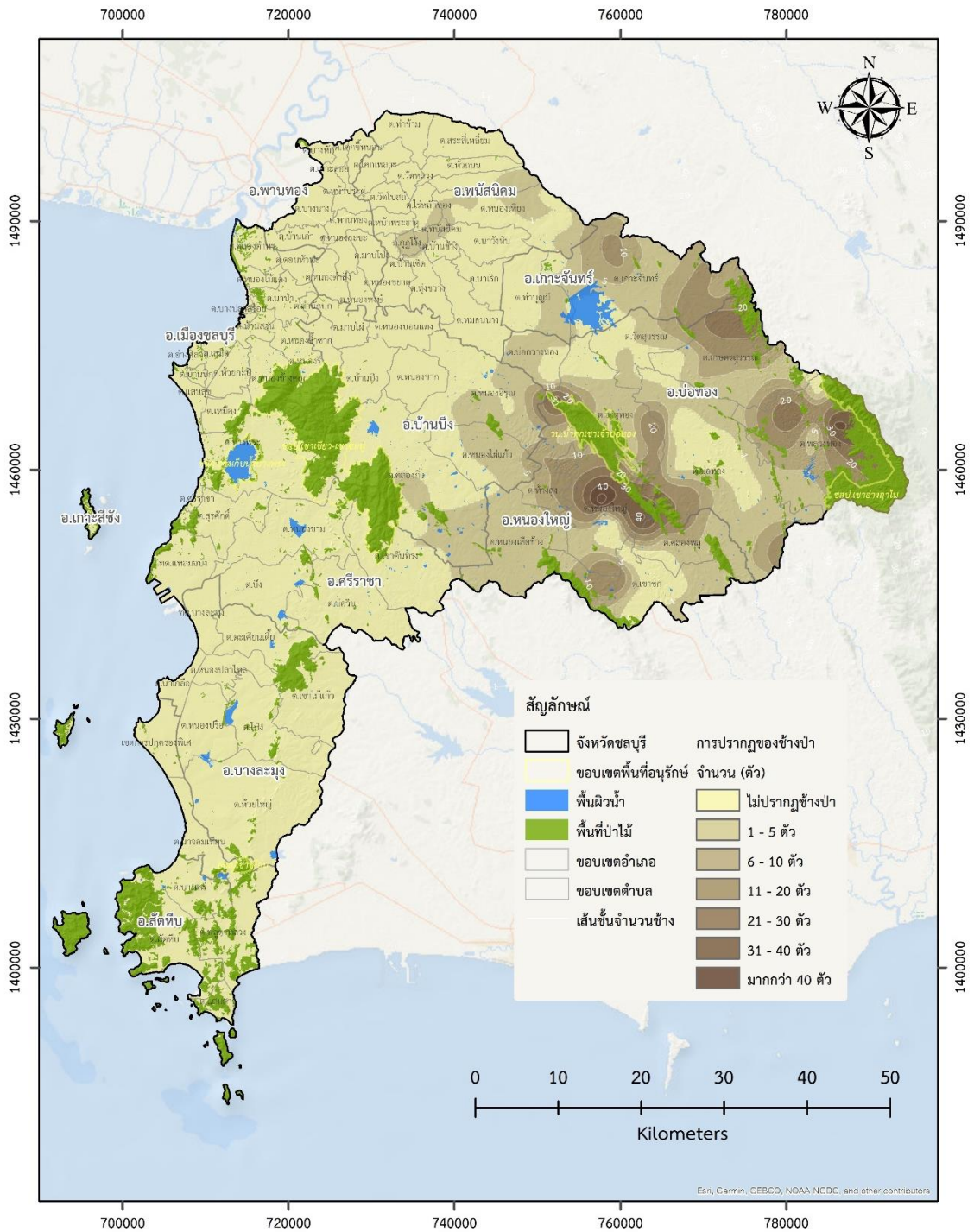
- **ตำบลประณีต** พบช้างป่า 1 - 2 ตัว เมื่อ 5 - 12 ปีที่แล้ว ใน 8 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านนาวง 2 ตัว, บ้านตลุง บ้านประณีต บ้านดินแดง บ้านดอนสูง บ้านตกณรงค์ บ้านอิเร็ม และบ้านตาละวาย จำนวน 1 ตัว
 - **ตำบลเทพนิมิตร** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อ 5 - 10 ปีที่แล้ว ใน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคันทาสสูง บ้านฝาเรือ่ง บ้านเจียรพัฒนา และบ้านมณฑล
 - **ตำบลแสนตุ้ง** พบช้างป่า 1 ตัว เมื่อ 10 - 12 ปีที่แล้ว ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านพนมพริก และบ้านมุ่มสงบ
- 3) **อำเภอเมืองตราด** พบช้างป่า 2 - 5 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลท่ากุ่ม** พบช้างป่า 2 - 5 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ใน 3 หมู่บ้าน โดยพบในพื้นที่บ้านท่ากุ่ม บ้านคลองซัด 5 ตัว และบ้านเสม็ดแดง 2 ตัว
 - **ตำบลตะกาง** พบช้างป่า 5 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่แล้ว ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านตะกาง และบ้านด่านเนินสูง



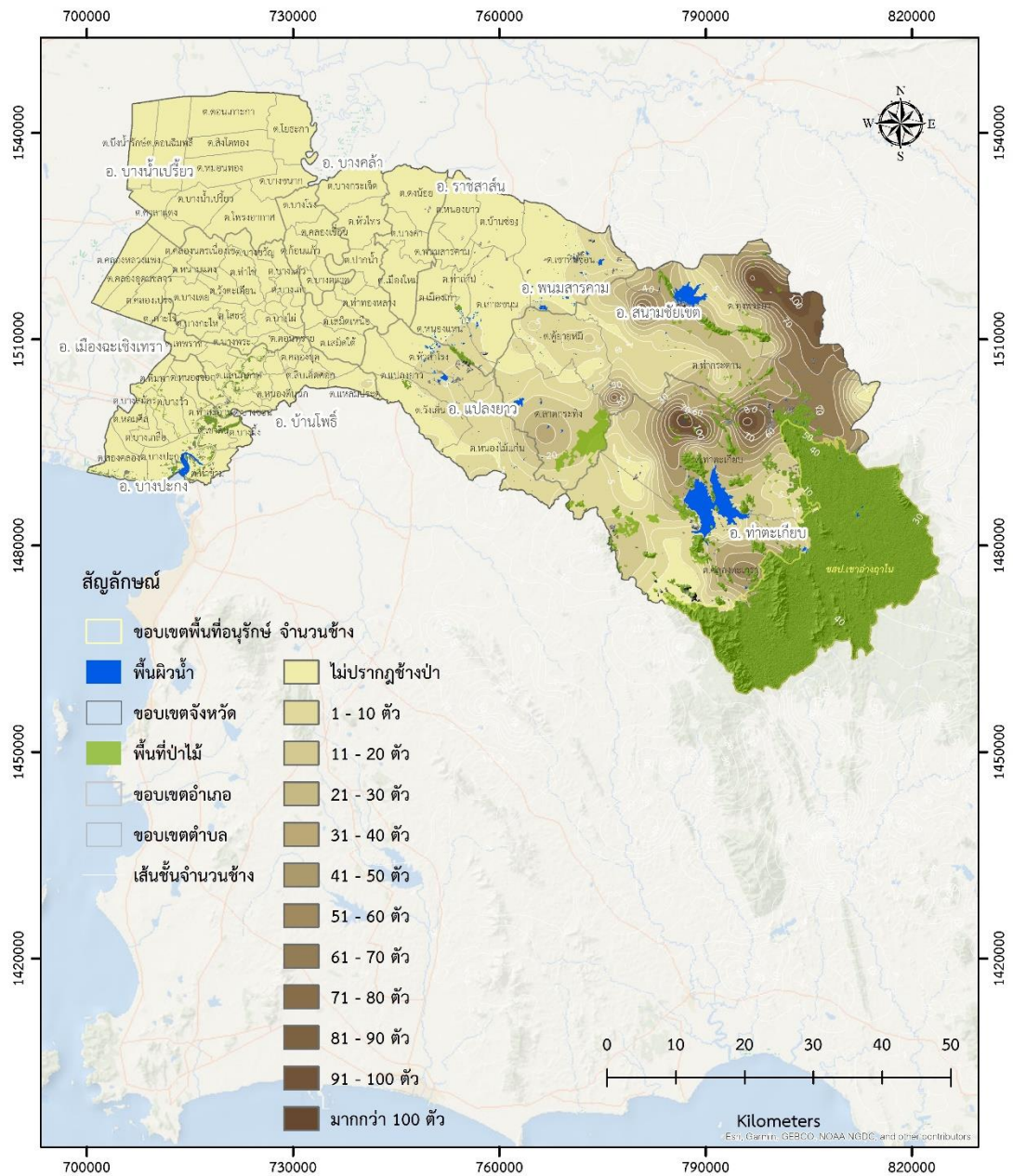
ภาพที่ 11 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



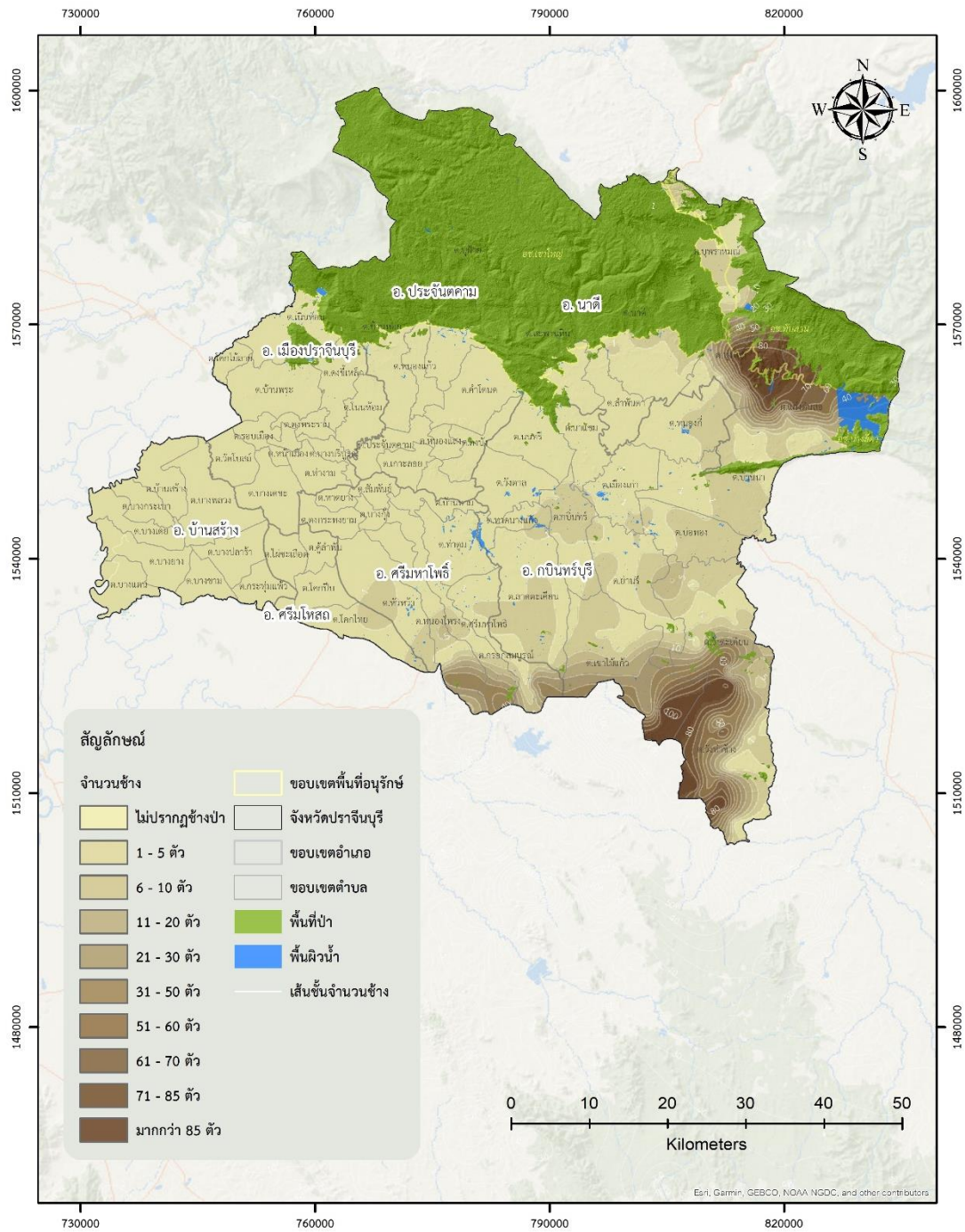
ภาพที่ 12 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดระยอง



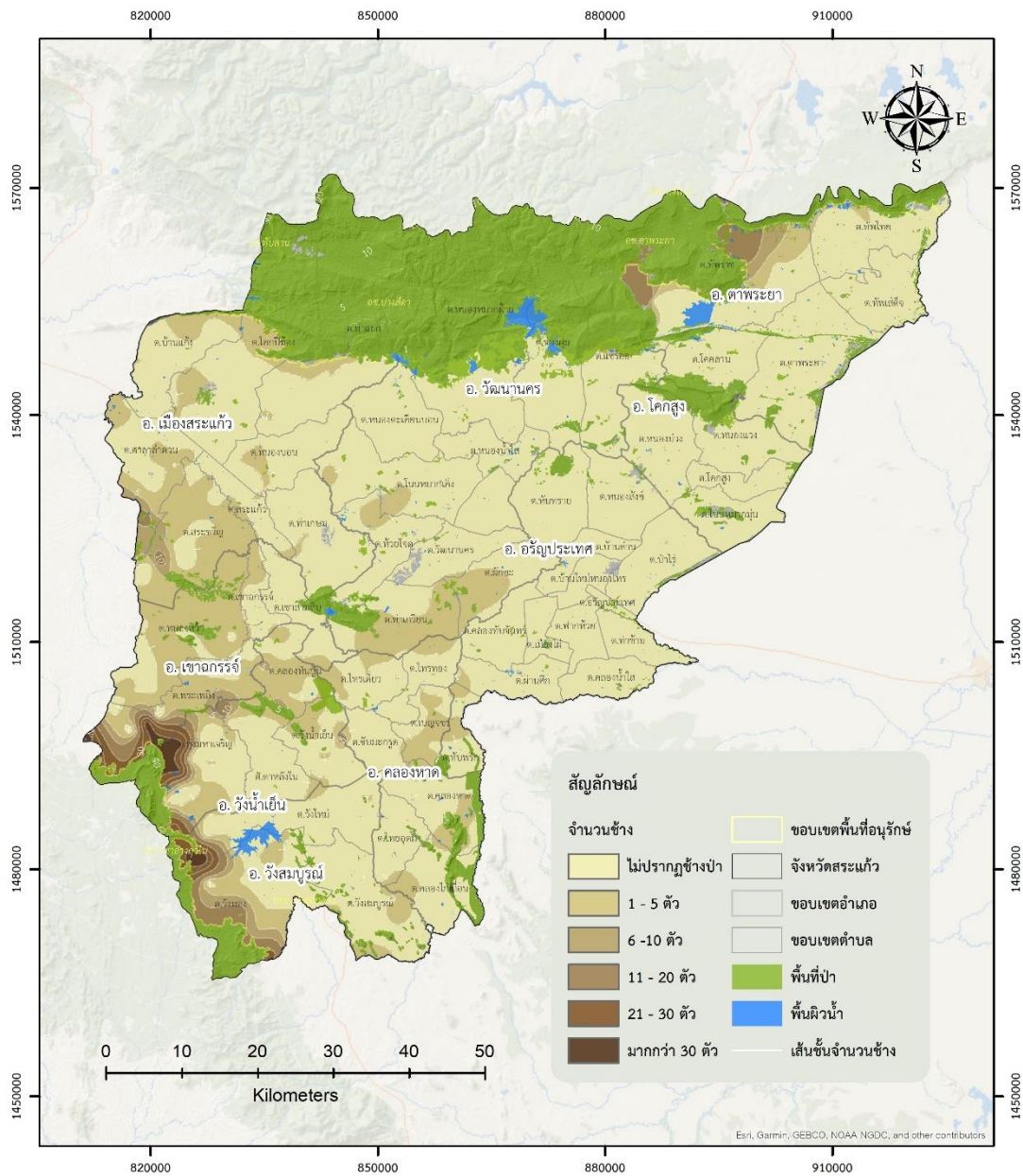
ภาพที่ 13 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดชลบุรี



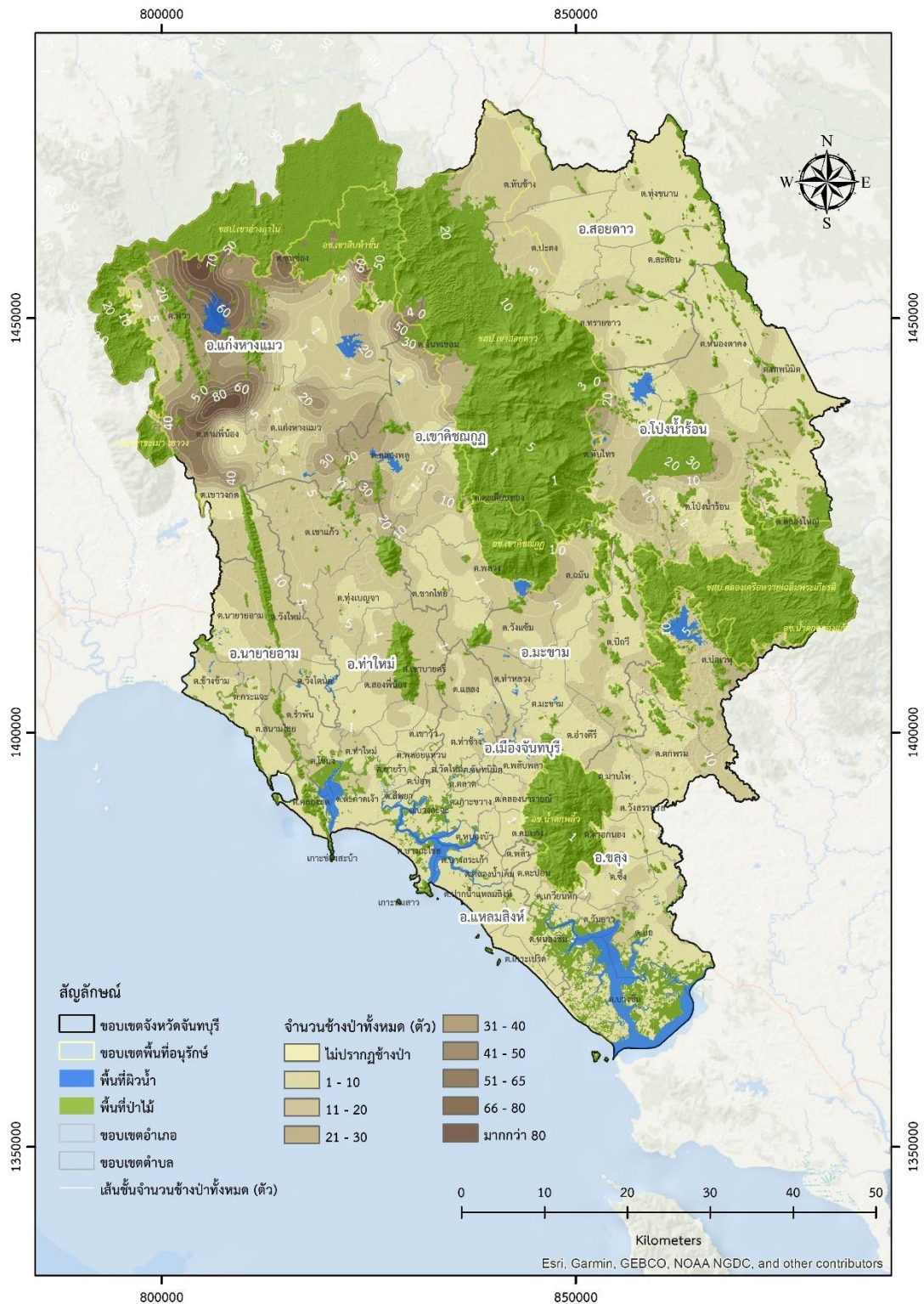
ภาพที่ 14 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา



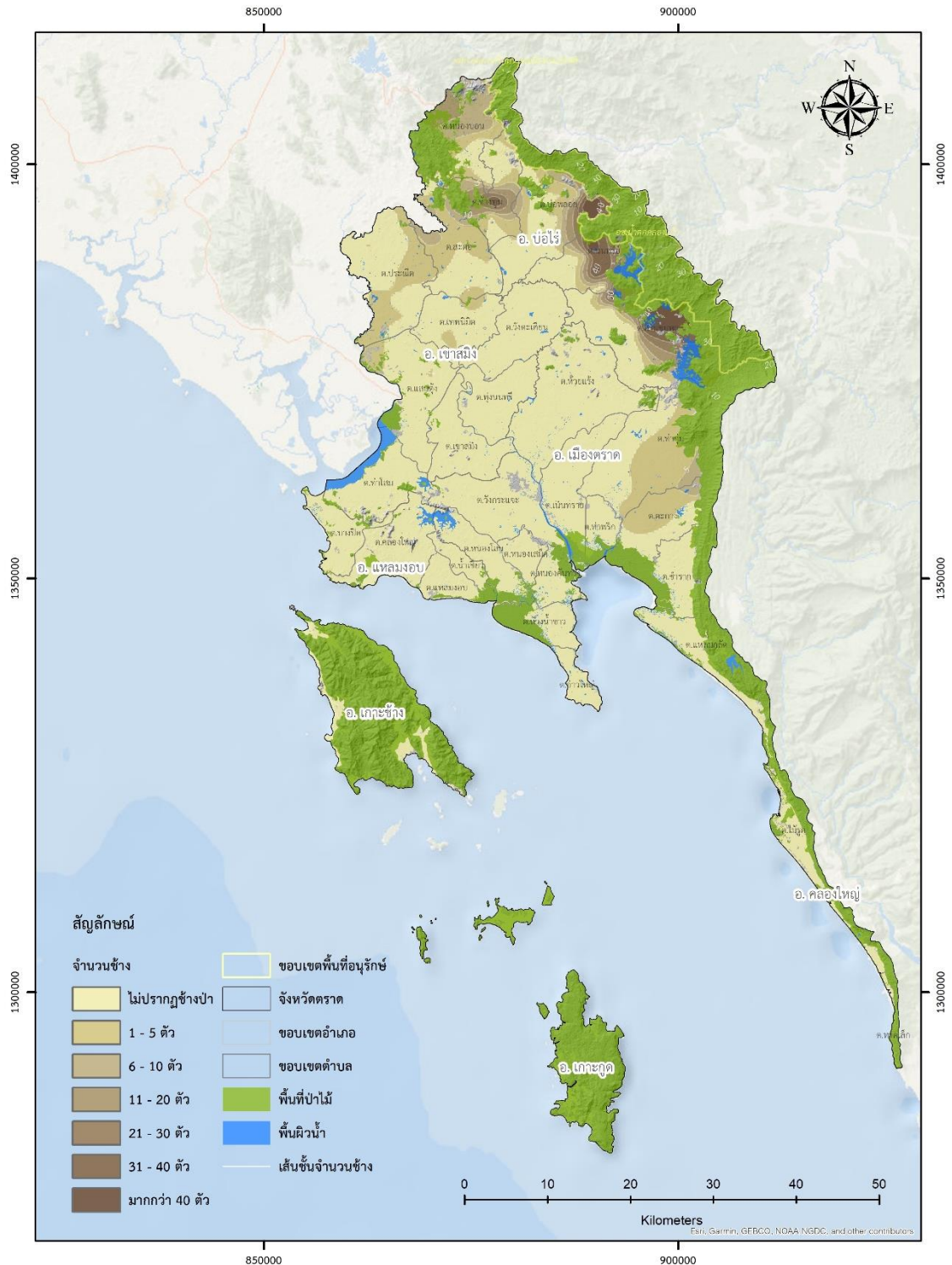
ภาพที่ 15 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี



ภาพที่ 16 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว



ภาพที่ 17 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี



ภาพที่ 18 จำนวนและการกระจายของช้างป่าในจังหวัดตราด

ตารางที่ 3 จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่าเข้ามาหากินในแต่ละเขตการปกครอง

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า
ระยอง	เขาชะเมา	เขาน้อย	5
		ชำฉ้อ	9
		น้ำเป็น	7
		ห้วยทับมอญ	8
	เมืองระยอง	กะเฉด	1
		นาตาขวัญ	5
		บ้านแลง	1
		สำนักทอง	2
	แกลง	กระแสบน	7
		กองดิน	10
		ทางเกวียน	1
		ทุ่งควายกิน	9
		บ้านนา	12
	บ้านค่าย	ชากบก	6
		บางบุตร	11
		หนองบัว	9
ปลวกแดง	แม่น้ำคู้	1	
	ตาสีสิทธิ์	2	
	ปลวกแดง	3	
	ละหาร	3	
	หนองไร่	5	
วังจันทร์	ชุมแสง	8	
	ป่ายูบใน	8	
	พลองตาเอี่ยม	7	
	วังจันทร์	2	
ชลบุรี	เกาะจันทร์	เกาะจันทร์	12
		ท่าบุญมี	3
	บ่อทอง	เกษตรสุวรรณ	6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า	
ชลบุรี	บ่อทอง	ธาตุทอง	6	
		บ่อขวางทอง	6	
		บ่อทอง	7	
		พลวงทอง	7	
		วัดสุวรรณ	4	
	บ้านปึง	คลองกิว	2	
		หนองไผ่แก้ว	3	
		หนองอิรุณ	5	
	พนัสนิคม	หนองเหียง	6	
		หนองปรือ	2	
	ศรีราชา	เขาคันทรัง	3	
	หนองใหญ่	เขาชก	3	
		คลองพลู	4	
		หนองเสือช้าง	5	
		หนองใหญ่	4	
		ห้างสูง	5	
	ฉะเชิงเทรา	แปลงยาว	แปลงยาว	6
			วังเย็น	5
			หนองไม้แก่น	12
			หัวสำโรง	6
ท่าตะเกียบ		คลองตะเกรา	25	
		ท่าตะเกียบ	22	
บ้านโพธิ์		แหลมประดู่	3	
		ดอนทราย	1	
		สีบเอ็ดศอก	3	
		หนองบัว	1	
พนมสารคาม	เกาะขนุน	1		
	เขาหินซ้อน	8		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า
ฉะเชิงเทรา	พนมสารคาม	หนองแวน	1
		สนามชัยเขต	คูยายหมี
		ท่ากระดาน	23
		ทุ่งพระยา	19
		ลาดกระทิง	11
ปราจีนบุรี	กบินทร์บุรี	เขาไม้แก้ว	11
		เมืองเก่า	5
		กบินทร์	10
		บ่อทอง	7
		บ้านนา	9
		ย่านรี	6
		ลาดตะเคียน	7
		วังตะเคียน	17
		วังท่าช้าง	22
		หนองกี่	3
	หาดนางแก้ว	2	
	นาดี	แก่งดินสอ	9
		ทุ่งโพธิ์	7
		นาดี	7
		บุพราหมณ์	9
ศรีมหาโพธิ์	กรอกสมบูรณ์	5	
	ศรีมหาโพธิ์	3	
	หนองโพรง	5	
	หัวหว่า	2	
สระแก้ว	เขาฉกรรจ์	เขาฉกรรจ์	3
		เขาสามสิบ	2
		พระเพลิง	15
		หนองหว่า	22

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า
สระแก้ว	เมืองสระแก้ว	โคกปี่ฆ้อง	5
		ท่าเกษม	4
		ท่าแยก	9
		บ้านแก้ง	5
		ศาลาลำดวน	8
		สระขวัญ	17
		หนองบอน	7
คลองหาด	คลองหาด	เบญจขจร	7
		ไทยอุดม	1
		ไทรเดี่ยว	4
		ไทรทอง	5
		คลองไก่อีเรือน	2
		คลองหาด	6
		ชัยมะกรูด	1
ตาพระยา	ตาพระยา	ทัพไทย	3
		ทัพราช	6
วังน้ำเย็น	วังน้ำเย็น	คลองหินปูน	10
		ตาหลังใน	4
		ทุ่งมหาเจริญ	21
		วังน้ำเย็น	9
วังสมบูรณ์	วังสมบูรณ์	วังใหม่	6
		วังทอง	12
		วังสมบูรณ์	4
วัฒนานคร	วัฒนานคร	โนนหมากเค็ง	6
		ท่าเกวียน	8
		ผักชะ	3
		ห้วยโจด	2
อรัญประเทศ	อรัญประเทศ	ทับพริก	3

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า
สระแก้ว	อรัญประเทศ	ผ่านศึก	1
จันทบุรี	เขาคิชฌกูฏ	คลองพลู	10
		จันทเขลม	8
		ชากไทย	7
		ตะเคียนทอง	9
		พลวง	9
		เมืองจันทบุรี	แสลง
		คมบาง	4
		คลองนารายณ์	5
		จันทนิมิตร	2
		ท่าช้าง	4
		พลับพลา	6
	แก่งหางแมว	เขาวงกต	4
		แก่งหางแมว	22
		ขุนซ่อง	17
		พวา	12
		สามพี่น้อง	10
	แหลมสิงห์	พลั่ว	1
	โป่งน้ำร้อน	เทพนิมิตร	2
		โป่งน้ำร้อน	11
		คลองใหญ่	5
		ทับไทร	9
หนองตากง		5	
ขลุง	เกวียนหัก	5	
	ขลุง	1	
	ซึ้ง	10	
	ตลกพรหม	7	
	ตรอกนอง	5	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า	
จันทบุรี	ขลุง	ตะปอน	2	
		บ่อ	7	
		บ่อเวฬุ	7	
		มาบไฟ	5	
		วังสรรพรส	5	
		วันยาว	7	
	ท่าใหม่		เขาแก้ว	10
			เขาบายศรี	7
			ท่าใหม่	2
			เขาวัว	1
			โฆมง	2
			คลองขุด	5
			ตะกาดเจ้า	1
			ทุ่งเบญจา	10
			รำพัน	6
			สองพี่น้อง	6
	นายายอาม		กระแจะ	4
			ช้างข้าม	6
			นายายอาม	10
			วังโตนด	3
			วังใหม่	10
			สนามไชย	5
	มะขาม		ฉมัน	5
			ท่าหลวง	7
			ปลิว	12
			มะขาม	6
			วังแฉ่ม	10
			อ่างคีรี	4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่พบช้างป่า
จันทบุรี	สอยดาว	ทรายขาว	7
		ทับช้าง	15
		ทุ่งขนาน	2
		ปะตง	6
		สะตอน	1
ตราด	เขาสมิง	เทพนิมิตร์	4
		แสนตั้ง	2
		ประณีต	8
		สะตอ	7
เมืองตราด	เมืองตราด	ตะกาง	2
		ท่ากุ่ม	3
บ่อไร่	บ่อไร่	ช้างทูน	6
		ด่านชุมพล	3
		นนทรีย์	3
		บ่อพลอย	5
		หนองบอน	5
รวม	41 อำเภอ	184 ตำบล	1,207 หมู่บ้าน

2. ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่

2.1 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อแบ่งกลุ่มช้างป่าที่ออกมาหากินในพื้นที่ชุมชน เป็น 2 ประเภท ตาม ธรรมชาติ และ ท้องถิ่น (2562) คือ ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่ตามฤดูกาลของปีหรือเป็นครั้งคราว (รวมทั้งที่เข้าไปหากินและที่เดินผ่าน) พบว่า มีทั้งช้างป่าที่อาศัยอยู่เดิมตามชายป่าและเข้ามาหากินในภายหลัง ราษฎรบางพื้นที่เห็นว่าแต่เดิมไม่เคยมีช้างอยู่ในพื้นที่ แต่พอในระยะประมาณ 5 – 15 ปีที่ผ่านมา ได้มีช้างที่เข้ามาหากินบางช่วงฤดูและต่อมาที่อยู่หากินเป็นช้างประจำถิ่น และบางตัวกลับไปพาเอา ช้างตัวอื่นเข้ามาอยู่ด้วยเป็นช้างโขลงใหญ่ หากินวนเวียนอยู่ที่เดิม

ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่พบกระจายเป็นบริเวณกว้าง ส่วนใหญ่เป็นช้างตัวผู้ที่หากินตัวเดียวหรือไม่เกิน 5 ตัว และช้างโขลงขนาดเล็ก ไม่เกิน 10 ตัว ส่วนบริเวณที่มีช้างป่าประจำถิ่นที่อยู่เป็นโขลงขนาดใหญ่ พื้นที่หากินมักอยู่ใกล้แหล่งน้ำ โดยใช้พื้นที่ป่าหรือห้วยอมป่าขนาดเล็กตามเขาหินปูน เช่น ที่เขาวงกต รอยต่อจังหวัดระยองและจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอากาศเย็น มีภูเขาล้อมรอบ เป็นที่หลบซ่อนตัวในตอนกลางวัน

ในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออกเฉียงเหนือมีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่หลัก ดังนี้

- 1) ทางด้านทิศเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในเขตอำเภอท่ากระดาน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีช้างป่า 30 - 40 ตัว และ คาบเกี่ยวขึ้นไปทางทิศเหนือในเขตจังหวัดปราจีนบุรี
- 2) ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างป่าที่เข้าไปหากินประจำในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ บริเวณบ้านคลองมะหาด และบริเวณบ้านอ่างเสือดำ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งน้ำหลักของบริเวณนี้คืออ่างเก็บน้ำคลองสี่ียด
- 3) บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดชลบุรี บริเวณพื้นที่สวนป่าลาดกระทิง ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
- 4) ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างป่าเข้าไปหากินโดยรอบอ่างเก็บน้ำคลองประแสร์ และวนอุทยานน้ำตกเขาเจ้าบ่อทอง และมีบางส่วนที่เข้าไปหากินบริเวณสวนป่าวังจันทร์ ในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
- 5) บริเวณอ่างเก็บน้ำเขาจุก ทางด้านทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง จังหวัดระยอง บริเวณนี้มีช้างป่าหากินประจำอยู่ประมาณ 5 ตัว

6) ทางด้านทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง มีช้างป่าหากินประจำพื้นที่ 4 - 5 ตัว

7) ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน บริเวณอำเภอคลองหาด มีช้างป่าหากินประจำพื้นที่ ประมาณ 5 ตัว

8) ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีช้างป่าที่เดินเชื่อมระหว่างพื้นที่ป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว กับพื้นที่ป่าของค่ายเวหาพิทักษ์ 5 - 10 ตัว

9) ทางด้านทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าบริเวณอ่างเก็บน้ำคลองหลอด 2 (ทับทิมสยาม 01) มีช้างป่าหากินประจำพื้นที่ที่บริเวณนี้ 1 - 5 ตัว

แผนที่การกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในภาคตะวันออก แสดงดังภาพที่ 19

เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่หากินของช้างป่าเมื่อปี พ.ศ. 2561 ตามรายงานของ ธรรมนูญ และ ทรงธรรม (2562) พบว่า มีการกระจายเป็นวงกว้างออกไปมากกว่าเดิม ในขณะที่บางบริเวณปริมาณช้างป่าลดความหนาแน่นลงไป ซึ่งเป็นเพราะแนวทางการผลักดันช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในเรื่องเป้าหมายของภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นเพียงการแก้ไขเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ และโดยเฉพาะการผลักดันช้างป่าออกจากพื้นที่ เกิดจากบริเวณที่เป็นแกนกลางของพื้นที่ปัญหา ช้างป่าเหล่านี้จึงแสวงหาพื้นที่ใหม่โดยขยายวงออกมาโดยที่ยังไม่มีกลุ่มรอบนอกคอยจำกัดพื้นที่หรือวงขยายของช้างป่าเหล่านี้

2.2 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดระยอง

พบช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่ 5 อำเภอ 10 ตำบล 36 หมู่บ้าน (ภาพที่ 20) โดยพื้นที่ที่พบช้างป่าเข้ามาหากินประจำ ซึ่งมีการรวมตัวของจำนวนประชากรช้างมากที่สุดอยู่ในพื้นที่บ้านสำนักกะเบา ตำบลน้ำเป็น จำนวน 7 ตัว พื้นที่บ้านสามแยกน้ำเป็น ตำบลน้ำเป็น พื้นที่บ้านเขาช่องลม ตำบลชำซ้อ อำเภอเขาชะเมา และพื้นที่บ้านศิลาทอง ตำบลกองดิน อำเภอแกลง โดยมีจำนวนประชากรช้างประมาณหมู่บ้านละ 5 ตัว ส่วนที่เหลือมีเพียงประมาณ 1 – 4 ตัว กระจายหากินประจำในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

1) อำเภอเขาชะเมา มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 – 7 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 18 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลชำซ้อ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 3 - 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 - 5 ตัว ในพื้นที่ บ้านเขาบ่อแป้ง เขาช่องลม และบ้านสี่แยกสมบูรณ
- ตำบลน้ำเป็น มีช้างป่า 3 - 7 ตัว เข้ามาหากินประจำพื้นที่เมื่อ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ บ้านสามแยกน้ำเป็น บ้านสำนักกะเบา บ้านน้ำเป็น บ้านน้ำใส บ้านเหมืองแร่ และบ้านคลองพระเจ้า
- ตำบลห้วยทับมอญ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 7 - 12 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 4 ตัว ในพื้นที่ บ้านสิระมัน บ้านห้วยทับมอญ บ้านเขาพัง บ้านปากแพรก บ้านห้อยหัว และบ้านเขาจันทร์
- ตำบลเขาน้อย มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 7 - 12 ปีที่ผ่านมา กลายเป็นช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 - 3 ตัว ในพื้นที่ บ้านมะเดื่อ บ้านเขาน้อย และบ้านตะขบ

2) อำเภอแกลง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 – 5 ตัว ใน 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลกองดิน มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 5 - 7 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 - 5 ตัว ในพื้นที่ บ้านหนองคู บ้านเขาสารอง และบ้านศิลาทอง
- ตำบลทุ่งควายกิน มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา โดยมีช้างป่าหากินประจำพื้นที่ 1 ตัว ในพื้นที่ บ้านหนองน้ำเย็น

- 3) **อำเภอบ้านค่าย** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 ตัว ในพื้นที่ 1 ตำบล 2 หมู่บ้าน คือ
- **ตำบลหนองบัว** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อราว 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 ตัว ในพื้นที่บ้านท่าเสา และบ้านศาลาน้ำลึก
- 4) **อำเภอปลวกแดง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 - 3 ตัว ใน 1 ตำบล 5 หมู่บ้าน คือ
- **ตำบลหนองไร่** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 - 7 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองน้ำแดง บ้านบึงตาต้า บ้านหนองไร่ บ้านคลองป่าหวาย และบ้านคลองซอ
- 5) **อำเภอวังจันทร์** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 - 4 ตัว ใน 2 ตำบล 7 หมู่บ้าน คือ
- **ตำบลชุมแสง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 5 - 7 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองม่วง และบ้านแก่งหวาย
 - **ตำบลป่ายูบใน** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 - 10 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 - 4 ตัว ในพื้นที่บ้านยุบตาหน่ง บ้านคลองหวายโสม บ้านคลองเขต บ้านเขาไม้เฒ่า และบ้านท่าเสา

จากการสอบถามข้อมูลพบว่า มีช้างป่าที่อาศัยอยู่เดิมในพื้นที่และช้างป่าที่เข้ามาหากินภายหลัง คนในชุมชนบางพื้นที่เห็นว่าแต่เดิมไม่เคยมีช้างป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อน แต่พอระยะเวลาประมาณ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา ได้มีช้างป่าเข้ามาหากินบางช่วงฤดูกาลและต่อมาก็อยู่หากินประจำถิ่น บางตัวกลับเข้าไปแล้วพาช้างตัวอื่นมาอยู่ด้วย ส่วนใหญ่เป็นช้างโทนที่หากินตัวเดียวและโขลงขนาดเล็ก ไม่เกิน 7 ตัว พื้นที่หากินมักอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำประแสร์และอ่างเก็บน้ำเขาจุก โดยใช้พื้นที่ป่าหรือห้วยอมป่าขนาดเล็กเป็นที่พักอาศัย เป็นพื้นที่ที่มีอากาศเย็น สามารถหลบซ่อนตัวในตอนกลางวัน ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดระยองตั้งแต่ชายขอบป่าเขาอ่างฤๅไน ไปยังเขตตำบลหนองไร่ อำเภอปลวกแดง ติดกับจังหวัดชลบุรี และบริเวณทางทิศใต้ของชายขอบป่าของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง

2.3 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี

พบว่า มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในจังหวัดชลบุรี ใน 3 อำเภอ 9 ตำบล 20 หมู่บ้าน (ภาพที่ 21) ดังนี้

1) อำเภอหนองใหญ่ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่มากที่สุด 10 ตัว กระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 10 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลห้างสูง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 6 – 10 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านเนินสี บ้านห้างสูง และบ้านป่าแดง
- ตำบลหนองใหญ่ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 ตัว เมื่อประมาณ 6 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านหนองใหญ่
- ตำบลคลองพลู มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านเนินดินแดง

2) อำเภอบ่อทอง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่มากที่สุด 6 ตัว ในพื้นที่ 5 ตำบล 14 หมู่บ้าน

- ตำบลเกษตรสุวรรณ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 4 – 6 ตัว เมื่อ 2 – 4 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านขุนชำนาญ บ้านอ่าวกระพงค์ และบ้านไม้หอม
- ตำบลพลวงทอง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 – 6 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านเขาชะอางค์ และบ้านห้วยยอด
- ตำบลธาตุทอง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 – 3 ตัว เมื่อประมาณ 7 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านเนินดินแดง บ้านโปร่งเกตุ บ้านหนองน้ำขาว และบ้านหนองเสือช่อ
- ตำบลบ่อกว้างทอง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 ตัว เมื่อประมาณ 5 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านบ่อกว้างทอง
- ตำบลบ่อทอง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 10 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านวังรี บ้านหนองจระเข้ บ้านทับเจริญ และบ้านคลองใหญ่

3) อำเภอบ้านบึง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 4 ตัว ในพื้นที่ 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลหนองอิรุณ** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 4 ตัว เมื่อประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านป่าแดง

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในช่วงแรก ช้างป่าเริ่มเข้ามาหากิน ประมาณ 1 – 3 ตัว และหลังจากนั้นจะกลับไปพาช้างตัวอื่น ๆ เข้ามาหากิน โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี มีตั้งแต่ 1 ตัว ไปจนถึง 10 ตัว คาดว่าเป็นช้างป่าที่เดินทางมาจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เช่น พื้นที่ตำบลห้างสูง บริเวณบ้านเนินสี บ้านห้างสูง และบ้านป่าแดง ช้างป่าเข้ามาปักหลักอยู่บริเวณวนอุทยานน้ำตกเขาเจ้าบ่อทองและห้วยอมป่าบริเวณใกล้เคียง แล้วกระจายออกหากินไปตามพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณโดยรอบในตอนกลางคืน โดยใช้ห้วยอมป่าเป็นที่พักผ่อนและหลบภัยในเวลากลางวัน

2.4 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่ 3 อำเภอ 7 ตำบล 68 หมู่บ้าน (ภาพที่ 22) พบมากที่สุดในพื้นที่บ้านนายาว และบ้านนางาม ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จำนวน 70 ตัว โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ มีดังนี้

1) อำเภอท่าตะเกียบ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 2 ตำบล คือ

- **ตำบลคลองตะเกรา** พบช้างป่าที่หากินประจำในพื้นที่ 15 หมู่บ้าน คือ บ้านทุ่งสำล 2 ตัว, บ้านเกาะลอย บ้านห้วยโลม บ้านห้วยนา และบ้านทรัพย์เจริญ 3 ตัว, พื้นที่บ้านเขากระดาศ และบ้านธรรมรัตน์ใน 4 ตัว, พื้นที่บ้านหนองขาหยั่ง บ้านซอย 5 บ้านเขากล้วยไม้ บ้านอ่างหิน และบ้านสามพราน 5 ตัว, บ้านเทพประทาน 10 ตัว, บ้านร่มโพธิ์ทอง 14 ตัว และบ้านศรีเจริญทอง 17 ตัว
- **ตำบลท่าตะเกียบ** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่ 20 หมู่บ้าน คือ บ้านทุ่งยายชี 1 ตัว, บ้านแปลงเสมา บ้านเนินน้อย และบ้านหนองเรือ 2 ตัว, พื้นที่บ้านวังวุ้ง บ้านท่าคาน บ้านหนองประโยชน์ บ้านคลองตะเคียน และบ้านหนองปรือน้อย 3 ตัว, พื้นที่บ้านหนองปรือกันยาง บ้านอ่างเสือด้า บ้านอ่างเตย บ้านชมพู และบ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 21) 5 ตัว, พื้นที่บ้านเนินกระบก บ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 22) และบ้านคลองสียัด 6 ตัว, พื้นที่บ้านหนองปลาชิว และบ้านเขาตลาด 10 ตัว, และพื้นที่บ้านคลองมะหาด 14 ตัว

2) อำเภอพนมสารคาม มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่ 1 ตำบล คือ

- **ตำบลเขาหินซ้อน** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยสำโรง และบ้านคลองตะเคียน จำนวน 2 ตัว

3) อำเภอสนามชัยเขต มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ในพื้นที่ 4 ตำบล คือ

- **ตำบลคูยายหมี** พบช้างป่าที่หากินประจำในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน คือ บ้านอ่างตาฝั่ง และบ้านป่าอีแตน จำนวน 3 ตัว บ้านท่าม่วง 4 ตัว และบ้านห้วยกบ 6 ตัว
- **ตำบลท่ากระดาน** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 15 หมู่บ้าน คือ บ้านนา 2 ตัว, บ้านหินแร่ และบ้านหนองตานาค 3 ตัว, บ้านสูงเจริญ บ้านเขามานาง บ้านแสงทอง บ้านนาอีสาน บ้านทุ่งเหียง

และบ้านคลองเตย 5 ตัว, บ้านหนองยางใหม่ 7 ตัว,
บ้านชำปางาม บ้านโปร่งเกตุ 8 ตัว,
บ้านหนองกระทิง 20 ตัว, บ้านนายาว และบ้านนางาม 70 ตัว

- **ตำบลทุ่งพระยา** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 7 หมู่บ้าน คือ
บ้านคลองยายสร้อย บ้านสันติสุข 1 ตัว,
บ้านมาบนาดี บ้านโป่งตาสา และบ้านเขาจันทร์ 3 ตัว,
บ้านอ่างตะแบก และบ้านหนองใหญ่ 10 ตัว
- **ตำบลลาดกระทิง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 5 หมู่บ้าน คือ
บ้านแปลงไผ่ บ้านแปลง 8 จำนวน 3 ตัว, บ้านท่าซุง 5 ตัว,
บ้าน กม.7 และบ้านสวนป่า 20 ตัว

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในช่วงแรก ช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาหากินประมาณ 1 – 3 ตัว หลังจากนั้นจะกลับไปพาช้างตัวอื่น ๆ เข้ามาหากินรวมกันเป็นโขลง โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรามีตั้งแต่ 1 ตัว จนถึง 70 ตัว โดยในช่วงเวลา 1 – 5 ปีที่ผ่านมา ช้างป่าเริ่มมีการขยายพื้นที่หากิน เนื่องจากจำนวนประชากรช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้บางพื้นที่ที่ไม่เคยพบช้างป่ามาก่อนกลับพบการปรากฏของช้างป่า เช่น ในพื้นที่บ้านห้วยนา บ้านซอย 5 ตำบลคลองตะเกรา อำเภอกำแพงแสน และบ้านคลองตะเคียน ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสามัคคี เริ่มมีช้างป่าเข้าไปหากินเป็นประจำ ประมาณ 1 – 5 ตัว และยึดครองพื้นที่หากินโดยอาศัยหลบนอนตามพื้นที่ที่เป็นห้วยอมป่า หรือพื้นที่ที่เป็นมาบ มีแหล่งน้ำ อากาศเย็น โดยอาศัยช่วงเวลาตอนกลางคืนในการออกมาหากินตามพื้นที่ชุมชน หรือพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

2.5 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรี

พบช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 3 อำเภอ 8 ตำบล 16 หมู่บ้าน (ภาพที่ 23) โดยพื้นที่ที่ประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินประจำมีการรวมตัวของจำนวนประชากรช้างมากที่สุดในพื้นที่อำเภอกบินทร์บุรี ดังนี้

1) อำเภอกบินทร์บุรี มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ กระจายหากินตั้งแต่จำนวน 2 ตัว ไปจนถึง 17 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลเขาไม้แก้ว มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 – 5 ตัว เมื่อ 5 – 6 ปี ที่ผ่านมา ในพื้นที่ บ้านโป่งศรีเจริญ และบ้านคลองตามัน
- ตำบลย่านรี มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 4 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านเขาจาน
- ตำบลวังตะเคียน มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 6 ตัว เมื่อประมาณ 6 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ บ้านเขากระแต
- ตำบลวังท่าช้าง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 – 17 ตัว เมื่อ 3 – 6 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านโป่งใหญ่ บ้านวังขวาง บ้านโนน และบ้านวังทอง

2) อำเภอนาดี มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 ตัว ในพื้นที่ 1 ตำบล 3 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลทุ่งโพธิ์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านทุ่งแฝก บ้านคลองเตย และบ้านคลองปลาตุกลาย

3) อำเภอศรีมหาโพธิ์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 – 4 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลกรอกสมบุรณ์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 – 3 ตัว เมื่อ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านกรอกสมบุรณ์ และบ้านทุ่งบัวงาม
- ตำบลศรีมหาโพธิ์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 4 ตัว เมื่อประมาณ 6 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านห้วยเอน
- ตำบลหนองโพรง มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านปรือวาย และบ้านมาบเหียง

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในช่วงแรก ช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาหากินประมาณ 1 – 6 ตัว หลังจากนั้นจะกลับไปพาช้างตัวอื่น ๆ เข้ามากินรวมกันเป็นโขลง โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรีมีตั้งแต่ 1 – 17 ตัว โดยในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ช้างป่ามีการขยายพื้นที่หากินเพิ่มมากขึ้น และบางพื้นที่ช้างป่ามีการยึดครองพื้นที่หากิน เช่น บ้านเขากระแต ตำบลวังตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี มีช้างป่าเริ่มเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อ 6 ปีที่แล้ว จำนวน 6 ตัว และใช้หย่อมป่าเป็นที่หลบซ่อนตัวในการหากิน จนถึงปัจจุบันช้างป่าโขลงดังกล่าวยังคงมีการปรากฏในหมู่บ้าน

2.6 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว

มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 5 อำเภอ 8 ตำบล 20 หมู่บ้าน (ภาพที่ 24) โดยพื้นที่ที่พบโขลงช้างป่าเข้ามาหากินประจำพื้นที่ ที่มีการรวมตัวของจำนวนประชากรช้างมากกว่า 5 ตัว พบการปรากฏของช้างป่าอยู่ในพื้นที่บ้านชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ จำนวน 10 ตัว บ้านชุมทอง และบ้านชัยเกษมพัฒนา ตำบลวังใหม่ จำนวน 9 ตัว บ้านบ่อลูกรัง ตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จำนวน 7 ตัว บ้านเขาไผ่ ตำบลวังทอง อำเภอวังสมบูรณ์ จำนวน 6 ตัว ส่วนที่เหลือมีเพียงประมาณ 1 – 5 ตัว กระจายหากินประจำในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

1) อำเภอเมืองสระแก้ว มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- **ตำบลบ้านแก่ง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 ตัว เริ่มเข้ามาเมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านคลองหมากนัด*

2) อำเภอวังน้ำเย็น มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 3 ตำบล 8 หมู่บ้าน

- **ตำบลคลองหินปูน** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 7 ตัว เริ่มเข้ามาเมื่อ 3 - 6 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านบ่อลูกรัง*
- **ตำบลตาหลังใน** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่จำนวน 5 ตัว เริ่มเข้ามาเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านท่าตาสี*
- **ตำบลทุ่งมหาเจริญ** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา โดยพบในพื้นที่ *บ้านชัยพัฒนา* 10 ตัว, *บ้านคลองตะเคียนชัย* และ *บ้านศรีเขตพัฒนา* 4 ตัว, ในพื้นที่ *บ้านสันตะวา* 3 ตัว, *บ้านคลองจรเข้* และ *บ้านสระหลวง* 1 ตัว

3) อำเภอวังสมบูรณ์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลวังทอง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านเขาไผ่* 6 ตัว, *บ้านคลองชล* 3 ตัว และ *บ้านคลองไม้เลี้ยว* 2 ตัว

- **ตำบลวังใหม่** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา 9 ตัว ในพื้นที่บ้านชุมทอง และบ้านชัยเกษมพัฒนา
- 4) **อำเภอเขาฉกรรจ์** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 1 ตำบล 5 หมู่บ้าน
- **ตำบลพระเพลิง** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านท่าเต็น บ้านใหม่พัฒนา และบ้านไทรงาม 3 ตัว, บ้านโนนสมพรสามัคคี และบ้านเนินสยาม 1 ตัว
- 5) **อำเภอตาพระยา** มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ ใน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน
- **ตำบลทัพราช** เริ่มมีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา 2 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองยาง

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในช่วงแรก ช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาหากินประมาณ 1 - 5 ตัว หลังจากนั้นจะกลับไปพาช้างตัวอื่น ๆ เข้ามาหากินรวมกันเป็นโขลง โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีตั้งแต่ 1 ตัว จนถึง 10 ตัว โดยในช่วงเวลา 1 - 4 ปี ที่ผ่านมา ช้างป่าเริ่มมีการขยายพื้นที่หากินในพื้นที่บ้านสันตะวา และบ้านสระหลวง ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น บ้านคลองหมากนวด ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว เริ่มมีช้างป่าเข้าไปหากินเป็นประจำ ประมาณ 1 ตัว โดยออกหากินตามพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชน

2.7 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี

พบช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 4 อำเภอ 9 ตำบล 18 หมู่บ้าน (ภาพที่ 25) โดยพื้นที่ที่พบโขลงช้างป่าเข้ามาหากินประจำ ที่มีการรวมตัวของจำนวนประชากรช้างมากที่สุดอยู่ในพื้นที่บ้านบ่อมะเดื่อ ตำบลพวา พื้นที่บ้านอ่าง ตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว และพื้นที่บ้านใหม่ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน โดยมีจำนวนประชากรช้างประมาณ 20 - 30 และ 20 ตัว ส่วนที่เหลือมีเพียงประมาณ 1 - 5 ตัว กระจายหากินประจำในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

1) **อำเภอแก่งหางแมว** พบการปรากฏของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 - 30 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 4 หมู่บ้าน ได้แก่

- **ตำบลขุนซ่อง** พบช้างป่าปรากฏประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านคลองยายไท 4 ตัว และบ้านอ่าง 20 ตัว
- **ตำบลเขาวงกต** พื้นที่บ้านหนองขวาง 3 ตัว
- **ตำบลพวา** พบช้างป่าปรากฏมากกว่า 10 ปี ในพื้นที่บ้านบ่อมะเดื่อ 30 ตัว

2) **อำเภอเขาฉกรรจ์** พบการปรากฏของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 - 3 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน ได้แก่

- **ตำบลจันทเขลม** ที่บ้านคลองชัน 3 ตัว
- **ตำบลตะเคียนทอง** ที่บ้านตะเคียนทอง และบ้านคลองกระสือ 1 ตัว

3) **อำเภอนายายอาม** พบการปรากฏของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 3 ตัว เมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ 1 ตำบล 2 หมู่บ้าน ได้แก่

- **ตำบลวังใหม่** ที่บ้านชัยีห์ร่า และบ้านแก่งน้อย

4) **อำเภอโป่งน้ำร้อน** พบการปรากฏของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 - 20 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 9 หมู่บ้าน ได้แก่

- **ตำบลทับไทร** พบช้างป่าปรากฏเมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านดงจิก 3 ตัว และบ้านวังกระแพร 5 ตัว

- **ตำบลโป่งน้ำร้อน** พบช้างป่าปรากฏประมาณ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านคลองตาคง บ้านเขาหอม และบ้านเขาตะแบก 4 ตัว และพื้นที่บ้านใหม่ 20 ตัว
- **ตำบลหนองตาคง** พบช้างป่าปรากฏ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านคลองคต 2 ตัว บ้านจางวาง และบ้านนาสนาดก 3 ตัว

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในระยะแรก ช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาหากินประมาณ 1 - 3 ตัว หลังจากนั้นจะกลับไปพาช้างตัวอื่น ๆ เข้ามาหากินรวมกันเป็นโขลง โดยช้างป่าที่เข้ามาหากินประจำพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีตั้งแต่ 1 ตัว จนถึง 30 ตัว โดยในช่วงระยะเวลา 1 - 5 ปี ที่ผ่านมา ช้างป่าเริ่มมีการขยายพื้นที่หากิน เนื่องจากจำนวนประชากรช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้บางพื้นที่ที่ไม่เคยพบช้างป่ามาก่อนกลับพบการปรากฏของช้างป่า เช่น ในพื้นที่บ้านนาสนาดก บ้านคลองคต ตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน เริ่มมีช้างป่าเข้าไปหากินเป็นประจำ ประมาณ 1 - 5 ตัว และยึดครองพื้นที่หากินโดยอาศัยหลบนอนตามพื้นที่ที่เป็นหย่อมป่า หรือพื้นที่ที่เป็นมาบ มีแหล่งน้ำ อากาศเย็น โดยอาศัยช่วงเวลาตอนกลางคืนในการออกมาหากินตามพื้นที่ชุมชน หรือพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

2.8 ช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดตราด

พบช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ใน 2 อำเภอ 6 ตำบล 6 หมู่บ้าน (ภาพที่ 26) มีจำนวนมากที่สุดอยู่ในพื้นที่อำเภอเขาสมิง รองลงมาคืออำเภอบ่อไร่ และมีการกระจายหากินประจำในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

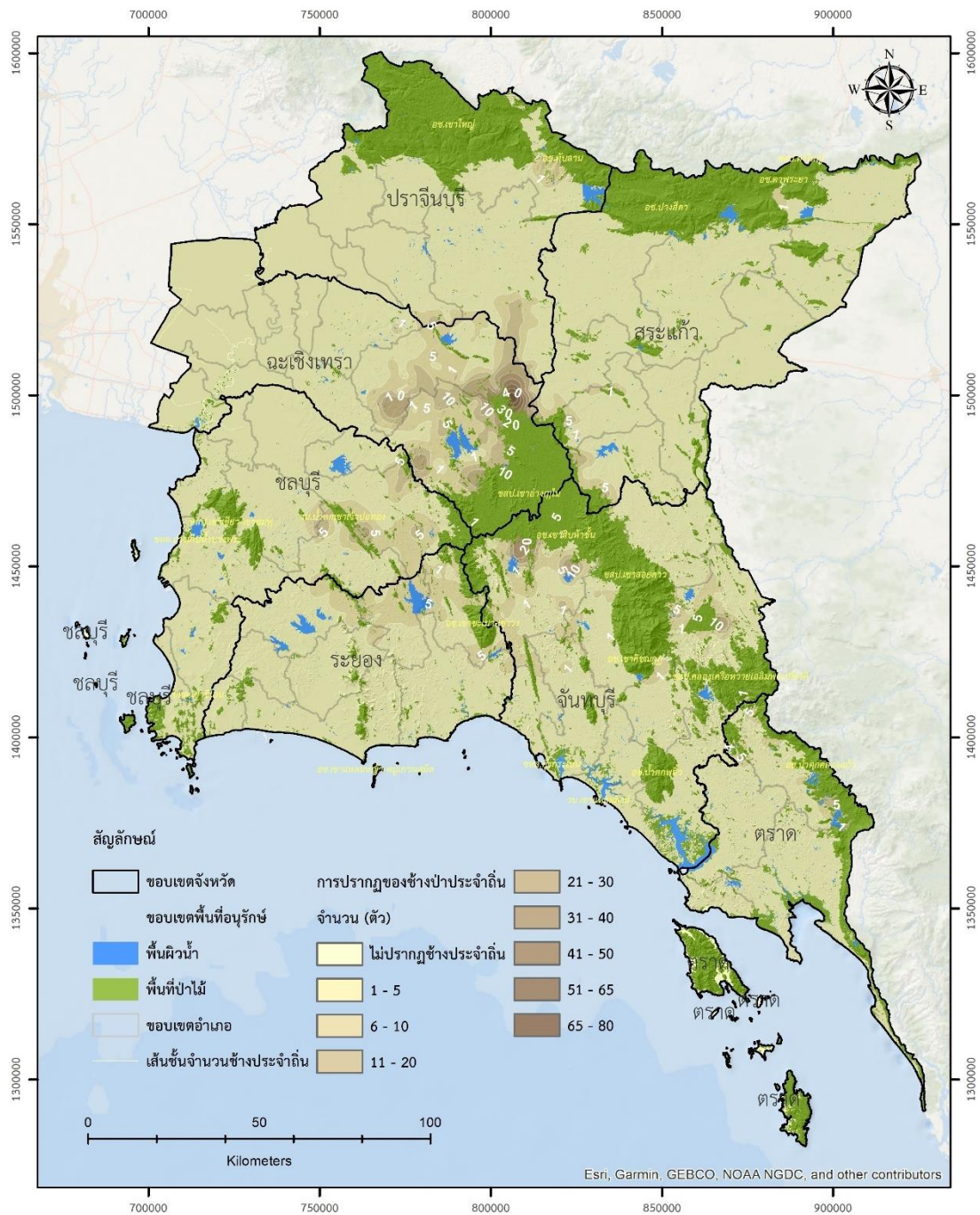
1) อำเภอเขาสมิง มีช้างป่าเข้ามาหากินประจำพื้นที่จำนวน 10 ตัว ใน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลสะตอ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 10 ตัว เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านคลองปุก

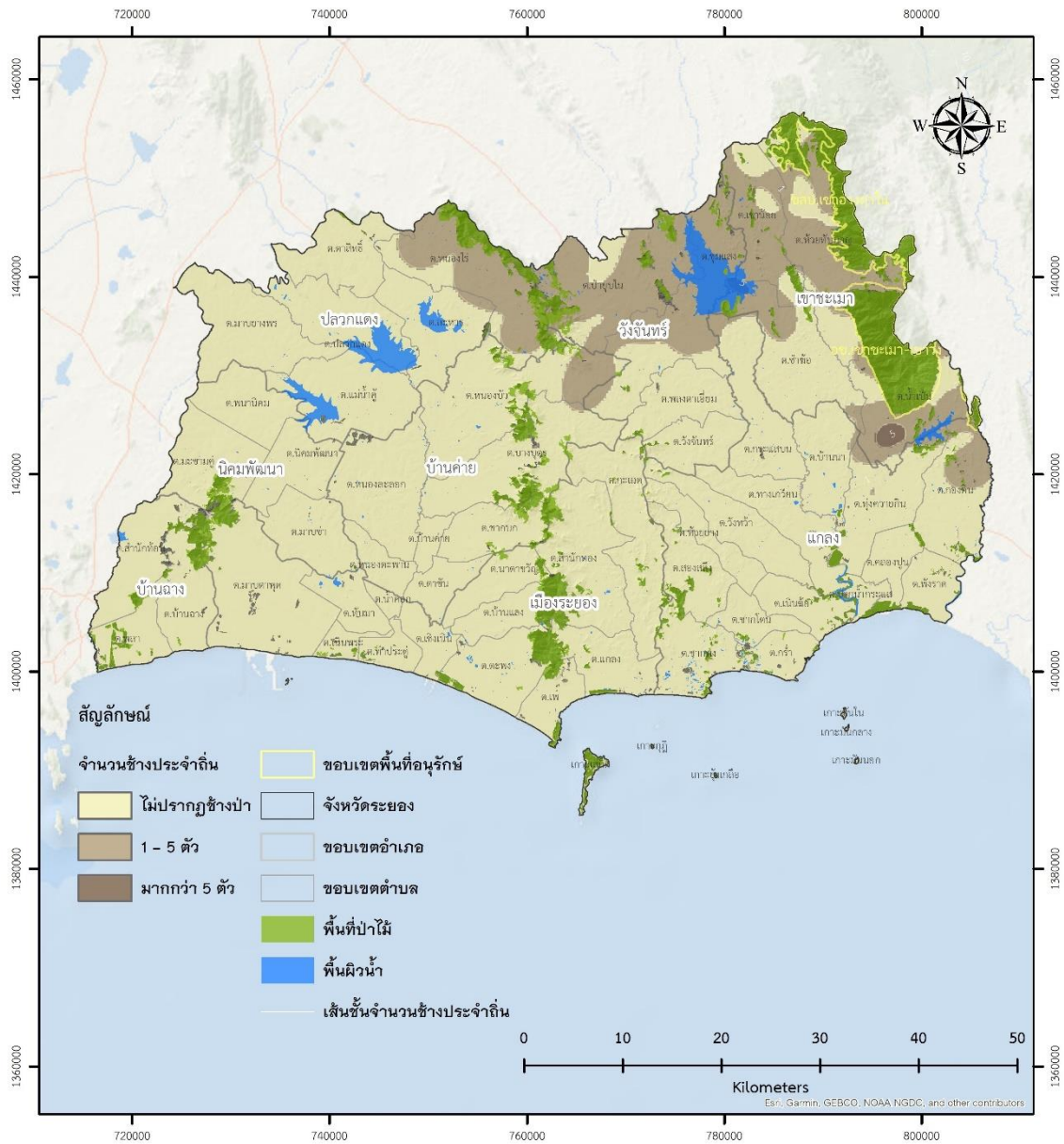
2) อำเภอบ่อไร่ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 – 6 ตัว ในพื้นที่ 5 ตำบล 5 หมู่บ้าน

- ตำบลหนองบอน มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 6 ตัว เมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านตรอกเกษร
- ตำบลด่านชุมพล มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 6 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านทับทิมสยาม01
- ตำบลช้างทุน มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 ตัว เมื่อประมาณ 15 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านหนองไม้หอม
- ตำบลนนทรีย์ มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 2 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านทุ่งตอง
- ตำบลบ่อพลอย มีช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ 1 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านหมื่นด้าว

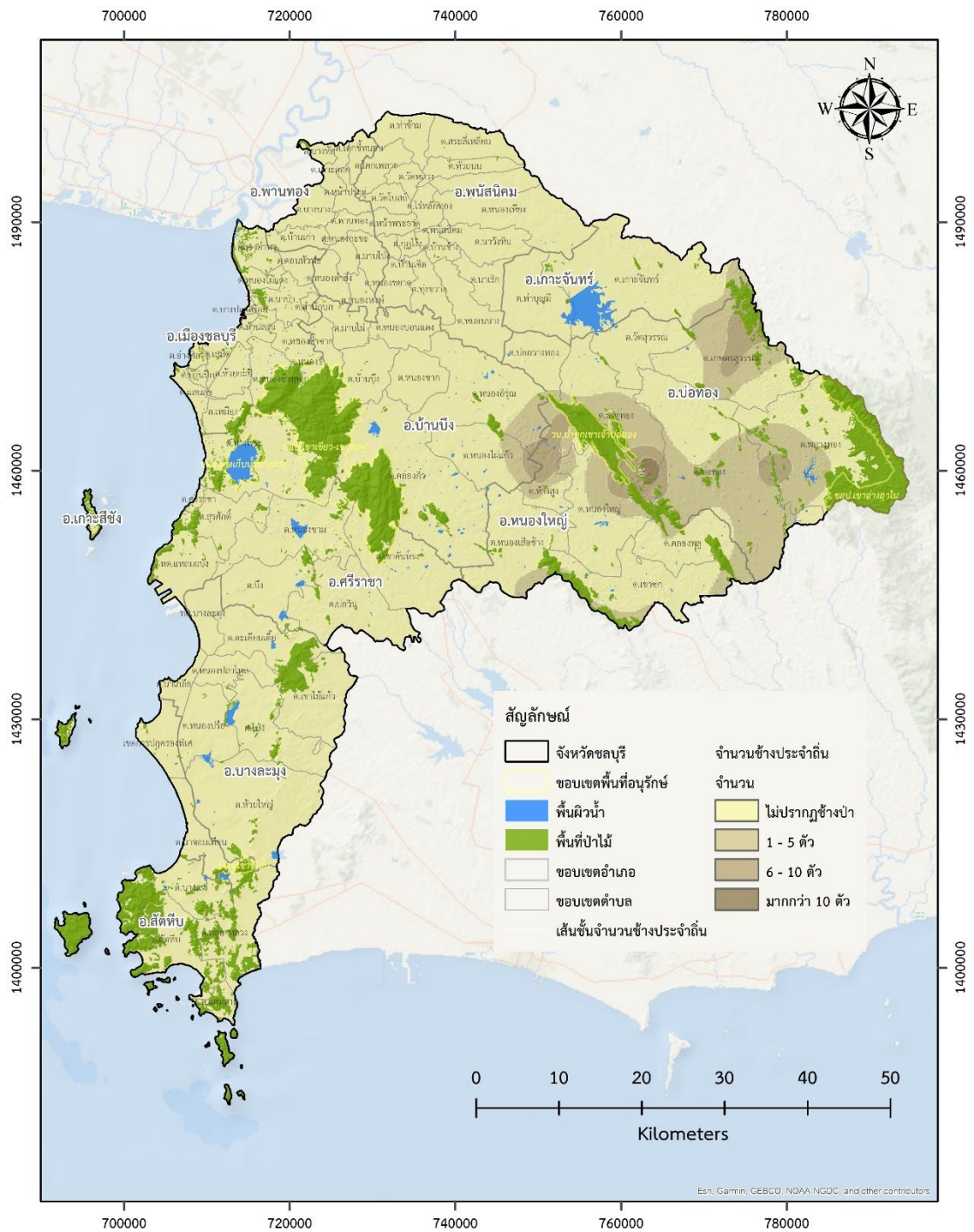
จากการสอบถามข้อมูลชาวบ้านในพื้นที่ พบว่าพื้นที่ที่ช้างป่าเข้ามาหากินประจำจะอยู่บริเวณพื้นที่ห้วยอมป่า เขตเชื่อมต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเคียวเฉลิมพระเกียรติ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีอ่างเก็บน้ำคลองโสน และแหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียงหลายจุด แหล่งอาหาร ที่ทำให้ช้างป่าสามารถหลบซ่อนตัวอาศัยอยู่ได้



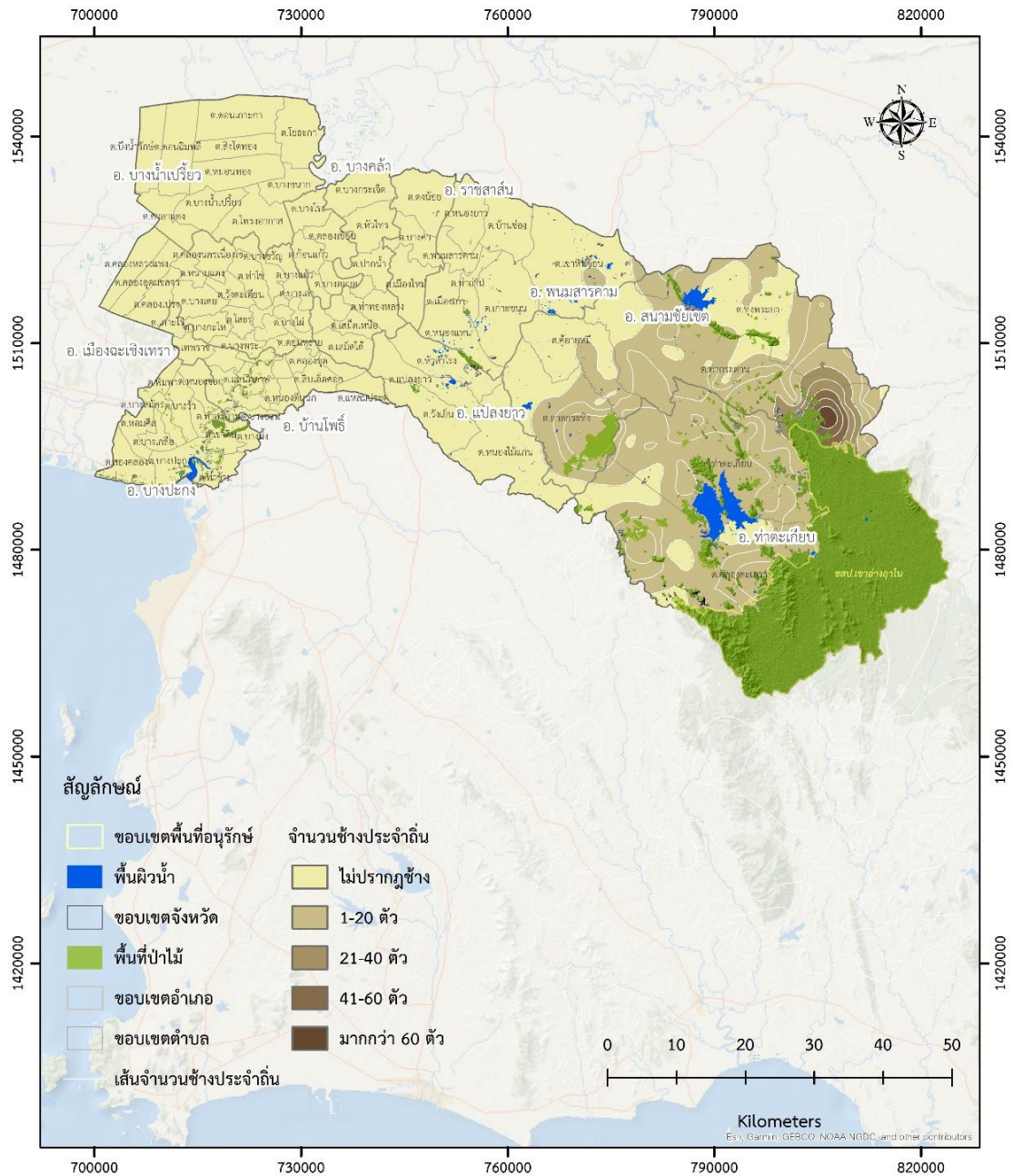
ภาพที่ 19 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



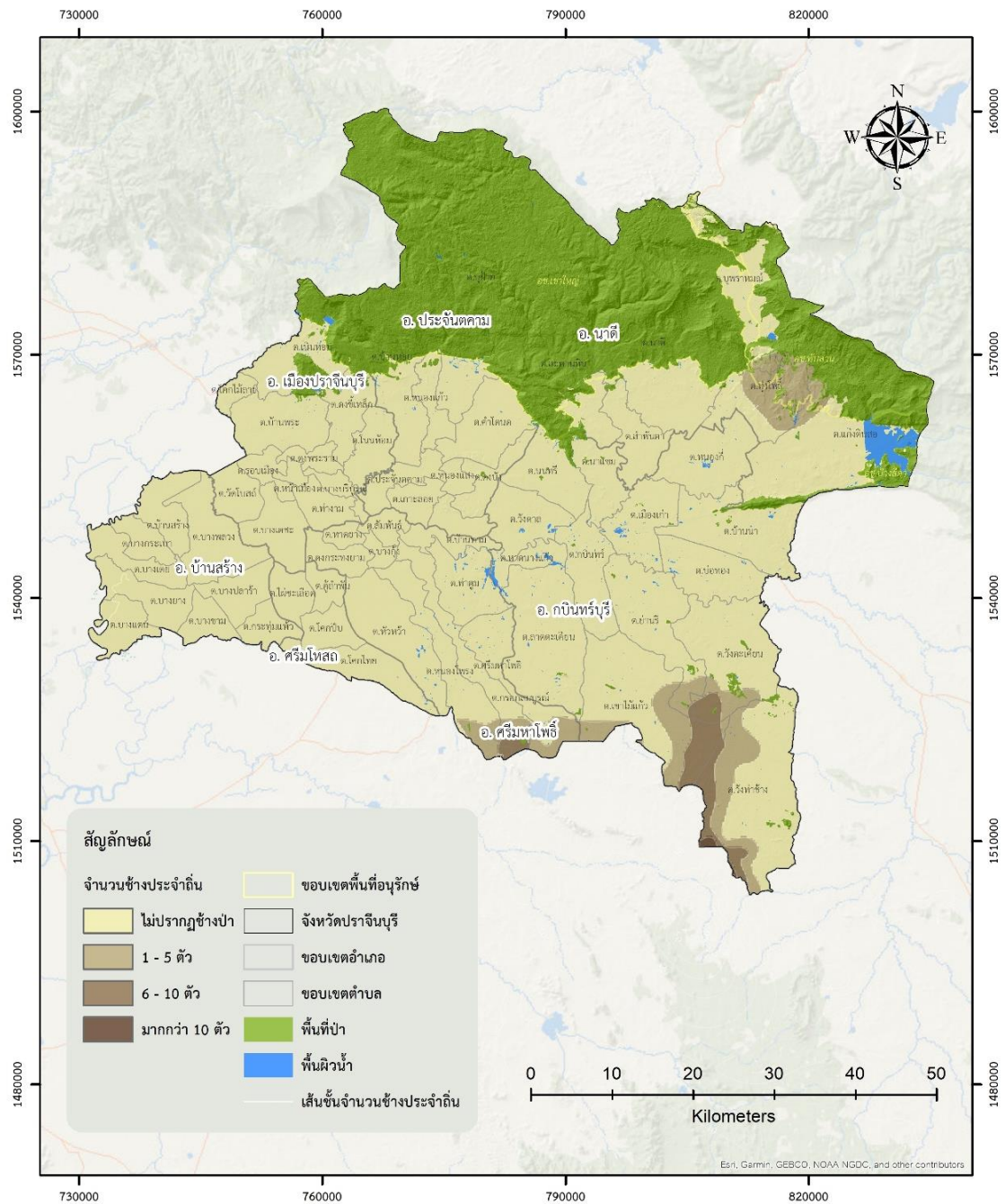
ภาพที่ 20 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดระยอง



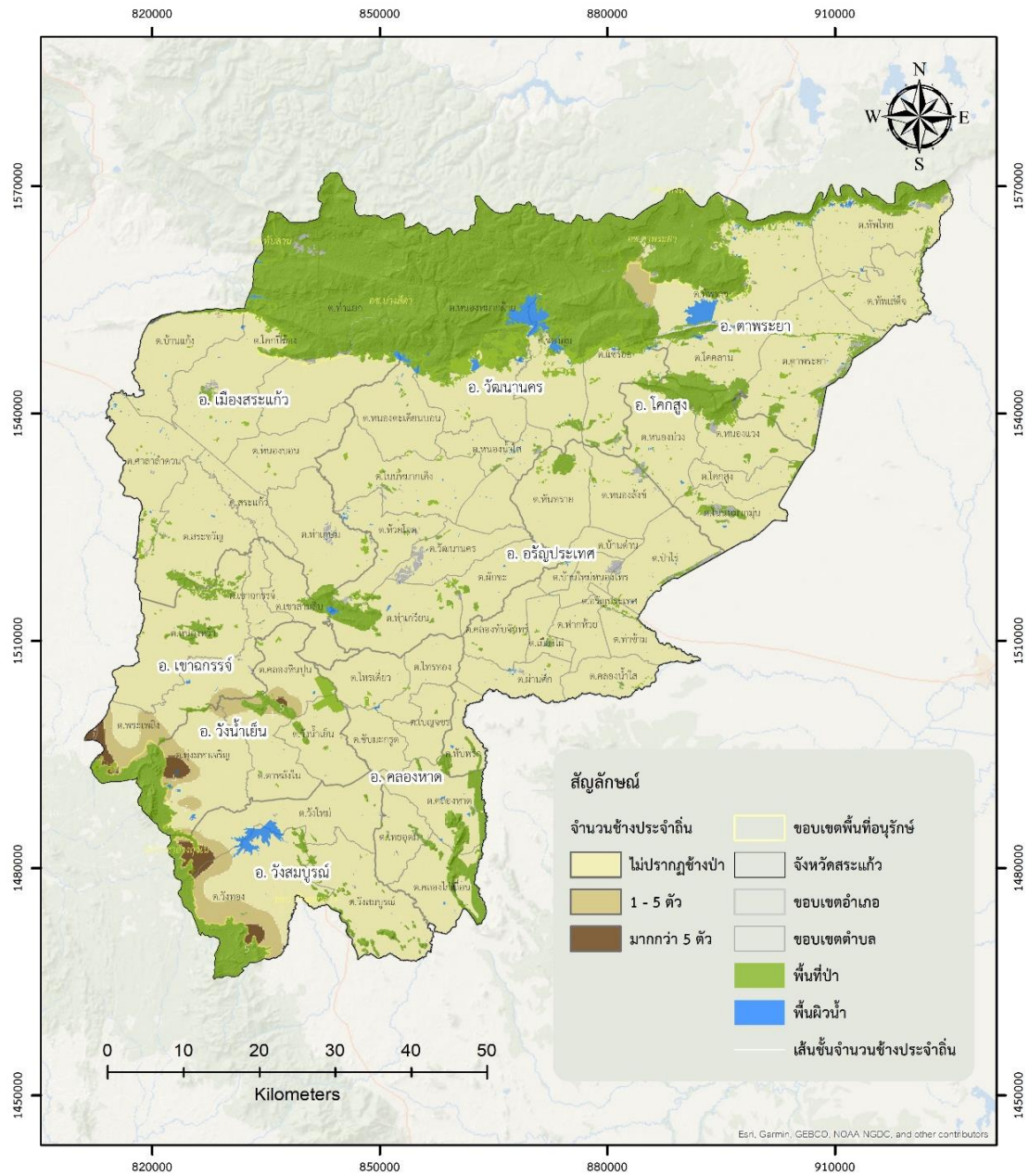
ภาพที่ 21 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี



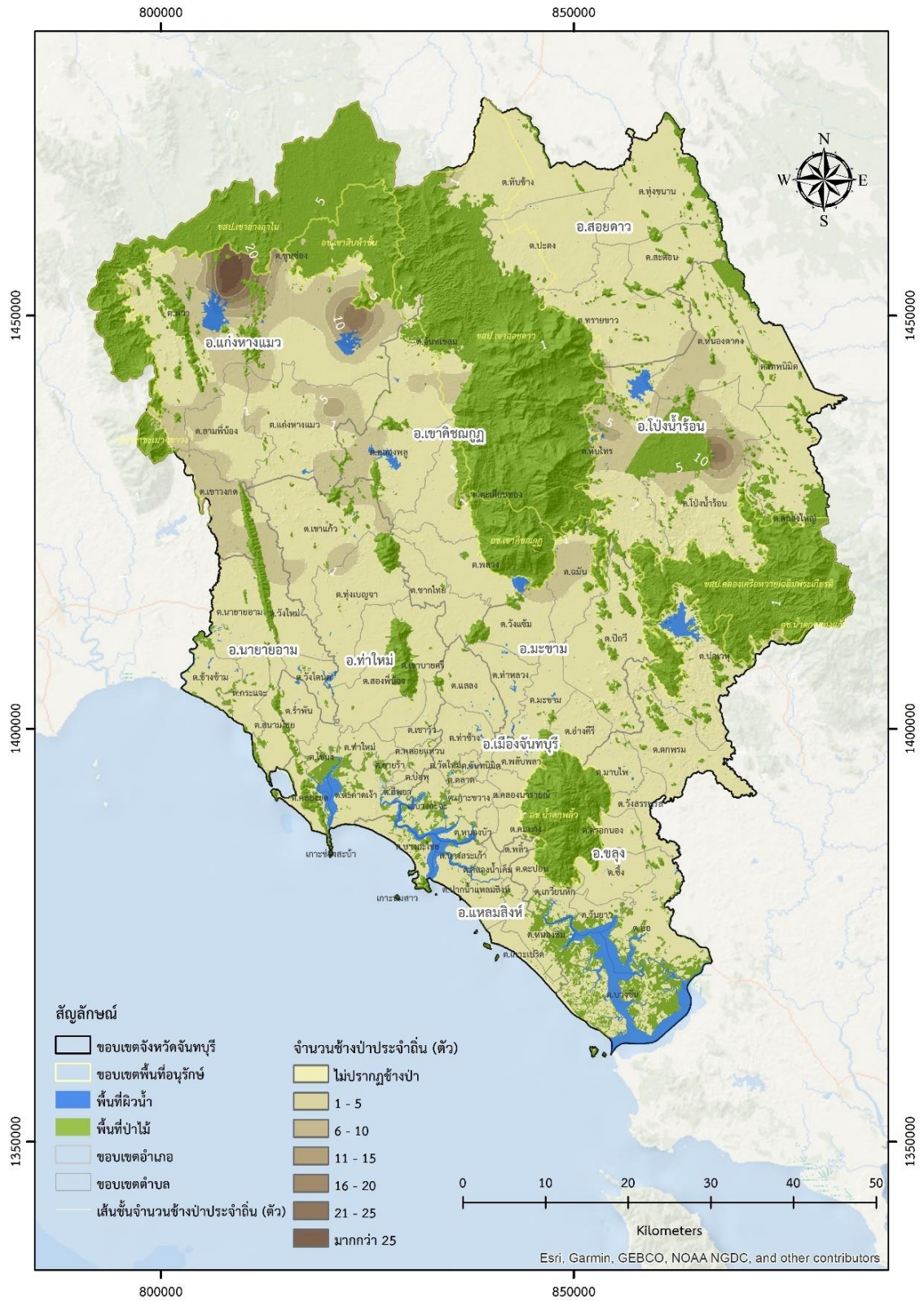
ภาพที่ 22 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา



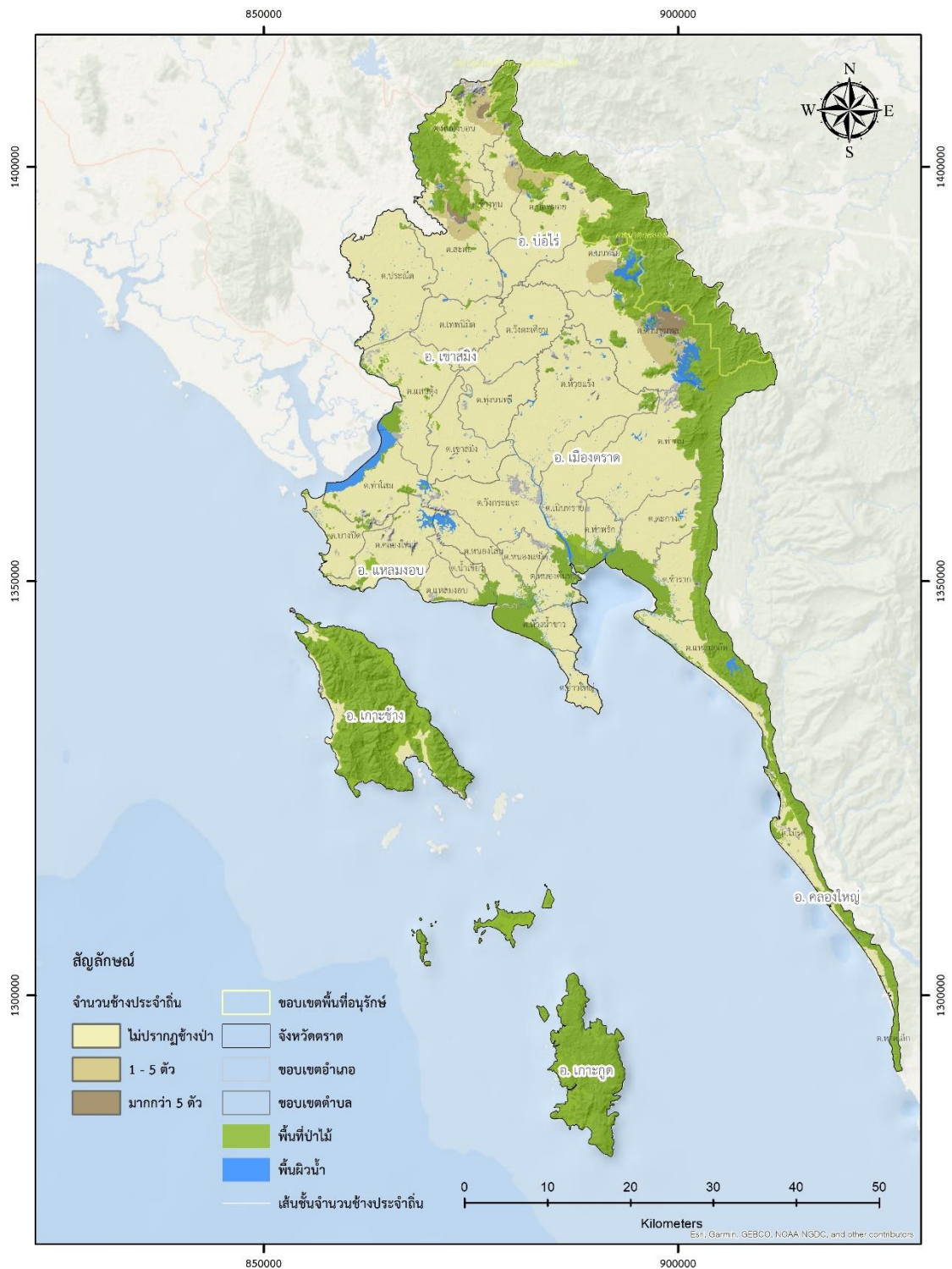
ภาพที่ 23 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรี



ภาพที่ 24 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว



ภาพที่ 25 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี



ภาพที่ 26 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ในจังหวัดตราด

3. ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่ตามฤดูกาลของปีหรือเป็นครั้งคราว

ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่ตามฤดูกาลของปี หรือเป็นบางครั้งไม่แน่นอน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ช้างจร” ช้างป่าที่หากินลักษณะนี้มักมีเส้นทางเดินหากินเป็นวงรอบข้ามเขตหลายอำเภอหรือข้ามจังหวัด อาจมีเส้นทางเดินเป็นวงรอบที่แน่นอนและซ้ำเดิมทุกปีหรือทุกฤดู หรือเป็นช้างป่าที่อพยพจากเขตอำเภอหนึ่งไปอีกอำเภอหนึ่ง โดยเส้นทางที่ช้างป่าเหล่านี้เดินผ่าน (เพราะไม่ใช่จุดหมายหรือการสิ้นสุดการเดินทาง) จะนับเป็น “ช้างจร” ด้วยเช่นกัน

3.1 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่หลักที่มีช้างป่าเดินเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

1) ทางทิศเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างที่ออกมาหากิน หมุนวนตามฤดูกาล ไม่ต่ำกว่า 80 ตัว โดยมีเส้นทางเข้าออกที่บริเวณอำเภอท่ากระดาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ช้างโขลงนี้บางส่วนมุ่งหน้าขึ้นทางทิศเหนือ บางส่วนแยกออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และบางส่วนแยกออกไปหากินบริเวณบ้านอ่างเสือดำและโดยรอบ ทางทิศเหนือของอ่างเก็บน้ำคลองสิียด

2) บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทราและอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี มีช้างป่า 5 ถึง 15 ตัว ส่วนใหญ่เมื่อออกมาหากิน จะเข้าไปพักบริเวณพื้นที่ป่าของสวนป่าลาดกระทิง ภายใต้การดูแลพื้นที่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

3) บริเวณพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ป่าบริเวณตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง กับอ่างเก็บน้ำคลองประแสร์ จังหวัดระยอง มีช้างป่าที่เข้ามาหากินตามฤดูกาล 10 ถึง 30 ตัว

4) บริเวณอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีช้างป่าเข้ามาหากินตามฤดูกาล มากกว่า 70 ตัว ซึ่งเป็นโขลงขนาดใหญ่ รองลงมาจากช้างป่าในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ช้างป่าโขลงนี้เดินวนตามทิศทวนเข็มนาฬิกาจากพื้นที่ ตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมา ลงมาทางทิศใต้บริเวณพื้นที่ป่าทางตอนเหนือของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง และเดินขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในเขตอำเภอแก่งหางแมว และมักจะใช้เวลาอยู่ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำคลองประแกด 5 ถึง 10 วันก่อนที่จะเดินกลับเข้าป่าทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน

5) บริเวณทางทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว มีช้างป่า 30 ถึง 40 ตัว ที่เดินวนหากินในบริเวณดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจากความทับซ้อนระหว่างพื้นที่หากินของช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินตามฤดูกาล จะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่เดียวกัน ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมช้างป่าในภาคตะวันออกมีการยึดครองพื้นที่ ลักษณะเดียวกับกองกำลังทหาร ซึ่งจะมีการวางกำลังช้างไว้บางส่วน ช้างที่วางกำลังยึดครองพื้นที่ไว้ คือ ช้างหากินประจำถิ่นซึ่งแต่เดิมเคยเป็นช้างจรมาก่อน และอาจจะได้รับการวางตัวให้ยึดพื้นที่ป่าแต่ละบริเวณเอาไว้ เมื่อถึงเวลาหรือฤดูกาลที่เหมาะสมก็จะมีช้างโขลงใหญ่ ที่แฉะเวียนเข้ามา ช้างโขลงใหญ่ที่แฉะเวียนเข้ามานี้ก็จะเป็นช้างจร ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นช้างโขลงเดียวกันกับช้างประจำถิ่นดังกล่าว พฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เหลือเชื่อหรือน่าอัศจรรย์สำหรับมนุษย์ แต่หากได้ทำการศึกษาไปถึงพฤติกรรมของช้าง จะพบว่าช้างเป็นสัตว์สังคมที่มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบเช่นเดียวกับมนุษย์ หรืออาจจะคล้ายคลึงกับกองกำลังทหาร

ราษฎรให้ความเห็นว่าเป็นช้างป่าที่หนีภัยแล้งออกมาจากป่า หรือ ออกไปหาอาหารและน้ำเนื่องจากพื้นที่ป่าไม่สมบูรณ์ ช่องทางที่ออกมาถูกบีบบังคับด้วยสิ่งกีดขวาง เช่น คุ และรั้วกันช้าง ทำให้จำนวนช้างมารวมกันที่เดียวเป็นจำนวนมาก และไม่ยอมกลับเข้าไปอยู่ภายในรั้วหรือคูกั้นช้างอีก โดยเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งน้ำขนาดใหญ่และตามพื้นที่ที่มีพืชผลที่กำลังสุกมีกลิ่นหอม กลางวันมีการหลบซ่อนตัวตามชายป่าหรือตามหย่อมป่าเช่นเดียวกับช้างประจำถิ่น ช้างประเภทนี้พบทั่วพื้นที่ และพบมากบริเวณเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และโขลงช้างที่มีวงรอบหากินระหว่างเขตอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง และอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ผู้นำชุมชนหลายแห่งได้ให้ความเห็นว่าปัญหาได้เริ่มกระจายเป็นวงกว้างในราว 5 – 10 ปีที่ผ่านมา โดยเห็นว่า เกิดจากการสร้างสิ่งกีดขวางทางเดินช้างป่าและวิธีการขับไล่ที่รุนแรง ทำให้ช้างป่าเปลี่ยนเส้นทางที่ออกมาหากินและไม่ยอมกลับเข้าไปอยู่ในแนวรั้วและแนวคูกั้นช้าง รวมถึงมีความดุร้ายเพิ่มขึ้น โดยที่ระดับความรุนแรงของปัญหากับทัศนคติทางลบของชุมชนที่มีต่อช้างป่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ชุมชนที่มีการขับไล่ช้างป่าด้วยวิธีการรุนแรงหรือมีการล่าช้างป่า มักมีปัญหาคัดแย้งกับช้างป่าในระดับสูง

แผนที่การกระจายของช้างป่าที่เข้าไปหากินเป็นครั้งคราวหรือตามฤดูกาลในพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคตะวันออก แสดงดังภาพที่ 27

3.2 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดระยอง

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 6 อำเภอ 24 ตำบล 117 หมู่บ้าน (ภาพที่ 28) จากการสอบถามคนในชุมชนเห็นว่าเป็นช้างป่าที่หนีภัยแล้งออกมาจากป่า มักออกมาเป็นโขลง และบางส่วนแตกฝูงกระจายออกมาหากินตามพื้นที่ใกล้เคียงกับโขลงใหญ่ โดยเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งน้ำขนาดใหญ่และพื้นที่ที่มีพืชผลทางการเกษตรที่กำลังสุกมีกลิ่นหอม กลางวันจะหลบซ่อนตัวตามชายป่าหรือตามห่อมป่าเช่นเดียวกับช้างประจำถิ่น โดยพื้นที่ที่มีประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุดอยู่ในพื้นที่ของอำเภอเขาชะเมา ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวในพื้นที่จังหวัดระยอง มีดังนี้

1) อำเภอเขาชะเมา พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราวในพื้นที่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 40 ตัว มีวงรอบการหากินในพื้นที่ 4 ตำบล 20 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลเขาน้อย เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 12 ปีที่ผ่านมา จำนวน 30 ตัว ในพื้นที่บ้านบ้านมะเดื่อ บ้านเขาน้อย และ บ้านตะขบ ทั้งยังพบกระจายอยู่ในพื้นที่ บ้านทรัพย์สะพาน 5 ตัว บ้านคลองยาง 6 ตัว
- ตำบลชำฮ่อ เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 15 ปีที่ผ่านมา จำนวน 40 ตัว ในพื้นที่บ้านสี่แยกสมบูรณ ทั้งยังพบกระจายอยู่ในพื้นที่บ้านสวนขนุน 10 ตัว และจำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านศรีประชา บ้านชำฮ่อ (หมู่ที่ 2) บ้านชำฮ่อ (หมู่ที่ 3) บ้านโป่งสะท้อน และบ้านหนองปลาไหล
- ตำบลน้ำเป็น เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 10 ปีที่ผ่านมา จำนวน 20 ตัว ในพื้นที่บ้านน้ำเป็น และ 3 ตัว ในพื้นที่บ้านมาบช้างนอน
- ตำบลห้วยทับมอญ เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 7 - 12 ปีที่ผ่านมา จำนวน 40 ตัว ในพื้นที่บ้านปากแพรก และกระจายตัวไปตามพื้นที่บ้านห้อยหัว 30 ตัว บ้านคลองหิน และ บ้านห้วยทับมอญ 10 ตัว บ้านสี่ระมัน 8 ตัว และบ้านเขาจันทร์ 1 ตัว

ประชากรช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวมากที่สุดในอำเภอเขาชะเมาจำนวน 40 ตัว พบอยู่ในเขตตำบลชำฮ่อ บ้านสี่แยกสมบูรณ บริเวณอ่างเก็บน้ำประแสร์ และตำบลห้วยทับมอญ

บ้านปากแพรก บริเวณรอบชายป่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาอ่างฤๅไน โดยมีเส้นทางการหากินเชื่อมต่อกัน และมีบางส่วนกระจายไปยังเขตตำบลเขาน้อย บ้านเขาน้อย และ บ้านมะเตื่อ เขตตำบลห้วยทับมอญ บ้านห้อยหัว พบสูงสุดประมาณ 30 ตัว และ แดงโหลงออกหากิน ตัวเดียวหรือเป็นโหลงขนาดเล็ก ประมาณ 10 ตัว ในบริเวณใกล้เคียง ส่วนช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในพื้นที่ตำบลน้ำเป็น พบสูงสุดประมาณ 20 ตัว ในเขตหมู่บ้านน้ำเป็น บริเวณชายป่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง

2) **อำเภอแกลง** พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 20 ตัว มีวงรอบการหากินในพื้นที่ 5 ตำบล 36 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกระแสรบ** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 - 3 ปี ที่ผ่านมา จำนวน 2 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านในไร่ บ้านคลองป่าไม้ บ้านเขาผักกูด บ้านเขาวังไทร บ้านเนินไม้หอม บ้านคลองลึก และบ้านหนองแพบ
- **ตำบลกองดิน** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 8 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 4 ตัว ในพื้นที่บ้านสี่แยกกองดิน บ้านกองดิน บ้านหนองเสม็ดแดง บ้านซากขุนวิเศษ บ้านชำเสมอ บ้านเขายายพริ้ง และบ้านทรัพย์เจริญ
- **ตำบลทางเกวียน** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 ตัว ในพื้นที่ เขตเทศบาล
- **ตำบลทุ่งควายกิน** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 8 ปีที่ผ่านมา พบในพื้นที่บ้านโพธิ์ฐาน และบ้านหนองน้ำเย็น 20 ตัว, บ้านซุ่มสูง 19 ตัว, บ้านเนินเขาดิน บ้านมงคล บ้านหนองไทร บ้านหนองกะพ้อ บ้านเขาจุก และบ้านเนินสุขสำรอง 1 - 5 ตัว
- **ตำบลบ้านนา** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 - 20 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 5 ตัว ในพื้นที่ บ้านแหลมไผ่ บ้านทุ่งเค็ด บ้านห้วยหิน บ้านอู่ทอง บ้านหนองจรเข้ บ้านสำนักยาง บ้านเนินกระท้อน บ้านบุญสัมพันธ์ บ้านนา บ้านวังยาง บ้านล่าง และบ้านคลองอ่าง

ประชากรช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในพื้นที่อำเภอแก่งหลวงพบสูงสุดที่ตำบลทุ่งควายกิน บ้านหนองน้ำเย็น และบ้านโพธิ์ฐาน ประมาณ 20 ตัว ซึ่งเป็นแนวเชื่อมต่อเส้นทางหากินของช้างป่าจากอำเภอเขาชะเมา ตำบลน้ำเป็น บ้านน้ำเป็น ที่อยู่บริเวณชายป่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง และมีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 19 ตัว ตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

3) อำเภอวังจันทร์ พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 10 ตัว วนรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลชุมแสง** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 3 - 6 ปีที่ผ่านมา จำนวน 10 ตัว ในพื้นที่บ้านแก่งหวาย และจำนวน 1 - 3 ตัว พื้นที่บ้านชุมแสง บ้านสันติสุข บ้านคลองไผ่ บ้านเขาตาอิน บ้านวังโพรง และบ้านมะงั่ว
- **ตำบลป่ายุบใน** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 6 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 - 5 ตัว ในพื้นที่บ้านขุนอินทร์ บ้านป่ายุบใน และบ้านเขาสิงห์โต
- **ตำบลพลงตาเอี่ยม** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาตลาด บ้านสำนักตาเสือ บ้านหนองเขิน บ้านพลงตาเอี่ยม บ้านคลองบางบ่อ บ้านคลองอ่าง และบ้านคลองสอง
- **ตำบลวังจันทร์** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 2 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองโพรง และบ้านตะเคียนทอง

ประชากรช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในพื้นที่อำเภอวังจันทร์พบสูงสุดที่ตำบลชุมแสง บ้านแก่งหวาย ประมาณ 10 ตัว บริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอ่างเก็บน้ำประแสร์ โดยอาศัยอยู่ตามหย่อมป่าขนาดเล็กทางทิศใต้ของอ่างเก็บน้ำประแสร์ที่เชื่อมกับเขตตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมา และออกมาหากินพืชผลทางการเกษตรของชุมชน เช่น มะพร้าว มะละกอ และกล้วย

4) อำเภอบ้านค่าย พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 - 4 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 24 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลชากบก** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านชากกอไผ่ บ้านห้วยหิน บ้านเขาลอย บ้านหนองหัว บ้านมาบตารอด และบ้านเจ้าตุ๊กเนิน
- **ตำบลบางบุตร** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านชากมะหาด บ้านบางบุตร บ้านหนองคล้า บ้านสองสลึง บ้านหลังเขา บ้านเขาหวาย บ้านโคกกลาง บ้านมาบสองสลึง บ้านช่องลม บ้านห้วยยาง และบ้านคลองกระท้อน
- **ตำบลหนองบัว** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 4 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองปลาไหล บ้านมาบป่าหวาย บ้านหัวซวด บ้านหนองค้อ บ้านคลองขนุน บ้านหินโค้ง และบ้านสามเนิน

5) **อำเภอปลวกแดง** พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 3 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลตาสีธิ** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาชะงั้ง และบ้านเนินสำราญ
- **ตำบลปลวกแดง** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 ตัว ในพื้นที่บ้านปลวกแดง (หมู่ที่ 1) บ้านปลวกแดง (หมู่ที่ 5) และบ้านระเวียง
- **ตำบลแม่น้ำคู่** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองมะปริง
- **ตำบลละหาร** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 - 3 ตัว ในพื้นที่บ้านปากแพรก บ้านพลงลำดวน และบ้านหม่อมมู่

6) **อำเภอเมืองระยอง** พบว่ามีช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 - 2 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกะเจ็ด** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านชะแวง

- **ตำบลนาตาขวัญ** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 – 2 ตัว ในพื้นที่บ้านนาตาขวัญ บ้านชะวีก บ้านซากขุนน บ้านเขาวังม่าน บ้านหนองละลอก
- **ตำบลบ้านแลง** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองหิน
- **ตำบลสำนักทอง** เริ่มพบช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหาดใหญ่ และบ้านเกษตรศิริ

จากการสอบถามชาวบ้านในอำเภอเมืองระยอง ทั้ง 4 ตำบล ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า เดิมไม่มีการปรากฏตัวของช้างป่ามาก่อน แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2567 นี้ เริ่มมีการปรากฏตัวของช้างป่า จำนวน 1 – 2 ตัว ในพื้นที่ดังกล่าว คาดว่าแนวโน้มการขยายพื้นที่หากินของช้างป่าจะกระจายออกมาเรื่อย ๆ จากพื้นที่เดิมที่เคยหากินอยู่และอาจจะเข้าไปหากินเป็นประจำหากพื้นที่นั้นมีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารที่เหมาะสม

3.3 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดชลบุรี

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 6 อำเภอ 19 ตำบล 80 หมู่บ้าน (ภาพที่ 29) โดยพื้นที่ที่มีประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินบางฤดูกาลจำนวนมาก ในเขตอำเภอหนองใหญ่ และอำเภอบ่อทอง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565) พบว่ามีช้างป่าที่พบในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้วจำนวน 38 ตัว ช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดชลบุรี มีดังนี้

1) **อำเภอบ่อทอง** ช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวมากกว่า 30 ตัว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ บางส่วนติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และบางส่วนติดกับวนอุทยานน้ำตก - เขาเจ้าบ่อทอง พบว่ามีโขลงช้างป่ากระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 10 ตัว ไปจนถึง 40 ตัว จากข้อมูลคาดการณ์ว่าช้างป่ามีการกระจายอยู่ 2 โขลงหลัก และบางส่วนมาจากพื้นที่อำเภอวังจันทร์ และอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ซึ่งมีการปรากฏและกระจายการหากินอยู่ในพื้นที่ดังนี้

ช้างป่าโขลงที่ 1 คาดว่าเป็นช้างป่าที่มาจากพื้นที่ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งจากการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565) พบว่ามีช้างป่าที่อยู่ในพื้นที่อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทราบริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดชลบุรี สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้วจำนวน 9 ตัว

ช้างป่ากลุ่มที่ 2 เป็นช้างป่าที่มาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565) พบว่ามีช้างป่าที่พบในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้วจำนวน 38 ตัว จากข้อมูลดังกล่าวพบช้างป่าหากินเป็นครั้งคราว 6 ตำบล คือ

- **ตำบลเกษตรสุวรรณ** ช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 20 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 5 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านอ่าวกระพงค์* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 20 ตัว, *บ้านไม้หอม* 12 ตัว *บ้านธรรมรัตน์* 6 ตัว, *บ้านคลองโค* 3 ตัว, และ *บ้านคลองปริง* 2 ตัว
- **ตำบลวัดสุวรรณ** ช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 – 8 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านคลองโอง* *บ้านหนองกระพ้อ* *บ้านช่อง* และ *บ้านคลองหลวง*

- **ตำบลพลวงทอง** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 40 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านเขาใหญ่* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 40 ตัว และ *บ้านเขาพริก* 30 ตัว, *บ้านคลองตาเพชร* 4 ตัว, *บ้านหลุมมะนาว* 3 ตัว และ *บ้านอ่างผักหนาม* 2 ตัว
- **ตำบลธาตุทอง** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 3 – 20 ตัว เมื่อประมาณ 4 - 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านหนองเสือซ้อ* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 20 ตัว *บ้านเขากระถิน* 10 ตัว และ *บ้านคลองมือไทร* 3 ตัว
- **ตำบลบ่อทอง** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 – 10 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 6 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านหนองจระเข้* *บ้านเขาสามซัน* *บ้านทับเจ๊ก* และ *บ้านอมพนม*
- **ตำบลบ่อขวางทอง** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 – 30 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านบ่อขวางทอง* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 30 ตัว ในขณะที่หมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ *บ้านหนองเสม็ด* *บ้านหนองยายเกา* *บ้านโปร่งไม้ไร่* *บ้านลำเกาทอง* พบช้างป่า 3 ตัว และ *บ้านหนองบอน* พบช้างป่า 1 ตัว

2) **อำเภอหนองใหญ่** มีประชากรช้างป่ามากถึง 50 ตัว โดยจะเข้ามาหากินในช่วงที่อ้อยโตเต็มที่ จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกอ้อยได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ซึ่งคาดว่าเป็นโขลงช้างป่าที่มาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนที่ติดกับพื้นที่อำเภอบ่อทอง และกระจายหากินอยู่โดยรอบวนอุทยานแห่งชาติน้ำตกเขาเจ้าบ่อทอง และพื้นที่ป่าโดยรอบ ซึ่งมีการกระจายหากิน ตั้งแต่ 5 ตัว ไปจนถึง 50 ตัว และประชากรช้างกลุ่มที่ 2 คาดว่ามีการกระจายของช้างมาจากทางเขตอำเภอวังจันทร์ และอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง พื้นที่ทางตอนล่างติดกับอ่างเก็บน้ำประแสร์ ตั้งอยู่ในตำบลชุมแสง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ซึ่งพบการกระจายช้างป่าดังนี้

- **ตำบลหนองใหญ่** มีช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 40 – 50 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านหนองใหญ่* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 50 ตัว และ *บ้านอ่างแก้ว* 40 ตัว ในขณะที่หมู่บ้านใกล้เคียง พบช้างป่า 2 – 5 ตัว คือ *บ้านวังใหญ่* และ *บ้านหนองตะเคียนบอน*

- **ตำบลเขาสก** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 20 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านเขาสก* ในขณะที่หมู่บ้านใกล้เคียง พบช้างป่าจำนวน 1 ตัว คือ *บ้านคลองพลูล่าง* และ*บ้านบึงสามง่าม*
- **ตำบลคลองพลู** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 6 ตัว เมื่อประมาณ 3 - 8 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่*บ้านเนินดินแดง* *บ้านคลองตะเคียน* *บ้านเขามดง่าม* และ *บ้านคลองพลู*
- **ตำบลห้างสูง** มีช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 5 – 10 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่*บ้านหลุมกลาง* และ*บ้านหนองประดู่*
- **ตำบลหนองเสือช้าง** มีช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 4 ตัว เมื่อประมาณ 3 - 4 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่*บ้านห้วยมะระ* *บ้านหนองเสือช้าง* *บ้านหนองหญ้าปล้อง* *บ้านท่าจาม* และ*บ้านเฉลิมลาภ*

3) **อำเภอบ้านบึง** มีช้างป่ากระจายอยู่ในพื้นที่มากที่สุด 4 ตัว ซึ่งพื้นที่อำเภอบ้านบึงมีพื้นที่ติดต่อกับ อำเภอหนองใหญ่กับอำเภอบ่อทอง ที่มีช้างป่ากลุ่มใหญ่อาศัยอยู่ คาดว่าเป็นช้างป่าที่แยกตัวออกจากโขลงเพื่อหากินง่ายขึ้น ประกอบกับพื้นที่มีแหล่งน้ำและหย่อมป่ากระจายอยู่เหมาะสมแก่การหลบซ่อนในตอนกลางวัน ซึ่งในการปรากฏของช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่พบว่ามีการกระจายอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบล ดังนี้

- **ตำบลคลองกิว** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 4 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่*บ้านหมื่นจิตต์* และ*บ้านมาบลำบิต*
- **ตำบลหนองไผ่แก้ว** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 – 4 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่*บ้านหินดาด* *บ้านป่ายุบ* และ*บ้านหนองใน*
- **ตำบลหนองอิรุณ** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 3 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ที่*บ้านอ่างเวียง* *บ้านหนองวงษ์* *บ้านเนินโมก* และ*บ้านบึงไม้แก่น*

4) **อำเภอศรีราชา** พบช้างป่า 1 ตัว คาดว่าเป็นช้างป่าตัวเดียวกับที่หากินอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองใหญ่และอำเภอบ้านบึง เข้ามาหากินในพื้นที่ 1 ตำบล คือ

- **ตำบลเขาคันทรง** มีช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่*บ้านมาบเอียง* *บ้านเขาคันทรง* และ*บ้านระเวียง*

5) **อำเภอเกาะจันทร์** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุด 12 ตัว คาดว่าเป็นช้างชุดเดียวกันกับที่มาในพื้นที่ตำบลเกษตรสุวรรณ และตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง และ อีก 3 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบการปรากฏและกระจายของช้างป่า จากการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565) พบว่ามีช้างป่าที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา บริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดชลบุรี สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้วจำนวน 10 ตัว มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวใน 2 ตำบล ดังนี้

- **ตำบลเกาะจันทร์** มีช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 - 12 ตัว เมื่อประมาณ 1 - 12 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านหนองยายหมาด* พบช้างป่ามากที่สุดถึง 12 ตัว *บ้านเจ็ดเนิน* และ *บ้านปรกฟ้า* 10 ตัว, *บ้านแปลง* 9 ตัว, *บ้านโปร่งหิน* 7 ตัว *บ้านสระตาพรหม* และ *บ้านหนองมะนาว* 4 ตัว, *บ้านหนองชุมเห็ด* *บ้านทับปริบูรณ์* *บ้านเขาวังแก้ว* และ *บ้านเนินตะแบก* 3 ตัว, และ *บ้านหนองหูช้าง* 1 ตัว
- **ตำบลท่าบุญมี** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 - 3 ตัว เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ *บ้านทับจุฬา* และ *บ้านหนองพังพอน* 3 ตัว *บ้านสามแยก* 1 ตัว

6) **อำเภอพนัสนิคม** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 - 3 ตัว ซึ่งในการปรากฏของช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่พบว่ามีการกระจายอยู่ในพื้นที่ 2 ตำบล ดังนี้

- **ตำบลหนองเทียง** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 - 3 ตัว เมื่อ 1 - 5 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านเขาอำนวยการสุข* *บ้านหนองสำโรง* *บ้านหนองประดู่* *บ้านสระคลอง* *บ้านหนองไผ่แก้ว* และ *บ้านหนองสังข์*
- **ตำบลหนองปรือ** มีช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 2 ตัว เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ *บ้านหนองไก่อ่อน* และ *บ้านหนองเซ่ง*

ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ในบริเวณโดยรอบยังไม่พบช้างป่าเข้ามาหากิน

3.4 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 4 อำเภอ 8 ตำบล 36 หมู่บ้าน (ภาพที่ 30) โดยพื้นที่ที่มีประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุด อยู่ในพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต ตำบลทุ่งพระยา บ้านมาบสมบูรณ์ 100 ตัว ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

1) อำเภอสนามชัยเขต พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 4 ตำบล คือ

- ตำบลท่ากระดาน พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองตานาค 5 ตัว และบ้านหนองยางใหม่ 20 ตัว
- ตำบลทุ่งพระยา พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวใน 7 หมู่บ้าน คือ บ้านวังคู 3 ตัว บ้านภูเขาทอง 5 ตัว บ้านทุ่งวัว 6 ตัว บ้านคลองอุดม 20 ตัว บ้านท่าชีวิต 30 ตัว บ้านโคกตะเคียนงาม 40 ตัว และบ้านมาบสมบูรณ์ 100 ตัว
- ตำบลผู้ยายหมี พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวใน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบางพะเนียง 3 ตัว บ้านสระไม้แดง 4 ตัว บ้านวังไทร 5 ตัว บ้านโพธิ์ทอง 7 ตัว และบ้านอ่างตาฝั่ง 30 ตัว
- ตำบลลาดกระทิง พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวใน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยหิน 2 ตัว บ้านห้วยน้ำใส บ้านลาดกระทิง และบ้านหนองขอบ 5 ตัว

2) อำเภอท่าตะเกียบ พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ

- ตำบลคลองตะเกรา พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 9 หมู่บ้าน คือ บ้านกระบกคู่ 1 ตัว บ้านกรอกสะแก และบ้านหนองใหญ่ 2 ตัว บ้านเกาะกระทิง 5 ตัว บ้านหนองคอก 6 ตัว บ้านหัวฝาย 7 ตัว บ้านวังหิน และบ้านสันติสุข 10 ตัว และบ้านท่ามะนาว 12 ตัว
- ตำบลท่าตะเกียบ พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 4 หมู่บ้าน คือ บ้านน้อยนาดี 3 ตัว บ้านชมพู 10 ตัว บ้านอ่างเตย และบ้านเนินกระบก 30 ตัว

3) อำเภอพนมสารคาม พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 1 ตำบล คือ

- ตำบลเขาคิชฌกูฏ พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 3 หมู่บ้าน คือ บ้านปรีอวาย 5 ตัว, บ้านเขาน้ำมอด และบ้านหนองเหียง 3 ตัว
- 4) อำเภอแปลงยาว พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 1 ตำบล คือ
- ตำบลหนองไม้แก่น พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองปลาไหล และบ้านหลุมมะขาม 5 ตัว

ทั้งนี้ มีช้างป่าเข้ามาหากินบางฤดูกาล ที่มีจำนวนมากกว่า 80 ตัว ในพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต ตำบลทุ่งพระยา บ้านมาบสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีพืชผลทางการเกษตร อยู่ใกล้พื้นที่แหล่งน้ำ จึงทำให้ช้างป่าเข้ามาหากินในบางฤดูกาลมากกว่า 80 ตัว

3.5 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดปราจีนบุรี

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 3 อำเภอ 19 ตำบล 145 หมู่บ้าน (ภาพที่ 31) โดยพื้นที่ที่ประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุดอยู่ในพื้นที่ของอำเภอกบินทร์บุรี ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดปราจีนบุรี มีดังนี้

1) **อำเภอกบินทร์บุรี** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว มากกว่า 50 ตัว ซึ่งมีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 100 ตัว ในพื้นที่ 11 ตำบล 98 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเขาไม้แก้ว** พบช้างป่าเข้ามาหากินเป็นครั้งคราว 1 – 100 ตัว เมื่อ 1 – 6 ปีที่ผ่านมา ใน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโปรงศรีเจริญ และบ้านคลองตามัน 100 ตัว, บ้านโปรงสะเดา 30 ตัว, บ้านโปรงศรีชะเกษ 20 ตัว, บ้านขุนด่าน 13 ตัว, บ้านคลองเจ้าแรง 4 ตัว, บ้านนาคลองกลาง บ้านหลังเขา บ้านเขาไม้แก้ว บ้านสันตัน และบ้านโนนตู จำนวน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลเมืองเก่า** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเลียบ บ้านไผ่ บ้านถนนทอง บ้านท่าซ้อย และบ้านเลียบสอง
- **ตำบลกบินทร์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 4 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 10 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโนน และบ้านท่าชีเหล็ก 4 ตัว, บ้านปากแพรกโคกสูง บ้านทุ่งแฝก บ้านปากแพรก บ้านหนองช้างลง และบ้านริมน้ำ 3 ตัว, บ้านนางเลง บ้านโคกป่าแพ่ง และบ้านชำโสม จำนวน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลบ่อทอง** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 4 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านปากน้ำ และบ้านห้วยไคร้ 4 ตัว, บ้านบ่อทอง 3 ตัว, บ้านกุง บ้านหนองโดน บ้านหนองไผ่ล้อม และบ้านหนองจรเข้ 1 – 2 ตัว
- **ตำบลบ้านนา** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านบุเสี้ยว 3 ตัว, บ้านหาดมะกอก บ้านนา บ้านพระปรัง บ้านหนองนาใน บ้านวังยาง บ้านคลองชัน บ้านหนองโดน และบ้านหนองแพบ จำนวน 1 – 2 ตัว

- **ตำบลย่านรี** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 18 ตัว เมื่อประมาณ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเขาวจาน 18 ตัว, บ้านหนองต่าง 4 ตัว, บ้านตรอกปลาไหล และบ้านโคกสว่าง 3 ตัว, บ้านท่าทองดำ และบ้านเขาด้วน จำนวน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลลาดตะเคียน** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 - 3 ตัว เมื่อ 1 – 3 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโคกกลาง 3 ตัว, บ้านหนองตามัน บ้านสระบัว บ้านอ่าวมหา บ้านหนองตลาด บ้านโคกม่วง และบ้านคลองร่วม จำนวน 2 ตัว
- **ตำบลวังตะเคียน** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 10 ตัว เมื่อ 1 – 5 ปีที่ผ่านมา ใน 16 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านหนองคล้า 10 ตัว, บ้านแก่ง บ้านหนองหอย บ้านวังตะเคียน (หมู่ที่ 5) จำนวน 3 ตัว, บ้านโนนผาว บ้านคลองระกำ บ้านวังตะเคียน (หมู่ที่ 6) บ้านเนินสูง บ้านห้วยกระบอก บ้านเนินกกเกตุ บ้านชำป่าตอง บ้านเนินหินกอง บ้านใหม่วังตะเคียน บ้านใหม่ลำพันตา บ้านโนนเจริญ และบ้านคลองนางสิง จำนวน 1 – 2 ตัว
- **ตำบลวังท่าช้าง** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 100 ตัว เมื่อ 1 – 8 ปีที่ผ่านมา ใน 22 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านวังท่าช้าง บ้านวังมะกรูด บ้านโปรงใหญ่ บ้านวังใหม่ บ้านโนนจินดา และบ้านโนน 100 ตัว, บ้านวังกวาง 80 ตัว, บ้านสามแยกโชคชัย 70 ตัว, บ้านวังทอง 60 ตัว, บ้านวังมล 50 ตัว, บ้านโปรงอุดมพัฒนา 40 ตัว, บ้านคลองหันแดง และบ้านโนนสมบูรณ์ 30 ตัว, บ้านเขาปูน บ้านคลองลิบสอง และบ้านใหม่พัฒนา 10 ตัว, บ้านคลองมะเดื่อ และบ้านเขาถ้ำ 5 ตัว, บ้านคลองตะเคียน และบ้านคลองบุญเลิศ 4 ตัว, บ้านโปรงพัฒนา และบ้านอุดมสุข 1 – 2 ตัว
- **ตำบลหนองกี้** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 – 3 ตัว เมื่อราว 1 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโคกขี้เหล็ก และบ้านคลองอุดม 3 ตัว, บ้านทด 2 ตัว
- **ตำบลหาดนางแก้ว** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเขาดิน 3 ตัว, บ้านเกาะลอย 2 ตัว

2) **อำเภอชาติ** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากกว่า 50 ตัว โดยช้างป่าโขลงนี้มีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลแก่งดินสอ** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 – 83 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านบุเจริญ 83 ตัว, บ้านท่าสะอาด และบ้านวังอ้ายป่อง 80 ตัว, บ้านทับไทร บ้านเขาขาด และบ้านหินเทิน จำนวน 3 ตัว, บ้านบุกล้วย บ้านแก่งดินสอ และบ้านคลองมะไฟ 2 ตัว
- **ตำบลทุ่งโพธิ์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 2 – 80 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านทุ่งแฝก บ้านคลองปลาตุกลาย และบ้านคลองเตย 80 ตัว, บ้านคลองตาหมื่น 3 ตัว, บ้านแหลมไผ่ บ้านทุ่งโพธิ์ และบ้านนิคมสหกรณ์ 2 ตัว
- **ตำบลนาดี** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านว่านเหลือง บ้านกระเดียง บ้านบุสูง บ้านระเบา เกตุ บ้านโนนแสนสุข บ้านด่านตะกั่ว และบ้านสันติสุข
- **ตำบลบุพราหมณ์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 3 ตัว เมื่อ 1 – 4 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านขุนศรี บ้านบุพราหมณ์ และบ้านแสนสุข 3 ตัว บ้านทับลาน บ้านกม.80 บ้านวังขอนแดง บ้านวังหิน บ้านวังใหม่ และบ้านทับลานใน 1 ตัว

3) **อำเภอศรีมหาโพธิ์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากกว่า 30 ตัว มีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 15 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกรอกสมบูรณ์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 1 – 30 ตัว เมื่อ 1 – 10 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านกรอกสมบูรณ์ และบ้านทุ่งบัวงาม 30 ตัว, บ้านวังขอน บ้านวังทะลุ และบ้านหนองแสง 1 – 2 ตัว
- **ตำบลศรีมหาโพธิ์** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 3 - 30 ตัว เมื่อประมาณ 6 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านห้วยเอน 30 ตัว บ้านหนองหอย และบ้านสามขา 3 ตัว

- **ตำบลหนองโพรง** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 3 – 35 ตัว เมื่อ 3 – 8 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านปรือวาย และบ้านมาบเหียง 35 ตัว, บ้านโปร่งกะพ้อ 6 ตัว, บ้านวังตะพาน 5 ตัว และบ้านหนองสองตอน 3 ตัว
- **ตำบลหัวหว้า** พบช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราว 3 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองปรือน้อย และบ้านปรือวาย

ช้างป่าที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว มีการเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งอาหารหรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่ต่าง ๆ เห็นได้ว่าตำบลแก่งดินสอ ในอำเภอนาดี มีพื้นที่ใกล้กับเขตพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งช้างป่าดังกล่าวคาดว่าเป็นช้างป่าในเขตพื้นที่อนุรักษ์นั้นที่มีการเคลื่อนย้ายมาหาแหล่งน้ำ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวอยู่ใกล้กับอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ จึงเป็นสาเหตุให้มีช้างป่าปรากฏเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับตำบลวังท่าช้าง ในอำเภอกบินทร์บุรี

3.6 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดสระแก้ว

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในจังหวัดสระแก้ว ในพื้นที่ 8 อำเภอ 33 ตำบล 216 หมู่บ้าน (ภาพที่ 32) โดยพื้นที่ที่มีจำนวนมากที่สุดอยู่ในพื้นที่ของอำเภอวังน้ำเย็น ดังนี้

1) **อำเภอวังน้ำเย็น** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 20 ตัว โดยช้างป่าโขลงนี้หากินประจำอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และพบเพียงบางฤดูกาลเท่านั้นที่ช้างป่าเข้ามาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชน โดยช้างป่าโขลงนี้มีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 41 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคลองหินปูน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 8 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองฝักมีด 8 ตัว, บ้านหนองสมบูรณ์ บ้านคลองแก บ้านทรัพย์เจริญ และบ้านน้ำเจริญ 3 ตัว, บ้านเนินสะอาด 2 ตัว, บ้านคลองตะเคียนพัฒนา บ้านค่ายเจริญ และบ้านมิตรไมตรี 1 ตัว
- **ตำบลทุ่งมหาเจริญ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 40 ตัว เมื่อ 1 - 15 ปีที่ผ่านมา ใน 19 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองตะขบ 40 ตัว, บ้านหนองเรือ บ้านชัยพัฒนา และบ้านคีรีเขตพัฒนา 30 ตัว, บ้านคลองตะเคียนชัย 19 ตัว, บ้านคลองพัฒนา 6 ตัว, บ้านคลองจรเข้ บ้านวังสุเทพ บ้านเขาตะกรับพัฒนา บ้านชัยมงคลเจริญลาภ และบ้านแสงตะวัน 3 ตัว, บ้านพรสวรรค์ บ้านน้ำซับเจริญ บ้านด่านชัยพัฒนา และบ้านชัยอุดม 2 ตัว, บ้านแสนสุข บ้านไพรวัลย์ บ้านแผ่นดินทอง และบ้านคลองใหญ่ 1 ตัว
- **ตำบลตาหลังใน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 10 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านท่าตาสี 10 ตัว, บ้านศรีบูรพา 3 ตัว, บ้านหนองแก 2 ตัว และบ้านโนนทอง 1 ตัว
- **ตำบลวังน้ำเย็น** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 5 ตัว เมื่อ 1 - 5 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านสวนป่า 5 ตัว, บ้านคลองสารพา บ้านชัยพลู และบ้านโคกสนั่นพัฒนา 3 ตัว, บ้านวังแดง บ้านทรัพย์นิยม บ้านวังเจริญ บ้านชัยณรงค์ และบ้านวังแก้ว 1 ตัว

2) **อำเภอเมืองสระแก้ว** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 13 ตัว มีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 7 ตำบล 54 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลโคกปีบ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 3 ตัว เมื่อ 1 - 4 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเนินยางงาม และบ้านชำบอน 3 ตัว, บ้านปะขม และบ้านเนินยางแดง 2 ตัว บ้านทรัพย์ใหญ่ 1 ตัว
- **ตำบลท่าเกษม** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านท่าเกษม บ้านหนองนกกกระเรียน บ้านเทศบาล 14 บ้านชุมชน 21 หนองกะพ้อ 1 ตัว
- **ตำบลท่าแยก** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 9 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านป่าระกำ บ้านหอย บ้านหนองเตียน บ้านคลองสีเมือง บ้านคลองน้ำเขียว บ้านคลองผักขม บ้านน้อย บ้านเนินไฮ และบ้านน้ำล้อม
- **ตำบลบ้านแก้ง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเขาสิงโต บ้านเนินดินแดง และบ้านหนองปัญหา 2 ตัว และบ้านหนองแหน 1 ตัว
- **ตำบลศาลาลำดวน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 13 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 8 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านห้วยกระบอก 13 ตัว, บ้านเขามะกา 5 ตัว, บ้านโคกเจริญ และบ้านหนองอีซอ 2 ตัว, บ้านวังรี บ้านท่าช้าง บ้านหนองผูกเต่า และบ้านหนองผูกเต่าพัฒนา 1 ตัว
- **ตำบลสระขวัญ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 – 13 ตัว เมื่อ 1 - 6 ปีที่ผ่านมา ใน 17 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองจามน้อย 13 ตัว, บ้านใหม่ไพรวัลย์ และบ้านคลองมะละกอ 4 ตัว บ้านหนองไผ่ บ้านคลองปูน บ้านคลองคันฉอ บ้านทุ่งหินโคน บ้านเนินสะอาด และบ้านคลองอ่าง 3 ตัว, บ้านน้ำซับ บ้านแก่งสีเสียด บ้านทุ่งพลวง บ้านเนินผาสุข บ้านโคกสำราญ บ้านเนินไทร บ้านคลองมะละกอใต้ และบ้านหนองโสน 2 ตัว
- **ตำบลหนองบอน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านสวน บ้านโคกมะตูม บ้านท่าแยก บ้านหนองบอน บ้านหนองเทา บ้านท่ามะตูม และบ้านคลองหินเทียน

3) **อำเภอตาพระยา** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่ 1 ตัว ไปจนถึง 12 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทัพไทย** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโคกปราสาท บ้านรัตนะ และบ้านทองเจริญ
- **ตำบลทัพราช** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 12 ตัว เมื่อประมาณ 2 - 5 ปี ที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านใหม่ไทยถาวร และบ้านคลองยาง 12 ตัว, บ้านหนองติม 2 ตัว, บ้านตะลุมพุก บ้านโคกกรด และ บ้านเนินขาม 1 ตัว

4) **อำเภอเขาฉกรรจ์** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 40 ตัว วนรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล 42 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเขาฉกรรจ์** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 3 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านวังรี บ้านนา และบ้านโคกยาง
- **ตำบลเขาสามสิบ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อประมาณ 7 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเนินตะแบก 2 ตัว บ้านฝ่งคลอง 1 ตัว
- **ตำบลพระเพลิง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 40 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 15 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านท่าเต็น บ้านใหม่พัฒนา และบ้านไทรงาม 40 ตัว, บ้านท่าผักชี บ้านโนนสมพรสามัคคี และบ้านเนินสยาม 7 ตัว, บ้านท่าเต็น 6 ตัว, บ้านบึงพระราม บ้านแหลมทอง บ้านหนองปักหลัก และบ้านเขาภูทอง 3 ตัว, บ้านเนินสายฝน บ้านเขาจันทร์ และบ้านเขานันทา 2 ตัว, บ้านภูเงิน 1 ตัว
- **ตำบลหนองหว้า** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 4 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 22 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเกาะรัง 4 ตัว, บ้านคลองเจริญ บ้านโคกข้าวเหนียว บ้านหนองกระทะ บ้านคลองธรรมชาติ บ้านโป่งเกตู (หมู่ที่ 6) และบ้านโป่งเกตู (หมู่ที่ 11) บ้านเขาดิน บ้านหนองคล้า บ้านคลองมิตรสัมพันธ์ บ้านสองสีเจริญ บ้านคลองสำราญ บ้านหนองแสง บ้านวังสีทอง บ้านเกตูจำปา บ้านท่านา

และบ้านเขาน้อยสามัคคี 3 ตัว, บ้านหนองโสน และบ้านลานไผ่ 2 ตัว,
บ้านหนองหว่า บ้านเขาสำพุง และบ้านใหม่ปากดง 1 ตัว

5) **อำเภอคลองหาด** ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากิน ตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 4 ตัว ในพื้นที่ 7 ตำบล 26 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคลองไถ่เถื่อน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 4 ตัว เมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองซับ 4 ตัว และบ้านคลองไถ่เถื่อน 1 ตัว
- **ตำบลคลองหาด** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อ 2 - 7 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านเขาเลื่อมใต้ 2 ตัว, บ้านเขาผาผึ้ง บ้านเขาดิน บ้านไทยพัฒนา บ้านป่าตะแบก และบ้านเขาช่องแคบ 1 ตัว
- **ตำบลซับมะกรูด** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา ใน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองกลาง
- **ตำบลไทยอุดม** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา ใน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านวังปิ่น
- **ตำบลไพรเดี่ยว** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 3 ตัว เมื่อ 1 - 3 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านสระหลวง และบ้านใหม่การบินไทย 3 ตัว, บ้านหนองแวง และบ้านโนนประดู่ 1 ตัว
- **ตำบลไพรทอง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อ 2 - 8 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านหินกอง 2 ตัว, บ้านโนนสง่า บ้านไพรเดี่ยว บ้านหินกอง และบ้านโนนสมบูรณ์ 1 ตัว
- **ตำบลเบญจขร** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อ 2 - 7 ปีที่ผ่านมา ใน 7 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านชุมทอง บ้านซับพลู และบ้านวังใหม่ 2 ตัว, บ้านเขาดินแดง บ้านซับพลูเหนือ บ้านห้วยไคร้เหนือ และบ้านเบญจขร 1 ตัว

6) **อำเภอวังสมบูรณ์** ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 40 ตัว ในพื้นที่ 3 ตำบล 21 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลวังทอง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 20 ตัว เมื่อ 3 - 15 ปีที่ผ่านมา ใน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองไม้เลี้ยว 20 ตัว, บ้านคลองชล 10 ตัว, บ้านโคกน้อย และบ้านคลองอุดม 5 ตัว, บ้านวังทรัพย์ 4 ตัว บ้านวังดารา บ้านคลองอิงดำ บ้านถวายเฉลิมพระเกียรติ บ้านวังสุวรรณ และบ้านทับห้าพัฒนา 3 ตัว, บ้านวังหิน 1 ตัว
- **ตำบลวังสมบูรณ์** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 2 ตัว เมื่อ 1 - 6 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองทราย 2 ตัว, บ้านซับสิงห์โต บ้านทรัพย์ทรายทอง และบ้านเขาห้วย 1 ตัว
- **ตำบลวังใหม่** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 40 ตัว เมื่อ 1 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านชุมทอง 40 ตัว, บ้านซับเกษมพัฒนา 30 ตัว, บ้านเขาน้อยพัฒนา 3 ตัว, บ้านวังน้ำฝน บ้านสี่แยกไพจิตร และบ้านวังเจริญ 1 ตัว

7) **อำเภอวัฒนานคร** ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 3 ตัว ในพื้นที่ 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลโนนหมากเค็ง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านโนนหมากเค็ง บ้านหนองมะอี บ้านหนองหว่า บ้านทับใหม่ บ้านทับใหม่ และบ้านป่าไต้
- **ตำบลท่าเกวียน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 - 3 ตัว เมื่อ 1 - 8 ปีที่ผ่านมา ใน 8 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านสี่แยก บ้านหนองปลาเซ็ง และบ้านทับช้าง 3 ตัว, บ้านหนองยาง บ้านคลองมะนาว บ้านเหล่าสามัคคี บ้านโนน และบ้านใหม่เจริญผล 2 ตัว
- **ตำบลผักชะ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 ตัว เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านหนองหอย บ้านหนองใหญ่ และบ้านโป่งคอม

- **ตำบลห้วยโจด** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านห้วยโจด และบ้านหนองป่าหมาก

8) **อำเภอรัฐประเศ** ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว มีการกระจายตัวกันหากินตั้งแต่จำนวน 1 ตัว ไปจนถึง 2 ตัว ในพื้นที่ 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลผ่านศึก** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว เมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา 1 หมู่บ้าน คือ บ้านไผ่ล้อม
- **ตำบลทับพริก** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 ตัว เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านทับพริก (หมู่ที่ 2) บ้านทับพริก (หมู่ที่ 6) และ บ้านป่าเยียว

3.7 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดจันทบุรี

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 10 อำเภอ 59 ตำบล 333 หมู่บ้าน (ภาพที่ 33) โดยพื้นที่ที่มีประชากรของช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุดอยู่ในพื้นที่ของอำเภอแก่งหางแมว ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว มีช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวใน 4 ตำบล 36 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลแก่งหางแมว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ยกเว้นบ้านแสงทอง บ้านซากตาดำ และบ้านคลองเรือ พบช้างป่าเมื่อ 2 – 5 ปีที่ผ่านมา ช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวในตำบลแก่งหางแมว 1 – 4 ตัว พบที่บ้านช่องกะพัด หมู่ที่ 1 บ้านโป่งขนมจีน บ้านคลองเรือ และบ้านวังแก่ง 1 ตัว บ้านช่องกะพัด หมู่ที่ 2 บ้านโป่งวัว บ้านคลองตาชิง บ้านอ่างมะกรูด บ้านนาบุญ และบ้านทุ่งยายทอง 2 ตัว บ้านหนองบัวทอง 3 ตัว บ้านวังใหม่ 4 ตัว ส่วนช้างโขลงที่ปรากฏในพื้นที่ตำบลขุนช่องพบ 2 โขลง คือ โขลงที่หนึ่ง 21 ตัว บางครั้งมีการแบ่งกลุ่มหากินออกเป็นโขลงย่อย ๆ ปรากฏในพื้นที่บ้านต้นไทร 10 ตัว บ้านวังตาเมือง 11 ตัว บ้านซากตาดำ 12 ตัว และพบว่ามีการรวมกลุ่มกันหากินในพื้นที่บ้านแสงทอง 21 ตัว ช้างโขลงนี้มีเส้นทางเดินทางมาจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว โขลงที่สอง พบที่บ้านเจริญสุข 53 ตัว เป็นกลุ่มที่แยกออกมาจากประชากรช้างโขลงใหญ่ ที่หากินประจำอยู่บริเวณพื้นที่ป่าตอนล่างของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งช้างกลุ่มนี้มีวงรอบหากินเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ 5 ตำบล ของอำเภอแก่งหางแมว
- **ตำบลขุนช่อง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 – 6 ปีที่ผ่านมา ช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวในตำบลขุนช่อง 1 – 5 ตัว พบที่บ้านโป่งเกตุ บ้านหนองเสม็ด บ้านคลองใหม่ และบ้านตลาด 1 ตัว บ้านคลองพริก 3 ตัว บ้านหางแมว 5 ตัว ส่วนโขลงช้างป่าที่ปรากฏในบ้านขุนช่อง 7 ตัว เป็นกลุ่มที่กระจายตัวหากินมาจากพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น และช้างป่าที่ปรากฏในบ้านโคกวัด

7 ตัว บ้านสุขใจ 24 ตัว เป็นช้างโขลงเดียวกันกับช้างโขลงที่หนึ่งที่พบในตำบล
แก่งหางแมว

- **ตำบลพวา** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่บ้านบ่อชะอม 3 ตัว
บ้านเขาช่องลม 42 ตัว และบ้านหนองมะค่า 53 ตัว ซึ่งเป็นกลุ่มช้างโขลง
เดียวกันกับช้างโขลงที่สองที่พบในตำบลแก่งหางแมว
- **ตำบลสามพี่น้อง** ส่วนใหญ่ช้างป่าเริ่มเข้ามาในช่วง 2 – 6 ปี ยกเว้นบ้านชอย
สอง และบ้านเนินสมบุรณ์ พบช้างปรากฏมากกว่า 10 ปี ช้างป่าที่เข้ามาเป็น
ครั้งแรกในตำบลสามพี่น้อง 2 - 4 ตัว เป็นช้างที่มาจากพื้นที่ของอุทยาน
แห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง พบที่บ้านวังไม้แดงใน และบ้านหนองแหวนนอก
2 ตัว บ้านหนองแหวน และบ้านวังไม้แดง 3 ตัว บ้านประแกด 4 ตัว ส่วนช้าง
โขลงที่พบในบ้านชอยสอง 43 ตัว เป็นช้างกลุ่มเดียวกับช้างโขลงที่สองที่พบ
ในตำบลแก่งหางแมว และตำบลพวา โดยช้างป่าโขลงนี้ได้มีการรวมตัวกันหา
กินในพื้นที่บ้านเนินสมบุรณ์ 100 ตัว จากการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าโขลง
นี้ของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565)
สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้ว จำนวน 85 ตัว

2) **อำเภอเขาคิชฌกูฏ** มีช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งแรกใน 5 ตำบล 33 หมู่บ้าน จาก
การบันทึกข้อมูลอัตลักษณ์ช้างป่าที่หากินในอำเภอเขาคิชฌกูฏของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์
สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี (2565) สามารถจำแนกอัตลักษณ์ได้แล้วมีจำนวน 16 ตัว โดยช้างที่
ปรากฏตัวในพื้นที่พบว่ามีกระจายตัวกันหากินตั้งแต่ 1 ตัว ไปจนถึง 28 ตัว ดังนี้

- **ตำบลคลองพลู** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 – 10 ปีที่ผ่านมา พบที่
บ้านน้ำซุ่น (หมู่ที่ 2) จำนวน 1 ตัว บ้านคลองพลู (หมู่ที่ 5) จำนวน 2 ตัว
บ้านคลองเกวียนน้อย 3 ตัว บ้านน้ำซุ่น (หมู่ที่ 3) จำนวน 5 ตัว ส่วนช้างโขลง
ที่พบในบ้านคลองพลู (หมู่ที่ 4) จำนวน 12 ตัว บ้านวังยายมุก 13 ตัว
และบ้านทุ่งกบิล 28 ตัว เป็นช้างโขลงเดียวกันกับช้างโขลงที่หนึ่งที่ปรากฏ
ในพื้นที่ตำบลแก่งหางแมว และตำบลขุนซ่อง

- **ตำบลจันทเขลม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา พบที่บ้านสะท้อน และบ้านคลองชีพ จำนวน 1 ตัว บ้านคลองชม 5 ตัว บ้านคลองใหญ่ 6 ตัว ส่วนช้างโขลงพบที่บ้านจันทเขลม 25 ตัว ซึ่งเป็นช้างที่มาจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว
- **ตำบลชากไทย** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านทุ่งสะพาน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านชากไทย บ้านหินลอย และบ้านว่านเหลือง 1 ตัว บ้านเนินมะหาด และบ้านเขารูปช้าง 2 ตัว
- **ตำบลตะเคียนทอง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ 3 จำนวน 2 ตัว บ้านคลองไพบูลย์ 3 ตัว ซึ่งเป็นช้างป่าที่มาจากพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ส่วนช้างโขลงที่พบในบ้านชำเคราะห์ 10 ตัว บ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 2) จำนวน 12 ตัว และบ้านคลองน้ำเป็น 14 ตัว เป็นช้างกลุ่มเดียวกันกับช้างโขลงที่หนึ่งที่พบในอำเภอแก่งหางแมว
- **ตำบลพลวง** ส่วนใหญ่ช้างป่าเริ่มเข้ามาในช่วง 2 – 7 ปีที่ผ่านมา ยกเว้นที่บ้านพลวง พบช้างปรากฏมากกว่า 10 ปี โดยช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวในตำบลพลวง พบที่บ้านดินแดง บ้านปากพลวง บ้านทุ่งตาวิน บ้านคลองตะเคียน บ้านคลองเจริญ และบ้านพังคะแลง 1 ตัว บ้านคลองน้ำเป็น และบ้านคลองกระทิง 2 ตัว บ้านพลวง 3 ตัว ซึ่งช้างป่ากลุ่มนี้เป็นช้างที่มาจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

3) **อำเภอท่าใหม่** มีช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราวในพื้นที่ 10 ตำบล 46 หมู่บ้าน จากการเก็บข้อมูลพบว่าบางพื้นที่ไม่เคยพบการปรากฏของช้างป่ามาก่อน แต่ปัจจุบันช้างป่าเริ่มมีการกระจายตัวไปไกลจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์มากขึ้นในช่วงระยะเวลา 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

- **ตำบลเขาแก้ว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 – 10 ปีที่ผ่านมา ในบ้านแก่งน้อย บ้านแพรงหน้าผาบน และบ้านท่าปาก 2 ตัว บ้านแพรงหน้าผาล่าง และบ้าน

ตะพงบน 4 ตัว บ้านวังปลา 6 ตัว ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาในตำบลเขาแก้วสันนิฐานว่าอาจเป็นช้างที่มาได้จากสองพื้นที่ คือ ช้างป่าที่มาจากอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง หรืออาจเป็นช้างที่แยกกลุ่มมาจากช้างโขลงที่หนึ่งที่มีวงรอบหากินในพื้นที่ของตำบลแก่งหางแมว ตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว และตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ

- **ตำบลเขาบายศรี** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ในบ้านมาบโอน บ้านหนองฉวี หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 2 ตัว บ้านโป่งกวาง บ้านคลองกะพง บ้านยางระโห่ง และบ้านเขาลูกช้าง 3 ตัว
- **ตำบลเขาหัว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 5 ปี ที่บ้านวังพอก 3 ตัว
- **ตำบลโขมง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 - 3 ปี ที่บ้านเกาะขวาง และบ้านพลงเพลว 2 ตัว
- **ตำบลคลองขุด** ช้างป่าเริ่มเข้ามาในช่วง 1 - 2 ปี ในพื้นที่บ้านคลองขุด (หมู่ที่ 9) จำนวน 1 ตัว บ้านนอกเขา บ้านลัดบุตร บ้านคลองขุด (หมู่ที่ 10) และบ้านอัมพวา 2 ตัว ซึ่งจะเห็นว่าช้างป่าเริ่มมีการกระจายตัวออกไปไกลจากพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น
- **ตำบลตะกาดเจ้า** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 2 ปี ที่บ้านท่าไต้ 2 ตัว
- **ตำบลท่าใหม่** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 2 - 3 ปี ที่เขตเทศบาลท่าใหม่ 1 ตัว และเทศบาลสาย 8 จำนวน 2 ตัว
- **ตำบลทุ่งเบญจา** ส่วนใหญ่ช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 - 6 ปีที่ผ่านมา ยกเว้นที่บ้านทุ่งใหญ่ บ้านหนองระมาน และบ้านสะพานเลือก พบช้างป่าปรากฏมากกว่า 10 ปี โดยช้างป่าพบในบ้านสามหนาด และบ้านสะพานเลือก 1 ตัว บ้านทุ่งนาบัว 2 ตัว บ้านเนินพูนศิลป์ และบ้านน้ำใส จำนวน 3 ตัว บ้านหนองระมาน 5 ตัว บ้านเขาลูกช้าง (หมู่ที่ 8) จำนวน 6 ตัว บ้านเขายายเปลื้อง 7 ตัว บ้านเขาลูกช้าง (หมู่ที่ 7) จำนวน 10 ตัว

และบ้านทุ่งใหญ่ 11 ตัว ซึ่งช้างป่าที่เข้ามาในตำบลทุ่งเบญจาสันนิษฐานว่า อาจเป็นช้างที่มาได้จากสองพื้นที่ คือ ช้างป่าที่มาจากอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง ผ่านเส้นทางเขาฉวาง หรืออาจเป็นช้างที่แยกกลุ่มหากินมาจาก ช้างโขลงที่หนึ่งที่มีวงรอบหากินในพื้นที่ของตำบลแก่งหางแมว ตำบลขุนช่อง อำเภอแก่งหางแมว และตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ

- **ตำบลรำพัน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 1 - 4 ปี ที่บ้านเตาหม้อ บ้านท่าศาลา และบ้านรำพัน 2 ตัว, บ้านหนองหอย บ้านโป่งมะม่วงหวาน และบ้านทุ่งสน 3 ตัว
- **ตำบลสองพี่น้อง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านแพร่งขาค้าง บ้านแพร่งขาค้างพัฒนา บ้านลิ้ว และบ้านห้วยสะบ้า 2 ตัว, บ้านหนองตาลัน และบ้านไทรนอง 3 ตัว

4) อำเภอมะขาม พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 42 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลวังแซ้ม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ยกเว้นที่บ้านขุน (หมู่ที่ 6) พบช้างป่าปรากฏมากกว่า 10 ปี โดยช้างป่าพบในบ้านแดงเม หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 8 บ้านวังแซ้ม บ้านพญาบน บ้านขุน (หมู่ที่ 5) และบ้านปึก 1 ตัว บ้านวังแซ้ม (หมู่ที่ 12) และบ้านทุ่งตลาด 2 ตัว บ้านขุน (หมู่ที่ 6) จำนวน 3 ตัว ซึ่งช้างป่าที่พบในตำบลวังแซ้มเป็นช้างที่มาจากอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
- **ตำบลฉม้น** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านฉม้น และบ้านคลองปรือ 1 ตัว บ้านสระโอง 2 ตัว และบ้านทุ่งเพล 5 ตัว ซึ่งช้างป่าที่พบเป็นช้างที่หากินประจำในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ แต่จะออกมาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชนในช่วงฤดูผลไม้สุก
- **ตำบลท่าหลวง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 8 - 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านสองขนาน บ้านท่าหลวงบน (หมู่ที่ 6) และบ้านท่าระม้า 1 ตัว บ้านทุ่งโตนด 3 ตัว และหลังจากนั้นประมาณ 3 ปี พบว่า มีช้างป่าเข้าไปใน

พื้นที่บ้านท่าหลวงบน (หมู่ที่ 4) และ บ้านสันตอ 1 ตัว บ้านน้ำรัก 2 ตัว จากการสอบถามข้อมูลพบว่า เคยมีเจ้าหน้าที่เข้ามายิงยาซึมช้างป่าที่เข้ามารบกวนในพื้นที่ชุมชนเพื่อเคลื่อนย้ายกลับไปยังพื้นที่ป่าอนุรักษ์

- **ตำบลมะขาม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่บ้านเกาะสาม บ้านท่าระมัว บ้านหนองอ้อล่าง และบ้านทุ่งดินเหนียว 1 ตัว ส่วนบ้านหนองอ้อและบ้านมะขาม พบช้างป่า 1 – 2 ตัว เริ่มเข้ามาในช่วง 1 – 5 ปีที่ผ่านมา
- **ตำบลอ่างศิรี** เริ่มมีการปรากฏของช้างป่าในช่วง 3 – 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านวังตาบ 1 ตัว บ้านแสงทอง บ้านหนองนาโรง และบ้านคลองมะลิ 2 ตัว
- **ตำบลปลั้ว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี จำนวน 1 – 2 ตัว ในพื้นที่บ้านทุ่งบอน บ้านหนองสลุบ บ้านโป่งโรงเข็น บ้านหินลาด บ้านคลองขวางพัฒนา บ้านอกพกพัฒนา บ้านทัพนคร และบ้านคลองเวฬุ (หมู่ที่ 12) ส่วนในพื้นที่บ้านคลองเวฬุ (หมู่ที่ 2) บ้านมะทาย บ้านนาไทร และบ้านทุ่งด่าน เริ่มมีช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ 3 – 7 ปีที่ผ่านมา

5) อำเภอขลุง พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 11 ตำบล 60 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลตะปอน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่เมื่อประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านตะปอนน้อย และบ้านไร่วรรณ 1 ตัว
- **ตำบลเกวียนหัก** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 – 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเกวียนหัก หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 7 บ้านตะปอนใหญ่ บ้านคานรูด และบ้านแถวคลอง 1 ตัว
- **ตำบลวันยาว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านวันยาวล่าง บ้านท่ามะขาม บ้านคลองหิน บ้านซึ้งกลาง บ้านซึ้งล่าง

บ้านอีแกว 1 ตัว และเคยมีเจ้าหน้าที่มาทำการยิงยาซึมเพื่อเคลื่อนย้ายช้างป่าที่เข้ามาในชุมชนกลับเข้าไปยังป่าอนุรักษ์ที่หมู่บ้านคลองตะเคียน

- **ตำบลบ่อ** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 5 ปี ที่บ้านหนองระหาร บ้านหวัก (หมู่ที่ 2) บ้านบ่อล่าง บ้านมาบชุมเห็ด บ้านวังสรรพรส บ้านหวัก (หมู่ที่ 9) และบ้านบ่อเจริญ 1 ตัว และเคยมีเจ้าหน้าที่เข้ามายิงยาซึมเพื่อเคลื่อนย้ายช้างป่าตัวนี้กลับเข้าป่าอนุรักษ์ที่หมู่บ้านท่าสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่ติดกับทะเลอ่าวไทย
- **ตำบลซึ้ง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้ว ที่บ้านนาซอก บ้านกงซีไร่ บ้านซ้างซำ และบ้านหนองห้าง 1 ตัว ส่วนครั้งที่สองช้างป่าเข้ามาเมื่อประมาณ 5 ปี ในพื้นที่บ้านซึ้งบน (หมู่ที่ 1) บ้านซึ้งบน (หมู่ที่ 3) บ้านอิมัง (หมู่ที่ 7) บ้านอิมัง (หมู่ที่ 8) และ บ้านอิมัง (หมู่ที่ 9) และเทศบาลซึ้ง 1 ตัว
- **ตำบลขลุ้ง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่เมื่อประมาณ 5 ปี ในเขตเทศบาลขลุ้ง 1 ตัว
- **ตำบลตรอกนอง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่เมื่อประมาณ 10 ปี ที่บ้านตรอกโสน บ้านตรอกนองบน บ้านตรอกนองกลาง หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 และบ้านตรอกนองล่าง 1 ตัว
- **ตำบลวังสรรพรส** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 – 10 ปีที่แล้ว ที่บ้านดอน บ้านตลก บ้านต้นหาร บ้านสะโทย และบ้านหนองบัว 1 ตัว
- **ตำบลมาบไพ** พบช้างป่า 2 ครั้ง ครั้งแรกประมาณ 10 ปี ที่บ้านตรอกเพาะ บ้านมาบไพ หมู่ที่ 3 และบ้านมะกอก 1 ตัว บ้านมาบไพ หมู่ที่ 2 จำนวน 4 ตัว ส่วนครั้งที่สอง ประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเขาอ่าง 1 ตัว
- **ตำบลตกพรหม** พบช้างโขลงประมาณ 10 ตัว เมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่ บ้านปงซี ซึ่งเป็นโขลงช้างป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดตราด และพบช้าง

ที่บ้านตกรม บ้านลำอ่อน บ้านวันทอง และบ้านสี่เสียด 1 ตัว
บ้านเพกา 2 ตัว

- **ตำบลบ่อเวฬุ** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่บ้านสะพานหินบน บ้านสะพานหินล่าง และบ้านโชคดี 10 ตัว และในช่วง 2 – 10 ปี พบช้างป่าที่บ้านบ่อเวฬุ หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 บ้านแสงแดง และบ้านเขาทอง 1 ตัว

6) **อำเภอนายายอาม** พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 35 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ช้างป่าเริ่มกระจายเข้ามาในพื้นที่อำเภอนายายอามมากขึ้นในช่วง 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

- **ตำบลนายายอาม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 – 10 ปีที่ผ่านมา
ที่บ้านหนองตาหุ้ง 1 ตัว บ้านเนินนมรมิต 2 ตัว บ้านโพธาราม 3 ตัว บ้านทรัพย์เจริญ 4 ตัว, บ้านต้นกระบก บ้านห้วยปลาตุก และบ้านซากใหญ่ 5 ตัว, และบ้านเนินสถิตย์ 7 ตัว ส่วนบ้านโพธิ์ลังกา และบ้านห้วยหิน พบว่าช้างป่าเริ่มเข้ามาในช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยพบการปรากฏของช้างป่ามาก่อน สำหรับช้างป่าที่พบในตำบลนายายอามเป็นช้างที่มาจากพื้นที่เขาวงของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง
- **ตำบลวังใหม่** พบการปรากฏของช้างป่ามากกว่า 10 ปี ที่บ้านปากทางแทรกเตอร์ ส่วนใหญ่ช้างป่าเริ่มกระจายเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นในช่วง 5 ปีจนถึงปัจจุบัน พบที่บ้านวังใหม่ 1 ตัว บ้านวังกระดาน และบ้านห้วยโมกข์ 2 ตัว บ้านดงทับมอญ 3 ตัว บ้านหินดาซ 4 ตัว ปากทางแทรกเตอร์ 7 ตัว และบ้านคลองลาว 10 ตัว เนื่องจากพื้นที่ของตำบลวังใหม่มีแนวสันเขาทลายกันยาวระหว่างตำบลนายายอาม และตำบลแก่งหางแมว ซึ่งเขาทลายเป็นพื้นที่ที่ช้างป่าเข้ามาหลบพักอาศัย และสามารถออกหากินในพื้นที่ชุ่มชื้นได้ทั้งสองฝั่งของแนวสันเขา และเนื่องจากมีชุมชนตั้งอยู่ล้อมรอบของพื้นที่เขาทลายทำให้พบการกระจายของช้างป่าในพื้นที่ชุมชนขยายเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น

- **ตำบลสนามไชย** พบช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านตรอกประตู บ้านพวงบอน และบ้านหนองหงษ์ 2 ตัว บ้านสนามไชย และบ้านห้วยน้ำเค็ม 3 ตัว ในตำบลสนามไชยจะมีหย่อมป่าขนาดเล็กกระจายอยู่เชื่อมต่อกันเป็นแนวยาวระหว่างเขตรอยต่อของตำบลสนามไชยกับตำบลจำพัน ยาวไปจนถึงตำบลคลองขุด ทำให้ช้างป่าอาศัยหย่อมป่าขนาดเล็กเหล่านี้เป็นที่หลบพัก ปัญหาช้างป่าจึงกระจายออกไปมากยิ่งขึ้น
- **ตำบลวังโตนด** พบการปรากฏของช้างป่าประมาณ 3 ปี เข้ามาในพื้นที่ปีละ 1 ครั้ง จนถึงปัจจุบัน ครั้งแรกและครั้งที่สองพบที่บ้านห้วยกระเจา และบ้านวังหิน 1 ตัว ส่วนครั้งที่สามช้างป่าเริ่มมาเพิ่มมากขึ้นพบที่บ้านหนองน้ำใส 3 ตัว
- **ตำบลกระเจา** พบการปรากฏของช้างป่าประมาณ 2 ปี ที่บ้านโกรกบ้านนาชา บ้านยางระโห่ง และบ้านหมื่นซ่อง 2 ตัว ซึ่งเป็นช้างที่มาจากทางบ้านห้วยน้ำเค็ม ของตำบลสนามไชย
- **ตำบลช้างข้าม** พบการปรากฏของช้างป่าประมาณ 2 ปี ที่บ้านเตาปูน บ้านปลักหมู บ้านพลงใหญ่ บ้านยายหรีด บ้านสี่แยก และบ้านอ้ายฤๅ 2 ตัว ช้างป่าที่เข้ามาในตำบลช้างข้ามมีเส้นทางเดินมาจากหมู่บ้านปากทางแทรกเตอร์ ของตำบลวังใหม่ เข้ามาทางบ้านห้วยกระเจา ของตำบลวังโตนด ผ่านบ้านห้วยน้ำเค็ม ของตำบลสนามไชย และผ่านบ้านยางระโห่ง ของตำบลกระเจา

7) **อำเภอเมืองจันทบุรี** พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 6 ตำบล 31 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลแสลง** พบช้างป่ามากกว่า 10 ปี จำนวน 1 – 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเขากระเจา บ้านเขาตานก บ้านเนินท้ายวัด บ้านแก้ว บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 9 บ้านชำโลม บ้านหนองคล้า บ้านหนองตะเคียนเต่า และบ้านหนองตะโกรม

- **ตำบลคมบาง** พบช้างป่าเมื่อประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเขาน้อย บ้านดอน บ้านคมบาง และบ้านหนองขอน 1 ตัว
 - **คลองนารายณ์** พบช้างป่าเมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านคลองนารายณ์ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 จำนวน 1 ตัว ส่วนบ้านสระบาบอบ บ้านคลองนารายณ์ หมู่ที่ 12 และบ้านดินเขา เริ่มมีช้างป่าเข้าช่วง 3 – 4 ปี จำนวน 1 ตัว
 - **ตำบลจันทนิมิต** พบช้างป่าปรากฏเมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านขอม และบ้านหัววัง 1 ตัว
 - **ตำบลท่าช้าง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 4 ครั้ง ได้แก่ บ้านหัวแหลม 1 ตัว เมื่อประมาณ 10 ปี บ้านดงชะมูล 2 ครั้ง ครั้งแรกประมาณ 8 ปี จำนวน 1 ตัว และครั้งที่ 2 เมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา พบช้างป่า 2 ตัว และครั้งล่าสุด ประมาณ 4 ปี พบช้างป่า 1 ตัว ในพื้นที่บ้านขอมและบ้านวังชะนาค
 - **ตำบลพลับพลา** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 1 ตัว จำนวน 4 ครั้งเช่นเดียวกัน ครั้งแรกเมื่อประมาณ 20 ปี ในพื้นที่บ้านเกาะรงค์ ครั้งที่สองประมาณ 8 ปี พบที่บ้านแถวคลองและบ้านทุ่งว่านเหลือง ครั้งที่สามประมาณ 6 ปี พบที่บ้านโป่งล่าง และบ้านพลับพลา และครั้งที่สี่ประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านลาว
- 8) **อำเภอโป่งน้ำร้อน** พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 5 ตำบล 18 หมู่บ้าน ดังนี้
- **ตำบลเทพนิมิต** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านแหลม และบ้านบึงชนงบน 1 ตัว
 - **ตำบลหนองตากง** พบช้างป่าปรากฏในช่วงปีที่ผ่านมาในพื้นที่บ้านแปลง และบ้านแสมด 1 ตัว
 - **ตำบลคลองใหญ่** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 3 ครั้ง ครั้งแรกประมาณ 4 ปี ในพื้นที่บ้านนา และบ้านผักกาด 1 ตัว ครั้งที่สองประมาณ 2 ปี ที่บ้านมะรุ้ม

1 ตัว ส่วนครั้งที่สามพบที่บ้านหนองบอน และบ้านป่าวิไล 4 ตัว ซึ่งช้างป่าที่พบมีเส้นทางเดินมาจากพื้นที่บ้านเขาหอม ตำบลโป่งน้ำร้อน

- **ตำบลโป่งน้ำร้อน** ในอดีตพบการปรากฏของช้างป่า 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อประมาณ 26 ปีที่แล้ว ที่บ้านสันติพัฒนา 8 ตัว แต่ปัจจุบันพบเพียง 1 ตัวเท่านั้น ส่วนครั้งที่สองประมาณ 13 ปี ที่บ้านเขาหักพัฒนา 1 ตัว และในช่วง 1 – 5 ปีที่ผ่านมา พบที่บ้านเครือหวาย บ้านวังกระติง 1 ตัว บ้านพญากำพูช และบ้านสามสิบ 2 ตัว
- **ตำบลทับไทร** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่เมื่อ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเขาแก้ว สาลิกา บ้านมาบคล้า 1 ตัว และพบโขลงช้างป่าประมาณ 10 ตัว เข้าไปหากินในพื้นที่บ้านทับไทร ซึ่งเป็นช้างป่าที่ข้ามฝั่งมาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เข้ามาอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ของหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน ค่ายเทวาพิทักษ์ และจะออกหากินผลไม้ตามสวนของชุมชนในช่วงเวลา กลางคืน

9) **อำเภอสอยดาว** พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่ 5 ตำบล 31 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทรายขาว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 – 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านไทรแก้ว และบ้านตามูลล่าง 1 ตัว บ้านนากระชาย บ้านน้ำซับตาพูด และบ้านลำโรงล่าง 2 ตัว บ้านดอยสมบูรณ์ บ้านตามูล 3 ตัว
- **ตำบลสะตอน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเขาไผ่ 3 ตัว ซึ่งเป็นครั้งเดียวกันกับที่พบในบ้านดอยสมบูรณ์ บ้านตามูล ของตำบลทรายขาว
- **ตำบลปะตง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 4 - 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านหนองจับเป็ด 1 ตัว บ้านเขาแก้ว บ้านตาเรือ 3 ตัว บ้านตาเรือล่าง 4 ตัว บ้านพัฒนาร่วมใจ 6 ตัว และบ้านคลองกะทา 7 ตัว

- **ตำบลทับช้าง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านสะพานหก บ้านโป่งเจริญชัย บ้านซับตาหัน บ้านเขาแดง บ้านซอย 76 และบ้านเนินสมบูรณ์ 1 ตัว บ้านทับช้าง บ้านซับสงฆ์ บ้านไทรงาม บ้านคลองพอก และบ้านคลองกลาง 2 ตัว บ้านซอยสุขสันต์ บ้านเขาแหลม บ้านใหม่ชัยมงคล และ บ้านคลองตาโนด 3 ตัว
 - **ตำบลทุ่งขนาน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่เมื่อประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านเขาสะท้อน และบ้านหนองแก 1 ตัว
- 10) **อำเภอแหลมสิงห์** พบช้างป่า 1 ตัว ปรากฏในพื้นที่บ้านน้ำตกพลั่ว ตำบลพลั่ว เมื่อประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา

3.8 ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวในจังหวัดตราด

พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่ 3 อำเภอ 11 ตำบล 45 หมู่บ้าน (ภาพที่ 34) พื้นที่ที่มีช้างป่าเข้าไปหากินเป็นครั้งคราวมากที่สุดอยู่ในพื้นที่อำเภอบ่อไร่ ดังนี้

1) **อำเภอบ่อไร่** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ประมาณ 40 ตัว มีการกระจายตัวหากินตั้งแต่จำนวน 10 ตัว ไปจนถึง 40 ตัว มีวงรอบในการหากินอยู่ในพื้นที่ 5 ตำบล 20 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลช้างฆูน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 40 ตัว ตั้งแต่ 5 - 15 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านช้างฆูน 40 ตัว, บ้านคลองขวาง บ้านหนองมาตร 15 ตัว, บ้านหนองแพบ 8 ตัว และบ้านตระกูลพัฒนา 1 ตัว
- **ตำบลด่านชุมพล** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 40 ตัว ตั้งแต่ 8 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านคลองแสง และ บ้านทับทิมสยาม01 จำนวน 40 ตัว และบ้านเขาขาด 1 ตัว
- **ตำบลนันทรี** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 40 ตัว ตั้งแต่ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านมะม่วง บ้านคลองโอน และบ้านทุ่งตอง
- **ตำบลบ่อพลอย** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 40 ตัว ตั้งแต่ 2 - 8 ปีที่ผ่านมา ใน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านปะอาว และ บ้านหมีนาค่าน 40 ตัว, บ้านมะนาว และ บ้านจัดสรร 2 ตัว, และบ้านตางาม 1 ตัว
- **ตำบลหนองบอน** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 10 - 40 ตัว ตั้งแต่ 3 - 10 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านหนองบอน บ้านมะอึกแรด 10 ตัว และที่บ้านเนินพัฒนา บ้านคอแล 1 ตัว

2) **อำเภอเขาสมิง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 5 ตัว เข้ามาหากินในพื้นที่ 4 ตำบล 20 หมู่บ้าน คือ

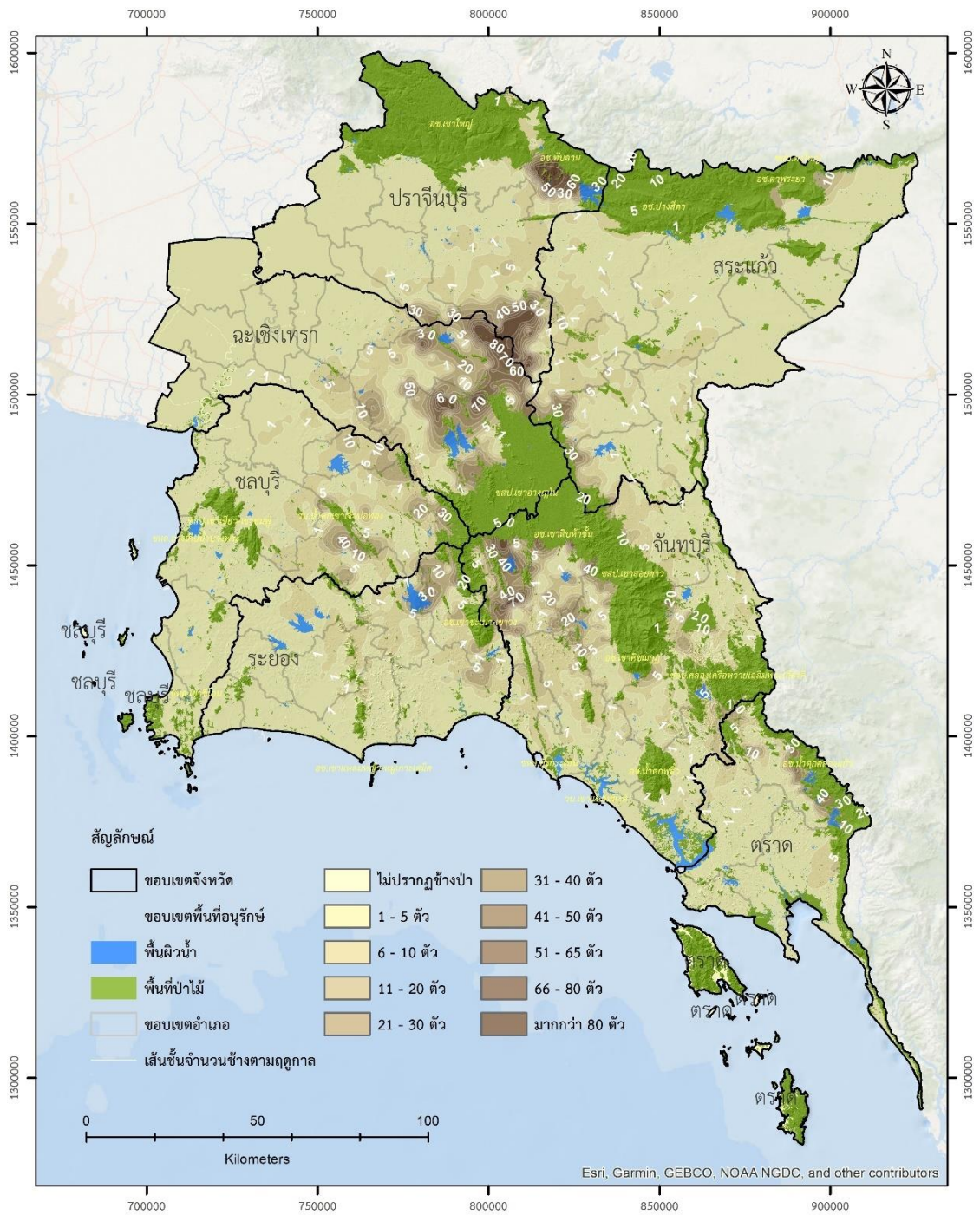
- **ตำบลสะตอ** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 - 5 ตัว ตั้งแต่ 1 – 9 ปีที่ผ่านมา ใน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านตาพลาย 5 ตัว, บ้านวงษ์พัฒนา บ้านตก

ดัก และบ้านรื่นรมย์สามัคคี 2 ตัว, บ้านทุ่งกระบอ และบ้านทุ่งกราด จำนวน 1 ตัว

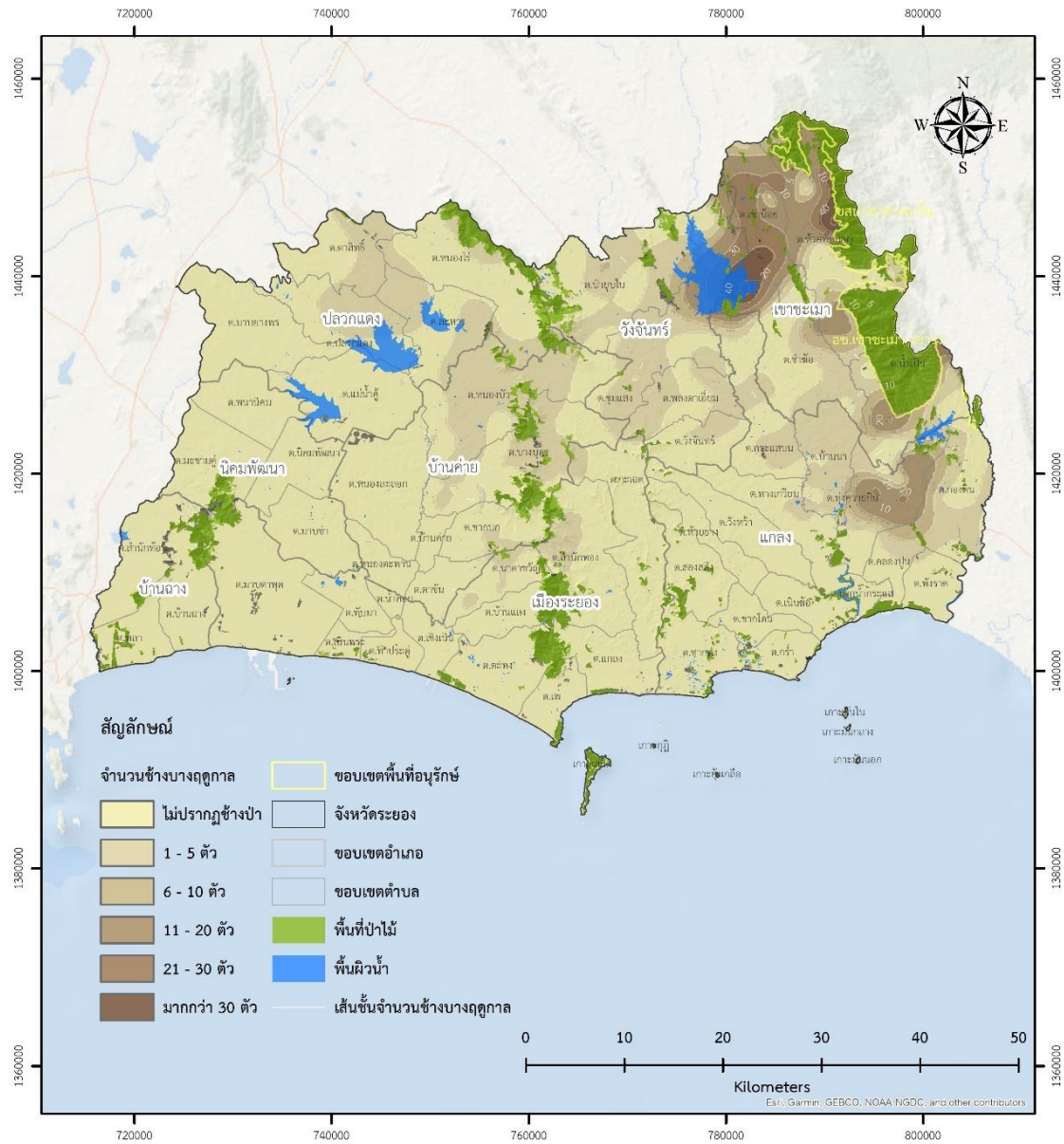
- **ตำบลประณีต** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 – 2 ตัว ตั้งแต่ 5 – 12 ปีที่ผ่านมา ใน 8 หมู่บ้าน ในพื้นที่บ้านนาวง 2 ตัว, และ บ้านตลุง บ้านประณีต บ้านดินแดง บ้านดอนสูง บ้านตกลมรงค์ บ้านอิเริ่ม และบ้านตาละวาย 1 ตัว
- **ตำบลเทพนิมิตร** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว ตั้งแต่ 5 – 10 ปีที่ผ่านมา ใน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคันทาสสูง บ้านฝาเรือ บ้านเจียรพัฒนา และ บ้านมณฑล
- **ตำบลแสนตุ้ง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 1 ตัว ตั้งแต่ 10 - 12 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านพนมพริก และบ้านมูมสงบ

3) **อำเภอเมืองตราด** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 – 5 ตัว เข้ามาหากินในพื้นที่ 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน คือ

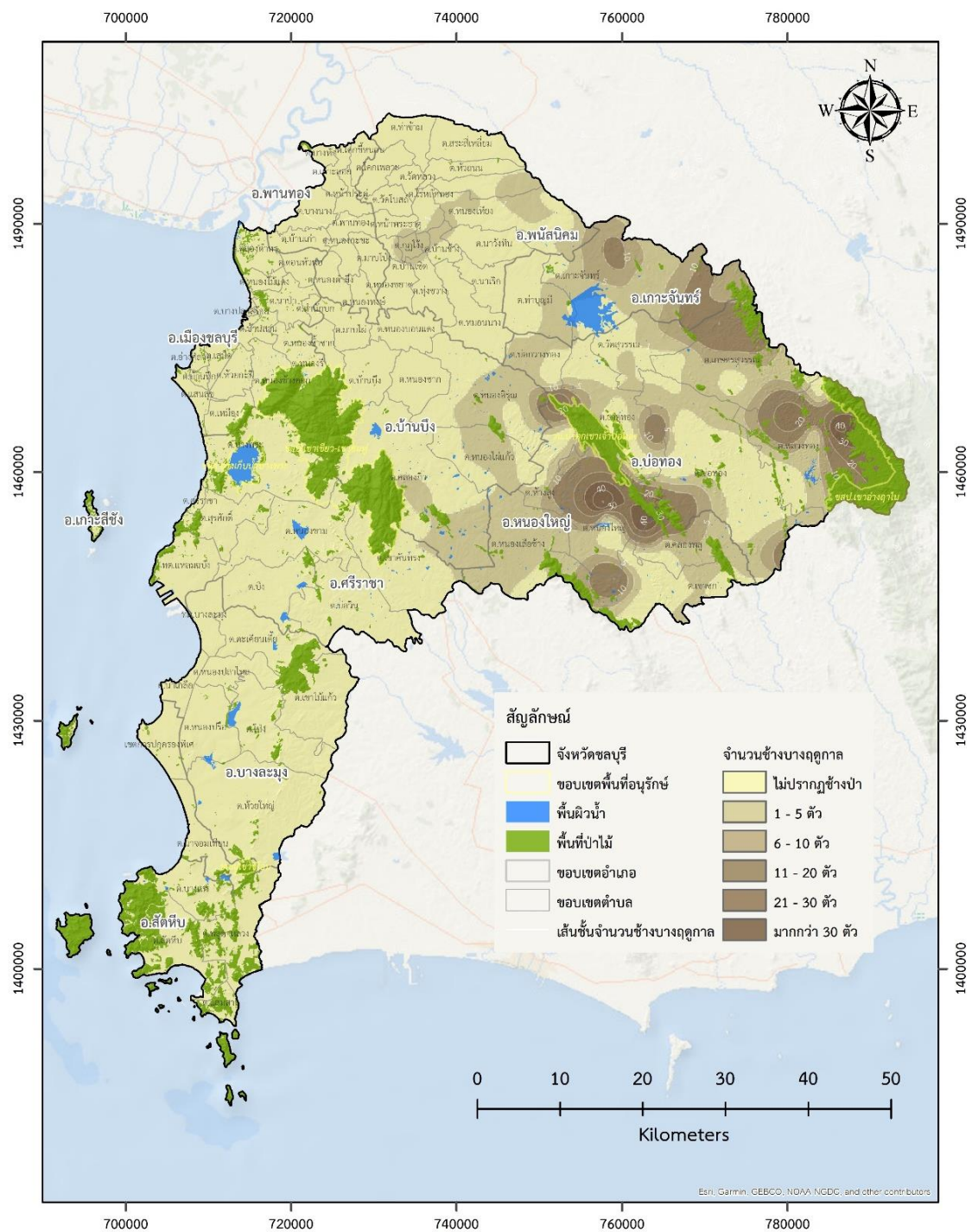
- **ตำบลตะกวง** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 5 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านตะกวง และบ้านด่านเนินสูง
- **ตำบลท่ากุ่ม** พบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 2 - 5 ตัว เมื่อประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา ใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองขัด และบ้านท่ากุ่ม 5 ตัว, บ้านเสม็ดแดง 2 ตัว



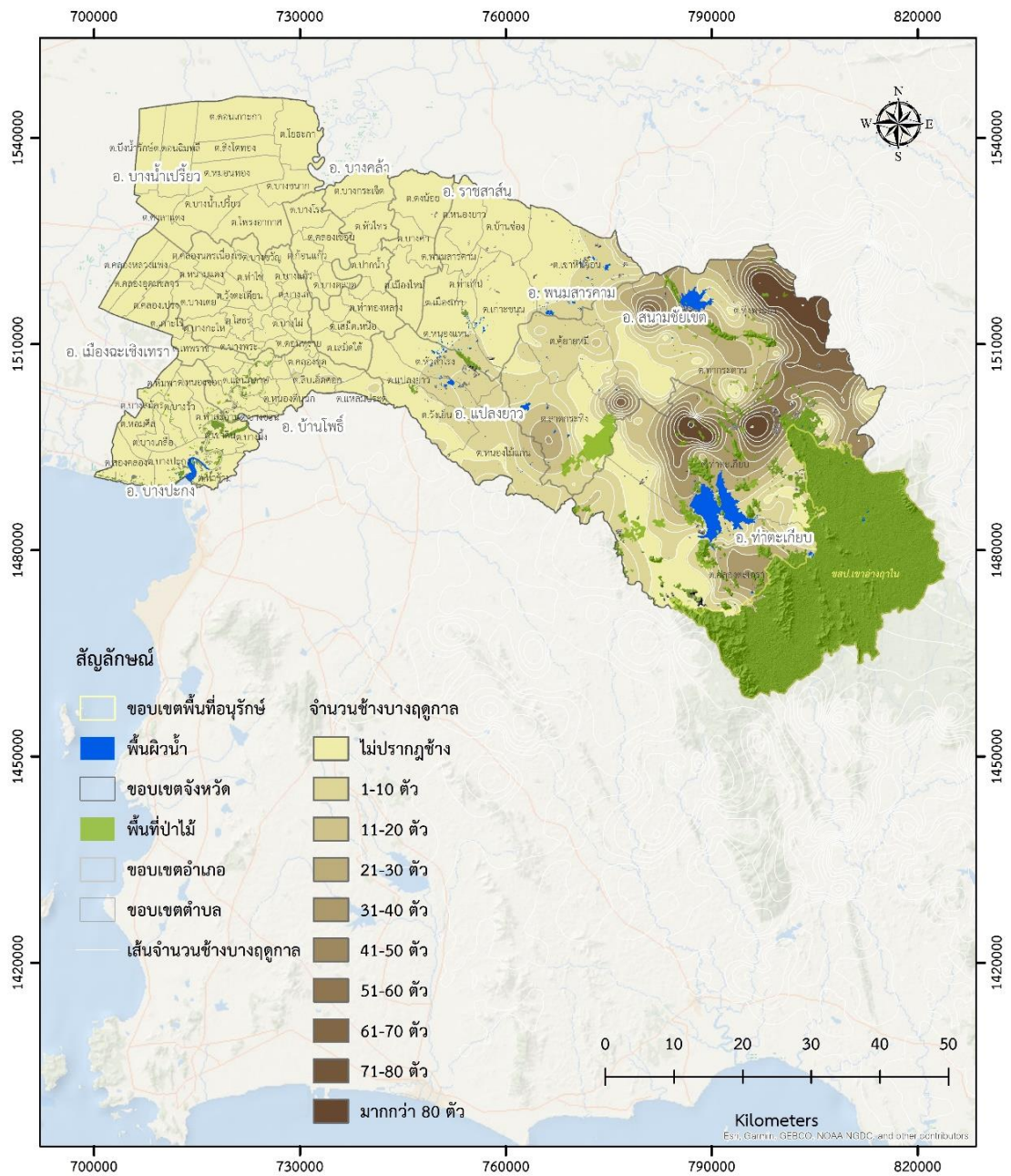
ภาพที่ 27 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



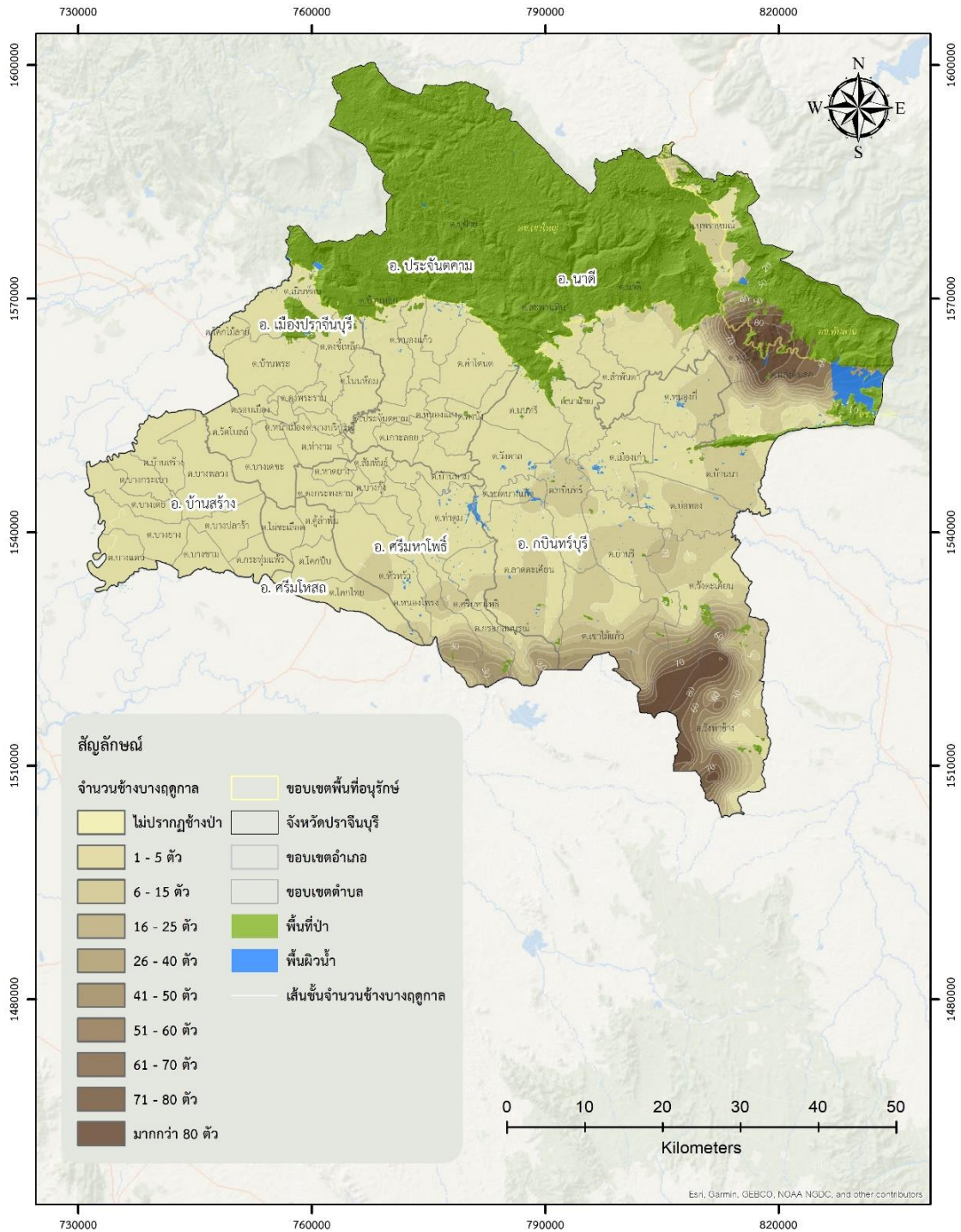
ภาพที่ 28 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดระยอง



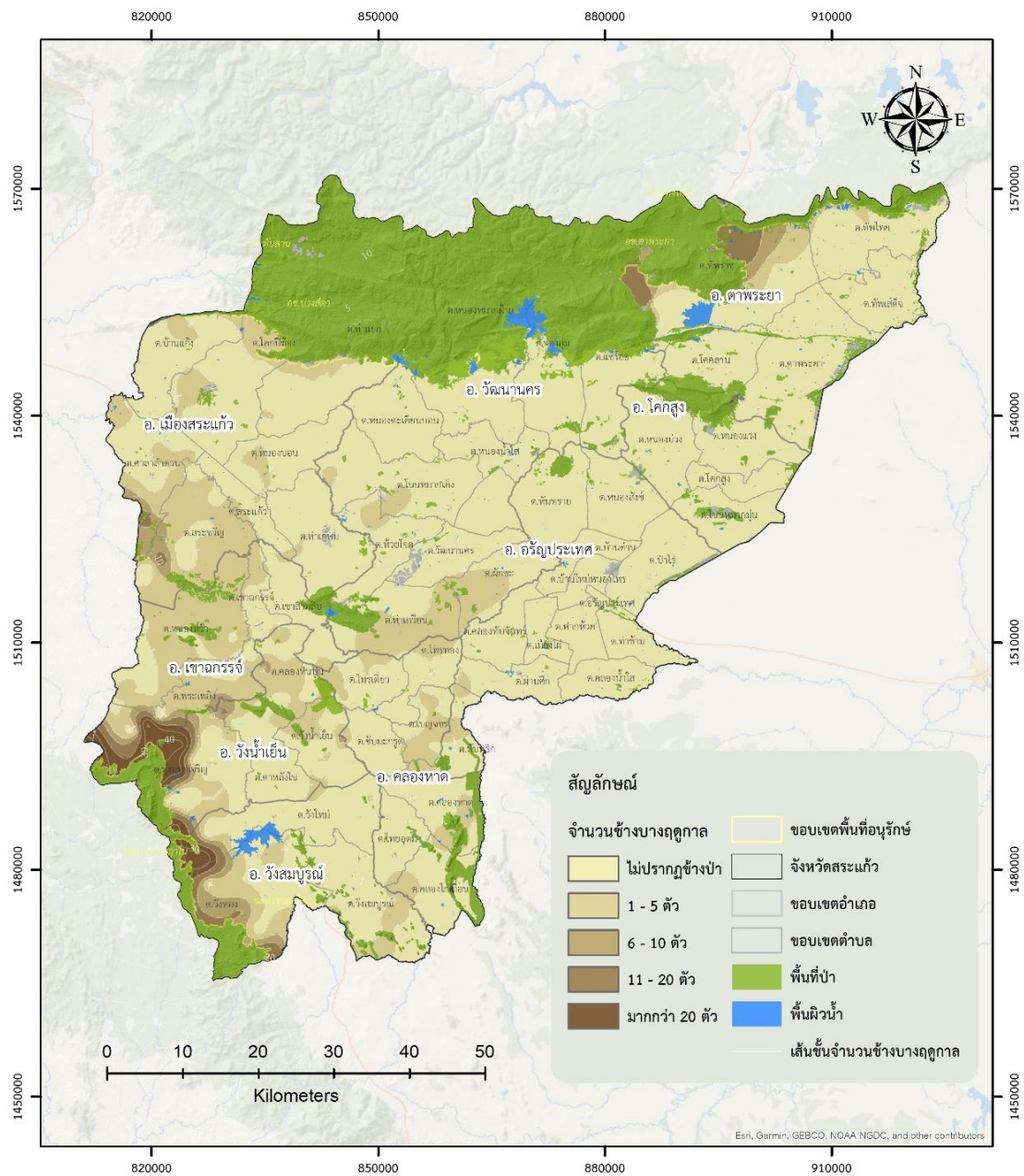
ภาพที่ 29 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดชลบุรี



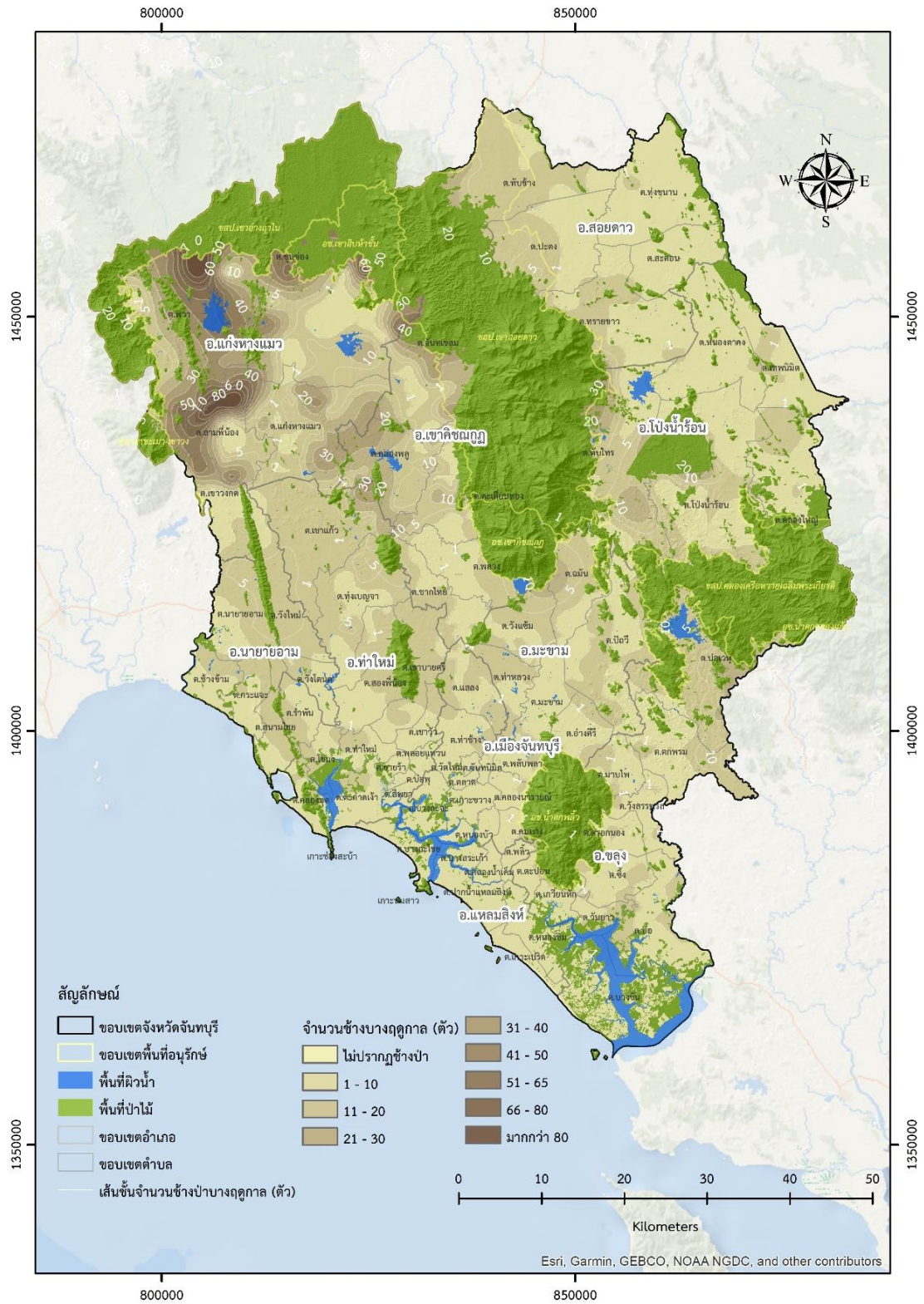
ภาพที่ 30 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดฉะเชิงเทรา



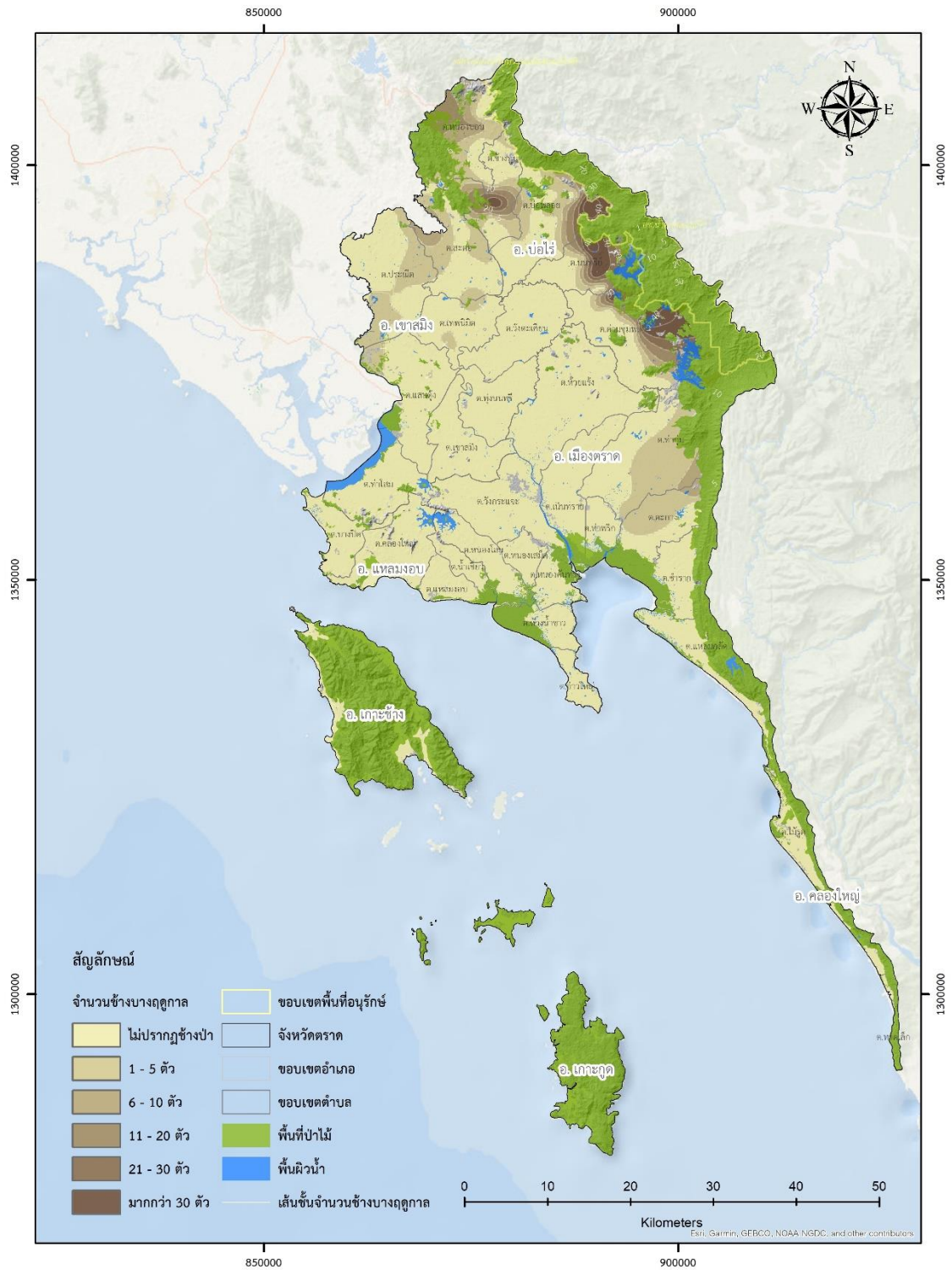
ภาพที่ 31 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดปราจีนบุรี



ภาพที่ 32 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดสระแก้ว



ภาพที่ 33 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดจันทบุรี



ภาพที่ 34 จำนวนและการกระจายของช้างป่าที่หากินตามฤดูกาลในจังหวัดตราด

4. พื้นที่ที่พบทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว

4.1 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดระยอง

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน มี 3 อำเภอ 6 ตำบล 11 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอเขาชะเมา มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน

- **ตำบลเขาน้อย** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านมะเดื่อ บ้านเขาน้อย และบ้านตะขบ โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 - 3 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวเป็นช้างโขลง ประมาณ 30 ตัว
- **ตำบลชำฆ้อ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านสี่แยกสมบูรณ โดยช้างป่าหากินประจำถิ่น 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงจำนวน 40 ตัว
- **ตำบลน้ำเป็น** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านน้ำเป็น โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงจำนวน 20 ตัว
- **ตำบลห้วยทับมอญ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านห้วยทับมอญ บ้านเขาพัง บ้านปากแพรก และบ้านห้อยหัว โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 - 4 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงจำนวน 8 - 40 ตัว

2) อำเภอแกลง มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- **ตำบลทุ่งควายกิน** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านหนองน้ำเย็น โดยมีช้างป่าประจำถิ่น 1 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงจำนวน 20 ตัว

3) **อำเภอวังจันทร์** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- **ตำบลชุมแสง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านแก่งหวาย โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงประมาณ 10 ตัว

4.2 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดชลบุรี

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน มี 2 อำเภอ 6 ตำบล 7 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอบ่อทอง มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน 4 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเกษตรสุวรรณ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน พื้นที่บ้านไม้หอม ซึ่งพบช้างป่าประจำถิ่น 5 ตัว บ้านอ่าวกระพวงค์ 4 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวเป็นช้างโขลง ประมาณ 20 ตัว
- **ตำบลบ่อขวางทอง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านบ่อขวางทอง โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวเป็นช้างโขลง ประมาณ 30 ตัว
- **ตำบลธาตุทอง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านหนองเสือช่อ โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว เป็นช้างโขลง ประมาณ 20 ตัว
- **ตำบลบ่อทอง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านหนองจระเข้ มีช้างป่าหากินประจำถิ่นในพื้นที่ 3 ตัว และพบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 10 ตัว

2) อำเภอหนองใหญ่ พบทั้งหมด 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลหนองใหญ่** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านหนองใหญ่ โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว เป็นช้างโขลง 50 ตัว
- **ตำบลคลองพลู** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านเนินดินแดง โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว และพบช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 6 ตัว

4.3 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน มี 3 อำเภอ 7 ตำบล 68 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอท่าตะเกียบ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 2 ตำบล 35 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลคลองตะเกรา มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 1 – 17 ตัว โดยในพื้นที่บ้านทุ่งสำลย์ พบช้างหากินประจำถิ่น 2 ตัว พื้นที่บ้านเกาะลอย บ้านห้วยโสม บ้านห้วยนา และบ้านทรัพย์เจริญ 3 ตัว พื้นที่บ้านเขากระดาช และบ้านธรรมรัตน์ใน 4 ตัว พื้นที่บ้านหนองขาหยั่ง บ้านเขากล้วยไม้ บ้านอ่างหิน บ้านซอย 5 และ บ้านสามพราน 5 ตัว พื้นที่บ้านเทพประทาน 10 ตัว พื้นที่บ้านร่มโพธิ์ทอง 14 ตัว และพื้นที่บ้านศรีเจริญทอง 17 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว เป็นช้างโขลงตั้งแต่ 5 ถึง 40 ตัว
- ตำบลท่าตะเกียบ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 1 – 14 ตัว โดยในพื้นที่บ้านทุ่งยายชี พบช้างหากินประจำถิ่น 1 ตัว พื้นที่บ้านแปลงเสมา บ้านเนินน้อย และบ้านหนองเรือ 2 ตัว พื้นที่บ้านวังรุ่ง บ้านท่าคาน บ้านหนองประโยชน์ บ้านคลองตะเคียน และบ้านหนองปรือน้อย 3 ตัว พื้นที่บ้านหนองปรือกันยาง บ้านอ่างเสือดำ บ้านชมพู บ้านอ่างเตย และบ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 21) 5 ตัว พื้นที่บ้านเนินกระบก บ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 22) และบ้านคลองสียัด 6 ตัว พื้นที่บ้านหนองปลาชิว และบ้านเขาตลาด 10 ตัว และพื้นที่บ้านคลองมะหาด 14 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาดใหญ่ตั้งแต่ 6 - 120 ตัว

2) อำเภอพนมสารคาม มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน 1 ตำบล 2 หมู่บ้าน

- ตำบลเขาหินซ้อน มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านห้วยสำโรง และบ้านคลองตะเคียน โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 3 ตัว

3) **อำเภอสนามชัยเขต** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 4 ตำบล 31 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคูยาศ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 3 – 6 ตัว คือ ในพื้นที่บ้านอ่างตาดมั้ง และบ้านป่าอีแทน 3 ตัว พื้นที่บ้านท่าม่วง 4 ตัว และพื้นที่บ้านห้วยกบ 6 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาดใหญ่ตั้งแต่ 40 ถึง 70 ตัว
- **ตำบลท่ากระดาน** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 2 – 70 ตัว โดยในพื้นที่บ้านนา พบช้างป่าที่หากินประจำถิ่น 2 ตัว พื้นที่บ้านหินแร่ และบ้านหนองตานาค 3 ตัว พื้นที่บ้านสูงเจริญ บ้านเขาผานาง บ้านแสงทอง บ้านนาอีสาน บ้านทุ่งเหียง และบ้านคลองเตย 5 ตัว พื้นที่บ้านหนองยางใหม่ 7 ตัว พื้นที่บ้านชำปางาม และบ้านโปร่งเกตุ 8 ตัว พื้นที่บ้านหนองกระทิง 20 ตัว พื้นที่บ้านนางาม และบ้านนายาว 70 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาดใหญ่ตั้งแต่ 5 ตัว จนไปถึง 100 ตัว
- **ตำบลทุ่งพระยา** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 1 – 10 ตัว โดยในพื้นที่บ้านคลองยายสร้อย และบ้านสันติสุข พบช้างหากินประจำถิ่น 1 ตัว พื้นที่บ้านมาบนาดี บ้านโป่งตาสา และบ้านเขาจันทร์ 3 ตัว และพื้นที่บ้านอ่างตะแบก และบ้านหนองใหญ่ 10 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาดใหญ่ตั้งแต่ 30 ถึง 100 ตัว
- **ตำบลลาดกระทิง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 3 – 20 ตัว โดยในพื้นที่บ้านแปลงไผ่ และบ้านแปลง 8 พบช้างหากินประจำถิ่น 3 ตัว พื้นที่บ้านท่าซุง 5 ตัว และพื้นที่บ้านกม.7 และบ้านสวนป่า 20 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาด 30 ตัว

4.4 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดปราจีนบุรี

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน มี 3 อำเภอ 7 ตำบล 15 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอภินทรบุรี มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 3 ตำบล 7 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลเขาไม้แก้ว มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 3 – 5 ตัว โดยในพื้นที่บ้านโปรงศรีเจริญ พบช้างหากินประจำถิ่น 3 ตัว และพื้นที่บ้านคลองตามัน 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงขนาดใหญ่ประมาณ 100 ตัว
- ตำบลย่านรี มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านเขาจวน โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 4 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 18 ตัว
- ตำบลวังท่าช้าง มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 2 – 17 ตัว โดยในพื้นที่บ้านโนน พบช้างหากินประจำถิ่น 2 ตัว บ้านวังขวาง 4 ตัว บ้านโปรงใหญ่ 10 ตัว และบ้านวังทอง 17 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบช้างป่าจำนวน 60 ตัว จนไปถึง 100 ตัว ซึ่งประชากรช้างโขลงนี้อาจมีการแยกกลุ่มหากินในบางช่วง ทำให้บางครั้งจะพบช้างป่าที่มีจำนวนแตกต่างกันไป เช่น 60 ตัว 80 ตัว จนไปถึง 100 ตัว

จากการสอบถามคนในชุมชนพบว่าช้างป่ามีการเคลื่อนย้ายมาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และเข้าเขตตำบลวังท่าช้างซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าว ประกอบกับมีแหล่งน้ำ (อ่างเก็บน้ำคลองระบม) อยู่ใกล้กับเขตตำบลเขาไม้แก้ว คาดว่าช้างป่าจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนมีการเคลื่อนย้ายมาหาแหล่งน้ำ และเคลื่อนย้ายเข้าเขตตำบลย่านรีตามลำดับ บางโขลงมีการหลบซ่อนตัวบริเวณห้วยมปากกลายเป็นช้างประจำถิ่นของพื้นที่นั้น ๆ

2) **อำเภอชาติ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 1 ตำบล 3 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลทุ่งโพธิ์** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในบ้านทุ่งแฝก บ้านคลองเตย และบ้านคลองปลาตุ๊กโดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราว ประมาณ 80 ตัว ซึ่งช้างป่าที่ปรากฏใน 3 หมู่บ้าน ดังกล่าว เป็นช้างป่าโขลงเดียวกัน

ทั้งนี้ ช้างป่ามีการเคลื่อนย้ายมาจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยเขตพื้นที่บ้านทุ่งแฝกอยู่ใกล้กับพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ช้างป่าโขลงดังกล่าวมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาหาแหล่งอาหารในเขตพื้นที่ชุมชนและมีการใช้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งหลบซ่อนตัว ประกอบกับมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นไปได้ว่าช้างป่ามีการเคลื่อนย้ายมาหาแหล่งน้ำ และหากินอยู่ในบริเวณเขตชุมชน

3) **อำเภอศรีมหาโพธิ์** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 3 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลกรอกสมบุรณ์** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน มีช้างป่าหากินประจำถิ่นตั้งแต่ 2 – 3 ตัว ในพื้นที่บ้านกรอกสมบุรณ์ 2 ตัว และพื้นที่บ้านทุ่งบัวงาม 3 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นช้างโขลง 30 ตัว
- **ตำบลศรีมหาโพธิ์** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านห้วยเอน มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 4 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 30 ตัว
- **ตำบลหนองโพรง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านปรีอวาย และบ้านมาบเหียง โดยทั้ง 2 หมู่บ้านมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว จำนวน 35 ตัว

ทั้งนี้ ช้างป่ามีการเคลื่อนย้ายมาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนและอ่างเก็บน้ำคลองระบม ซึ่งโขลงช้างป่าในสามตำบลของอำเภอศรีมหาโพธิ์คาดว่าเป็นโขลงช้างป่าชุดเดียวกันที่มีการเคลื่อนย้ายมาหาแหล่งน้ำ และหลบซ่อนตัวอยู่ในเขตชุมชน

4.5 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดสระแก้ว

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน ใน 4 อำเภอ 6 ตำบล 15 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอวังน้ำเย็น มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน

- ตำบลตาหลังใน มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านท่าตาสี มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบเป็นโขลงจำนวน 10 ตัว
- ตำบลทุ่งมหาเจริญ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน โดยในพื้นที่บ้านชัยพัฒนา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 10 ตัว, บ้านคลองตะเคียนชัย และบ้านศรีเขตพัฒนา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 4 ตัว, บ้านคลองจรเข้ มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ในพื้นที่บ้านชัยพัฒนา และบ้านศรีเขตพัฒนา เป็นช้างโขลงประมาณ 30 ตัว, ในพื้นที่บ้านคลองตะเคียนชัย เป็นช้างโขลง 19 ตัว, และในพื้นที่บ้านคลองจรเข้ 3 ตัว

2) อำเภอวังสมบูรณ์ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน

- ตำบลวังทอง มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน โดยในพื้นที่บ้านคลองชล มีช้างป่าประจำถิ่น 3 ตัว และช้างโขลงที่เข้ามาเป็นครั้งคราว 10 ตัว ส่วนในพื้นที่บ้านคลองไม้เลี้ยว เป็นช้างประจำถิ่น 2 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ประมาณ 20 ตัว
- ตำบลวังใหม่ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านชุมทอง และบ้านชัยเกษมพัฒนา โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 9 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวเป็นช้างโขลงประมาณ 30 - 40 ตัว

3) **อำเภอเขาค้อ** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว ในบริเวณเดียวกัน ใน 1 ตำบล 5 หมู่บ้าน

- **ตำบลพระเพลิง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน โดยในพื้นที่ *บ้านท่าเต็น* *บ้านไทรงาม* และ *บ้านใหม่พัฒนา* มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว มีช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวเป็นโขลงขนาดใหญ่ประมาณ 40 ตัว ส่วนพื้นที่ *บ้านโนนสมพรสามัคคี* และ *บ้านเนินสยาม* มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว มีช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 7 ตัว

4) **อำเภอดงหลวง** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราว ในบริเวณเดียวกันใน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- **ตำบลทัพราช** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่ *บ้านคลองยาง* มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว เป็นช้างโขลงจำนวน 12 ตัว

4.6 พื้นที่ที่ช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดจันทบุรี

พบกระจายตัวหากินในพื้นที่ 7 อำเภอ 18 ตำบล 45 หมู่บ้าน โดยประชากรของช้างป่าที่หากินประจำพื้นที่ พบทั้งที่หากินตัวเดียวและหากินเป็นโขลง จำนวน 1 - 30 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบทั้งช้างที่หากินตัวเดียว หากินเป็นโขลงขนาดเล็ก จนถึงโขลงขนาดใหญ่ จำนวน 1 - 100 ตัว ซึ่งปรากฏตัวมากที่สุดในพื้นที่ของอำเภอแก่งหางแมว มีดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว พบทั้งหมด 5 ตำบล 25 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลแก่งหางแมว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 - 10 ตัว ในพื้นที่บ้านเนินกระบก 1 ตัว บ้านโป่งยาง 2 ตัว บ้านเขาส้มป่อย 3 ตัว บ้านแก่ง 4 ตัว และบ้านเกาะลอย 10 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่บ้านแก่ง 3 ตัว บ้านเขาส้มป่อย บ้านโป่งยาง บ้านเกาะลอย และบ้านเนินกระบก 30 ตัว
- **ตำบลขุนซ่อง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่บ้านโองแตก และบ้านหินดาช ช้างป่าส่วนใหญ่เริ่มเข้ามาหากินในพื้นที่ 6 - 7 ปีที่ผ่านมา โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 - 6 ตัว ที่บ้านโองแตก และบ้านวังส้มพันธ์ 1 ตัว บ้านเขาดินวังแฉง 2 ตัว บ้านวังแฉง และบ้านหนองเตียน 3 ตัว บ้านหินดาช 6 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบช้างโขลงขนาดเล็กไปจนถึงโขลงขนาดใหญ่ 20 - 70 ตัว ที่บ้านเขาดินวังแฉง 20 ตัว บ้านหินดาช บ้านหนองเตียน 40 ตัว บ้านวังแฉง บ้านโองแตก 50 ตัว และบ้านวังส้มพันธ์ 70 ตัว
- **ตำบลพวา** ช้างป่าส่วนใหญ่ปรากฏตัวในพื้นที่มากกว่า 10 ปี มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 - 5 ตัว ที่บ้านเนินจำปา บ้านเขาส่อง บ้านคลองครก และบ้านบ่อไฟไหม้ 1 ตัว บ้านบ่อโอบกปูน 2 ตัว บ้านวังอีแอ่น (หมู่ที่ 8) จำนวน 3 ตัว และบ้านหินเพลิง 5 ตัว ส่วนบ้านวังอีแอ่น (หมู่ที่ 1) พบช้างโขลงหากินประจำถิ่น 30 ตัว ช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่บ้านบ่อไฟไหม้ 2 ตัว และพบช้างโขลง 20 - 100 ตัว ซึ่งประชากรช้างป่าโขลงนี้มีการแยกกลุ่มหากินในบางช่วง ทำให้บางครั้งจะพบช้างป่าที่มีจำนวนแตกต่างกันไป โดยปรากฏที่บ้านวังอีแอ่น 20 ตัว บ้านหินเพลิง บ้านเขาส่อง 40 ตัว บ้านวัง

อีแอ่น บ้านเนินจำปา บ้านโบกปูน 50 ตัว และมีการรวมตัวหากินในพื้นที่บ้านคลองครก มากถึง 100 ตัว

- **ตำบลสามพี่น้อง** ส่วนใหญ่พบการปรากฏของช้างป่าในพื้นที่มากกว่า 10 ปี มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 – 4 ตัว ในพื้นที่บ้านชอยหนึ่ง บ้านเหมืองแร่ และบ้านมะค่า ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่บ้านชอยหนึ่ง 10 ตัว บ้านเหมืองแร่ 50 ตัว และบ้านมะค่า 88 ตัว ซึ่งเป็นประชากรช้างโขลงเดียวกันแต่มีการแบ่งกลุ่มหากิน
- **ตำบลเขาวงกต** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 4 – 10 ปีที่ผ่านมา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 – 4 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองเจ้าสร้อย บ้านลานทอง และบ้านเขาวงกต ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่บ้านเขาวงกต 3 ตัว บ้านลานทอง 30 ตัว และบ้านหนองเจ้าสร้อย 50 ตัว

2) **อำเภอขุขันธ์** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่บ้านสะตอน้อย ตำบลตกรพรม มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 11 ตัว

3) **อำเภอเขาคิชฌกูฏ** พบทั้งหมด 3 ตำบล 7 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลคลองพลู** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 – 2 ตัว ที่บ้านหลังเนิน บ้านคลองตาอิน และบ้านชำตาเรือ ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่บ้านหลังเนิน 1 ตัว บ้านชำตาเรือ 18 ตัว และบ้านคลองตาอิน 29 ตัว ซึ่งโขลงช้างป่าที่พบในพื้นที่บ้านชำตาเรือ และ บ้านคลองตาอิน เป็นช้างกลุ่มเดียวกัน
- **ตำบลจันทเขลม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 4 - 10 ปีที่ผ่านมา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น ที่บ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 5) จำนวน 1 ตัว และบ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 8) จำนวน 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวพบที่บ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 8) จำนวน 10 ตัว และบ้านจันทาแป๊ะ (หมู่ที่ 5) จำนวน 30 ตัว
- **ตำบลตะเคียนทอง** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ 2 - 8 ปีที่ผ่านมา มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 - 2 ตัว ที่บ้านตะเคียนทอง (หมู่ที่ 4) และบ้านลำพัง ส่วนช้าง

ป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่**บ้านลำพัง** 10 ตัว
และ**บ้านตะเคียนทอง** 18 ตัว

4) **อำเภอท่าใหม่** พบทั้งหมด 1 ตำบล 4 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลเขาแก้ว** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ยกเว้น**บ้านคลองเขา** ที่ช้างป่าเริ่มเข้ามาเมื่อประมาณ 3 ปีที่แล้ว ตำบลเขาแก้วมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 – 4 ตัว ที่**บ้านคลองเขา** 2 ตัว **บ้านคลองเหล็กบน** **บ้านตะพง** 3 ตัว และ**บ้านตาเลียย** 4 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว พบที่**บ้านตะพง** 2 ตัว **บ้านคลองเขา** 6 ตัว ส่วน**บ้านตาเลียย** และ**บ้านคลองเหล็กบน** พบโขลงช้างป่า 20 – 30 ตัว

5) **อำเภอนายายอาม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ที่**บ้านหินกอง** ตำบลวังใหม่ มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 7 ตัว

6) **อำเภอโป่งน้ำร้อน** พบทั้งหมด 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลทับไทร** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 5 ปี ยกเว้น**บ้านซอย** 14 ที่มีช้างป่าปรากฏมากกว่า 10 ปี ช้างป่าหากินประจำถิ่นพบที่**บ้านทุ่งม่วง** 1 ตัว **บ้านพังอน** 2 ตัว **บ้านทุ่งกร่าง** และ**บ้านซอย** 14 จำนวน 5 ตัว ส่วนช้างป่าที่เข้ามาเป็นครั้งคราว ในพื้นที่ตำบลทับไทร มี 18 - 30 ตัว
- **ตำบลโป่งน้ำร้อน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่ประมาณ 10 ปี ที่**บ้านโป่งน้ำร้อน** มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 4 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 30 ตัว

7) **อำเภอมะขาม** พบทั้งหมด 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- **ตำบลฉมัน** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่**บ้านตะบะเตี้ย** มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 8 ตัว
- **ตำบลวังแฉ่ม** พบช้างป่าปรากฏในพื้นที่มากกว่า 10 ปี ที่**บ้านแกลง** มีช้างป่าหากินประจำถิ่น 3 ตัว และช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว 15 ตัว

4.7 พื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างเข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในจังหวัดตราด

พบว่าพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในหมู่บ้านเดียวกัน มี 1 อำเภอ 3 ตำบล 3 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอบ่อไร่ มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ใน 3 ตำบล 3 หมู่บ้าน คือ

- **ตำบลด่านชุมพล** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านทับทิมสยาม01 โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 6 ตัว และมีช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวประมาณ 40 ตัว ซึ่งเป็นช้างป่าที่มาจากในตำบลทับทิมสยาม01 บ้านหมื่นด่าน และบ้านปะอา จากนั้นใช้เส้นทางเดิมในการเดินกลับ
- **ตำบลนันทรี** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านทุ่งตอง โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 2 ตัว และมีช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราว ประมาณ 40 ตัว เป็นช้างที่หากินบริเวณอ่างเก็บน้ำคลองโสน ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลนันทรี
- **ตำบลบ่อพลอย** มีพื้นที่ที่มีทั้งช้างประจำถิ่นและช้างที่เข้ามาหากินเป็นครั้งคราวในบริเวณเดียวกัน ในพื้นที่บ้านหมื่นด่าน โดยมีช้างป่าหากินประจำถิ่น 1 ตัว และมีช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นครั้งคราวประมาณ 40 ตัว เป็นช้างป่าที่มาจากในพื้นที่บ้านหนองบอน ตำบลหนองบอน บ้านปะอา ตำบลบ่อพลอย และในพื้นที่ตำบลนันทรี ตำบลด่านชุมพล

5. ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า

5.1 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พบว่า ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบริเวณที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูง (มีการเสียชีวิตของช้างป่าหรือคน) ใน 6 บริเวณหลัก คือ

- 1) บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ ตำบลท่ากระดาน และตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2) บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี และตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
- 3) บริเวณทิศใต้ของพื้นที่ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในท้องที่ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
- 4) บริเวณทิศตะวันออกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่ตำบลทับช้าง ตำบลปะตง ตำบลทรายขาว อำเภอเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
- 5) บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่ตำบลคลองหาด ตำบลไทยอุดม และตำบลไทรทอง อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
- 6) บริเวณทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว ในท้องที่ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานของ ธรรมนูญ และ ทรงธรรม (2562) ที่ประเมินความรุนแรงของปัญหา เมื่อ ปี พ.ศ. 2561 พบว่า การกระจายของความรุนแรงของปัญหาในหลายบริเวณได้ลดลงหรือเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งอาจมีสาเหตุ ดังนี้

- 1) การดำเนินงานของมูลนิธิพิชิตสุทธาคนุรักษ์ ที่ได้ตั้งเครือข่ายหมู่บ้านคนุรักษ์ในชุมชนที่มีปัญหาช้างป่า ในจังหวัดต่าง ๆ มีการสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช้างป่าให้กับชุมชน การส่งเสริมวิธีการแก้ไขปัญหาค่าที่ไม่ใช้ความรุนแรง และการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับการมีช้างป่าในพื้นที่ เช่น เปลี่ยนจากการปลูกอ้อยมาเป็นยูคาลิปตัส ในพื้นที่จังหวัด

ชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่า ความรุนแรงของปัญหาในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านคชานุรักษ์ได้ลดลงเป็นอย่างมาก

2) การมีเครือข่ายแก้ไขปัญหาช้างป่า ที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชนและภาคราชการ เช่น ระดับอำเภอ จังหวัด กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมีหลายภาคส่วนที่มีความตื่นตัวในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะแนวทางการสนับสนุนให้มีชุดผลักดันหรือชุดเฝ้าระวังช้างป่าประจำหมู่บ้าน ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3) ความใส่ใจแก้ไขปัญหาเชิงรุกและการทำงานร่วมกับภาคประชาชน ของหัวหน้าหน่วยงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า บริเวณใดที่หัวหน้าหน่วยงานทำงานเข้มแข็งและเอาใจใส่ต่อภาคประชาชน พื้นที่บริเวณนั้นความรุนแรงของปัญหาจะเบาบางลง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ พื้นที่ปัญหาช้างป่าบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

4) ผู้นำชุมชน มีความเอาใจใส่ในแนวทางการแก้ไขปัญหาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา โดยเฉพาะผู้นำชุมชนในหมู่บ้านคชานุรักษ์

5) การที่ชุมชนเข้าใจพฤติกรรมของช้างป่าและปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อปัญหา มีบทบาทสำคัญในการลดความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนและช้าง โดยสามารถส่งผลดีในหลายด้าน เช่น

- การป้องกันการเผชิญหน้ากับช้างป่า หากชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยของช้าง เช่น ช้างป่ามักออกมาหากินในช่วงเวลาใด และมีพฤติกรรมอย่างไร เมื่อรู้สึกถูกคุกคาม ชาวบ้านจะสามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับช้างได้ เช่น การหลีกเลี่ยงการอยู่ในพื้นที่ที่ช้างอาจจะมาในช่วงเวลากลางคืน หรือการไม่ขับไล่ช้างอย่างรุนแรงเมื่อช้างออกมาจากป่า สิ่งนี้จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของชาวบ้านและช้างป่า

- การจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม ชุมชนที่เข้าใจพฤติกรรมช้างสามารถวางแผนจัดการพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยได้อย่างเหมาะสม เช่น การไม่ปลูกพืชที่ช้างชอบบริเวณขอบเขตป่าหรือใกล้แหล่งน้ำของช้าง นอกจากนี้ยังสามารถสร้างแนวกันหรือรั้วป้องกันช้างที่ไม่ทำให้ช้างรู้สึกถูกคุกคาม เช่น การใช้รั้วไม้ไผ่หรือลวดที่ไม่ทำอันตรายช้าง

- การเตรียมการรับมือและการแจ้งเตือน การเข้าใจพฤติกรรมการเดินทางและการหากินของช้างทำให้ชุมชนสามารถจัดตั้งระบบแจ้งเตือนเมื่อช้างเข้ามาใกล้พื้นที่ชุมชนได้ เช่น

การตั้งหน่วยเฝ้าระวังที่มีการติดตามการเคลื่อนไหวของช้าง และการใช้สัญญาณแจ้งเตือนเพื่อให้ชาวบ้านรู้ทันสถานการณ์ การเตรียมพร้อมนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถรับมือกับสถานการณ์โดยไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อช้างหรือตัวเอง

- การลดความรุนแรงในการขับไล่ช้าง หากชุมชนเข้าใจว่าเหตุใดช้างจึงออกจากป่า เช่น เนื่องจากขาดแหล่งอาหารหรือถูกรบกวนในถิ่นที่อยู่ ชาวบ้านจะมีความเข้าใจและใช้วิธีการขับไล่ช้างที่เป็นมิตรและไม่รุนแรง เช่น การใช้เสียงหรือแสงไฟในการผลักดันช้างกลับเข้าป่า แทนการใช้ความรุนแรงที่อาจทำให้ช้างเกิดความเครียดและก้าวร้าว การขับไล่อย่างอ่อนโยนจะลดโอกาสที่ช้างจะกลายเป็นช้างดุร้ายหรือพยายามกลับมาทำร้ายทรัพย์สินอีก

- การยอมรับในสถานการณ์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ความเข้าใจในพฤติกรรมธรรมชาติของช้างป่า เช่น การที่ช้างต้องการพื้นที่ที่กว้างใหญ่และทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต จะช่วยให้ชุมชนสามารถวางแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างสมดุล การสร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันที่ยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชที่ไม่ดึงดูดช้าง การฟื้นฟูพื้นที่ป่าและการปลูกพืชอาหารในป่าจะช่วยลดโอกาสที่ช้างจะออกมาหากินในพื้นที่ของชุมชน

- การเพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือ การเรียนรู้พฤติกรรมของช้างทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของช้างในระบบนิเวศและความจำเป็นในการอนุรักษ์ การเข้าถึงบทบาทของช้างในการสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ เช่น การช่วยกระจายเมล็ดพันธุ์ไม้และสร้างแหล่งน้ำในป่า จะทำให้ชุมชนมีทัศนคติที่ดีขึ้นและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ช้างมากขึ้น

6) ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนและหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น บางชุมชนมีระบบแจ้งเตือนข่าวสารการปรากฏของช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่ให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบพร้อมแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

7) มีการเยียวยาความเสียหายในระดับหนึ่ง ซึ่งทำให้ชุมชนเห็นว่าภาคราชการมีความใส่ใจในการแก้ไขปัญหาและให้ความใส่ใจผู้เดือดร้อนจากปัญหานี้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปถึงการไม่ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง

อย่างไรก็ดี ยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหา เช่น มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ ซึ่งพบว่าสาเหตุของความรุนแรงดังกล่าว เกิดจาก

1) ปัญหาความขัดแย้งของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ส่วนใหญ่เกิดจากการทำงานที่ไม่สอดคล้องในแนวทางเดียวกัน หรือการไม่ยอมรับในความคิดที่แตกต่าง ทำให้ขาดการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

2) ชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน หรือเฉพาะบุคคลที่เข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่ ขาดความรู้ ความเข้าใจพฤติกรรมของช้างป่าและการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น หากพิจารณาสถิติกรณีการเสียชีวิต จะพบว่ามียุคคลต่างตัวที่มาประกอบอาชีพเสียชีวิตจากช้างป่าหลายราย และแต่ละรายเกิดจากการขาด ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมช้างป่า

3) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนในเส้นทางที่ต้องใช้ผลัดกันช้างป่า เช่น หมู่บ้าน ก. มีช้างป่าเข้ามา จึงพยายามผลัดกันให้ออกไปซึ่งต้องผ่านทางหมู่บ้าน ข. หรือ ค. แต่เมื่อช้างป่าหนีไป ทางหมู่บ้าน ข. หรือ ค. ก็ถูกผลัดกันกลับมาทางหมู่บ้าน ก. ลักษณะเช่นนี้ พฤติกรรมช้างจะก้าวร้าวและ สู้กับคน นอกจากไม่ทำให้ปัญหาถูกแก้ ยังทำให้พฤติกรรมช้างก้าวร้าวยิ่งขึ้น ในขณะที่ฝั่งคนก็จะทะเลาะ กันระหว่างหมู่บ้าน อาจบานปลายจนขาดความร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

4) มีการยุยงปลุกปั่นให้ได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับช้างป่า และความเข้าใจผิด เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่ เช่น การปล่อยข่าวลือเรื่องช้างมาจากการนำมาปล่อย การ ปล่อยข่าวว่าภาครัฐจะยึดพื้นที่ (ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีสถานภาพป่าสงวนแห่งชาติ) คั้นเป็นที่อยู่ให้ช้าง ทำให้ไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหา

5) ขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่และเครือข่ายชุมชน เจ้าหน้าที่มีบทบาทในการให้ความรู้ แก่ชุมชนเกี่ยวกับพฤติกรรมและการจัดการช้างป่า เช่น วิธีการป้องกันช้างเข้ามาในพื้นที่เพาะปลูก หรือ การใช้แนวทางในการขับไล่ช้างโดยไม่ใช้ความรุนแรง เมื่อเครือข่ายชุมชนได้รับการฝึกอบรมอย่าง เหมาะสม จะสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการจัดการพื้นที่ของตนเอง และยังสามารถเผยแพร่ความรู้ต่อไป ในหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับช้างได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา

6) ขาดการบูรณาการแผนร่วมกันจากทุกฝ่าย การสร้างแผนการจัดการที่ยั่งยืนโดย ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างแผนการจัดการที่ยั่งยืนสำหรับ การอยู่ร่วมกันระหว่างช้างป่าและคน เจ้าหน้าที่สามารถนำข้อมูลทางวิชาการและแนวทางการจัดการที่ ดีที่สุดมาใช้ ขณะที่ชุมชนสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพื้นที่ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของช้าง ในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้แผนการจัดการเป็นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายชุมชนจะช่วยให้แผนการจัดการได้รับการสนับสนุนจากคนในพื้นที่ ทำให้การดำเนินการมี ประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือมากขึ้น

7) ความประมาทของเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน สามารถนำไปสู่เหตุการณ์อันตราย และความเสียหายได้หลายประการ เนื่องจากช้างเป็นสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ มีพลังมาก และอาจตอบสนอง ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยพฤติกรรมที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่น

- การเข้าใกล้ช้างโดยไม่ระวัง ทั้งระหว่างการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตประจำวัน บางครั้งคนในชุมชนอาจเข้าใกล้ช้างป่าเกินไปเพราะความอยากรู้อยากเห็นหรือประเมินความเสี่ยงต่ำไป การเข้าใกล้ช้างในระยะที่ไม่ปลอดภัยทำให้ช้างรู้สึกถูกรบกวนหรือคุกคาม ส่งผลให้ช้างอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น วิ่งไล่ทำร้ายหรือทำลายสิ่งของโดยรอบ ซึ่งอาจนำไปสู่การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้

- การเลี้ยงสัตว์หรือทำกิจกรรมที่อาจดึงดูดช้าง ในบางกรณี สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข อาจทำให้สัตว์เหล่านี้สร้างความรำคาญหรือทำให้ช้างตกใจ เช่น การเห่าของสุนัข ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ช้างมีพฤติกรรมรุนแรงและเป็นอันตรายต่อทั้งสัตว์เลี้ยงและคนที่อยู่ใกล้เคียง

- การขับรถผ่านบริเวณที่ช้างอยู่ โดยไม่ลดความเร็วหรือไม่รักษาระยะห่าง อาจทำให้ช้างตกใจ โดยเฉพาะในช่วงที่ช้างกำลังเคลื่อนที่หรือหากินบนถนน หากรถเข้ามาใกล้ช้างเกินไป ช้างอาจรู้สึกถูกรบกวนและตอบโต้ด้วยการโจมตีรถยนต์ การขับรถประมาทในบริเวณที่มีช้างอยู่ อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุรุนแรงได้

- การส่งเสียงดังหรือใช้ไฟฉายส่องใส่ช้างโดยไม่วางแผนทิศทางที่ช้างจะวิ่งหนีเมื่อตกใจหรือทิศทางหลบหลีก ซึ่งอาจส่งผลให้ช้างวิ่งหนีหรือโจมตีเพื่อป้องกันตัว การกระทำเหล่านี้สามารถทำให้ช้างแสดงพฤติกรรมรุนแรงออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืนที่ช้างมักจะตื่นตัวและระมัดระวังมากขึ้น บางครั้งทิศทางหลบหลีกของช้างอาจมีผู้คนที่ไม่ทราบข่าวอยู่ในเส้นทางดังกล่าว

- การขับไล่ช้างอย่างไม่ระมัดระวัง บางครั้งชาวบ้านอาจใช้วิธีการขับไล่ช้างโดยไม่เข้าใจพฤติกรรมของช้าง เช่น การจุดประทัดหรือใช้เสียงดังในลักษณะที่ทำให้ช้างตกใจ หากช้างรู้สึกว่าตนเองถูกคุกคาม อาจตอบสนองด้วยการวิ่งเข้าใส่หรือโจมตี ซึ่งทำให้สถานการณ์ยิ่งทวีความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้น

- การอยู่ในพื้นที่เสี่ยงโดยไม่มีการเตรียมตัว การเข้าไปในพื้นที่ที่มีช้างป่าอาศัยอยู่โดยไม่มีการเตรียมความพร้อม เช่น การเดินเข้าไปเก็บหาของป่าโดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญ หรือไม่มี การเฝ้าระวังช้างที่อาจเข้ามาใกล้ ทำให้เสี่ยงต่อการพบเจอช้างในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย เมื่อเกิดการเผชิญหน้าโดยไม่ตั้งใจ อาจทำให้ช้างตกใจและแสดงพฤติกรรมป้องกันตัวอย่างรุนแรง

8) การเปลี่ยนพืชที่ปลูกมาเป็นพืชเศรษฐกิจที่ช้างป่าชอบกิน เช่น ทูเรียน ลองกอง สับปะรด พบว่ามีหลายบริเวณที่ยังคงปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว เพราะสามารถทำรายได้สูง ซึ่งภาครัฐควรทำการจัดขอบเขตพื้นที่บริเวณโดยการประชาสัมพันธ์ให้ทราบและลดการส่งเสริมในบางบริเวณเป็นการชั่วคราวก่อนเพื่อไม่ให้ปัญหาขยายออกไป

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในบางบริเวณจะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ยังมีอีกหลายบริเวณที่สภาพปัญหายังคงอยู่ และควรนำมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขเป็นกรณี เร่งด่วน

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในภาค ตะวันออก แสดงดังภาพที่ 35

5.2 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดระยอง

จากการสำรวจระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในพื้นที่จังหวัดระยอง โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลตัวอย่าง 196 หมู่บ้าน จำนวน 234 ชุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชาย ร้อยละ 40.6 อายุระหว่าง 29 – 86 ปี และผู้หญิง ร้อยละ 59.4 อายุระหว่าง 19 – 84 ปี โดยแบ่งเป็นระดับความรุนแรง ดังนี้

5.2.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอเขาชะเมา มีกรณีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต ในพื้นที่ 3 ตำบล คือ

- ตำบลเขาน้อย พบว่าในปี พ.ศ. 2563 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า 1 ราย ในพื้นที่บ้านเขาน้อย
- ตำบลน้ำเป็น พบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า 2 ราย ในพื้นที่บ้านสามแยกน้ำเป็น
- ตำบลห้วยทับมอญ พบว่า
 - พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2541 มีช้างป่าเสียชีวิต 2 ตัว ในพื้นที่บ้านปากแพรก
 - พ.ศ. 2564 มีช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ในพื้นที่บ้านยางเอน
 - พ.ศ. 2565 มีช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาพัง
 - พ.ศ. 2565 มีช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ในพื้นที่บ้านห้อยหัว

2) อำเภอวังจันทร์ มีกรณีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ

- ตำบลชุมแสง ในปี พ.ศ. 2563 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านหนองม่วง และบ้านแก่งหวาย
- ตำบลป่ายุบใน
 - พ.ศ. 2557 คนเสียชีวิตจากช้างป่า 6 ราย ในพื้นที่บ้านคลองเขต
 - พ.ศ. 2563 คนเสียชีวิตจากช้างป่า 1 ราย และมีช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาสิงห์โต

- พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า 2 ราย
ในพื้นที่บ้านคลองหวายโสม

5.2.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอเขาชะเมา มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ในพื้นที่ 3 ตำบล คือ

■ ตำบลเขาน้อย

- พ.ศ. 2560 พระสงฆ์บาดเจ็บจากช้างป่า 1 รูป ในพื้นที่บ้านมะเดื่อ
- พ.ศ. 2562 มีช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองยาง

■ ตำบลน้ำเป็น

- พ.ศ. 2563 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า 3 ราย ในพื้นที่บ้านคลองพระเจ้า
- พ.ศ. 2562 มีช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่บ้านน้ำใส

■ ตำบลห้วยทับมอญ

- พ.ศ. 2563 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า 1 ราย และช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว
ในพื้นที่บ้านเขาจันทร์
- พ.ศ. 2561 มีช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่บ้านห้อยหัว

2) อำเภอวังจันทร์ มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ

■ ตำบลชุมแสง

- พ.ศ. 2566 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า 1 ราย ในพื้นที่บ้านสันติ
- พ.ศ. 2562 มีช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหนองม่วง

■ ตำบลป่ายุบใน

- พ.ศ. 2557 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า 2 ราย ในพื้นที่บ้านคลองเขต
- พ.ศ. 2565 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า 1 ราย ในพื้นที่บ้านป่ายุบใน

5.2.3 ความรุนแรงระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) ในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ

1) อำเภอเขาชะเมา โดยระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าพบในพื้นที่ 1 ตำบล คือ

- **ตำบลน้ำเป็น** ในท้องที่บ้านน้ำเป็น ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ ต้นลองกอง ช้างป่าจะหักกิ่งเพื่อกินผลของต้นไม้ชนิดดังกล่าว และบางตัวไม่ได้หักกิ่งเพียงอย่างเดียวแต่มีการล้มต้นเพื่อกินด้วย ซึ่งเป็นผลไม้ที่ช้างชอบกินเพราะมีรสชาติหวาน และกลิ่นหอม จึงไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ช้างป่าเข้ามาหากินในพื้นที่ดังกล่าวได้

2) **อำเภอแก่ง** ทรัพย์สินที่เสียหายส่วนใหญ่เป็นทุเรียน ลองกอง กล้วย และขนุน ช้างป่ากินผลทุเรียน หักกิ่ง ล้มต้น ซึ่งในปัจจุบันทุเรียนมีราคาแพงจึงทำให้เกิดความเสียหายมาก โดยระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าพบในพื้นที่ 2 ตำบล คือ

- **ตำบลกองดิน** ในท้องที่บ้านศิลาทอง
- **ตำบลทุ่งควายกิน** ในท้องที่บ้านเขาจุก

สำหรับพื้นที่ที่ไม่กล่าวมาข้างต้น พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีการปรากฏของช้างป่า แต่ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าอยู่ในระดับปานกลาง (ความเสียหายเล็กน้อย) และระดับต่ำ (ไม่ปรากฏความเสียหาย)

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดระยอง แสดงดังภาพที่ 36

5.3 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดชลบุรี

จากการสำรวจระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลตัวอย่าง 93 หมู่บ้าน พบว่าบริเวณที่มีปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าในระดับสูงสุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

5.3.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงสุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

คนเสียชีวิต

1) อำเภอบ่อทอง จำนวน 2 ตำบล ได้แก่

- ตำบลบ่อทอง มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 4 ราย ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 1 รายในพื้นที่บ้านคลองใหญ่ ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านหนองจรเข้ และปี พ.ศ. 2563 จำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านเขาสามชั้น และบ้านคลองใหญ่
- ตำบลธาตุทอง ในปี พ.ศ. 2563 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านหนองเสือช่อ

2) อำเภอหนองใหญ่ จำนวน 2 ตำบล มีคนเสียชีวิต 3 ราย ได้แก่

- ตำบลหนองใหญ่ ในปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านหนองใหญ่ และบ้านวังใหญ่
- ตำบลคลองพลู ในปี พ.ศ. 2566 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านคลองตะเคียน

ช้างเสียชีวิต

มีเหตุการณ์ที่มีช้างป่าตายในพื้นที่จังหวัดชลบุรี 6 ตัว ดังนี้

1) อำเภอบ่อทอง

- ตำบลพลวงทอง ในปี พ.ศ. 2561 มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน 3 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาชะอางค์ และปี พ.ศ. 2562 มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านเขาใหญ่

2) อำเภอหนองใหญ่

- ตำบลหนองใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านวังใหญ่
- ตำบลคลองพลู ในปี พ.ศ. 2564 มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านเขมดง่าม

5.3.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) มีจำนวนคนบาดเจ็บจากช้างป่า 3 ราย และจำนวนช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอบ่อทอง จำนวน 1 ตำบล คือ

- ตำบลพลวงทอง ในปี พ.ศ. 2562 มีคนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านเขาใหญ่ และปี พ.ศ. 2563 มีช้างป่าได้รับบาดเจ็บ จำนวน 1 ตัว ซึ่งเกิดจากการต่อสู้กันระหว่างช้างเพศผู้

2) อำเภอหนองใหญ่ จำนวน 2 ตำบล คือ

- ตำบลหนองใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 มีคนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านวังใหญ่
- ตำบลคลองพลู ในปี พ.ศ. 2566 มีคนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านเขมดง่าม

ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) อยู่ในพื้นที่ตำบลห้างสูง บริเวณบ้านหลุมกลาง โดยช้างป่าได้เข้ามาหากินและทำลายพืชผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เช่น มันสำปะหลัง และอ้อย ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการปรากฏของช้างป่า ที่อยู่บริเวณข้างเคียงมีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าที่ลดน้อยลงมา

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดชลบุรี แสดงดังภาพที่ 37

5.4 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการสำรวจระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลตัวอย่าง 161 หมู่บ้าน จำนวน 258 ชุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชาย ร้อยละ 35.2 อายุระหว่าง 19 – 85 ปี และเป็นผู้หญิง ร้อยละ 64.8 อายุระหว่าง 15 – 90 ปี ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

5.4.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 3 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอท่าตะเกียบ มีกรณีที่คนหรือช้างป่าเสียชีวิต ใน 2 ตำบล คือ

■ ตำบลคลองตะเกรา

- ช้างป่าถูกไฟซ็อตตาย (23 พฤศจิกายน 2564) ในท้องที่บ้านหนองขาหย่าง
- ช้างป่าเหยียบคนเสียชีวิตในท้องที่บ้านเทพประทาน เมื่อประมาณ 10 ปีก่อน (ปี 2557)
- ช้างป่าถูกไฟซ็อตตาย 1 ตัว (18 กรกฎาคม 2560) คนถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิต 1 ราย (21 มกราคม 2562) ในท้องที่บ้านเขากล้วยไม้
- เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บสาหัส 1 ราย (13 พฤษภาคม 2563) ช้างป่าถูกไฟฟ้าซ็อตตาย 1 ตัว (26 มีนาคม 2549) ที่บ้านคลองตะเกรา

■ ตำบลท่าตะเกียบ

- ลูกช้างป่าจมน้ำตายในสระน้ำของชาวบ้าน 1 ตัว (15 มกราคม 2562) ในท้องที่บ้านวังวุ้ง
- พระธุดงค์ปักกลดอยู่ในสวนปาล์ม ถูกช้างป่าทำร้ายมรณภาพ 1 รูป (14 กุมภาพันธ์ 2562) ในท้องที่บ้านทุ่งยายชี
- ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย ในท้องที่บ้านหนองปรือกันยาง (7 เมษายน 2565)

- ช้างป่าพังกำแพงบ้านบุกทำร้ายชายวัย 80 ปี เสียชีวิต 1 ราย (9 เมษายน 2567)
- คนงานรับจ้างฉีดยาฆ่าหญ้าถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิต 1 ราย (2 ธันวาคม 2565) ในท้องที่บ้านอ่างเสียดำ
- ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (9 เมษายน 2563) ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย ในท้องที่บ้านหนองเรือ
- คนงานชาวกัมพูชาถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิต 1 ราย (31 ตุลาคม 2562) ในท้องที่บ้านเนินกระบก
- พบลูกช้างป่าตายไม่ทราบสาเหตุ 1 ตัว (14 สิงหาคม 2565) ในท้องที่บ้านหนองปรือน้อย

2) อำเภอแปลงยาว มีกรณีที่คนหรือช้างป่าเสียชีวิต ใน 1 ตำบล คือ

- **ตำบลหนองไม้แก่น** ช้างป่าถูกไฟฟ้าช็อตตาย 1 ตัว (1 พฤษภาคม 2566) ในท้องที่บ้านหลุมมะขาม

3) อำเภอสนามชัยเขต มีกรณีที่คนหรือช้างป่าเสียชีวิต ใน 2 ตำบล คือ

- **ตำบลท่ากระดาน** - ในท้องที่บ้านข้าวป่างาม ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (13 ตุลาคม 2565)
 - ในท้องที่บ้านนายาว ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (29 มีนาคม 2564)
 - ในท้องที่บ้านนาอีสาน ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (22 มกราคม 2559)
 - ในท้องที่บ้านนางาม ช้างป่าทำร้ายเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เสียชีวิต 1 ราย (15 พฤษภาคม 2567)
 - ในท้องที่บ้านหนองกระติง ลูกช้างป่าตกลบ่อตาย (18 สิงหาคม 2565)
 - ในท้องที่บ้านคลองเตย ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (2 กุมภาพันธ์ 2557) ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (15 เมษายน 2567) ช้างป่าทำร้ายคนเสียชีวิต 1 ราย (16 พฤษภาคม 2560)
- **ตำบลทุ่งพระยา** ในท้องที่บ้านคลองยายสร้อย ลูกช้างป่าจมน้ำเสียชีวิต (22 กันยายน 2564)

5.4.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) ในพื้นที่ 4 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอท่าตะโก มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ

■ ตำบลคลองตะเกรา

- ในท้องที่บ้านเกาะลอย คนหนีช้างป่าตกต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ (17 กันยายน 2566)
- ในท้องที่บ้านร่มโพธิ์ทอง ใช้ตะปูขนาดใหญ่ ทำกับดักช้างป่า คาดมีช้างป่าเหยียบไปบ้างแล้ว เพราะร่องรอยตะปูหักงอ (13 มีนาคม 2567)
- ในท้องที่บ้านห้วยโสม ช้างป่าถูกรถชนบาดเจ็บ 1 ตัว (17 สิงหาคม 2563)
- ในท้องที่บ้านหัวฝาย ช้างป่าทำร้ายคนบาดเจ็บ 2 คน (ปี 2566)

■ ตำบลท่าตะโก

- ในท้องที่บ้านอ่าวเตย ช้างป่าได้รับบาดเจ็บจากบ่วง (22 มกราคม 2566)
ช้างป่าได้รับบาดเจ็บจากการโดนบ่วง (24 มกราคม 2566)
- ในท้องที่บ้านคลองตะเคียน ช้างป่าโดนรถชนได้รับบาดเจ็บ 1 ตัว (14 มกราคม 2564)
- ในท้องที่บ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 21) และบ้านฝั่งคลอง (หมู่ที่ 22) มีคนถูกช้างทำร้ายบาดเจ็บ 1 คน (จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน)

2) อำเภอสนามชัยเขต มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ในพื้นที่ 3 ตำบล คือ

- ตำบลท่ากระดาน ในท้องที่บ้านหนองยางใหม่ มีคนได้รับบาดเจ็บจากการจุดประทัดไล่ช้าง
- ตำบลทุ่งพระยา ช้างป่าทำร้ายคนได้รับบาดเจ็บสาหัส 1 ราย ในท้องที่บ้านอ่าวตะแบก (8 กุมภาพันธ์ 2566) และคนงานตัดอ้อยถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 คน ในท้องที่บ้านเขาวังจันทร์ (11 กุมภาพันธ์ 2566)
- ตำบลลาดกระทิง มีข่าวช้างป่าทำร้ายชาวบ้านที่ขับรถมากรีดยาง ในท้องที่บ้านท่าซุง และช้างป่าทำร้ายคนขับรถได้รับบาดเจ็บในท้องที่บ้านสวนป่า (16 กันยายน 2566) และมีข่าวช้างป่าทำร้ายคน ในท้องที่บ้านแปลงไม้

5.4.3 ความรุนแรงระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) ในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ

1) อำเภอท่าตะโก จำนวน 2 ตำบล คือ

- ตำบลคลองตะเกรา ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นมะพร้าว กล้วย มันสำปะหลัง และถั่วฝักยาว ในท้องที่บ้านวังหิน บ้านธรรมรัตน์ใน บ้านห้วยตะปอก บ้านทุ่งสำ บ้านเกาะกระทิง
- ตำบลท่าตะโก ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นมันเทศ ยางพารา มะพร้าว กล้วย มะละกอ และข้าว ในท้องที่บ้านท่าคาน บ้านหนองประโยชน์ บ้านน้อยนาดี บ้านคลองมะหาด บ้านเขาตลาด บ้านชมพู บ้านคลองลี้ด และบ้านเนินน้อย

2) อำเภอแปลงยาว จำนวน 2 ตำบล ได้แก่

- ตำบลแปลงยาว ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นกล้วย มันสำปะหลัง และทำลายโรงสีข้าว ในท้องที่บ้านหนองครก บ้านคลองสอง และบ้านคลองหนึ่ง
- ตำบลหัวสำโรง ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นข้าวโพดประมาณ 2 งาน ในท้องที่บ้านหนองสถิต

3) อำเภอสนามชัยเขต จำนวน 4 ตำบล ได้แก่

- ตำบลคูยวมี่ ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นกล้วย ข้าว และมะพร้าว ในท้องที่บ้านห้วยกบ
- ตำบลท่ากระดาน ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นขนุน กระท้อน ต้นปาล์ม และมันสำปะหลัง ในท้องที่บ้านวังสอ บ้านหินแร่ บ้านสูงเจริญ บ้านโปร่งเกตุ บ้านทุ่งเหียงและบ้านหินแร่เก่า
- ตำบลทุ่งพระยา ทรัพย์สินที่เสียหายเป็น มันสำปะหลัง ข้าว ต้นปาล์ม น้ำมัน และข้าวโพด พบในท้องที่บ้านคลองอุดม บ้านวังคู บ้านท่าชีวิต และบ้านมาบนาดี
- ตำบลลาดกระทิง ทรัพย์สินที่เสียหายเป็น สับปะรด ยางพารา และอ้อย ในท้องที่บ้านห้วยหิน บ้านห้วยน้ำทรัพย์ บ้านกม.7 และบ้านแปลง 8

สำหรับพื้นที่ที่ไม่กล่าวมาข้างต้น พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีการปรากฏของช้างป่า แต่ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าอยู่ในระดับปานกลาง (ความเสียหายเล็กน้อย) และระดับต่ำ (ไม่ปรากฏความเสียหาย)

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา แสดงดังภาพที่ 38

5.5 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี

5.5.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) มีจำนวนคนเสียชีวิตจากช้างป่า 4 ราย และจำนวนช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ในพื้นที่ 3 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอกบินทร์บุรี จำนวน 2 ตำบล คือ

- ตำบลเขาไม้แก้ว พบว่าในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า รวมจำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านโปรงศรีเจริญ และบ้านโปรงศรีเกษ
- ตำบลวังท่าช้าง พบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านวังมล

2) อำเภอนาดี จำนวน 1 ตำบล คือ

- ตำบลแก่งดินสอ ในปี พ.ศ. 2565 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านวังอ้ายป่อง

3) อำเภอศรีมหาโพธิ์ จำนวน 1 ตำบล คือ

- ตำบลศรีมหาโพธิ์ ในปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านห้วยเอน

5.5.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) มีจำนวนคนบาดเจ็บจากช้างป่า 4 ราย และจำนวนช้างป่าบาดเจ็บ 1 ตัว ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอกบินทร์บุรี

- ตำบลเขาไม้แก้ว ในปี พ.ศ. 2566 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า จำนวน 1 ราย และช้างป่าบาดเจ็บ จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านคลองตม่น

2) อำเภอนาดี

- ตำบลทุ่งโพธิ์ ในปี พ.ศ. 2565 และปี พ.ศ. 2566 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า รวมจำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านทุ่งแฝก และบ้านคลองเตย

- **ตำบลแก่งดินสอ** ในปี พ.ศ. 2566 มีคนบาดเจ็บจากช้างป่า จำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านทับไทร

5.5.3 ความรุนแรงในระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) **อำเภอกบินทร์บุรี** ทรัพย์สินที่เสียหายส่วนใหญ่เป็นพืชผลทางการเกษตร เช่น กล้วย อ้อย ข้าว และมันสำปะหลัง โดยช้างป่าเข้ามากินและเหยียบย่ำ จึงทำให้ได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะพืชที่รอเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อนำไปขายหรือนำมาบริโภคภายในครัวเรือน ความเสียหายอีกอย่างหนึ่งที่ชาวบ้านบางพื้นที่ได้รับคือ ช้างป่าพังรั้วบ้านเสียหาย ซึ่งในอำเภอกบินทร์บุรี มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและมีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงอยู่ในท้องที่ 4 ตำบล ได้แก่

- **ตำบลวังท่าช้าง** ในท้องที่บ้านวังขวางและบ้านวังทอง
- **ตำบลย่านรี** ในท้องที่บ้านเขาจาน
- **ตำบลบ้านนา** ในท้องที่บ้านวังยาง
- **ตำบลกบินทร์** ในท้องที่บ้านโนน

2) **อำเภอศรีมหาโพธิ** ทรัพย์สินที่เสียหายส่วนใหญ่เป็นมะพร้าวและกล้วย สำหรับมะพร้าว ช้างป่าจะชอบล้มต้นเพื่อกินไส้ในของต้นมะพร้าว จึงทำให้เกิดความเสียหายแบบถาวร ซึ่งราคามะพร้าวมีราคาแพงตกต้นละ 800 บาท (มะพร้าว 2 ปี) จึงทำให้ได้รับความเสียหายมาก โดยอำเภอกบินทร์บุรี มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและมีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงอยู่ในท้องที่ 1 ตำบล คือ

- **ตำบลหนองโพรง** ในท้องที่บ้านปรือวาย

สำหรับพื้นที่ที่ไม่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีการปรากฏของช้างป่า แต่ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าอยู่ในระดับปานกลาง (ความเสียหายเล็กน้อย) และระดับต่ำ (ไม่ปรากฏความเสียหาย)

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี แสดงดังภาพที่ 39

5.6 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว

5.6.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 4 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอเขาฉกรรจ์ จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- ตำบลพระเพลิง ในท้องที่บ้านท่าเต็น ในปี พ.ศ. 2566 มีคนเสียชีวิต จำนวน 1 ราย และ ในปี พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิต จำนวน 1 ราย

2) อำเภอคลองหาด จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- ตำบลไพรทอง ในท้องที่บ้านหินกอง ในปี พ.ศ. 2560 มีคนเสียชีวิต 1 ราย

3) อำเภอวังน้ำเย็น จำนวน 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน

- ตำบลตาหลังใน ในท้องที่บ้านท่าตาสี ในปี พ.ศ. 2566 มีเจ้าหน้าที่เสียชีวิต จำนวน 1 ราย
- ตำบลทุ่งมหาเจริญ ในท้องที่บ้านหนองเรือ ในปี พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิต จำนวน 1 ราย และในท้องที่บ้านเขาตะกรับพัฒนา ในปี พ.ศ. 2564 มีช้างตาย 1 ตัว

4) อำเภอวังสมบูรณ์ จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- ตำบลวังทอง ในท้องที่บ้านคลองชล ในปี พ.ศ. 2565 มีคนเสียชีวิต 1 ราย

5.6.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) ในพื้นที่ 1 อำเภอ คือ

1) อำเภอเขาฉกรรจ์

- ตำบลพระเพลิง ในท้องที่บ้านท่าเต็น ในปี พ.ศ. 2566 มีคนบาดเจ็บจากการโดนช้างป่าทำร้าย และในท้องที่บ้านเนินสายฝน ในปี พ.ศ. 2554 มีคนโดนช้างป่าทำร้าย แขนขาหัก

5.6.3 ความรุนแรงระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) ในพื้นที่ 2 อำเภอ 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน คือ

1) อำเภอเขาฉกรรจ์ จำนวน 1 ตำบล 2 หมู่บ้าน

- ตำบลพระเพลิง ในท้องที่บ้านเนินสายฝน และในท้องที่บ้านท่าเต็น ส่วนใหญ่ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้าย สับปะรด และพื้นที่ปลูกยางพารา ซึ่งได้รับความเสียหายประมาณ 30 - 40 ต้น

2) อำเภอวังน้ำเย็น จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- ตำบลทุ่งมหาเจริญ ในท้องที่บ้านหนองเรือ ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้าย สับปะรด

5.6.4 ความรุนแรงระดับปานกลาง (ความเสียหายเล็กน้อย) ในพื้นที่ 7 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอเขาฉกรรจ์ จำนวน 3 ตำบล 19 หมู่บ้าน

- ตำบลเขาฉกรรจ์ ในท้องที่บ้านโคกยาง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร เช่น อ้อย
- ตำบลพระเพลิง ในท้องที่บ้านท่าผักชี บ้านไทรทอง บ้านแหลมทอง บ้านใหม่พัฒนา บ้านเขาภูทอง บ้านโนนสมพรสามัคคี และบ้านไทรงาม ส่วนใหญ่ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้าย อ้อย มะพร้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด อีกทั้งยังมีชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่าที่ไปเหยียบย่ำนาข้าว ประมาณ 3.5 ไร่
- ตำบลหนองหว้า ในท้องที่บ้านคลองเจริญ บ้านโคกข้าวเหนียว บ้านหนองกระทะ บ้านคลองธรรมชาติ บ้านหนองคล้า บ้านคลองลำราญ บ้านหนองแสง บ้านท่านา บ้านลานไผ่ ส่วนใหญ่ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง กล้าย มะพร้าว ในท้องที่บ้านโป่งเกตุ ช้างป่าได้พังรั้วเกิดความเสียหายเล็กน้อย

และในท้องที่บ้านหนองหว้า มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าที่ไปถูตัวกับโรงสีซึ่งทำให้เกิดความเสียหาย

2) อำเภอตาพระยา จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน

- ตำบลทัพราช ในท้องที่บ้านโคกกรวด ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ ข้าวเปลือกจำนวน 10 กระสอบ

3) อำเภอเมืองสระแก้ว จำนวน 5 ตำบล 13 หมู่บ้าน

- ตำบลศาลาลำดวน ในท้องที่บ้านเขามะกา และบ้านห้วยกระบอก ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ มะพร้าว กล้วย มัน อ้อย และพืชเศรษฐกิจ คือ ช้างป่าหักไม้ยูคาลิปตัส
- ตำบลสระขวัญ ในท้องที่บ้านน้ำซับ บ้านหนองไผ่ บ้านคลองคันฉอ บ้านทุ่งหินโคน บ้านเนินไทร บ้านคลองจามน้อย และบ้านเนินสะอาด ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ อ้อย กล้วย มันสำปะหลัง และหักยอดต้นมะพร้าวน้ำหอม
- ตำบลโคกปีบ ในท้องที่บ้านบะขม้น ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ กล้วย แตงโม
- ตำบลหนองบอน ในท้องที่บ้านหนองเทา และบ้านคลองหินเทิน ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ มันสำปะหลัง
- ตำบลบ้านแก้ง ในท้องที่บ้านหนองแหน ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ กล้วย

4) อำเภอคลองหาด จำนวน 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน

- ตำบลเบญจขร ในท้องที่บ้านเบญจขร และบ้านเขาดินแดง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ อ้อย และกล้วย
- ตำบลคลองหาด ในท้องที่บ้านเขาผาม้าง และบ้านเขาดิน ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ ขนุน มะม่วง และกล้วย

5) อำเภอวังน้ำเย็น จำนวน 4 ตำบล 16 หมู่บ้าน

- ตำบลคลองหินปูน ในท้องที่บ้านบ่อลูกวัง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นพืชผลทางเกษตร คือ มะพร้าว น้ำหอม กล้วย ปาล์ม อ้อย และอุปกรณ์ทางเกษตร คือ ลวด ท่อพีวีซี
- ตำบลหลังไถ ในท้องที่บ้านท่าตาสี บ้านหนองแก และบ้านศรีบูรพา ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็น ข้าวโพด และข้าว
- ตำบลทุ่งมหาเจริญ ในท้องที่บ้านพรสวรรค์ บ้านน้ำซับเจริญ บ้านวังสุเทพ บ้านคลองพัฒนา บ้านชัยพัฒนา บ้านคลองตะขบ บ้านหนองเรือ บ้านชัยมงคลเจริญลาภ บ้านแสงตะวัน บ้านไพรวัลย์ และบ้านสระหลวง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นพืชผลทางการเกษตร เช่น อ้อย กล้วย มันสำปะหลัง ข้าวโพด
- ตำบลวังน้ำเย็น ในท้องที่บ้านซับพลู ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็น ข้าวโพด ขนุน กล้วย

6) อำเภอวังสมบูรณ์ จำนวน 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน

- ตำบลวังใหม่ ในท้องที่บ้านวังเจริญ และบ้านชุมทอง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็น ลำไย กล้วย พริก มันเทศ
- ตำบลวังทอง ในท้องที่บ้านคลองไม้เลี้ยว สร้างความเสียหายด้านอุปกรณ์การเกษตรคือ ท่อประปา

7) อำเภอวัฒนานคร จำนวน 1 ตำบล 3 หมู่บ้าน

- ตำบลท่าเกวียน ในท้องที่บ้านทับช้าง บ้านหนองยาง และบ้านหนองปลาแซง ทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็น มันสำปะหลัง กล้วย และในท้องที่บ้านสี่แยก ช้างป่าได้ทำลายสิ่งก่อสร้าง คือ เหยียบรั้วพัง 3 ต้น

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว แสดงดังภาพที่ 40

5.7 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี

5.7.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงสุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 5 อำเภอ 14 ตำบล 37 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงสุด จำนวน 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม 20 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิต รวม 18 ตัว ได้แก่

คนเสียชีวิต

- ตำบลเขาวงกต มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 3 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2565 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 2 ราย และพระมรณภาพ 1 รูป ในท้องที่บ้านเขาวงกต
- ตำบลแก่งหางแมว มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 3 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2560 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม 2 ราย ในท้องที่บ้านช่องกะพัด และปี พ.ศ. 2563 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านต้นไทร
- ตำบลขุนซ่อง มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 9 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2548 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย ในท้องที่บ้านหนองเสม็ด ปี พ.ศ. 2556 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านเขาป้อม ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านโคกหวัด ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านหนองตลาด และปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตรวม 4 ราย และพระมรณภาพ 1 รูป ในท้องที่บ้านสุขใจ บ้านหินดาษ บ้านอ่าว และบ้านคลองโป่ง
- ตำบลพวา มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 5 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2552, พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2565 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม 3 ราย ในท้องที่บ้านเขาช่องลม ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านเขากล้วย และปี พ.ศ. 2564 จำนวน 1 ราย ในท้องที่บ้านคลองครก

ช้างเสียชีวิต

- ตำบลแก่งหางแมว มีช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ดังนี้

ปี พ.ศ. 2564 พบช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ไม่ทราบสาเหตุ ในท้องที่บ้านเนินกระบก

- ตำบลขุนซ่อง มีช้างป่าเสียชีวิตรวม 3 ตัว ดังนี้

ปี พ.ศ. 2547 ช้างป่าถูกยิงเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านโองแตก และปี พ.ศ. 2562 ช้างป่าตกลูกเสียชีวิตรวม 2 ตัว ในท้องที่บ้านวังแจง

- ตำบลพวา มีช้างป่าเสียชีวิตรวม 10 ตัว ดังนี้

ปี พ.ศ. 2548 ช้างป่าถูกยิงเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านเขากล้วย ในปีเดียวกันพบช้างป่าบาดเจ็บและถูกช้างตัวอื่นทำร้ายจนเสียชีวิต 1 ตัว และปี พ.ศ. 2559 ช้างป่าถูกไฟช็อตเสียชีวิต 2 ตัว ในท้องที่บ้านคลองครก ปี พ.ศ. 2560 ช้างป่าถูกไฟช็อตเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านเขาม้อง ปี พ.ศ. 2561 ช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว คาดว่าน่าจะเสียชีวิตจากอาการป่วย ในท้องที่บ้านเขากล้วย ปี พ.ศ. 2563 มีช้างป่าเสียชีวิตจากระบบทางเดินอาหารล้มเหลว 1 ตัว ปี พ.ศ. 2564 ช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ไม่ทราบสาเหตุ และปี พ.ศ. 2567 ช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว จากการบาดเจ็บรุนแรงของกระดูกขาซ้ายหลังหัก ในท้องที่บ้านบ่อชะอม และปี พ.ศ. 2566 ช้างป่าถูกช้างตัวอื่นทำร้ายเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านเขาล้อม

2) อำเภอเขาคิชฌกูฏ บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด จำนวน 3 ตำบล 3 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้ายรวม 1 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิต รวม 2 ตัว ได้แก่

คนเสียชีวิต

- ตำบลคลองพลู ปี พ.ศ. 2564 มีนักท่องเที่ยวเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย ในท้องที่บ้านชำตาเรือ

ช้างเสียชีวิต

- ตำบลจันทเขลม ปี พ.ศ. 2562 ช้างป่าถูกไฟช็อตเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านจันทเขลม
- ตำบลพลวง ปี พ.ศ. 2563 ช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว จากสาเหตุความผิดปกติของระบบทางเดินอาหารในท้องที่บ้านคลองกระทิง

3) อำเภอโป่งน้ำร้อน บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด จำนวน 3 ตำบล 7 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้ายรวม 8 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิต รวม 5 ตัว ได้แก่

คนเสียชีวิต

- ตำบลโป่งน้ำร้อน มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 2 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม 2 ราย ในท้องที่บ้านพญากำพูช
- ตำบลทับไทร มีผู้เสียชีวิตจากช้างป่ารวม 5 ราย ดังนี้
ปี พ.ศ. 2561 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม 3 ราย ในท้องที่บ้านดงจิก บ้านทุ่งกร่าง และบ้านวังกระแพร ปี พ.ศ. 2562 มีคนเสียชีวิต 1 ราย ในท้องที่บ้านวังกระแพร ปี พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิต 1 ราย ในท้องที่บ้านทับไทร
- ตำบลหนองตาคง ปี พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย ในท้องที่บ้านคลองคต

ช้างเสียชีวิต

- ตำบลโป่งน้ำร้อน ปี พ.ศ. 2565 ช้างป่าถูกไฟฟ้าช็อตเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านคลองตาคง
- ตำบลทับไทร มีช้างป่าเสียชีวิตรวม 4 ตัว ดังนี้
ปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 ช้างป่าถูกไฟฟ้าช็อตเสียชีวิต รวม 2 ตัว ในท้องที่บ้านทับไทร และบ้านวังกระแพร ปี พ.ศ. 2562 ช้างป่าถูกฟ้าผ่า

เสียชีวิต 1 ตัว และปี พ.ศ. 2564 ช้างป่าเสียชีวิตจากการต่อสู้กัน 1 ตัว
ในท้องที่บ้านวังกระแพร

4) **อำเภอท่าใหม่** บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและ
ช้างป่าในระดับสูงที่สุด จำนวน 1 ตำบล 4 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย รวม
3 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิต 2 ตัว ได้แก่

คนเสียชีวิต

- ตำบลเขาแก้ว ปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า
ทำร้าย รวม 3 ราย ในท้องที่บ้านแก่งน้อย บ้านคลองเหล็กบน และ
บ้านตะพง

ช้างเสียชีวิต

- ตำบลเขาแก้ว ปี พ.ศ. 2563 ช้างป่าถูกไฟฟ้าช็อตเสียชีวิต 2 ตัว
ในท้องที่บ้านตาเลียว

5) **อำเภอสอยดาว** บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคน
และช้างป่าในระดับสูงที่สุด จำนวน 3 ตำบล 4 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย
รวม 3 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิต 1 ตัว ได้แก่

คนเสียชีวิต

- ตำบลทรายขาว ปี พ.ศ. 2559 เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว
เสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย ในท้องที่บ้านซับตาพูด
- ตำบลทับช้าง ปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย
ในท้องที่บ้านชอยสุขสันต์
- ตำบลปะตง ปี พ.ศ. 2562 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย 1 ราย
ในท้องที่บ้านเขาแก้ว

ช้างเสียชีวิต

- ตำบลทรายขาว ปี พ.ศ. 2565 ช้างป่าถูกไฟฟ้าช็อตเสียชีวิต 1 ตัว ในท้องที่บ้านนากระชาย

5.7.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) ในพื้นที่ 6 อำเภอ 11 ตำบล 20 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงมาก จำนวน 4 ตำบล 10 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่ารวม 10 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าบาดเจ็บ 3 ตัว ได้แก่

- ตำบลแก่งหางแมว ปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2560 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ รวม 2 ราย ในท้องที่บ้านวังใหม่ และบ้านช่องกะพืด
- ตำบลขุนช่อง ปี พ.ศ. 2558, พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2565 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ รวม 3 ราย ในท้องที่บ้านคลองยายไทย บ้านตลาด และบ้านโองแตก ปี พ.ศ. 2563 คนขับรถจักรยานยนต์ชนลูกช้างป่าได้รับบาดเจ็บ 1 ราย และช้างบาดเจ็บ 1 ตัว ในท้องที่บ้านหินดาษ ปี พ.ศ. 2564 ลูกช้างได้รับบาดเจ็บบริเวณขาหน้าข้างขวาจากการถูกบ่วงดักสัตว์รัด 1 ตัว ในท้องที่บ้านคลองยายไทย
- ตำบลพวา ปี พ.ศ. 2558, พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ รวม 3 ราย ในท้องที่บ้านเนินจำปา บ้านเขากล้วย และบ้านบ่อมะเดื่อ และปี พ.ศ. 2564 พบช้างป่วยอ่อนแรง 1 ตัว ในท้องที่บ้านบ่อมะเดื่อ
- ตำบลสามพี่น้อง ปี พ.ศ. 2565 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านชอยสอง

2) อำเภอโป่งน้ำร้อน บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงมาก จำนวน 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่ารวม 2 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าบาดเจ็บ 3 ตัว ได้แก่

- ตำบลโป่งน้ำร้อน ปี พ.ศ. 2567 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ปี พ.ศ. 2566 พบถูกช้างป่วยมีอาการขาดน้ำ 1 ตัว ในท้องที่บ้านเขาตะแบก
- ตำบลทับไทร ปี พ.ศ. 2565 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านทุ่งม่วง ปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 ช้างป่าถูกรถชนได้รับบาดเจ็บ รวม 2 ตัว ในท้องที่บ้านทับไทร และบ้านพังอน

3) อำเภอท่าใหม่ บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงมาก จำนวน 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน โดยมีเหตุการณ์คนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่ารวม 2 ราย และมีเหตุการณ์ช้างป่าบาดเจ็บ 2 ตัว ได้แก่

- ตำบลเขาแก้ว ปี พ.ศ. 2564 ช้างถูกยิงได้รับบาดเจ็บ 1 ตัว ในท้องที่บ้านคลองเขา
- ตำบลทุ่งเบญจา ปี พ.ศ. 2560 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านเนินพูนศิลป์ และปี พ.ศ. 2566 คนขับรถชนช้างป่าได้รับบาดเจ็บ 1 ราย และช้างบาดเจ็บ 1 ตัว ในท้องที่บ้านเขาลูกช้าง

4) อำเภอนาสอยดาว

- ตำบลทรายขาว ปี พ.ศ. 2559 ผู้ใหญ่บ้านถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านซับตาพูด

5) อำเภอนายายอาม

- ตำบลวังใหม่ ปี พ.ศ. 2560 คนถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านห้วยโมงค์

6) อำเภอเขาคิชฌกูฏ

- ตำบลจันทเขลม ปี พ.ศ. 2565 คนกรีดยางถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บ 1 ราย ในท้องที่บ้านจันทเขลม

สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี แสดงดังภาพที่ 41

5.8 ระดับความรุนแรงของปัญหาช้างป่าในจังหวัดตราด

จากการสำรวจระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในพื้นที่จังหวัดตราด มีดังนี้

5.8.1 บริเวณที่มีความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงที่สุด (มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต) ในพื้นที่ 2 อำเภอ มีคนเสียชีวิตจากช้างป่ารวมจำนวน 5 ราย ดังนี้

1) อำเภอเขาสมิง จำนวน 1 ตำบล คือ

- ตำบลสะตอ พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2557 และ ปี พ.ศ. 2567 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า รวมจำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านทุ่งกราด

2) อำเภอบ่อไร่ จำนวน 2 ตำบล ได้แก่

- ตำบลบ่อพลอย พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2563 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า รวมจำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านปะอาว และเมื่อปี พ.ศ. 2559 มีช้างป่าเสียชีวิตจำนวน 1 ตัว ในพื้นที่บ้านหมื่นดำน
- ตำบลหนองบอน พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2561 และ ปี พ.ศ. 2564 มีคนเสียชีวิตจากช้างป่า รวมจำนวน 2 ราย ในพื้นที่บ้านตรอกเกษร

5.8.2 ความรุนแรงระดับสูงมาก (มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ) ในพื้นที่ 1 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอบ่อไร่ จำนวน 1 ตำบล คือ

- ตำบลช้างทุน พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2554 มีคนได้รับบาดเจ็บจากช้างป่าจำนวน 1 ราย ในพื้นที่บ้านหนองมาตร

5.8.3 ความรุนแรงระดับสูง (ทรัพย์สินเสียหายมาก) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอเขาสมิง ส่วนใหญ่เป็นพืชผลผลิตทางเกษตร คือ ขนุน มะพร้าว และทุเรียน โดยช้างจะโค่นต้นมะพร้าว เพื่อกินยอดมะพร้าว บางพื้นที่ที่ปลูกต้นทุเรียน ขนุน ช้างป่าจะโค่น

ต้น และหักกิ่ง เหยียบผลกินเนื้อด้านใน ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและมีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงอยู่ในท้องที่ 1 ตำบล คือ

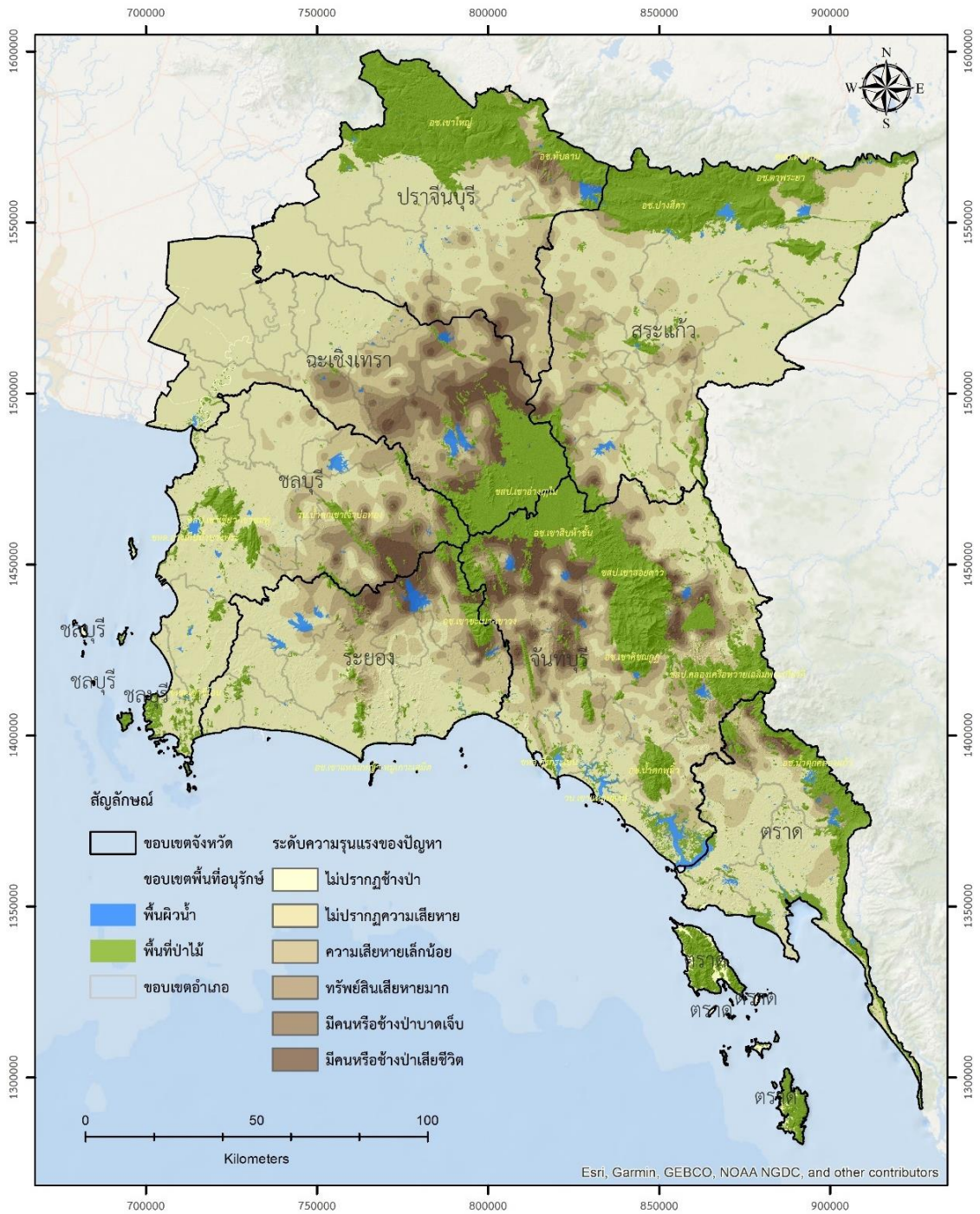
▪ **ตำบลสะตอ** ในท้องที่บ้านวงศ์พัฒนา และบ้านคลองปุก

2) **อำเภอป้อไร่** ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร คือ ยางพาราที่เริ่มปลูกได้ประมาณ 4 ปี ในช่วงที่เริ่มแตกใบอ่อน ช้างป่าจะหักกิ่ง ล้มต้นเพื่อกินใบอ่อน ทำให้ได้รับความเสียหาย และจะทำให้ยางพาราโตช้า ช่วงระยะเวลาที่รอให้ยางพาราเก็บผลผลิต จึงได้ปลูกสับปะรดเป็นพืชเสริมในสวนยางพารา ซึ่งในช่วงใกล้เก็บผลผลิต ช้างป่าจะเข้ามาเหยียบย่ำ หรือถอนต้น และกินผลสับปะรด ส่วนต้นทุเรียนช้างป่าจะหักกิ่ง หรือโค่น เพื่อกินผล ซึ่งเป็นพืชเกษตรที่มีรสชาติหวาน หอม เป็นพืชที่ช้างชอบกิน และเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาแพง ทำให้เกิดความเสียหาย พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและมีระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในระดับสูงอยู่ในท้องที่ 2 ตำบล คือ

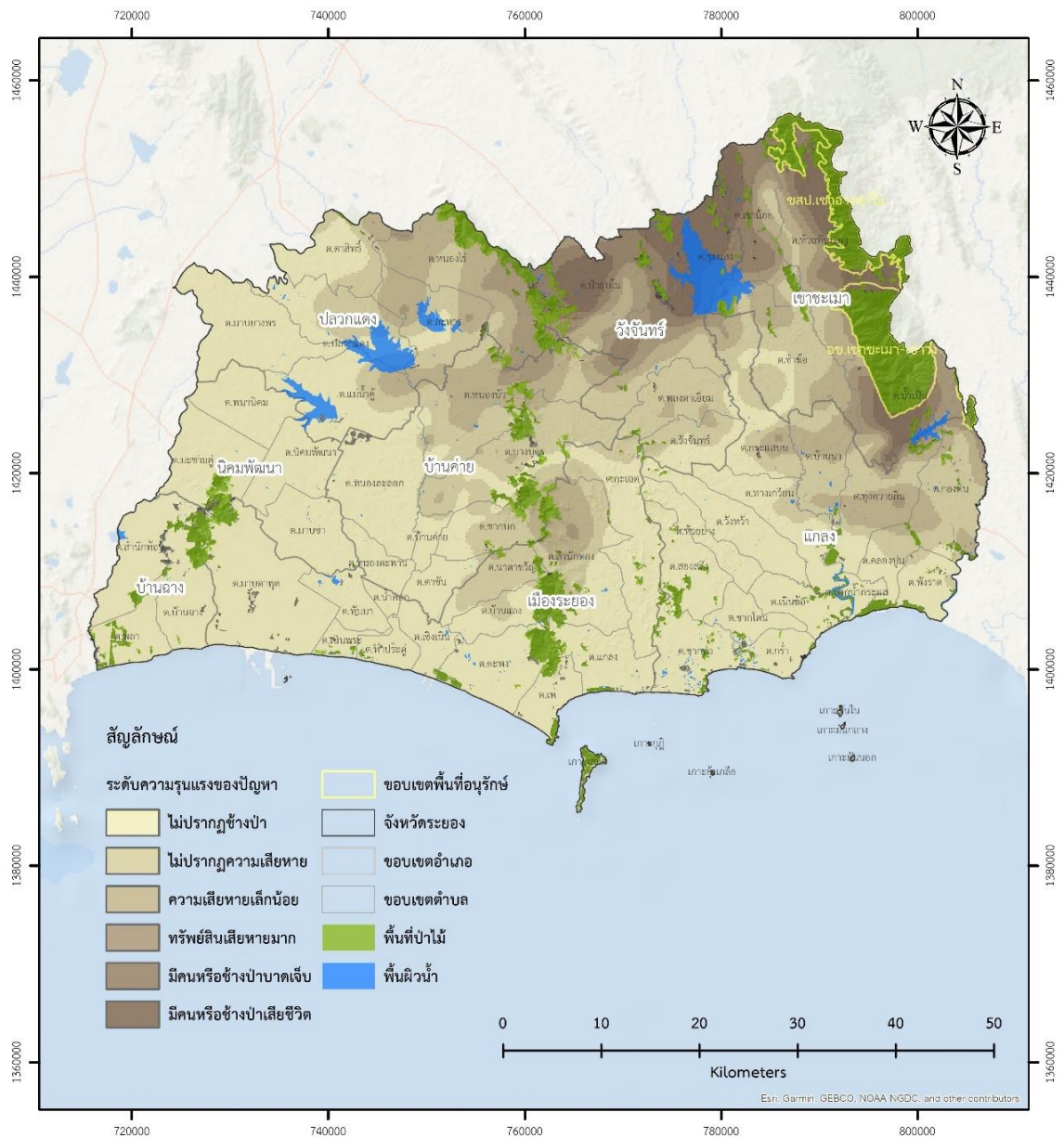
▪ **ตำบลด่านชุมพล** ในท้องที่บ้านทับทิมสยาม01

▪ **ตำบลช้างทุน** ในท้องที่บ้านช้างทุน และ บ้านหนองไม้หอม

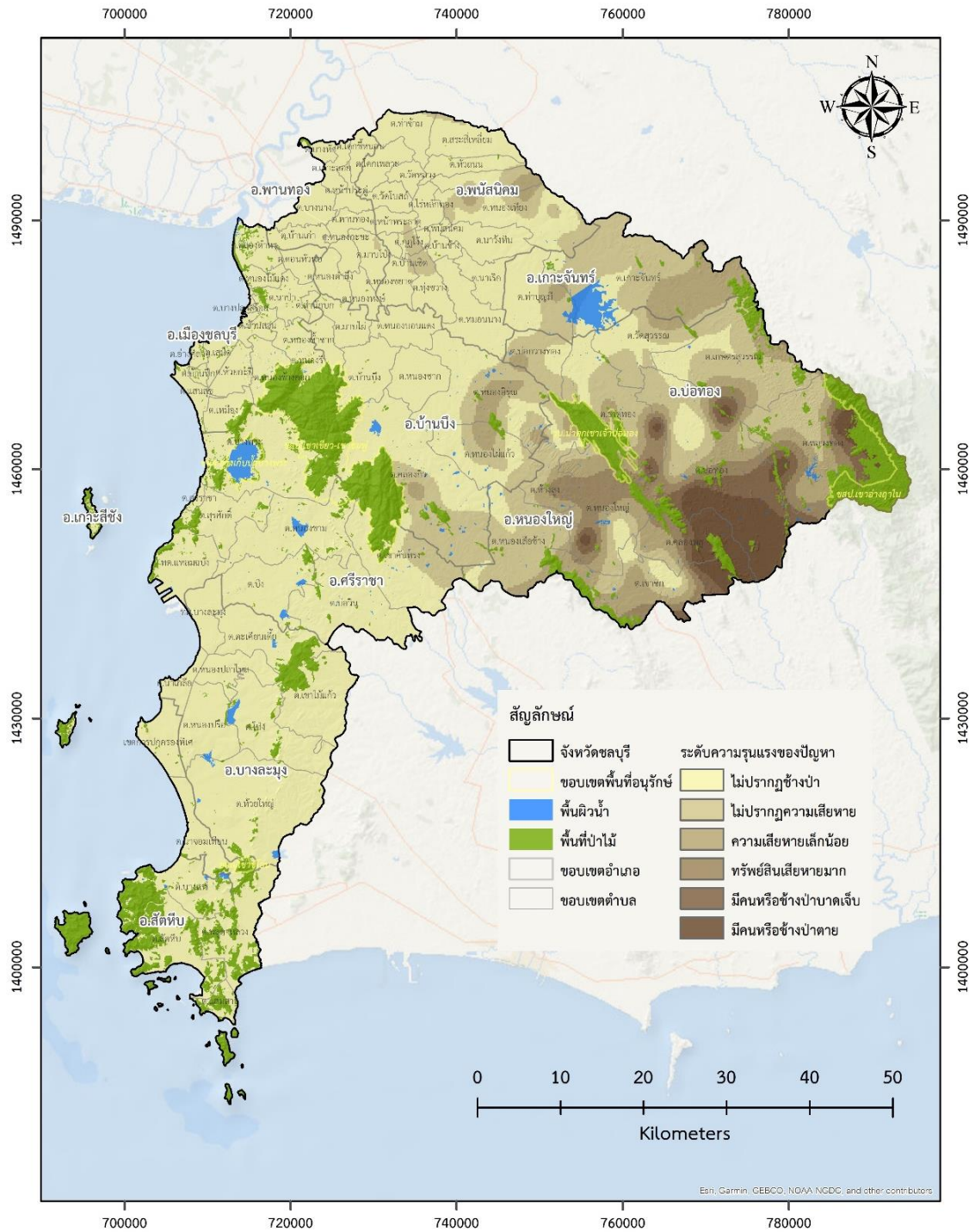
สำหรับแผนที่แสดงระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดตราด แสดงดังภาพที่ 42



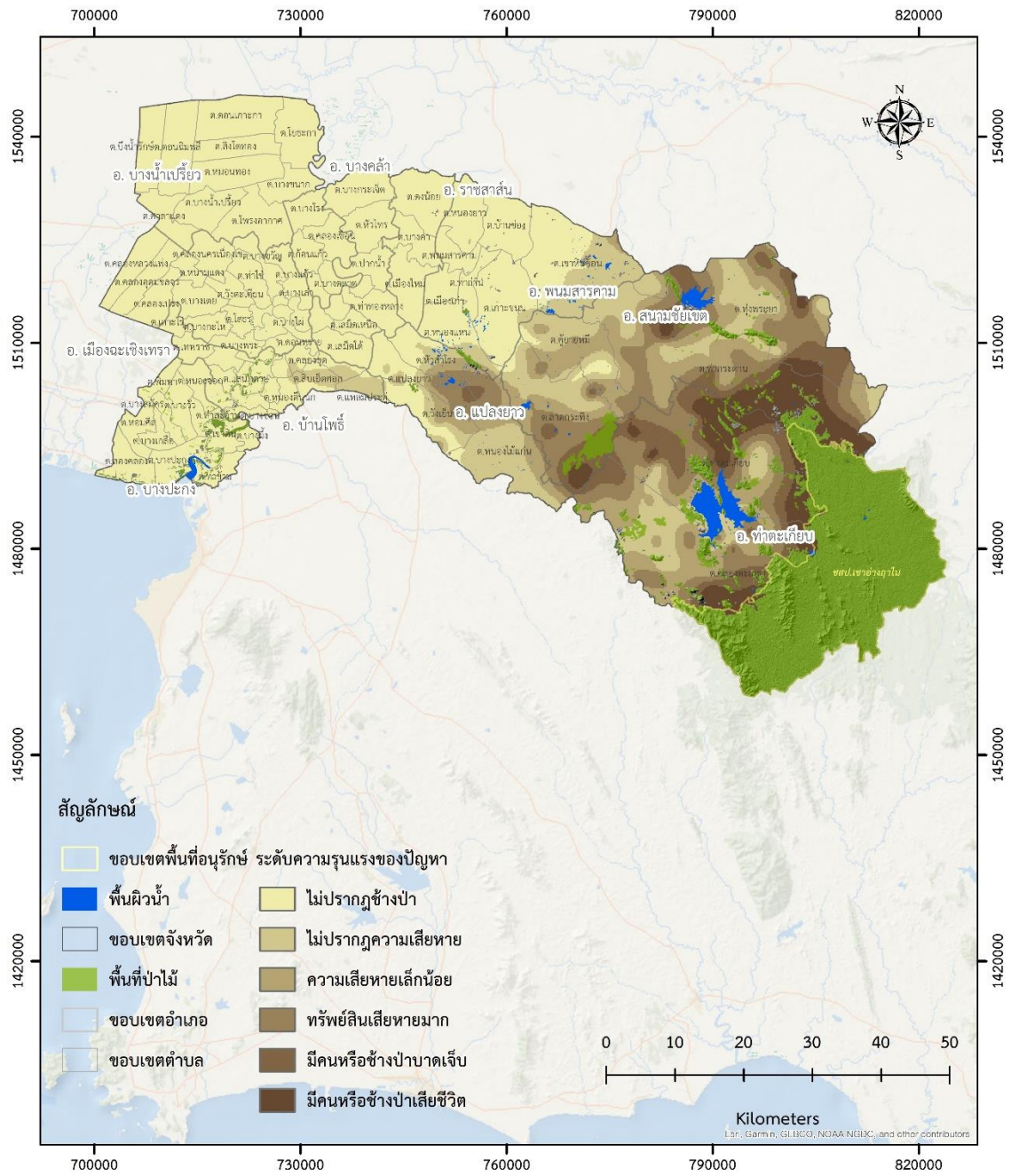
ภาพที่ 35 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



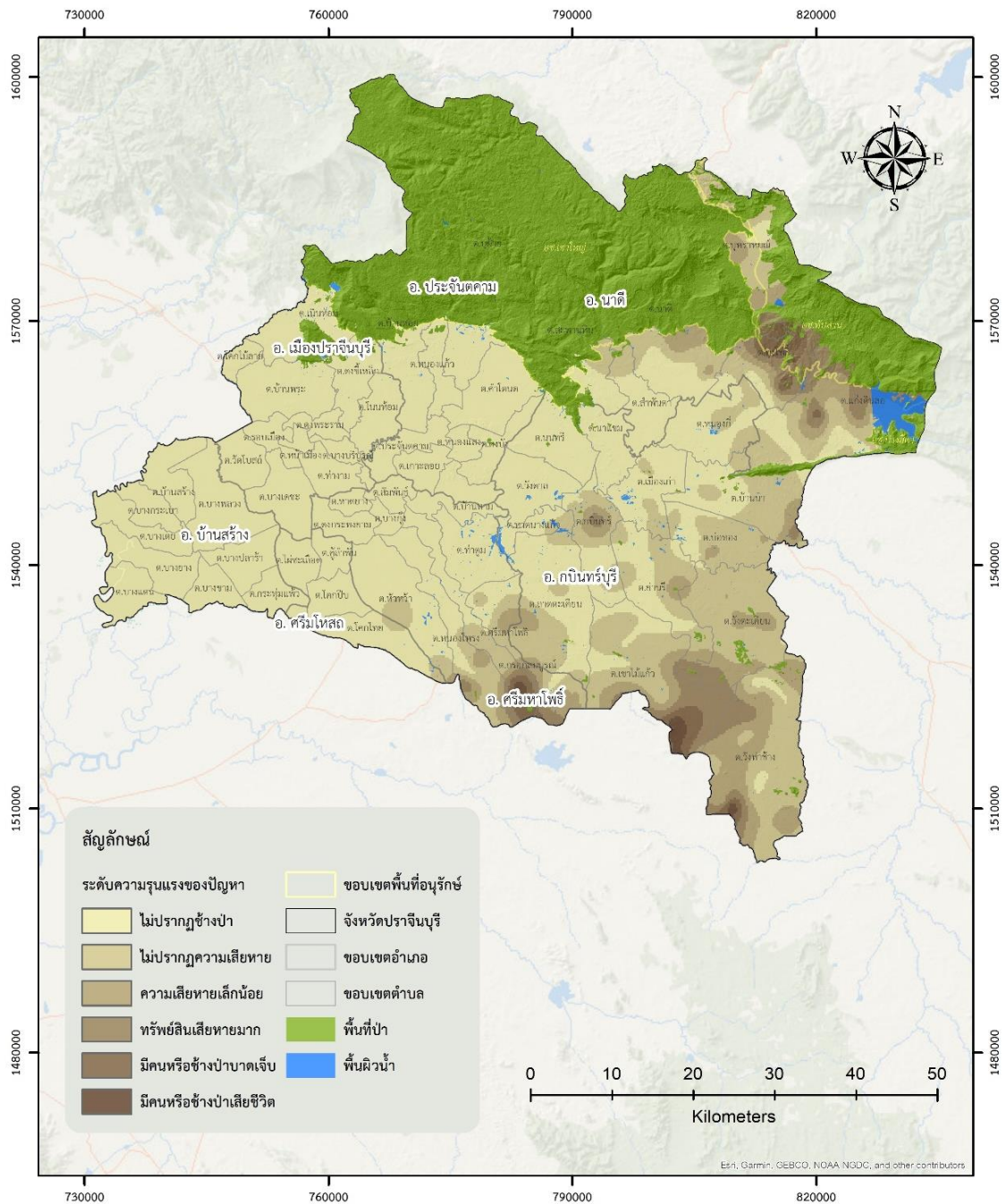
ภาพที่ 36 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดระยอง



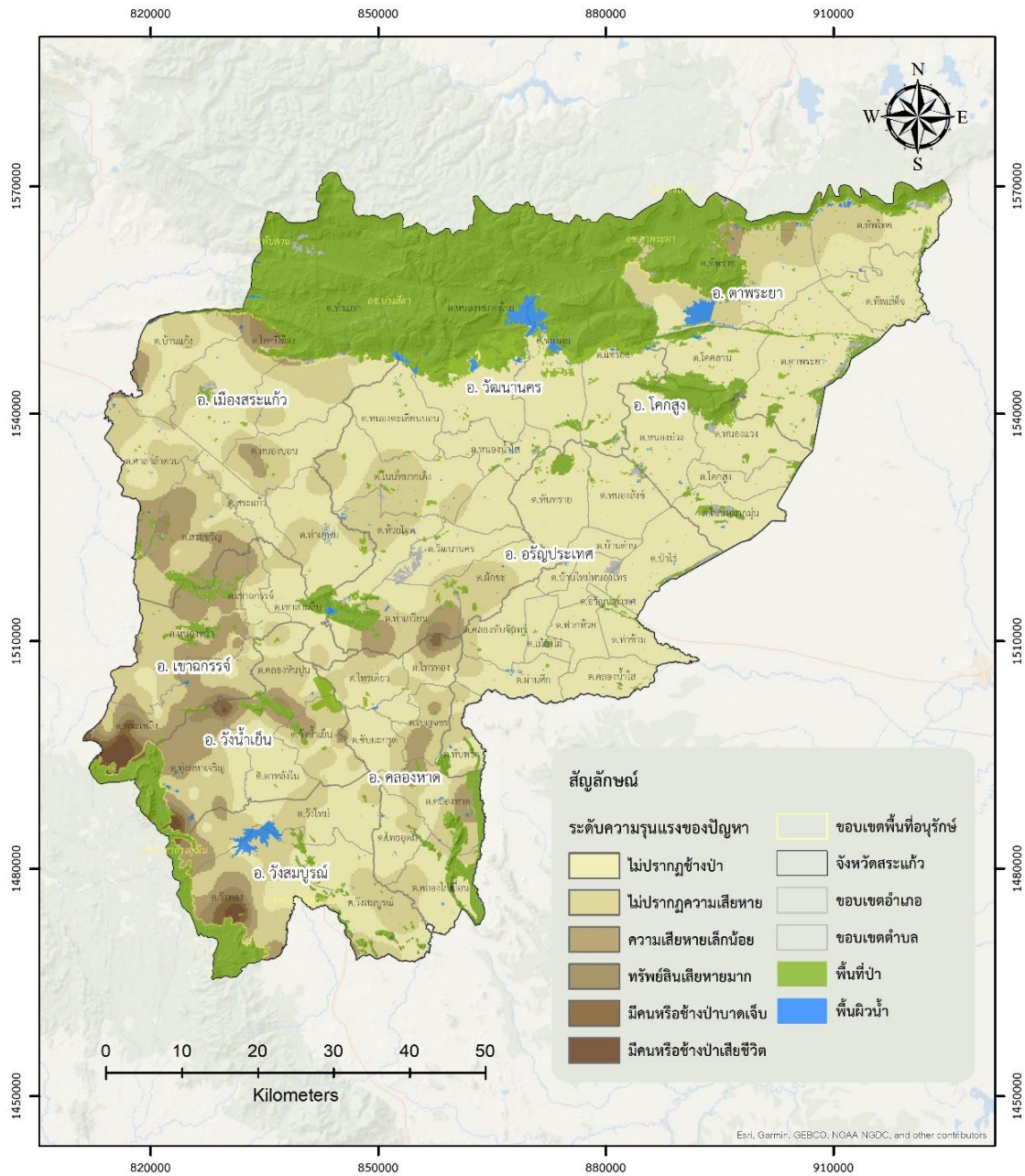
ภาพที่ 37 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดชลบุรี



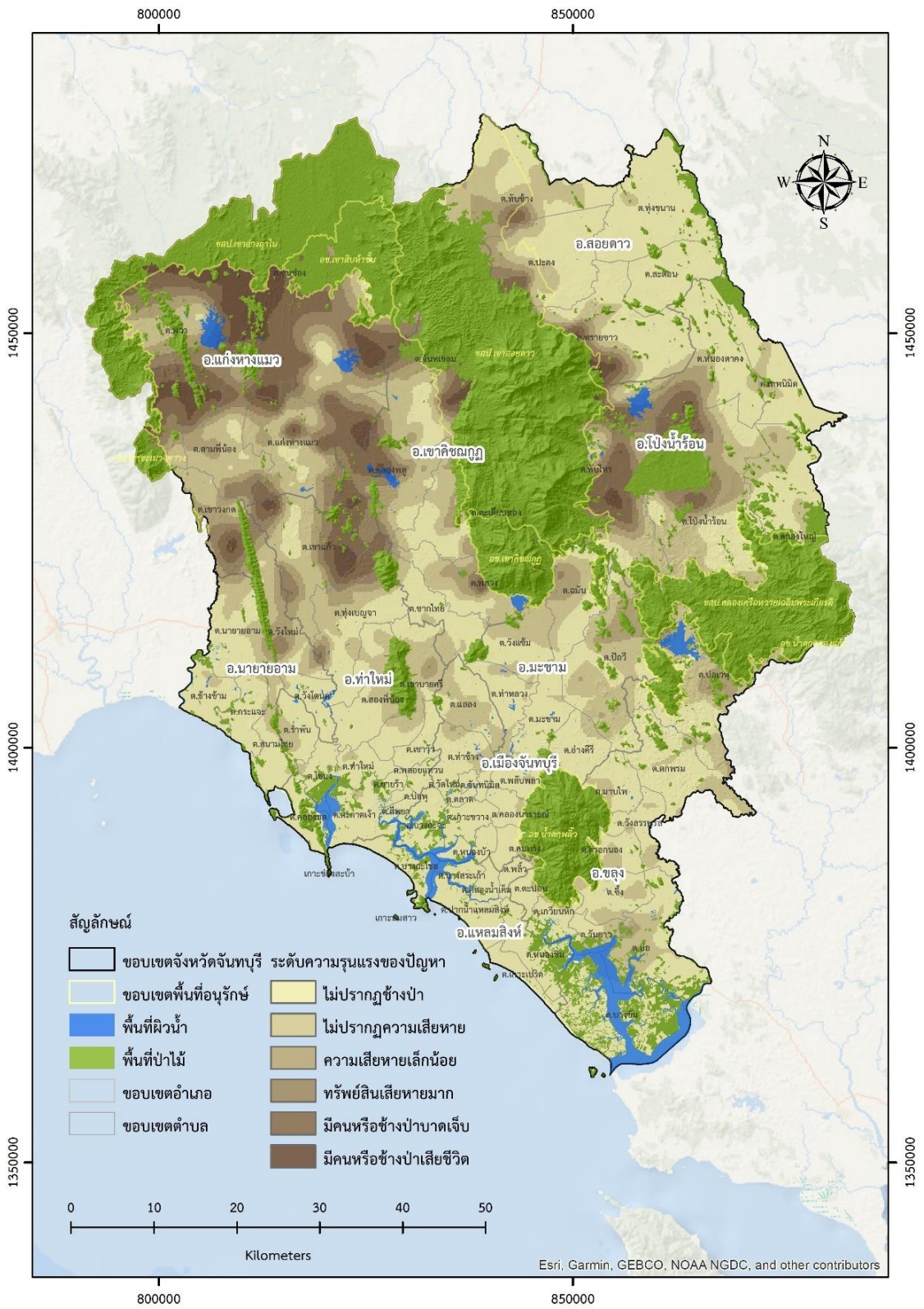
ภาพที่ 38 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา



ภาพที่ 39 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี



ภาพที่ 40 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว



ภาพที่ 41 ระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี

6. ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่า

6.1 ทศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชุมชนรอบกลุ่มป่าตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีช้างป่าเข้าไปหากินหรือเดินผ่านพื้นที่ มีหลายชุมชนที่มีทัศนคติในทางลบ เช่น การโกรธแค้น และหาทางทำร้ายช้างป่าด้วยวิธีการรุนแรง เช่น การใช้รั้วไฟฟ้าแรงสูง การวางตะปูเรือใบ หรือวิธีการอื่นที่สามารถทำให้ช้างป่าบาดเจ็บหรือตายได้ แต่กลุ่มเหล่านี้มักได้รับอิทธิพลทางความคิดเชิงลบจากกลุ่มนักการเมืองบางกลุ่มที่พยายามสร้างกระแสความเกลียดชังช้างป่าหรือการปฏิบัติงานของภาครัฐ แต่บางชุมชน คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากจนรู้สึกกดดันกับปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ เมื่อประเมินในเชิงภูมิทัศน์ พบว่า กลุ่มชุมชนที่มีแนวคิดและวิธีการเช่นนี้ มีเพียง 4 บริเวณเท่านั้น คือ

- 1) กลุ่มที่อยู่ในเขตตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2) กลุ่มที่อยู่ในตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง และตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 3) กลุ่มที่อยู่ในตำบลปลิว อำเภอมะขาม และตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ส่วนบริเวณอื่น ๆ ซึ่งเป็นชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี (คือรู้สึกเห็นใจช้างป่าและปล่อยให้กินพืชผลของตนเองโดยไม่เข้าไปจับไล่ ในลักษณะการแบ่งปัน) และระดับปานกลาง (มีการขับไล่ให้ไปหากินที่อื่น)

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ส่งผลให้ชุมชนมีทัศนคติเชิงบวก พบว่ามีเหตุผล ดังนี้

- 1) มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- 2) ความคุ้นชิน การปรับตัว และการได้รับความรู้ความเข้าใจกับสถานการณ์ปัญหาช้างป่า
- 3) มีหน่วยงานเข้าไปใส่ใจให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา

ส่วนชุมชนที่มีทัศนคติเชิงลบ มีสาเหตุมาจาก

- 1) กลุ่มที่มีความเชื่อในทางที่ผิดคิดว่าเป็นช้างปล่อย และความเชื่อที่ว่าทางรัฐจะยึดพื้นที่คืนโดยเอาช้างมาอาศัยในพื้นที่นั้น

2) การปฏิบัติงานหรือพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และชุดผลักดันไม่เหมาะสม เช่น มีการยั่วยุปลุกปั่นทำให้พฤติกรรมช้างป่าดุร้ายและก้าวร้าวมากขึ้น

3) การสูญเสียทรัพย์สินมีค่าในปริมาณที่มากเกินไปเกินกว่าจะยอมรับได้

4) กลุ่มที่ขาดความใส่ใจจากเจ้าหน้าที่

5) สูญเสียบุคคลในครอบครัวเนื่องจากการโดนช้างป่าทำร้าย

ในแต่ละจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีชุมชนที่มีทัศนคติทางลบในระดับรุนแรงต่อช้างป่า ที่ควรนำมาพิจารณาและแก้ไขเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดำเนินไปได้ ดังนี้

สำหรับแผนที่แสดงระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงดังภาพที่ 43

6.2 ทักษะคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดระยอง

จากการสำรวจโดยสอบถามชาวบ้านในพื้นที่พบว่า ทักษะคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีทักษะคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี และบางส่วนที่มีทักษะคติด้านกลาง กล่าวคือ มีความรู้สึกหวาดกลัวช้างป่าและมีการขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ แต่ไม่ถึงขั้นโกรธแค้น ดังนี้

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี ซึ่งเป็นชุมชนหลายพื้นที่ในจังหวัดระยอง ที่มีความรู้สึกเห็นใจช้างป่า มองว่าช้างป่าคือเพื่อนร่วมโลก และปล่อยให้ช้างป่าเดินผ่านหรือกินพืชผลของตนเองโดยไม่เข้าไปขับไล่ เพราะเข้าใจว่าที่อยู่ของช้างป่าขาดอาหาร ขาดแหล่งน้ำจึงต้องออกมาหากินนอกป่า หรือในบางพื้นที่มีความรู้สึกคุ้นชินกับการปรากฏของช้างป่า จึงมีความรู้สึกเฉย ๆ หากช้างป่าจะกินพืชผลก็ปล่อยให้กินโดยไม่มีการเข้าไปขับไล่แต่อย่างใด แต่เมื่อช้างป่ากินพืชผลชนิดนั้นหมดไปก็ จะไม่มีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทน เพื่อไม่ต้องการให้มีอาหารที่ดึงดูดช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ของตนเอง พบว่ามี 6 อำเภอ 25 ตำบล 134 หมู่บ้าน คือ

1) อำเภอเขาชะเมา มี 4 ตำบล 26 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลเขาน้อย ในพื้นที่บ้านทรัพย์สะแห่น บ้านมะเดื่อ บ้านคลองยาง และบ้านตะขบ
- ตำบลชำฉ้อ ในพื้นที่บ้านศรีประชา บ้านชำฉ้อ (หมู่ที่ 2) บ้านชำฉ้อ (หมู่ที่ 3) บ้านเขาช่องลม บ้านสวนขนุน บ้านโป่งสะท้อน บ้านสี่แยกสมบูรณ บ้านหนองปลาไหล และบ้านเขาบ่อแป้ง
- ตำบลน้ำเป็น ในพื้นที่บ้านสามแยกน้ำเป็น บ้านน้ำใส บ้านมาบช้างนอน บ้านเหมืองแร่ บ้านสำนักกะเบา และบ้านคลองพระเจ้า
- ตำบลห้วยทับมอญ ในพื้นที่บ้านคลองหิน บ้านห้วยทับมอญ บ้านสิระมัน บ้านปากแพรก บ้านยางเอน บ้านเขาจันทร์ และบ้านห้อยหัว

2) อำเภอแกลง มี 5 ตำบล 36 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลกระแสบน ในพื้นที่บ้านในไร่ บ้านคลองป่าไม้ บ้านเขาผักกูด บ้านเขาวังไทร บ้านเนินไม้หอม บ้านคลองลึก และบ้านหนองแพบ

- ตำบลกอนดิน ในพื้นที่บ้านสี่แยกกอนดิน บ้านกอนดิน บ้านหนองเสม็ดแดง บ้านหนองคุด บ้านซากขุนวิเศษ บ้านเขายายพริ้ง บ้านเขาลำรอง บ้านศิลาทอง และบ้านทรัพย์เจริญ
- ตำบลทางเกวียน ในพื้นที่เขตเทศบาล
- ตำบลทุ่งควายกิน ในพื้นที่บ้านเนินเขาดิน บ้านมงคล บ้านหนองไทร บ้านหนองกะพ้อ บ้านชุมนวมสูง บ้านเนินสุขลำรอง บ้านโพธิ์ฐาน และบ้านหนองน้ำเย็น
- ตำบลบ้านนา ในพื้นที่บ้านแหลมไผ่ บ้านทุ่งเค็ด บ้านห้วยหิน บ้านหนองจระเข้ บ้านอู่ทอง บ้านสำนักยาง บ้านเนินกระท้อน บ้านบุญสัมพันธ์ บ้านวังยาง บ้านนา และบ้านคลองอ่าง

3) อำเภอวังจันทร์ มี 4 ตำบล 23 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลชุมแสง ในพื้นที่บ้านชุมแสง บ้านสันติสุข บ้านคลองไผ่ บ้านเขาตาอิน บ้านเขาวังโพรง และบ้านมะงั่ว
- ตำบลป่ายุบใน ในพื้นที่บ้านขุนอินทร์ บ้านป่ายุบใน บ้านเขาสิงโต บ้านยุบตาเหน่ง บ้านคลองหวายโลม บ้านคลองเขต บ้านเขาไม้ฉนวน และบ้านท่าเสา
- ตำบลพลงตาเอี่ยม ในพื้นที่บ้านเขาตลาด บ้านสำนักตาเสือ บ้านพลงตาเอี่ยม บ้านคลองบางบ่อ บ้านหนองเขิน บ้านคลองอ่าง และบ้านคลองสอง
- ตำบลวังจันทร์ ในพื้นที่บ้านหนองโพรง และบ้านตะเคียนทอง

4) อำเภอบ้านค่าย มี 3 ตำบล 26 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลชากบก ในพื้นที่บ้านชากกอไผ่ บ้านห้วยหิน บ้านเขาลอย บ้านหนองหว้า บ้านมาบตาบอด และบ้านเจ็ดลูกเนิน
- ตำบลบางบุตร ในพื้นที่บ้านชากมะหาด บ้านบางบุตร บ้านหนองคล้า บ้านสองสลึง บ้านหลังเขา บ้านเขาหวาย บ้านโชคกลาง บ้านมาบสองสลึง บ้านช่องลม บ้านห้วยยาง และบ้านคลองกระท้อน
- ตำบลหนองบัว ในพื้นที่บ้านหนองปลาไหล บ้านท่าเสา บ้านมาบป่าหวาย บ้านหัวขวด บ้านหนองซ้อ บ้านคลองขนุน บ้านศาลาน้ำลึก บ้านหินโค้ง และบ้านสามเนิน

5) อำเภอปลวกแดง มี 5 ตำบล 14 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลตาสีทรี ในพื้นที่บ้านเขาระวัง และบ้านเนินสำราญ
- ตำบลปลวกแดง ในพื้นที่บ้านปลวกแดง (หมู่ที่ 1) บ้านระเวียง และบ้านปลวกแดง (หมู่ที่ 5)
- ตำบลแม่น้ำคู้ ในพื้นที่บ้านหนองมะปริง
- ตำบลละหาร ในพื้นที่บ้านปากแพรก บ้านพลงลำดวน และบ้านหมอมุ่ม
- ตำบลหนองไร่ ในพื้นที่บ้านคลองน้ำแดง บ้านบึงตาต้า บ้านหนองไร่ บ้านคลองป่าหวาย และบ้านคลองซอ

6) อำเภอเมือง มี 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลกะเจต ในพื้นที่บ้านชะแวง
- ตำบลนาตาขวัญ ในพื้นที่บ้านนาตาขวัญ บ้านชะวิก บ้านซากขุน บ้านเขาวังมาน และบ้านหนองละลอก
- ตำบลบ้านแลง ในพื้นที่บ้านหนองหิน
- ตำบลสำนักทอง ในพื้นที่บ้านหาดใหญ่ และบ้านเกษตรศิริ

กลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับปานกลาง เป็นชุมชนที่อยู่บริเวณชายขอบผืนป่าเขาชะเมา - เขาวง รอบ ๆ อ่างเก็บน้ำเขาจุก ชุมชนที่อยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง และชุมชนที่อยู่รอบอ่างเก็บน้ำประแสร์ มี 3 อำเภอ 7 ตำบล 8 หมู่บ้าน คือ

1) อำเภอเขาชะเมา

- ตำบลเขาน้อย ในพื้นที่บ้านเขาน้อย
- ตำบลน้ำเป็น ในพื้นที่บ้านน้ำเป็น
- ตำบลห้วยทับมอญ ในพื้นที่บ้านเขาพัง

2) อำเภอแกลง

- ตำบลกองดิน ในพื้นที่บ้านชำสมอ
- ตำบลทุ่งควายกิน ในพื้นที่บ้านเขาจุก
- ตำบลบ้านนา ในพื้นที่บ้านล่าง

3) อำเภอวังจันทร์

- ตำบลชุมแสง ในพื้นที่บ้านหนองม่วง และบ้านแก่งหวาย

โดยส่วนใหญ่สาเหตุที่กลุ่มชุมชนเหล่านี้มีทัศนคติปานกลางเกิดจากการที่ช้างป่าเข้าไปสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือพืชผลทางการเกษตร และมีเหตุการณ์ที่ช้างป่าทำร้ายคนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต จึงมีความหวาดกลัวและพยายามขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ แต่ไม่ถึงขั้นโกรธแค้น

สำหรับแผนที่แสดงระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดระยอง แสดงดังภาพที่ 44

6.3 ทักษะคดีของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดชลบุรี

พบว่า ทักษะคดีของคนในชุมชนในจังหวัดชลบุรีที่มีต่อช้างป่า มี 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลาง และไม่ดี ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับที่ดี และมีจำนวน 2 อำเภอ 5 ตำบล 6 หมู่บ้าน ที่มีทักษะคดีที่มีแนวโน้มไม่ดี ซึ่งเกิดจากในพื้นที่มีเหตุการณ์ช้างทำร้ายคนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต หรือมีการทำลายทรัพย์สิน

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับที่ดี ส่วนใหญ่เข้าใจวิถีชีวิตของช้างป่า มีความเห็นใจช้างป่า ไม่มีการขับไล่ ไม่รู้สึกโกรธแค้นเมื่อมีช้างป่าเข้ามาหากินหรือทำลายพืชผล (เสียหายเล็กน้อย) และมีการปรับตัวให้อยู่กับช้างป่าได้

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับปานกลาง เกิดจากการได้รับผลกระทบจากการเข้ามาหากินของช้างป่า ที่สร้างความเสียหายค่อนข้างมาก ทั้งในด้านพืชผลทางการเกษตร เช่น ยางพารา ถั่ว และสับปะรด มีการขับไล่ผลักดันช้างป่าให้ออกจากพื้นที่ ได้แก่

1) อำเภอบ่อทอง จำนวน 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลธาตุทอง ในพื้นที่บ้านหนองเสือช่อ
- ตำบลบ่อทอง ในพื้นที่บ้านคลองใหญ่

2) อำเภอหนองใหญ่ จำนวน 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลคลองพลู ในพื้นที่บ้านคลองพลู
- ตำบลห้างสูง ในพื้นที่บ้านห้างสูง

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีไม่ดีต่อช้างป่า เกิดจากในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าค่อนข้างรุนแรง มีเหตุการณ์ช้างป่าทำร้ายคนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินจำนวนมาก และช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตร เช่น กินปาล์ม น้ำมันในแปลงเดี่ยว 100 ต้น กินอ้อยในพื้นที่ 5 ไร่ ได้แก่

1) อำเภอหนองใหญ่ จำนวน 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลคลองพลู ในพื้นที่บ้านคลองพลู
- ตำบลหนองใหญ่ ในพื้นที่บ้านหนองใหญ่

สำหรับแผนที่แสดงระดับทักษะคดีของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดชลบุรี แสดงดังภาพที่ 45

6.4 ทักษะของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบว่า ทักษะของคนในชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีต่อช้างป่าในพื้นที่ **ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี** ส่วนใหญ่เข้าใจวิถีชีวิตของช้างป่า จึงมีความรู้สึกวางเฉย หากช้างป่าจะกินพืชผลก็ปล่อยให้กิน โดยไม่มีการเข้าไปขับไล่แต่อย่างใด แต่เมื่อช้างกินพืชผลชนิดนั้นหมดไปก็ไม่มีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทน เพื่อไม่ต้องการให้มีอาหารที่ดึงดูดช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ของตนเอง

กลุ่มที่มีทัศนคติปานกลาง เกิดจากการได้รับผลกระทบจากการเข้ามาหากินของช้างป่า ที่สร้างความเสียหายค่อนข้างมาก มีการขับไล่ผลักดันช้างป่าให้ออกจากพื้นที่ พบใน 2 อำเภอ 5 ตำบล 16 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอท่าตะเกียบ จำนวน 2 ตำบล ดังนี้

- ตำบลคลองตะเกรา ในพื้นที่บ้านเทพประทาน
- ตำบลท่าตะเกียบ ในพื้นที่บ้านวังรุ่ง บ้านท่าคาน บ้านเนินกระบก บ้านเขาดลาด และบ้านแปลงเสมา

2) อำเภอสนามชัยเขต จำนวน 3 ตำบล ดังนี้

- ตำบลคูยายหมี ในพื้นที่บ้านห้วยกบ
- ตำบลท่ากระดาน ในพื้นที่บ้านนาอีสาน บ้านคลองเตย และบ้านหนองยางใหม่
- ตำบลลาดกระทิง ในพื้นที่บ้านห้วยน้ำทรัพย์ บ้านสวนป่า บ้านกม.7 บ้านแปลงไม้ บ้านแปลง 8 และบ้านหนองขอบ

กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่มีทัศนคติไม่ดีต่อช้างป่า เกิดจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าค่อนข้างรุนแรง พืชผลทางการเกษตรเสียหายเป็นจำนวนมาก หรือทำให้ทรัพย์สินเสียหายมาก คือพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ ตำบลท่าตะเกียบ ในพื้นที่บ้านอ่างเสือดำ เพราะมีคนในชุมชนถูกช้างทำร้ายจนเสียชีวิต จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อช้างป่า

สำหรับแผนที่แสดงระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา แสดงดังภาพที่ 46

6.5 ทักษะคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี

จากการสำรวจโดยการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อช้างป่าในพื้นที่มี 2 ระดับ ดังนี้

กลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี

ส่วนใหญ่ชุมชนในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับที่ดี กล่าวคือ มีความรู้สึกเห็นใจช้างป่าและปล่อยให้ช้างป่ากินพืชผลของตนเองโดยไม่มีการขับไล่ หรือในบางพื้นที่มีความรู้สึกคุ้นชินกับการปรากฏของช้างป่า จึงทำให้มีความรู้สึกเฉย ๆ

กลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับปานกลาง

ส่วนใหญ่สาเหตุที่กลุ่มชุมชนมีทัศนคติในระดับปานกลางเกิดจากการที่ช้างป่าเข้าไปสร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตร เช่น ข้าว และอ้อย อีกทั้งช้างป่ายังทำร้ายคนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต จึงเป็นสาเหตุทำให้คนในชุมชนเกิดความไม่พอใจต่อช้างป่า แต่ไม่ได้ถึงขั้นเกลียดหรือโกรธแค้น โดยพบกลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติต่อช้างป่าในระดับปานกลาง 2 อำเภอ 2 ตำบล 3 หมู่บ้าน ดังนี้

อำเภอกบินทร์บุรี จำนวน 1 ตำบล 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลวังท่าช้าง ในพื้นที่บ้านคลองหันแดง และบ้านโปร่งอุดมพัฒนา

อำเภอศรีมหาโพธิ จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลศรีมหาโพธิ ในพื้นที่บ้านหว่าเอน

สำหรับแผนที่แสดงระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดปราจีนบุรี แสดงดังภาพที่ 47

6.6 ทักษะคดีของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว

จากการสำรวจโดยสอบถามชาวบ้านในพื้นที่พบว่า ทักษะคดีของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับที่ดี และบางส่วนที่มีทักษะคดีปานกลาง เกิดจากช้างป่าเข้าไปสร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตร และช้างป่าทำร้ายคนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับปานกลาง

เป็นชุมชนที่อยู่บริเวณชายขอบผืนป่าเขาอ่างฤๅไน และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ พบว่า มีกลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีปานกลาง 3 อำเภอ 5 ตำบล 5 หมู่บ้าน คือ

- 1) อำเภอวังน้ำเย็น มี 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน คือ
 - ตำบลคลองหินปูน ในพื้นที่บ้านบ่อลูกรัง
 - ตำบลตาหลังใน ในพื้นที่บ้านท่าตาสี
- 2) อำเภอวังสมบูรณ์ มี 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน คือ
 - ตำบลวังใหม่ ในพื้นที่บ้านชุมทอง
 - ตำบลวังทอง ในพื้นที่บ้านคลองไม้เลี้ยว
- 3) อำเภอเมืองสระแก้ว มี 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน คือ
 - ตำบลโคกปีบ้อง ในพื้นที่บ้านชะมมัน

โดยส่วนใหญ่สาเหตุที่กลุ่มชุมชนเหล่านี้มีทักษะคดีปานกลางเกิดจากช้างป่าเข้าไปสร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตร และช้างป่าทำร้ายคนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

สำหรับแผนที่แสดงระดับทักษะคดีของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว แสดงดังภาพที่ 48

6.7 ทักษะคดีของชุมชนต่อช้างป่า ในจังหวัดจันทบุรี

ทักษะคดีของชุมชนที่มีต่อช้างป่า ในจังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 94.45 กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีระดับปานกลาง พบร้อยละ 5.30 และกลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีเป็นลบ มีเพียงร้อยละ 0.25 เท่านั้น ดังนี้

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับดีมาก

ชุมชนที่พบการปรากฏของช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับดีมาก ในพื้นที่ 10 อำเภอ 60 ตำบล 374 หมู่บ้าน กล่าวคือ ชุมชนรู้สึกเห็นใจช้างป่า มีการแบ่งปัน และปล่อยให้ช้างป่ากินพืชผลของตนเองโดยไม่เข้าไปจับไล่ หรือในบางพื้นที่มีความรู้สึกคุ้นชินกับการปรากฏของช้างป่า จึงมีความรู้สึกเฉย ๆ หากช้างป่าจะกินพืชผลก็ปล่อยให้กินโดยไม่มีการเข้าไปจับไล่แต่อย่างใด แต่เมื่อช้างกินพืชผลชนิดนั้นหมดไปก็ไม่มีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทน เพื่อไม่ต้องการให้มีอาหารที่ดึงดูดช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ของตนเอง

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีต่อช้างป่าในระดับปานกลาง

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีระดับปานกลางพบใน 6 อำเภอ 9 ตำบล 21 หมู่บ้าน สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นชุมชนที่มีช้างป่าเข้าไปหากินหรือเดินผ่านพื้นที่ หรือกลุ่มที่ญาติหรือคนในหมู่บ้าน ถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นเสียชีวิต จะเป็นกลุ่มชุมชนที่มีทักษะคดีในทางลบต่อช้างป่า มีการโกรธแค้น และมีความคิดที่จะทำร้ายช้างป่า ได้แก่ กลุ่มชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลขุนซ่อง และตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว ดังนี้

1) อำเภอแก่งหางแมว

- ตำบลขุนซ่อง ในท้องที่บ้านหนองเตียน บ้านสุขใจ บ้านอ่าง และบ้านโองแตก
- ตำบลพวา ในท้องที่บ้านบ่อไฟไหม้ บ้านหินเพลิง บ้านคลองครก และบ้านบ่อชะอม

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่โดนช้างทำลายทรัพย์สินเสียหาย มีการโกรธแค้น ใช้วิธีการจุดน้ำมันเบนซินในการขับไล่ช้าง และใช้ปืนยิงข่มขู่ช้างป่า ได้แก่ ชุมชนในพื้นที่ตำบลคลองพลู ตำบลตะเคียนทอง และตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ

2) อำเภอเขาคิชฌกูฏ

- ตำบลคลองพลู ในท้องที่บ้านคลองเกรียนน้อย บ้านทุ่งกบิล บ้านหลังเนิน บ้านคลองตาอิน และบ้านวังยายมุก
- ตำบลตะเคียนทอง ในท้องที่บ้านลำพัง และบ้านตะเคียนทอง
- ตำบลพลวง ในท้องที่บ้านคลองกระทิง

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มชุมชนในพื้นที่ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน เพราะคนในชุมชนถูกช้างป่าทำร้ายจนเสียชีวิตจึงทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อช้างป่า เช่นเดียวกับกับในพื้นที่ ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ ที่มีคนในชุมชนถูกช้างเหยียบเสียชีวิต ส่วนในพื้นที่ตำบลบ่อเวฬุ อำเภอขลุง ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ และตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม ชุมชนรู้สึกไม่พอใจเพราะช้างป่าเข้ามาทำลายผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะทุเรียนที่ปัจจุบันมีราคาค่อนข้างแพง ดังนี้

- 3) อำเภอโป่งน้ำร้อน ในท้องที่บ้านเขาตะแบก ตำบลโป่งน้ำร้อน
- 4) อำเภอท่าใหม่ ในท้องที่ บ้านตะพงบน และบ้านคลองเหล็กบน ตำบลเขาแก้ว
- 5) อำเภอขลุง ในท้องที่บ้านโชคดี ตำบลบ่อเวฬุ
- 6) อำเภอนายายอาม ในท้องที่บ้านซากใหญ่ ตำบลนายายอาม

กลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติต่อช้างป่าเป็นลบ

กลุ่มชุมชนที่มีทัศนคติเป็นลบพบในท้องที่บ้านเขาส้มป่อย ตำบลแก่งหางแมว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบการปรากฏของโขลงช้าง 30 ตัว ชุมชนรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมาก มีความคิดโทษช้างป่าที่ทำร้ายให้คนเสียชีวิต รู้สึกโกรธ เกลียด และแค้นช้างป่า

สำหรับแผนที่แสดงระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี แสดงดังภาพที่ 49

6.8 ทักษะของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดตราด

พบว่า ทักษะของชุมชนที่มีต่อช้างป่า ส่วนใหญ่มีทักษะ 2 ระดับ ดังนี้

กลุ่มชุมชนที่มีทักษะต่อช้างป่าในระดับที่ดี

ส่วนใหญ่ไม่ได้รู้สึกโกรธแค้นที่ช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ของตน และเข้ามาทำลาย หรือกินพืชผลทางการเกษตร แต่กลับรู้สึกเห็นใจช้างป่า ทำให้ไม่มีการขับไล่ เหมือนเป็นการแบ่งปันและอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า

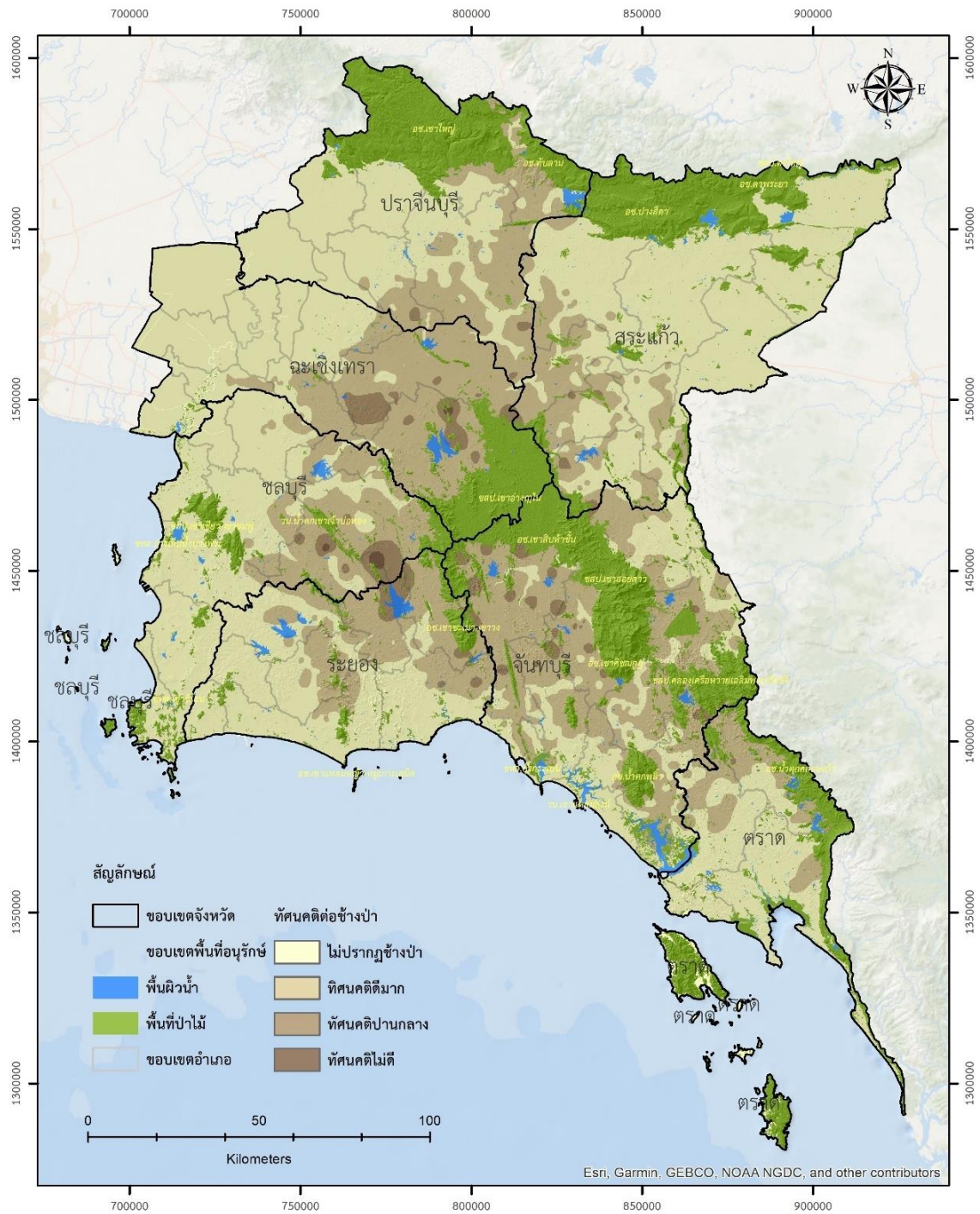
กลุ่มชุมชนที่มีทักษะต่อช้างป่าในระดับปานกลาง

ทักษะของชุมชนที่อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มี 1 บริเวณ คือ

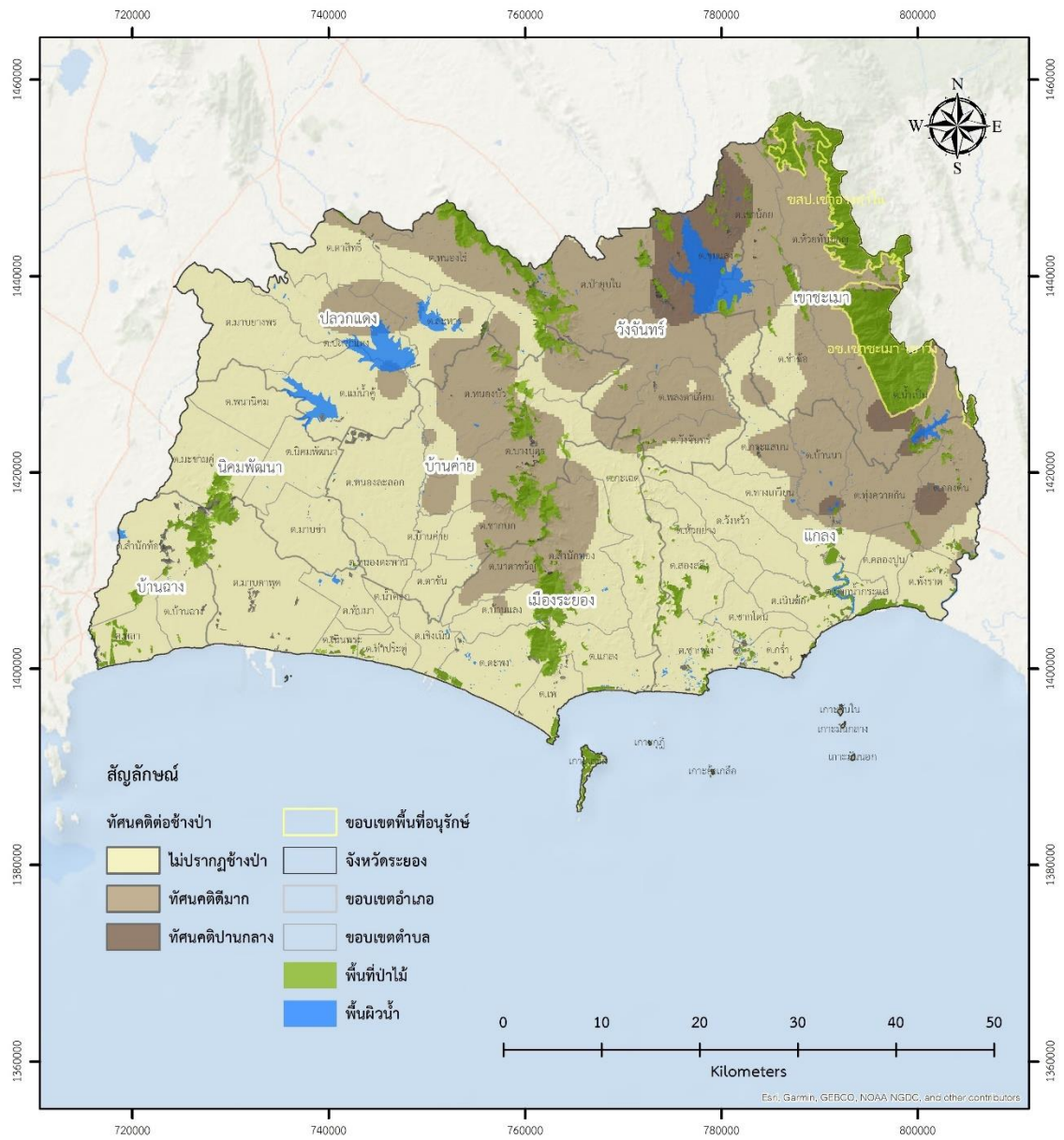
1) อำเภอบ่อไร่ จำนวน 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน คือ

- ตำบลช้างตน ในพื้นที่ บ้านหนองแพบ เนื่องจากบริเวณที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้กับพื้นที่ห้วยมป่า และบริเวณใกล้เคียงติดกับอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ ทำให้มีช้างป่าออกมาหากินบริเวณดังกล่าว ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนรู้สึกหวาดกลัว

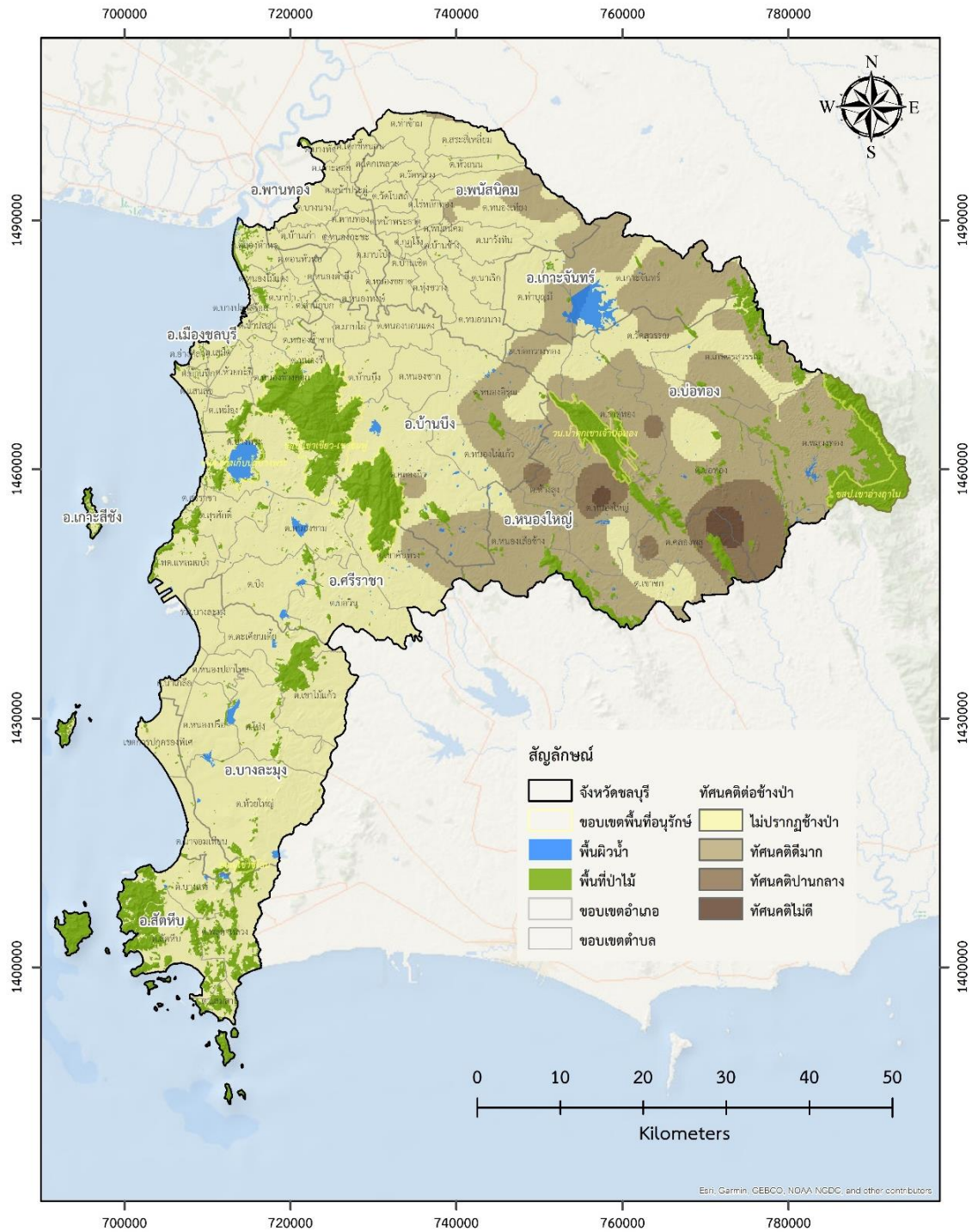
สำหรับแผนที่แสดงระดับทักษะของชุมชนที่มีต่อช้างป่าในจังหวัดตราด แสดงดังภาพที่ 50



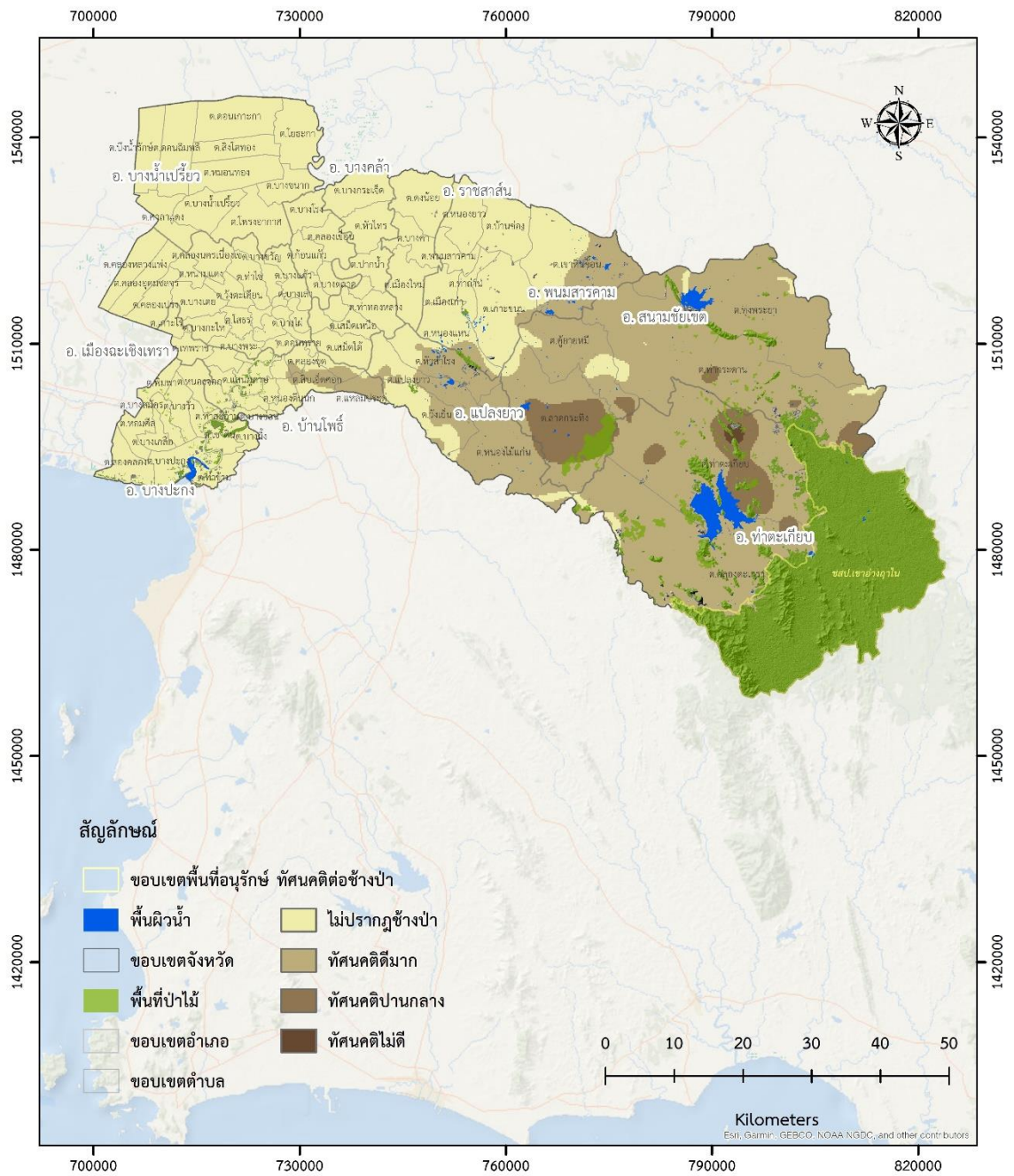
ภาพที่ 43 ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



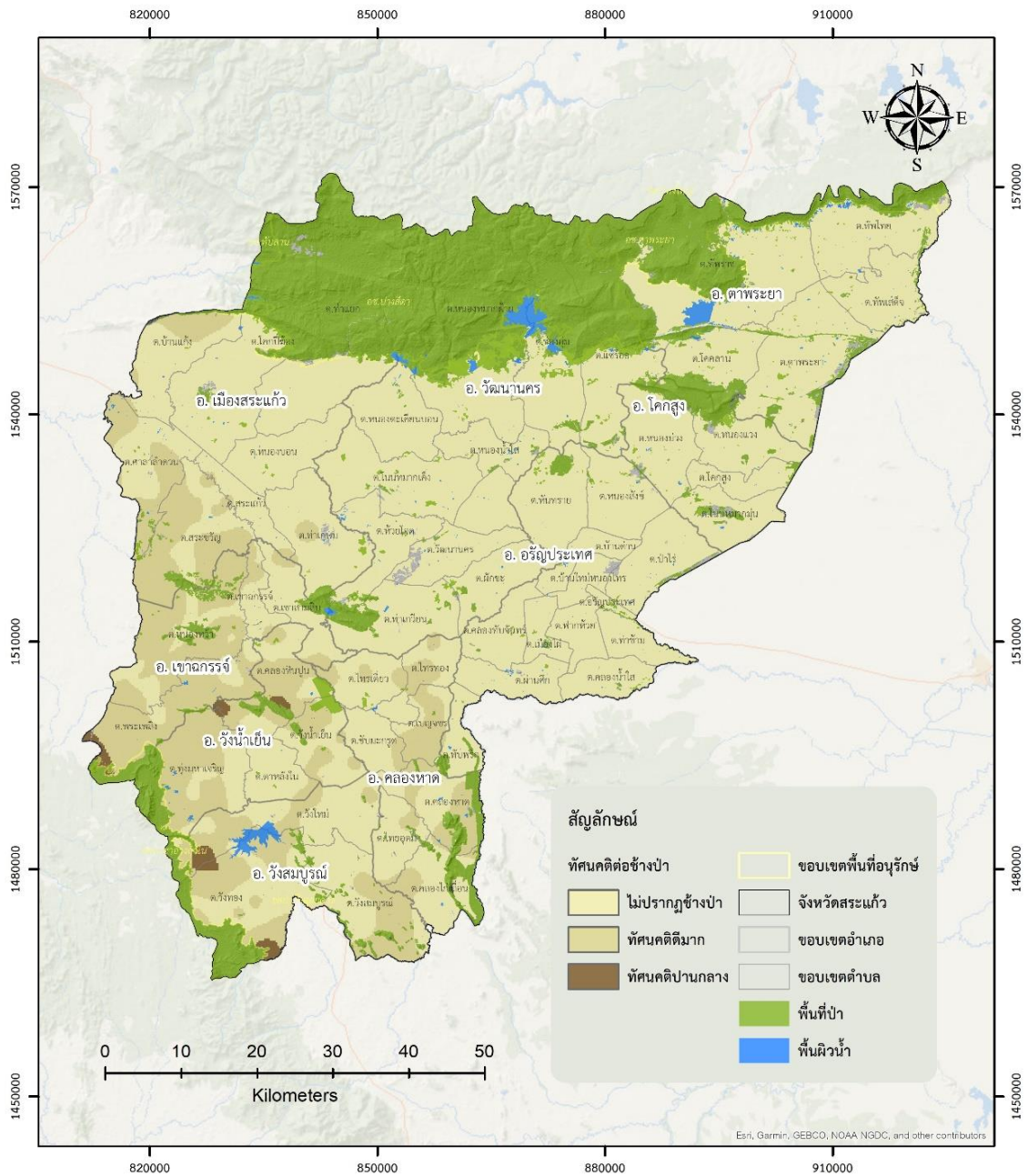
ภาพที่ 44 ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดระยอง



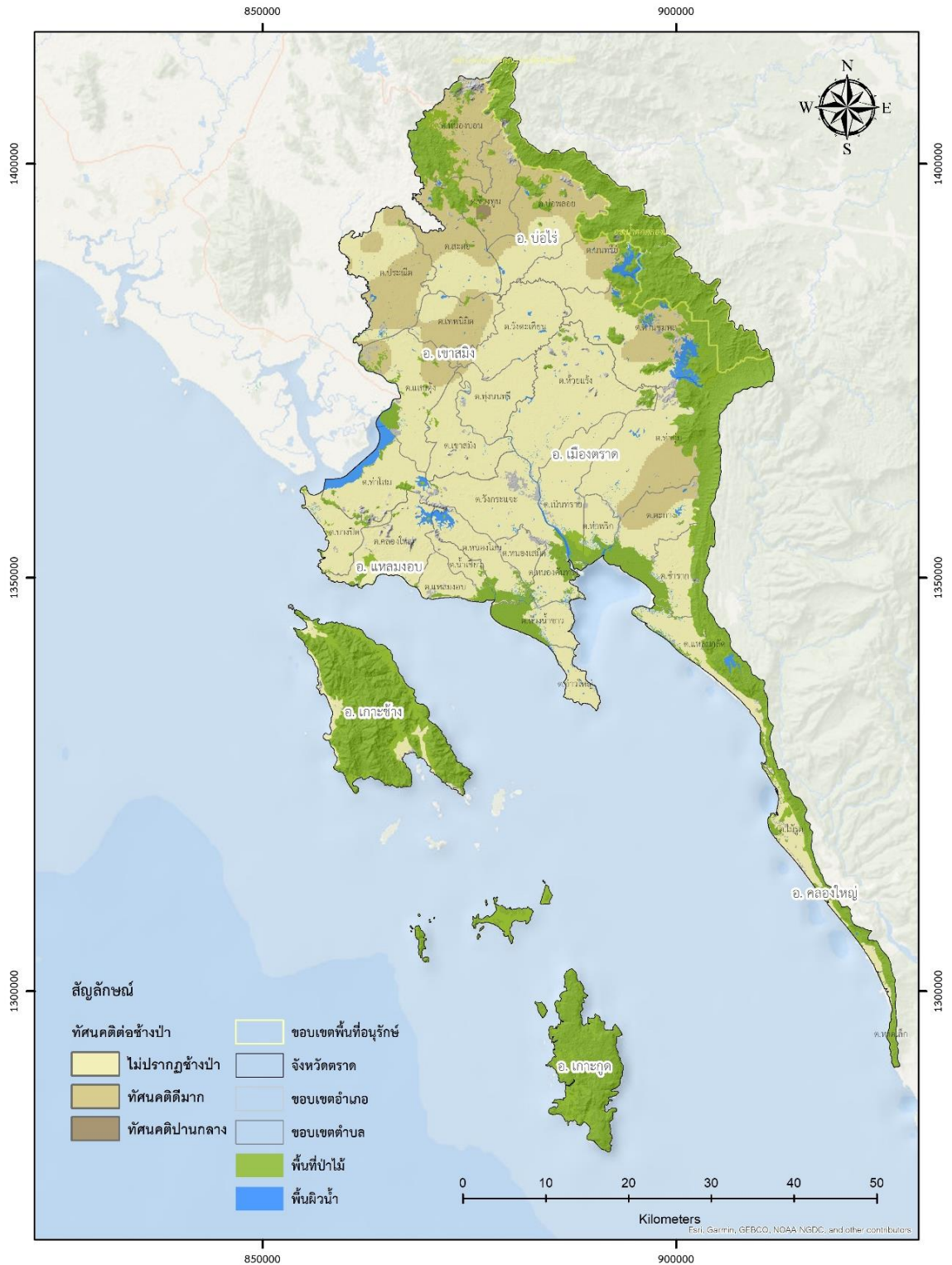
ภาพที่ 45 ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดชลบุรี



ภาพที่ 46 ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดฉะเชิงเทรา



ภาพที่ 48 ระดับที่ศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดสระแก้ว



ภาพที่ 50 ระดับทัศนคติของชุมชนต่อช้างป่าในจังหวัดตราด

สรุปและวิจารณ์ผล

การประเมินการกระจายและระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและข้างป่าแบบเร่งด่วน โดยใช้วิธีสอบถามการพบเห็นและร่องรอย รวมถึงทัศนคติต่อปัญหา ในระดับอำเภอ ตำบล และตัวแทนหมู่บ้าน นำมาวิเคราะห์เชิงภูมิทัศน์ของปัญหา ด้วยเครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า สถานการณ์ข้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงปี พ.ศ. 2567 มีข้างป่ากระจายออกไปในพื้นที่ต่าง ๆ ใน 7 จังหวัด 41 อำเภอ 184 ตำบล 1,207 หมู่บ้าน โดยกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

1) จังหวัดระยอง พบข้างป่าใน 6 อำเภอ 25 ตำบล 142 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ ตำบลห้วยทับมอญ ตำบลเขาน้อย ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา และตำบลชุมแสง ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์

2) จังหวัดชลบุรี พบข้างป่าใน 6 อำเภอ 19 ตำบล 93 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ตำบลบ่อทอง ตำบลธาตุทอง ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง และตำบลหนองใหญ่ ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่

3) จังหวัดฉะเชิงเทรา พบข้างป่าใน 5 อำเภอ 17 ตำบล 161 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ตำบลคลองตะเกรา ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ ตำบลท่ากระดาน ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต และตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว

4) จังหวัดปราจีนบุรี พบข้างป่าใน 3 อำเภอ 19 ตำบล 146 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ตำบลวังท่าช้าง ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอกบินทร์บุรี ตำบลศรีมหาโพธิ อำเภอศรีมหาโพธิ และตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี

5) จังหวัดสระแก้ว พบข้างป่าใน 8 อำเภอ 33 ตำบล 221 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ ตำบลไทรทอง อำเภอคลองหาด ตำบลตาหลังใน ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น และตำบลวังทอง อำเภอวังสมบูรณ์

6) จังหวัดจันทบุรี พบข้างป่าใน 10 อำเภอ 60 ตำบล 396 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ ตำบลแก่งหางแมว ตำบลขุนซ่อง ตำบลเขาวงกต ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว ตำบลทับไทร ตำบลโป่งน้ำร้อน ตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน ตำบลทรายขาว ตำบลทับช้าง ตำบลปะตง อำเภอสอยดาว ตำบลคลองพลู ตำบลจันทเขลม ตำบลพลวง อำเภอเขาชีมภูฏ และตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่

7) จังหวัดตราด พบช้างป่าใน 3 อำเภอ 11 ตำบล 48 หมู่บ้าน ความรุนแรงของปัญหามากที่สุดที่พื้นที่ตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง และตำบลหนองบอน ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่

ทั้งนี้ ทศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า มีแนวโน้มที่ดีขึ้นกว่าเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมช้างป่า การปรับตัวให้อยู่ในพื้นที่มีปัญหา และการสนับสนุนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องลงไปสู่ระดับชุมชน และมาตรการการขจัดเหยื่อหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าเมื่อก่อน รวมทั้งกลุ่มที่สร้างกระแสทางลบได้ถูกลดบทบาทลง

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลชุดนี้ควรนำไปใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นภาพใหญ่ของทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกันโดยทุกภาคส่วนต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ สามารถชี้ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงกระจายเป็นวงกว้าง และขยายวงออกไปมากกว่ารายงานการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2561 ซึ่งหมายถึงการขาดการจำกัดพื้นที่หากินของช้างป่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการผลักดันจากวงในแต่ขาดการผลักดันจากวงนอก

2. ระดับความรุนแรงของปัญหาในหลายชุมชนลดลง โดยเฉพาะหมู่บ้านคชานุรักษ์ตามแนวพระราชดำริ เป็นเพราะทัศนคติและความเข้าใจของคนในชุมชน เกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างป่าดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน เพราะทัศนคติและความเข้าใจจะส่งผลต่อวิธีการแก้ไขปัญหาที่รอบคอบและอยู่บนเหตุผลมากขึ้น

3. ในปีที่ผ่านมาชุมชนหลายแห่งได้รับงบประมาณสนับสนุนในการทำหน้าที่อาสาสมัครผลักดันช้างป่า ทำให้ชุมชนทำงานอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

4. แนวพระดำริของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา ที่ทรงพระราชทานกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ เป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและหลักการบริหาร คณะทำงานควรน้อมนำแนวทางดังกล่าวมาสืบสาน รักษา และขยายผล เช่น

- ศูนย์ปฏิบัติการคชานุรักษ์ ซึ่งปัจจุบันมี 2 แห่ง คือ ที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง และที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ และไม่มีกรอบโครงสร้างและบทบาทการทำงานที่ชัดเจน
- หมู่บ้านคชานุรักษ์ ควรขยายพื้นที่ออกไปให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหา

- การสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่รอบด้านและครบทุกประเด็น
- การศึกษาเส้นทางเดินและลักษณะนิสัยของช้างป่าแต่ละตัว โดยการจำแนกอัตลักษณ์และบันทึกข้อมูลพฤติกรรม ซึ่งนอกจากช่วยระบุโครงสร้างประชากรช้างอย่างถูกต้องที่สุดแล้ว ยังใช้ในการแจ้งเตือนชุมชนได้เป็นอย่างดี

5. การจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สมดุลกัน โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างรั้วกันช้างรอบพื้นที่ป่า ในขณะที่ช้างป่าส่วนใหญ่ออกไปหากินในพื้นที่ชุมชน ซึ่งควรมุ่งเน้นภารกิจในส่วนของการแก้ไขปัญหาสร้างความเข้มแข็งให้ภาคชุมชนให้มากกว่า

6. การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชนที่อยู่ในเส้นทางผลักดันช้างป่า จะช่วยลดความเสียหายลงได้มาก และยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนด้วย

7. การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจ และรับฟังปัญหาเกี่ยวกับช้างป่าในพื้นที่ที่พบปัญหาความขัดแย้งในระดับรุนแรง และพื้นที่ที่เริ่มพบปัญหาช้างป่ากระจายเข้ามาในหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากคนในชุมชนมีความรู้ และได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับช้างป่า ก็จะสามารถช่วยให้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชนในพื้นที่ที่พบช้างป่ามีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

8. การผลักดันช้างป่าให้กลับเข้าสู่พื้นที่ป่าอนุรักษ์ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน และต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะสังเกตเห็นได้ว่าพื้นที่ที่พบการกระจายของช้างป่าส่วนใหญ่จะมีหย่อมป่าขนาดเล็กกระจายอยู่ ซึ่งหย่อมป่าเหล่านี้จะเป็นที่พักอาศัยของช้างป่าทำให้การผลักดันช้างกลับเข้าป่าอนุรักษ์ทำได้ยากมากยิ่งขึ้น

9. การปฏิบัติงานควรมีความต่อเนื่อง เพราะปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดขึ้นมาหลายสิบปีและมีความซับซ้อนทั้งในส่วนของระบบนิเวศ พฤติกรรมช้างป่าและพฤติกรรมชุมชน อาจรวมถึงปัญหาในเชิงการเมือง ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงต้องใช้เวลายาวนาน การดำเนินการแต่ละกิจกรรมจึงต้องมีความต่อเนื่องและเดินไปข้างหน้า หากหยุดดำเนินการปัญหาจะกลับมาที่เดิม และอาจต้องเริ่มต้นใหม่

10. ควรมีการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการผลักดันช้างป่า และต้องมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ผ่านการทดสอบและฝึกอบรม รวมทั้งต้องมีความเป็นจิตอาสาที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

กรมการปกครอง. สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน สถิติจำนวนประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.

- กรมการปกครอง. 2567. **สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร**. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **ภูมิอากาศของประเทศไทย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.tmd.go.th/info/ภูมิอากาศของประเทศไทย> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- กุลวณิชฐ์ ดีแก้ว ธรรมบุญ เต็มไชย สว่างพงษ์ วรรณมณี และสุขวินัย คำกลิ่น. 2567. **โครงสร้างประชากรช้างป่าในอุทยานแห่งชาติเขา 15 ชั้น จังหวัดจันทบุรี**. หน้า 15 - 22 ใน รายงานการประชุมวิชาการ เครือข่ายวิจัยนิเวศวิทยาป่าไม้ประเทศไทยครั้งที่ 13, วันที่ 25 - 27 มกราคม 2567, คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- งามอาภา วัฒนอังกูร. 2560. **การจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ในเขตตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จังหวัดจันทบุรี. 2567. **จังหวัดจันทบุรี**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.chanthaburi.go.th/> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- จังหวัดฉะเชิงเทรา. 2567. **ข้อมูลพื้นฐาน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.chachoengsao.go.th/> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- จังหวัดตราด. 2567. **จังหวัดตราด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.trat.go.th> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- จังหวัดปราจีนบุรี. 2567. **จังหวัดปราจีนบุรี**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachinburi.go.th/> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- จังหวัดระยอง. 2567. **ข้อมูลอำเภอในจังหวัด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://rayong.go.th/> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.

- จังหวัดสระแก้ว. 2567. **จังหวัดสระแก้ว**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.sakaeo.go.th/>
สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- ณัฐพล วงษ์รัมย์ และสมคิด สาลี. 2560. **การวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากข้างป่าด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์**. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทรงธรรม สุขสว่าง และ ธรรมนุญ เต็มไชย. 2560. **รายงานการศึกษามูลค่าของน้ำในระบบนิเวศกลุ่มป่าตะวันออก**. สำนักอุทยานแห่งชาติ ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ธรรมนุญ เต็มไชย และ ทรงธรรม สุขสว่าง. 2562. **การประเมินการกระจายและระดับความรุนแรงของปัญหาข้างป่าในภาคตะวันออกของประเทศไทย**. หน้า 145 – 155 ใน รายงานการประชุมการป่าไม้ประจำปี พ.ศ. 2562.
- ธรรมนุญ เต็มไชย. 2567. **ปัญหาข้างป่า**. ใน คู่มือการอบรม การรักษาสีงแวดล้อมในเรือนจำที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ พ.ศ. 2567. กระทรวงยุติธรรม
- ธรรมนุญ เต็มไชย. 2567. **ความสำคัญของพืชอาหารต่อการกระจายของข้างป่าในอุทยานแห่งชาติเขา ลิบห้าชั้น จังหวัดจันทบุรี**. หน้า 7 - 14 ใน รายงานการประชุมวิชาการ เครือข่ายวิจัยนิเวศวิทยาป่าไม้ประเทศไทยครั้งที่ 13, วันที่ 25 - 27 มกราคม 2567, คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- นริศ ภูมิภาคพันธ์. 2550. **เอกสารการประชุมเรื่อง สารพันความรู้และการแก้ไขปัญหาเรื่อง ข.ข้าง**. ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ
- ประสงค์ ยี่ส่อง. 2542. **ทรัพยากรดินและศักยภาพในการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรในภาคตะวันออกของประเทศไทย**. กองสำรวจและจำแนกดิน. กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- พิเชฐ นุ่นโต, ชุตินอร์ ชาวีณี, มัทนา ศรีกระจ่าง, ชินนุวัฒน์ มณีศรีขำ. 2561. **เสียงคน เสียงช้างป่า: แนวโน้มการตอบสนองของชุมชนต่อการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศไทย.** กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น, กรุงเทพฯ.
- พิเชฐ นุ่นโต, ชุตินอร์ ชาวีณี, มัทนา ศรีกระจ่าง, ชินนุวัฒน์ มณีศรีขำ. 2561. **เสียงคน เสียงช้างป่า: แนวโน้มการตอบสนองของชุมชนต่อการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศไทย.** กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น, กรุงเทพฯ.
- มัทนา ศรีกระจ่าง. 2542. **ช้างป่าเอเชียในประเทศไทยและแนวทางการอนุรักษ์.** สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- มูลนิธิพัชรสุธาคชานุรักษ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2567. **มูลนิธิพัชรสุธาคชานุรักษ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.kajanurak.org> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.
- ราชกิจจานุเบกษา,** ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556, เล่ม 131, ตอน 41 ง , 4 มีนาคม พ.ศ. 2557, หน้า 1
- ศรัณย์ สุนทรส. 2564. **การนำนโยบายการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ไปปฏิบัติ.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์นวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง จังหวัดเพชรบุรี, เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำค้างคาว - เขาช่องพราน และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง. 2556. **รายงานความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงานโครงการศึกษาและสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของป่าไม้และสัตว์ป่าบริเวณแนวเชื่อมต่อบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง ในกลุ่มป่าตะวันออก ฤดูกาลที่ 1 (ธันวาคม 2555 - เมษายน 2556).** กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 36 น.

ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี. 2564. รายงานการศึกษาโครงสร้างของนิเวศวิทยาป่าไม้และสัตว์ป่าเพื่อจัดการช้างป่าในอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น. ส่วนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอุทยานแห่งชาติ, สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

ศูนย์แก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่า. 2566. สถานการณ์ช้างป่าประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2566. 13 มีนาคม วันช้างไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.tei.or.th/th/infographic_detail.php?eid=2124 สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.

สมหญิง ทัททิกรณ์ และ สุธีร์ ลอยมา. 2552. การใช้ประโยชน์พื้นที่อาศัยของช้างป่า (*Elephas maximus* Linnaeus, 1758) ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย. หน้า 125 – 153. ใน ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2551. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ.

ส่วนสารสนเทศด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า. 2563. คน - ช้างป่า “การอยู่ร่วมกัน อย่างยั่งยืน”. สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ครึ่งแรกของปี 2564 และแนวโน้มปี 2564. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6, ชลบุรี เข้าถึงได้จาก : <https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-news-files-431491791036> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2567.

สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น. 2561. พื้นที่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า. เข้าถึงได้จาก: <https://humanelephantvoices.org/human-elephant-conflict/> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2567

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี). 2550. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2549. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า. 2560. **โครงสร้างประชากร การเคลื่อนที่ และการฟื้นฟูถิ่นอาศัยของช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก**. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ. เอกสารอัดสำเนา
- ไสว วังหงษา. 2547. **ประชากร และโครงสร้างทางประชากรของช้างป่า ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี**. สถาบันวิจัยสัตว์ป่าฉะเชิงเทรา สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. พิภพทองกรากพิภ & สกรีน, ปราจีนบุรี
- Fick, S.E. and R.J. Hijmans, 2017. **WorldClim 2: new 1km spatial resolution climate surfaces for global land areas**. International Journal of Climatology 37 (12): 4302-4315.
- Human Elephant Voices.org. 2017. **ช้างป่าในประเทศไทย**. <https://humanelephantvoices.org/elephants-thailand/>
- Srikrachang, M. 2003. **Conservation and Management of Elephants in Thailand**. Ph.D. thesis., Faculty of Graduate Study, Mahidol University, Bangkok.

ภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่ 1 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่าในพื้นที่จังหวัดระยอง

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เขาชะเมา	เขาน้อย	ทรัพย์สะแห่	(5)	1	A
		มะเตือ	3 + (30)	4	A
		เขาน้อย	2 + (30)	5	B
		คลองยาง	(6)	4	A
		ตะขบ	3 + (30)	1	A
	ชำช้อ	ศรีประชา	(3)	1	A
		ชำช้อ หมู่ที่ 2	(2)	1	A
		ชำช้อ หมู่ที่ 3	(1)	1	A
		เขาช่องลม	5	2	A
		สวนขนุน	(10)	1	A
		โปรงสะท้อน	(1)	1	A
		สี่แยกสมบูรณ์	5 + (40)	1	A
		หนองปลาไหล	(2)	1	A
		เขาบ่อแป้ง	2	1	A
	น้ำเป็น	สามแยกน้ำเป็น	5	5	A
		น้ำใส	3	2	A
		มาบช้างนอน	(3)	2	A
		เหมืองแร่	3	2	A
		สำนักกะเบา	7	1	A
		น้ำเป็น	5 + (20)	3	B
คลองพระเจ้า		4	4	A	
ห้วยทับมอญ	คลองหิน	(10)	2	A	
	ห้วยทับมอญ	2 + (10)	1	A	
	เขาพัง	3 + (8)	5	B	
	สีระมัน	3	2	A	
	ปากแพรก	1 + (40)	5	A	
	ยางเอน	(1)	5	A	
	เขาจันทร์	3	4	A	
	ห้อยหัว	4 + (30)	5	A	

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	การกระจายของช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
แกลง	กระแสบน	โนไร่	(2)	1	A	
		คลองป่าไม้	(3)	1	A	
		เขาผักกูด	(2)	2	A	
		เขาวังไทร	(2)	1	A	
		เนินไม้หอม	(2)	2	A	
		คลองลึก	(2)	1	A	
		หนองแพบ	(2)	1	A	
		กองดิน	สี่แยกกองดิน	(4)	2	A
	กองดิน		(2)	2	A	
	หนองเสม็ดแดง		(2)	1	A	
	หนองคูย		3	1	A	
	ซากขุนวิเศษ		(3)	1	A	
	ข้าสมอ		(2)	1	B	
	เขายายพริ้ง		(1)	1	A	
	เขาสำรอง		3	1	A	
	ศิลาทอง		5	3	A	
	ทรัพย์เจริญ		(1)	1	A	
	ทางเกวียน		เขตเทศบาล	(2)	1	A
	ทุ่งควายกิน		เนินเขาดิน	(1)	1	A
		มงคล	(3)	1	A	
		หนองไทร	(5)	1	A	
		หนองกะพ้อ	(2)	1	A	
		ชุมชนสูง	(19)	1	A	
		เขาจุก	(5)	3	B	
		เนินสุขสำรอง	(1)	1	A	
		โพธิ์ฐาน	(20)	2	A	
		หนองน้ำเย็น	1 + (20)	1	A	
	บ้านนา	แหลมไม้	(1)	1	A	
		ทุ่งเค็ด	(2)	2	A	
		ห้วงหิน	(3)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	การกระจายของช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
แก่ง	บ้านนา	หนองจรเข้	(1)	1	A
		อุ้มทอง	(3)	1	A
		สำนักยาง	(3)	2	A
		เนินกระทอน	(5)	1	A
		บุญสัมพันธ์	(3)	1	A
		วังยาง	(1)	1	A
		ล่าง	(1)	1	B
		นา	(1)	1	A
		คลองอ่าง	(3)	1	A
บ้านค่าย	ชากบก	ชากกอไม้	(1)	1	A
		ห้วงหิน	(1)	1	A
		เขาลอย	(1)	1	A
		หนองห้วย	(1)	1	A
		มาบदारอด	(1)	1	A
		เจ็ดลูกเนิน	(1)	1	A
	บางบุตร	ชากมะหาด	(1)	1	A
		บางบุตร	(1)	1	A
		หนองคล้า	(1)	1	A
		สองสลึง	(1)	1	A
		หลังเขา	(1)	1	A
		เขาหวาย	(1)	1	A
		โหดกลาง	(1)	1	A
		มาบสองสลึง	(1)	1	A
		ช่องลม	(3)	1	A
		ห้วยยาง	(1)	1	A
	คลองกระทอน	(1)	1	A	
	หนองบัว	หนองปลาไหล	(1)	2	A
		ท่าเสา	3	2	A
		มาบป่าหวาย	(4)	2	A
หัวขวด		(3)	1	A	
หนองซ้อ		(3)	2	A	

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	การกระจายของช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
บ้านค่าย	หนองบัว	คลองขนุน	(1)	1	A	
		ศาลาน้ำลึก	3	1	A	
		บ้านหินโค้ง	(3)	1	A	
		สามเนิน	(1)	1	A	
ปลวกแดง	ตาสีพีธี	เขาระฆัง	(3)	2	A	
		เนินสำราญ	(1)	2	A	
	ปลวกแดง	ปลวกแดง	(3)	1	A	
		ระเวียง	(3)	1	A	
		ปลวกแดง	(3)	1	A	
	แม่น้ำคู่	หนองมะปริง	(1)	2	A	
	ละหาร	ปากแพรก	(1)	1	A	
		พลงลำตวน	(3)	2	A	
		หมอม่วย	(3)	2	A	
	หนองไร่		คลองน้ำแดง	1	1	A
			บึงตาต้า	1	1	A
			หนองไร่	3	2	A
			คลองป่าหวาย	2	2	A
			คลองซอง	3	2	A
	เมืองระยอง	กะเฉด	ชะแวง	(1)	1	A
นาตาขวัญ			(2)	1	A	
ชะวีก			(1)	1	A	
ชากขนุน			(1)	1	A	
เขาวังม่าน			(1)	1	A	
หนองละลอก			(1)	1	A	
บ้านแลง		หนองหิน	(1)	1	A	
สำนักทอง		หาดใหญ่	(1)	2	A	
	เกษตรศิริ	(1)	1	A		
วังจันทร์	ชุมแสง	ชุมแสง	(2)	1	A	
		สันติสุข	(2)	4	A	
		คลองไผ่	(3)	1	A	
		หนองม่วง	3	5	B	
		เขาตาอิน	(1)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	การกระจายของช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
วังจันทน์	ชุมแสง	แก่งหวาย	3 + (10)	5	B
		วังโพรง	(2)	1	A
		มะจั่ว	(2)	1	A
	ป่ายุบใน	ขุนอินทร์	(3)	1	A
		ป่ายุบใน	(4)	5	A
		เขาสิงห์โต	(5)	5	A
		ยุบตาเหม่ง	4	2	A
		คลองหวายโสม	4	5	A
		คลองเขต	4	5	A
		เขาไม้ฉนวน	4	2	A
		ท่าเสา	2	1	A
	พลงตาเอี่ยม	เขาดลาด	(3)	1	A
		สำนักตาเสือ	(1)	1	A
		พลงตาเอี่ยม	(1)	1	A
		คลองบางบ่อ	(1)	1	A
		หนองเขิน	(1)	1	A
		คลองอ่าง	(1)	1	A
	วังจันทน์		คลองสอง	(2)	1
หนองโพรง			(1)	1	A
		ตะเคียนทอง	(2)	1	A

หมายเหตุ:

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 2 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่าในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³		
เกาะจันทร์	เกาะจันทร์	หนองชุมเห็ด	(3)	1	A		
		สระตาพรหม	(4)	1	A		
		เจ็ดเนิน	(10)	1	A		
		โปรงหิน	(7)	1	A		
		ทับบริบูรณ์	(3)	1	A		
		ปรกฟ้า	(10)	1	A		
		หนองยายหมาด	(12)	2	A		
		หนองมะนาว	(4)	1	A		
		แปลง	(9)	2	A		
		เขาวังแก้ว	(3)	2	A		
		เนินตะแบก	(3)	1	A		
		หนองหูช้าง	(1)	1	A		
		ท่าบุญมี	ท่าบุญมี	สามแยก	(1)	1	A
				ทับจุฬา	(3)	1	A
หนองพังพอน	(3)			2	A		
บ่อทอง	เกษตรสุวรรณ	ธรรมรัตน์	(6)	1	A		
		ขุนชำนาญ	6	1	A		
		อ่าวกระพงค์	4 + (20)	1	A		
		คลองปริง	(2)	2	A		
		คลองโค	(3)	1	A		
		ไม้หอม	5 + (12)	2	A		
		ธาตุทอง	ธาตุทอง	เนินดินแดง	3	2	A
โปรงเกตู	3			1	A		
คลองมือไทร	(3)			1	A		
เขากระถิน	(10)			1	A		

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
บ่อทอง	ธาตุทอง	หนองเสือช่อ	2 + (20)	5	B
		หนองน้ำขาว	3	2	A
	บ่อขวางทอง	หนองเสม็ด	(3)	2	A
		หนองยายเกา	(3)	1	A
		โปรงไม้ไร่	(3)	1	A
		บ่อขวางทอง	3 + (30)	1	A
		หนองบอน	(1)	1	A
		สำเพาทอง	(3)	1	A
	บ่อทอง	อมพนม	(1)	1	A
		วังรี	3	1	A
		เขาสามชั้น	(3)	5	A
		หนองจระเข้	3 + (10)	5	A
		ทับเจริญ	3	1	A
		คลองใหญ่	3	5	B
ทับเจ๊ก		(2)	1	A	
พลวงทอง	เขาห้ายอด	3	2	A	
	เขาชะอางค์	6	5	A	
	คลองตาเพชร	(4)	1	A	
	เขาใหญ่	(40)	5	A	
	เขาพริก	(30)	1	A	
	อ่างผักหนาม	(2)	1	A	
	หลุมมะนาว	(3)	1	A	
วัดสุวรรณ	ช่อง	(2)	1	A	
	คลองหลวง	(1)	1	A	
	หนองกระพ้อ	(3)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
บ่อทอง	วัดสุวรรณ	คลองไฉ่	(8)	2	A
บ้านบึง	หนองไผ่แก้ว	หินดาด	(4)	2	A
		ป่ายุบ	(3)	1	A
		หนองโน	(2)	1	A
	หนองอิรุณ	อ่างเวียน	(3)	2	A
		ป่าแดง	4	2	A
		หนองวงษ์	(3)	1	A
		เนินโมก	(3)	2	A
		บึงไม้แก่น	(3)	2	A
	คลองกิ้ว	หมื่นจิตต์	(4)	1	A
		มาบลำบิด	(2)	2	A
พนัสนิคม	หนองเหียง	หนองสำโรง	(2)	2	A
		หนองประดู่	(2)	2	A
		สระคลอง	(2)	1	A
		หนองไผ่แก้ว	(2)	1	A
		หนองสังข์	(2)	2	A
		เขาอำนวยสุข	(3)	1	A
	หนองปรือ	หนองไก่อเลื่อน	(2)	2	A
		หนองเซ่ง	(2)	1	A
	ศรีราชา	เขาคันทรง	มาบเอียง	(1)	1
เขาคันทรง			(1)	1	A
ระเวียง			(1)	1	A
หนองใหญ่	เขาชก	คลองพลูล่าง	(1)	2	A
		เขาชก	(20)	1	A
		บึงสามง่าม	(1)	2	A

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
หนองใหญ่	คลองพลู	คลองพลู	(2)	2	B	
		เนินดินแดง	1 + (6)	2	A	
		คลองตะเคียน	(3)	5	C	
		เขามดง่าม	(3)	5	A	
	หนองใหญ่	หนองใหญ่	3 + (50)	5	C	
		วังใหญ่	(2)	5	A	
		อ่างแก้ว	(40)	2	A	
		หนองตะเคียนทอง	(5)	2	A	
	ห้างสูง	ป่าแดง	ป่าแดง	6	2	A
			เนินสี	10	1	A
ห้างสูง			7	1	B	
หลุมกลาง			(10)	3	A	
หนองประดู่			(5)	1	A	
หนองเสือช้าง	ห้วยมะระ	ห้วยมะระ	(4)	1	A	
		หนองเสือช้าง	(4)	1	A	
		หนองหญ้าปล้อง	(2)	1	A	
		ท่าจาม	(2)	1	A	
		เฉลิมลาภ	(2)	1	A	

หมายเหตุ:

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 3 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อ
ปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
ท่าตะเกียบ	คลองตะเกรา	กรอกสะแก	(2)	1	A
		หนองคอก	(6)	1	A
		เกาะลอย	3 + (30)	4	A
		วังหิน	(10)	3	A
		หนองขาหยั่ง	5	5	A
		ธรรมรัตน์ใน	4	3	A
		ร่วมโพธิ์ทอง	14 + (40)	4	A
		เทพประทาน	10	5	B
		ห้วยตะปอก	(40)	3	A
		ศรีเจริญทอง	17	1	A
		ห้วยโสม	3	4	A
		ทุ่งสำ	2	3	A
		เกาะกระทิง	(5)	3	A
		เขากล้วยไม้	(20)	5	A
		หนองใหญ่	(2)	1	A
		อ่างหิน	5	1	A
		ชอย 5	5 + (40)	1	A
		กระบกคู่	(1)	2	A
		เขากระดาศ	4	1	A
		ห้วยนา	3 + (5)	2	A
		ห้วยฝาย	(7)	4	A
		สันติสุข	(10)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
ท่าตะเกรา	คลองตะเกรา	ท่ามะนาว	(12)	2	A
		ทรัพย์เจริญ	3 + (20)	2	A
		สามพราน	5	5	A
ท่าตะเกรา		วังวุ้ง	3 + (10)	5	B
		ท่าคาน	3 + (30)	3	B
		ทุ่งยายชี	1 + (18)	5	A
		ท่ากลอย	(1)	1	A
		หนองปรือกันยาง	5	5	A
		หนองประโยชน์	3 + (30)	3	A
		อ่างเสือดำ	5 + (100)	5	c
		หนองปลาชีว	10 + (50)	1	A
		อ่างเตย	5 + (30)	4	A
		หนองเรือ	2 + (30)	5	A
		น้อยนาดี	(3)	3	A
		เนินกระบก	6 + (30)	5	B
		คลองตะเคียน	3 + (6)	4	A
		คลองมะหาด	14 + (120)	3	A
		เขาดลาด	10	3	B
		หนองปรือน้อย	3 + (100)	5	A
		ชมพู่	5 + (10)	3	A
		คลองสี่ยัด	6 + (33)	3	A
		แปลงเสมา	2 + (30)	1	B
		เนินน้อย	2 + (20)	3	A
ฝั่งคลอง หมู่ที่ 21	5 + (50)	4	A		

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
ท่าตะเียบ	ท่าตะเียบ	ฝั่งคลอง หมู่ที่ 22	6 + (20)	4	A	
บ้านโพธิ์	ดอนทราย	ดอนสะแก	(1)	1	A	
		สืบเอ็ดศอก	สืบเอ็ดศอก	(1)	1	A
		สามกอ	(1)	1	A	
		หนองแบน	(1)	1	A	
	หนองบัว	ดอนสินนธ์	(1)	1	A	
	แหลมประดู่	ดอนศาลเจ้า	เนินเรียบ	(1)	1	A
			วังอู่	(1)	1	A
	แปลงยาว	แปลงยาว	บางบ่อ	(1)	1	A
			ไผ่แก้ว	(1)	1	A
หนองครก			(4)	3	A	
หนองสาริกา			(1)	1	A	
คลองสอง			(4)	3	A	
คลองหนึ่ง			(4)	3	A	
วังเย็น		หนองปรือไม้แก้ว	สะพานนาค	(1)	2	A
			ห้วยแกะ	(1)	2	A
			โกรกแก้ว	(2)	2	A
			ไทรทอง	(2)	2	A
หนองไม้แก่น		หนองปลาไหล	หนองสร้อยดิ่ง	(1)	1	A
			ไทรทอง	(4)	1	A
			ปลักนนทรี	(3)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
แปลงยาว	หนองไม้แก่น	เขาสะท้อน	(3)	1	A
		โกรกแก้ววงพระจันทร์	(2)	1	A
		หนองน้ำขาว	(1)	1	A
		หลุมมะขาม	(5)	5	A
		ห้าแยก	(3)	1	A
		เขาสะท้อนบน	(10)	1	A
		หนองไทรบน	(3)	1	A
		หนองสร้อยตั้งบน	(3)	1	A
	หัวสำโรง	ใน	(1)	1	A
		กลาง	(1)	1	A
		สวน	(1)	1	A
		แหลมหิน	(1)	1	A
		หนองตะเภา	(1)	1	A
		หนองสถิต	(7)	3	A
พนมสารคาม	เกาะขนุน	นาน้อย	(1)	1	A
		เขาหินซ้อน	บึงตาจัน	(1)	1
	เขาหินซ้อน	เขาหินซ้อน	(1)	1	A
		แหลมเขาจันทร์	(2)	1	A
		ปรีอวาย	(5)	1	A
		เขาหน้ามอด	(3)	1	A
		ห้วยสำโรง	2 + (3)	1	A
		คลองตะเคียน	2 + (3)	1	A
	หนองเหียง	(3)	1	A	
	หนองแหน	ปากกล้วย	(3)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรช้าง ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
สนามชัยเขต	คูยายหมี	บางมะเฟือง	(6)	2	A	
		บางพะเนียง	(2)	1	A	
		ดอนท่านา	(3)	1	A	
		โพนงาม	(4)	2	A	
		สระไม้แดง	(4)	2	A	
		ยางแดง	(4)	1	A	
		วังไทร	(5)	2	A	
		ท่าม่วง	4	2	A	
		อ่างทอง	(12)	2	A	
		อ่างตาฝั่ง	3 + (40)	2	A	
		ป่าอีแตน	3	2	A	
		โพธิ์ทอง	(7)	2	A	
		ห้วยกบ	6 + (70)	3	B	
		โพธิ์ทอง	(6)	1	A	
		ท่ากระดาน	ท่ากระดาน	(2)	1	A
			ท่าเลียบ	(8)	1	A
			นา	2 + (10)	2	A
			นาโพธิ์	(1)	1	A
			กระบกเตี้ย	(2)	2	A
	วังสอ	(80)	3	A		
	หินแร่	3 + (20)	3	A		
	ข้าป่างาม	8	5	A		
	สูงเจริญ	5	3	A		
	โปรงเกตุ	8	3	A		

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรช้าง ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³		
สนามชัยเขต	ท่ากระดาน	ทุ่งส่อหงษา	(3)	2	A		
		โป่งเจริญ	(5)	2	A		
		เขามานาง	5 + (20)	2	A		
		แสงทอง	5	2	A		
		นายาว	70	5	A		
		นาอีสาน	5 + (50)	5	B		
		หนองตานาค	3 + (5)	2	A		
		ทุ่งเหียง	5 + (50)	3	A		
		นางาม	70	5	A		
		หนองกระทิง	20	5	A		
		คลองเตย	5 + (100)	5	B		
		หินแร่เก่า	(30)	3	A		
		หนองยางใหม่	7 + (20)	4	B		
		ทุ่งพระยา	อ่างตะแบก	อ่างตะแบก	10 + (40)	4	A
				กระบกหวาน	(1)	2	A
โคกตะเคียนงาม	(40)			1	A		
คลองอุดม	(40)			3	A		
มาบนาคี	3 + (100)			3	A		
ท่าทองดำ	(2)			1	A		
โป่งตาสา	3 + (30)			1	A		
วังคู	(3)			3	A		
เขาจันทร์	3 + (40)			4	A		
คลองยายสร้อย	(60)			5	A		
หนองยายกล่อม	(70)	1	A				

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรช้าง ¹	ความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
สนามชัยเขต	ทุ่งพระยา	โคกผาสุก	(20)	1	A
		ทุ่งวัว	(6)	1	A
		หนองใหญ่	10 + (80)	1	A
		ทางโค้ง	(80)	1	A
		ท่าชีวิต	(30)	3	A
		ภูเขาทอง	(5)	2	A
		มาบสมบุรณ์	(100)	1	A
		สันติสุข	1	1	A
	ลาดกระทิง	ห้วยหิน	(2)	3	A
		ห้วยน้ำทรัพย์	(6)	3	B
		ท่าซุง	5	4	A
		ห้วยน้ำใส	(5)	1	A
		สวนป่า	20	4	B
		กม.7	20	3	B
		ลาดกระทิง	(5)	1	A
		แปลงไผ่	3 + (30)	4	B
		กม.8	(4)	1	A
		แปลง 8	3 + (30)	3	B
		หนองขอบ	(5)	1	B

หมายเหตุ:

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 4 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในจังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
กบินทร์บุรี	กบินทร์	ปากแพรกโคกสูง	(3)	1	A
		ทุ่งแฝก	(3)	2	A
		ปากแพรก	(3)	1	A
		หนองช้างลง	(3)	1	A
		นางเลง	(2)	1	A
		โคกป่าแพ่ง	(1)	1	A
		โนน	(4)	3	A
		ท่าซี้เหล็ก	(4)	1	A
		ชำโสม	(1)	1	A
		ริมน้ำ	(3)	1	A
	เขาไม้แก้ว	นาคลองกลาง	(1)	1	A
		คลองเจ้าแรง	(4)	1	A
		หลังเขา	(2)	1	A
		เขาไม้แก้ว	(1)	1	A
		สันดิน	(2)	1	A
		โปรงสะเดา	(30)	1	A
		โนนตู	(1)	1	A
		โปรงศรีเจริญ	3 + (100)	5	A
		โปรงศรีเกษ	(20)	5	A
		ขุนด่าน	(13)	1	A
	คลองตามัน	5 + (100)	4	A	
	บ่อทอง	ปากน้ำ	(4)	1	A
		ห้วยไคร้	(4)	1	A
		กุง	(2)	2	A
		บ่อทอง	(3)	1	A
		หนองโดน	(2)	2	A
		หนองไผ่ล้อม	(1)	1	A
		หนองจระเข้	(2)	1	A
	บ้านนา	หาดมะกอก	(2)	1	A
		พระปรัง	(2)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
กบินทร์บุรี	บ้านนา	นา	(1)	1	A
		หนองนาโน	(1)	2	A
		บุเสี้ยว	(3)	1	A
		วังยาง	(1)	3	A
		คลองชัน	(2)	1	A
		หนองโดน	(2)	1	A
		หนองแพบ	(1)	1	A
	เมืองเก่า	เลียบ	(1)	1	A
		ไผ่	(1)	1	A
		ถนนทอง	(1)	1	A
		ท่าข่อย	(1)	1	A
		เลียบสอง	(1)	1	A
	ย่านรี	ท่าทองดำ	(1)	1	A
		หนองต่าง	(4)	2	A
		ตรอกปลาไหล	(3)	1	A
		โคกสว่าง	(3)	1	A
		เขาด้วน	(2)	1	A
เขาจาน		4 + (18)	3	A	
ลาดตะเคียน	หนองตามัน	(2)	2	A	
	สระบัว	(2)	1	A	
	อ่างมหา	(2)	1	A	
	หนองตลาด	(2)	1	A	
	โคกม่วง	(2)	1	A	
	คลองร่วม	(2)	1	A	
	โคกกลาง	(3)	1	A	
วังตะเคียน	โนนฝาว	(1)	1	A	
	เขากระแต	6	2	A	
	แก่ง	(3)	1	A	
	หนองหอย	(3)	1	A	
	วังตะเคียน หมู่ที่ 5	(3)	1	A	
	วังตะเคียน หมู่ที่ 6	(1)	2	A	

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
กบินทร์บุรี	วังตะเคียน	หนองคล้า	(10)	1	A	
		เนินสูง	(1)	1	A	
		คลองระกำ	(2)	2	A	
		ห้วยกระบอก	(2)	1	A	
		เนินกกเกตุ	(1)	1	A	
		ชำป่าตอง	(1)	2	A	
		เนินหินกอง	(1)	1	A	
		ใหม่วังตะเคียน	(1)	1	A	
		ใหม่สำพันตา	(2)	1	A	
		โนนเจริญ	(1)	1	A	
		คลองนางลิ่ง	(1)	1	A	
		วังท่าช้าง	เขาปูน	(10)	2	A
			วังท่าช้าง	(100)	2	A
	วังมะกรูด		(100)	1	A	
	คลองตะเคียน		(4)	2	A	
	คลองสิบสอง		(10)	1	A	
	คลองหันแดง		(30)	1	B	
	คลองมะเดื่อ		(5)	1	A	
	โปรงใหญ่	10 + (100)	2	A		
	เขาถ้ำ	(5)	1	A		
วังกวาง	4 + (80)	3	A			
โปรงพัฒนา	(2)	1	A			
โปรงอุดมพัฒนา	(40)	2	B			
โนนสมบูรณ์	(30)	2	A			
ใหม่พัฒนา	(10)	1	A			
คลองบุญเลิศ	(4)	1	A			
วังใหม่	(100)	2	A			
โนนจินดา	(100)	1	A			
โนน	2 + (100)	2	A			
อุดมสุข	(1)	2	A			
วังมล	(50)	5	A			

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
กบินทร์บุรี	วังท่าช้าง	วังทอง	17 + (60)	3	A
		สามแยกโชคชัย	(70)	1	A
	หนองกี่	โคกขี้เหล็ก	(3)	1	A
		ทด	(2)	1	A
		คลองอุดม	(3)	1	A
	หาดนางแก้ว	เขาดิน	(3)	1	A
		เกาะลอย	(2)	1	A
	นาดี	แก่งดินสอ	ทับไทร	(3)	4
ท่าสะอาด			(80)	1	A
วังอ้ายป่อง			(80)	5	A
บูกิ้ว			(2)	1	A
แก่งดินสอ			(2)	1	A
เขาขาด			(3)	1	A
หินเทิน			(3)	1	A
บุเจริญ			(83)	1	A
คลองมะไฟ			(2)	1	A
ทุ่งโพธิ์		แหลมไผ่	(2)	1	A
		ทุ่งโพธิ์	(2)	1	A
		ทุ่งแฝก	2 + (80)	4	A
		คลองตาหมื่น	(3)	1	A
		คลองเตย	2 + (80)	4	A
		คลองปลาตุกลาย	2 + (80)	2	A
		นิคมสหกรณ์	(2)	1	A
		นาดี	ว่านเหลือง	(1)	2
กระเตียง			(1)	2	A
บุงสูง			(1)	2	A
ระเบาะเกตุ			(1)	1	A
โนนแสนสุข	(1)		1	A	
ด่านตะกั่ว	(1)		1	A	
สันติสุข	(1)		1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
นาคี	บุพราหมณ์	ทับลาน	(1)	2	A
		ขุนศรี	(3)	1	A
		บุพราหมณ์	(3)	2	A
		กม.80	(1)	1	A
		วังขอนแดง	(1)	1	A
		วังหิน	(1)	1	A
		วังใหม่	(1)	1	A
		แสนสุข	(3)	1	A
		ทับลานใน	(1)	2	A
ศรีมหาโพธิ	กรอกสมบุรณ์	กรอกสมบุรณ์	2 + (30)	2	A
		วังขอน	(1)	2	A
		วังทะลุ	(1)	1	A
		หนองแสง	(2)	1	A
		ทุ่งบัวงาม	3 + (30)	2	A
	ศรีมหาโพธิ	ห้วยเอน	4 + (30)	5	B
		หนองหอย	(3)	1	A
		สามขา	(3)	1	A
	หนองโพรง	ปรือวาย	1 + (35)	3	A
		โปรงกะพ้อ	(6)	1	A
มาบเหียง		1 + (35)	1	A	
วังตะพาน		(5)	1	A	
หนองสองตอน		(3)	2	A	
ห้วยห้วย	หนองปรือน้อย	(3)	1	A	
	ปรือวาย	(3)	1	A	

หมายเหตุ:

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 5 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในจังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เขาคอกรรจ์	เขาคอกรรจ์	วังรี	(3)	1	A
		นา	(3)	1	A
		โคกยาง	(3)	1	A
เขาสามลือ	เขาสามลือ	เนินตะแบก	(2)	1	A
		ฝั่งคลอง	(1)	1	A
พระเพลิง	พระเพลิง	เขาจันทร์	(2)	1	A
		บึงพระราม	(3)	1	A
		ภูเงิน	(1)	1	A
		ท่าผักชี	(7)	1	A
		ไทรทอง	3 + (40)	1	A
		แหลมทอง	(3)	1	A
		ท่าเต็น	(6)	5	A
		ใหม่พัฒนา	3 + (40)	1	A
		หนองปักหลัก	(3)	1	A
		เนินสายฝน	(2)	4	A
		เขานันทา	(2)	1	A
		เขาภูทอง	(3)	1	A
		โนนสมพรสามัคคี	1 + (7)	1	A
		ไทรงาม	3 + (40)	1	A
		เนินสยาม	1 + (7)	1	A
หนองหัว	หนองหัว	คลองเจริญ	(3)	1	A
		โคกข้าวเหนียว	(3)	1	A
		หนองกะทะ	(3)	1	A
		คลองธรรมชาติ	(3)	1	A
		หนองหัว	(1)	1	A
		ธารนพเก้า	(3)	1	A
		เขาดิน	(3)	1	A
		เกาะรัง	(4)	1	A
		โป่งเกตุ	(3)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เขาค้อ	หนองหว้า	เขาส่าพุง	(1)	1	A
		หนองโสน	(2)	1	A
		หนองคล้า	(3)	1	A
		คลองมิตรสัมพันธ์	(3)	1	A
		สองสีเจริญ	(3)	1	A
		คลองสำราญ	(3)	1	A
		หนองแสง	(3)	1	A
		วังสีทอง	(3)	1	A
		ใหม่ปากดง	(1)	1	A
		เกตุจำปา	(3)	1	A
		ท่านา	(3)	1	A
		ลานไผ่	(2)	1	A
		เขาน้อยสามัคคี	(3)	1	A
คลองหาด	คลองไถ่เถื่อน	คลองไถ่เถื่อน	(1)	1	A
		คลองซั้ว	(4)	1	A
	คลองหาด	เขาผาม้าง	(1)	2	A
		เขาดิน	(1)	2	A
		เขาเลื่อมใต้	(2)	1	A
		ไทยพัฒนา	(1)	1	A
		ป่าตะแบก	(1)	1	A
		เขาช่องแคบ	(1)	1	A
	ซั้วมะกรูด	คลองกลาง	(1)	1	A
	ไทยอุดม	วังปิ่น	(1)	1	A
	ไทรเดี่ยว	สระหลวง	(3)	1	A
		หนองแวง	(1)	1	A
		โนนประดู่	(1)	1	A
		ใหม่การบินไทย	(3)	1	A
	ไทรทอง	หินกอง	(1)	5	A
		โนนสง่า	(1)	1	A
		ไทรเดี่ยว	(1)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
คลองหาด	ไทรทอง	คลองไผ่	(1)	1	A
		โนนสมบูรณ์	(1)	1	A
	เบญจขจร	ห้วยไคร้เหนือ	(1)	1	A
		เบญจขจร	(1)	2	A
		ชุมทอง	(2)	1	A
		ชัยพลู	(2)	1	A
		เขาดินแดง	(1)	2	A
		ชัยพลูเหนือ	(1)	1	A
		วังใหม่	(2)	1	A
ตาพระยา	ทัพไทย	โคกปราสาท	(1)	1	A
		รัตนะ	(1)	1	A
		ทองเจริญ	(1)	1	A
	ทัพราช	หนองติ่ม	(2)	1	A
		ตะลุมพุก	(1)	1	A
		ใหม่ไทยถาวร	(12)	1	A
		โคกกราด	(1)	2	A
		เนินขาม	(1)	1	A
		คลองยาง	2 + (12)	1	A
เมืองสระแก้ว	โคกปี่ช้อง	เนินยางแดง	(2)	1	A
		บะขม้น	(2)	2	B
		เนินยางงาม	(3)	1	A
		ชำบอน	(3)	1	A
		ทรัพย์ใหญ่	(1)	1	A
	ท่าเกษม	ท่าเกษม	(1)	1	A
		หนองนกระเรียน	(1)	1	A
		เทศบาล14	(1)	1	A
		ชุมชน21 หนองกะพ้อ	(1)	1	A
	ท่าแยก	ป่าระกำ	(1)	1	A
		หอย	(1)	1	A
		หนองเตียน	(1)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนข้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เมืองสระแก้ว	ท่าแยก	คลองสีเมือง	(1)	1	A
		คลองน้ำเขียว	(1)	1	A
		คลองผักขม	(1)	1	A
		น้อย	(1)	1	A
		เนินไฮ	(1)	1	A
		น้ำล้อม	(1)	1	A
	บ้านแก้ง	เขาสิ่งหิโต	(2)	1	A
		คลองหมากนัต	1	1	A
		เนินดินแดง	(2)	1	A
		หนองปัญหา	(2)	1	A
		หนองแหน	(1)	2	A
	ศาลาลำดวน	วังรี	(1)	1	A
		โคกเจริญ	(2)	1	A
		ท่าช้าง	(1)	1	A
		หนองผูกเต่า	(1)	1	A
		เขามะกา	(5)	2	A
		หนองอีซอ	(2)	1	A
		หนองผูกเต่าพัฒนา	(1)	1	A
		ห้วยกระบอก	(13)	2	A
	สระขวัญ	น้ำซับ	(2)	2	A
		แก่งสี่เสียด	(2)	1	A
		ทุ่งพลวง	(2)	1	A
		หนองไผ่	(3)	2	A
		เนินผาสุข	(2)	1	A
		ใหม่ไพรวัลย์	(4)	1	A
		คลองปูน	(3)	1	A
		คลองคันฉอ	(3)	2	A
โคกสำราญ		(2)	1	A	
ทุ่งหินโคน		(3)	2	A	
คลองมะละกอ		(4)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เมืองสระแก้ว	สระขวัญ	เนินไทร	(2)	2	A
		คลองจามน้อย	(13)	2	A
		เนินสะอาด	(3)	2	A
		คลองมะละกอใต้	(2)	1	A
		หนองโสน	(2)	1	A
		คลองอ่าง	(3)	1	A
	หนองบอน	สวน	(1)	1	A
		โคกมะตูม	(1)	1	A
		ท่าแยก	(1)	1	A
		หนองบอน	(1)	1	A
		หนองเทา	(1)	2	A
		ท่ามะตูม	(1)	1	A
		คลองหินเทิน	(1)	2	A
		วังน้ำเย็น	คลองหินปูน	ค่ายเจริญ	(1)
บ่อลูกวัง	7			3	B
หนองสมบูรณ์	(3)			1	A
คลองฝักมีด	(8)			1	A
คลองแก	(3)			1	A
ทรัพย์เจริญ	(3)			1	A
น้ำเจริญ	(3)			1	A
มิตรไมตรี	(1)			1	A
เนินสะอาด	(2)			1	A
คลองตะเคียนพัฒนา	(1)			1	A
ตาหลังใน	ท่าตาสี		5 + (10)	5	B
	หนองแก		(2)	2	A
	โนนทอง		(1)	1	A
	ศรีบูรพา	(3)	2	A	
ทุ่งมหาเจริญ	คลองจรเข้	1 + (3)	1	A	
	พรสวรรค์	(2)	2	A	
	คลองตะเคียนชัย	4 + (19)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³		
วังน้ำเย็น	ทุ่งมหาเจริญ	คลองใหญ่	(1)	1	A		
		น้ำซับเจริญ	(2)	2	A		
		ด่านชัยพัฒนา	(2)	1	A		
		วังสุเทพ	(3)	2	A		
		เขาตะกรับพัฒนา	(3)	1	A		
		คลองพัฒนา	(6)	2	A		
		ชัยพัฒนา	10 + (30)	2	A		
		คลองตะขบ	(40)	2	A		
		หนองเรือ	(30)	5	A		
		สันตะวา	3	1	A		
		ชัยมงคลเจริญลาภ	(3)	2	A		
		แสนสุข	(1)	1	A		
		แสงตะวัน	(3)	1	A		
		ไพรวัลย์	(1)	2	A		
		ชัยอุดม	(2)	1	A		
		แผ่นดินทอง	(1)	1	A		
		คีรีเขตพัฒนา	4 + (30)	1	A		
		สระหลวง	1	2	A		
		วังน้ำเย็น		ทรัพย์นิยม	(1)	1	A
				สวนป่า	(5)	1	A
วังแดง	(1)			1	A		
คลองสารพา	(3)			1	A		
ซับพลู	(3)			2	A		
วังเจริญ	(1)			1	A		
ชัยณรงค์	(1)			1	A		
โคกสนั่นพัฒนา	(3)			1	A		
วังแก้ว	(1)			1	A		
วังสมบูรณ์	วังทอง	โคกน้อย	(5)	1	A		
		วังดารา	(3)	1	A		
		คลองอุดม	(5)	1	A		

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
วังสมบูรณ์	วังทอง	คลองอึ่งดำ	(1)	1	A
		ถวายนเฉลิมพระเกียรติ	(1)	1	A
		เขาไผ่	6	1	A
		คลองไม้เลี้ยว	2 + (20)	2	B
		คลองชล	3 + (10)	5	A
		วังสุวรรณ	(1)	1	A
		วังทรัพย์	(4)	1	A
		วังหิน	(1)	1	A
		ทับห้าพัฒนา	(1)	1	A
		วังสมบูรณ์	ซับสิงห์โต	(1)	1
	คลองทราย		(2)	1	A
	ทรัพย์ทรายทอง		(1)	1	A
	เขาหวาย		(1)	1	A
	วังใหม่	วังน้ำฝน	(1)	1	A
		สี่แยกไพจิตร	(1)	1	A
		ชุมทอง	9 + (40)	2	B
		เขาน้อยพัฒนา	(3)	1	A
		วังเจริญ	(1)	1	A
		ซับเกษมพัฒนา	9 + (30)	2	A
วัฒนานคร	โนนหมากเค็ง	โนนหมากเค็ง	(1)	1	A
		หนองมะอี	(1)	1	A
		หนองหว่า	(1)	1	A
		ทับใหม่ หมู่ที่ 6	(1)	1	A
		ทับใหม่ หมู่ที่ 8	(1)	1	A
		ป่าไต้	(1)	1	A
	ท่าเกวียน	โนน	(2)	1	A
		ทับช้าง	(3)	2	A
		หนองยาง	(2)	2	A
		สี่แยก	(3)	2	A
		คลองมะนาว	(2)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
วัฒนานคร	ท่าเกวียน	เหล่าสามัคคี	(2)	1	A
		หนองปลาแซง	(3)	2	A
		ใหม่เจริญผล	(2)	1	A
	ผักชะ	หนองหอย	(2)	1	A
		หนองใหญ่	(2)	1	A
		โป่งคอม	(2)	1	A
	ห้วยโจด	ห้วยโจด	(1)	1	A
		หนองป่าหมาก	(1)	1	A
อรัญประเทศ	ผ่านศึก	ไผ่ล้อม	(1)	1	A
	ทับพริก	ทับพริก หมู่ที่ 2	(2)	1	A
		ป่าเยี่ยว	(2)	1	A
		ทับพริก หมู่ที่ 6	(2)	1	A

หมายเหตุ:

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 6 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
แก่งหางแมว	แก่งหางแมว	ช่องกะพัต หมู่ที่ 1	(1)	1	A
		ช่องกะพัต หมู่ที่ 2	(2)	5	A
		แก่ง	(3) + 4	2	A
		โป่งขนมจีน	(1)	2	A
		เขาส้มป่อย	(30) + 3	3	C
		โป่งวัว	(2)	1	A
		โป่งยาง	(30) + 2	3	A
		คลองตาชิง	(2)	1	A
		หนองบัวทอง	(3)	2	A
		อ่างมะกรูด	(2)	2	A
		วังตาเมือง	(11)	3	A
		เกาะลอย	(30) + 10	3	A
		แสงทอง	(21)	3	A
		วังใหม่	(4)	4	A
		คลองเรือ	(1)	1	A
		ซากตาดำ	(12)	1	A
		เจริญสุข	(53)	3	A
		นาบุญ	(2)	2	A
		ต้นไทร	(10)	5	A
		เนินกระบก	(30) + 1	5	A
		ทุ่งยายทอง	(2)	1	A
		วังแก่ง	(1)	2	A
		ขุนซ่อง	ขุนซ่อง	โป่งเกตุ	(1)
ขุนซ่อง	(7)			5	A
หางแมว	(5)			1	A
โคกวัด	(7)			5	A
หนองเตียน	(40) + 3			5	B
สุขใจ	(24)			5	B
หินดาษ	(40) + 6			5	A
บ้านอ่าง	20			5	B

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
แก่งหางแมว	ขุนซ่อง	วังแจง	(50) + 3	5	A
		วังส้มพันธ์	(70) + 1	1	A
		หนองเสม็ด	(1)	5	A
		คลองพริก	(3)	2	A
		เขาดินวังแจง	(20) + 2	5	A
		คลองใหม่	(1)	2	A
		บ้านตลาด	(1)	4	A
		โองแตก	(50) + 1	5	B
		คลองยายไท	4	4	A
	เขาวงกต	เขาวงกต	(3) + 4	5	A
		หนองกวาง	3	2	A
		หนองเจ๊กสร้อย	(50) + 2	2	A
		ลานทอง	(30) + 3	1	A
	พวา	วังอีแอ่น	(50) + 30	5	A
		หนองมะค่า	(53)	2	A
		เนินจำปา	(50) + 1	4	A
		บ่อไฟไหม้	(2) + 1	3	B
		เขาซ้อง	(40) + 1	5	A
		บ่อโบกปูน	(50) + 2	1	A
หินเพลิง		(40) + 5	1	B	
วังอีแอ่น		(20) + 3	2	A	
บ่อมะเตี๋ย		30	5	A	
คลองครก		(100) + 1	5	B	
บ่อชะอม		(3)	5	B	
เขาช่องลม		(42)	5	A	
สามพี่น้อง	ชอยสอง	(43)	4	A	
	ชอยหนึ่ง	(10) + 3	2	A	
	ประแกต	(4)	1	A	
	หนองแหวน	(3)	1	A	
	วังไม้แดง	(3)	2	A	
	วังไม้แดงใน	(2)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
แก่งหางแมว	สามพี่น้อง	เนินสมบุรณ์	(100)	1	A	
		มะค่า	(88) + 4	2	A	
		เหมืองแร่	(50) + 3	2	A	
		หนองแหวนนอก	(2)	2	A	
ขลุง	เกวียนหัก	ตะปอนใหญ่	(1)	1	A	
		คานรูด	(1)	1	A	
		เกวียนหัก หมู่ที่ 6	(1)	1	A	
		เกวียนหัก หมู่ที่ 7	(1)	1	A	
		แถวคลอง	(1)	1	A	
	ขลุง	เทศบาลเมืองขลุง	(1)	1	A	
	ซึ้ง		ซึ้งบน หมู่ที่ 1	(1)	1	A
			นาซ็อก	(1)	1	A
			ซึ้งบน หมู่ที่ 3	(1)	1	A
			กงซีไร่	(1)	1	A
			อิมัง หมู่ที่ 7	(1)	1	A
			อิมัง หมู่ที่ 8	(1)	1	A
			อิมัง หมู่ที่ 9	(1)	1	A
ช้างข้าม			(1)	1	A	
หนองห้าง			(1)	1	A	
เทศบาลซึ้ง			(1)	1	A	
ตลกพรหม		ตลกพรหม	(1)	1	A	
		สะตอน้อย	(11) + 1	1	A	
		สีเสียด	(1)	1	A	
		เพกา	(2)	1	A	
		ปงซี	(10)	1	A	
		วันทอง	(1)	1	A	
		ลำอ่อน	(1)	1	A	
		ตรอกนอง	ตรอกโสน	(1)	2	A
ตรอกนอง		ตรอกนองบน	(1)	1	A	
		ตรอกนองกลาง หมู่ที่ 3	(1)	1	A	
		ตรอกนองกลาง หมู่ที่ 4	(1)	1	A	
		ตรอกนองล่าง	(1)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
ขลุง	ตะปอน	ตะปอนน้อย	(1)	1	A
		ไร่วรรณ	(1)	1	A
	บ่อ	หนองระหาร	(1)	2	A
		หวั็ก	(1)	1	A
		บ่อล่าง	(1)	1	A
		มาบชุมเห็ด	(1)	1	A
		วังสรรพรส	(1)	1	A
		หวั็ก	(1)	1	A
		บ่อเจริญ	(1)	1	A
		บ่อเวฬุ	บ่อเวฬุ หมู่ที่ 1	(1)	1
	บ่อเวฬุ หมู่ที่ 2		(1)	1	A
	สะพานหินบน		(10)	2	A
	โชคดี		(10)	3	B
	สะพานหินล่าง		(10)	1	A
	แสงแดง		(1)	1	A
	เขาทอง		(1)	1	A
	มาบไพ	ตรอกเพาะ	(1)	1	A
		มาบไพ หมู่ที่ 2	(4)	1	A
		มาบไพ หมู่ที่ 3	(1)	1	A
		เขาอ่าง	(1)	1	A
		มะกอก	(1)	1	A
	วังสรรพรส	สะโทย	(1)	1	A
		ต้นหาร	(1)	1	A
ดอน		(1)	1	A	
หนองบัว		(1)	1	A	
ตลกปก		(1)	2	A	
วันยาว	วันยาวล่าง	(1)	1	A	
	ท่ามะขาม	(1)	1	A	
	คลองหิน	(1)	1	A	
	ซึ้งกลาง	(1)	2	A	
	ซึ้งล่าง	(1)	2	A	
	อีแวง	(1)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³		
ขลุง	วันยาว	คลองตะเคียน	(1)	1	A		
เขาคิชฌกูฏ	คลองพลู	คลองเกวียนน้อย	(3)	3	B		
		น้ำขุ่น หมู่ที่ 2	(1)	2	A		
		น้ำขุ่น หมู่ที่ 3	(5)	2	A		
		คลองพลู หมู่ที่ 4	(12)	1	A		
		คลองพลู หมู่ที่ 5	(2)	1	A		
		ทุ่งกบิล	(28)	2	B		
		ขำตาเรือ	(18) + 2	5	A		
		หลังเนิน	(1) + 1	3	B		
		คลองตาอิน	(29) + 2	3	B		
		วังยายมุก	(13)	3	B		
		จันทเขลม		คลองใหญ่	(6)	3	A
				จันทเขลม	(25)	1	A
				สะท้อน	(1)	2	A
คลองซีพ	(1)			1	A		
จันทาแป๊ะ หมู่ที่ 5	(30) + 1			2	A		
คลองชม	(5)			2	A		
คลองชัน	3			1	A		
จันทาแป๊ะ หมู่ที่ 8	(10) + 5			5	A		
ชากไทย		ทุ่งสะพาน หมู่ที่ 1	(1)	1	A		
		ทุ่งสะพาน หมู่ที่ 2	(1)	1	A		
		เนินมะหาด	(2)	1	A		
		ชากไทย	(1)	1	A		
		เขารูปช้าง	(2)	1	A		
		หินลอย	(1)	1	A		
		ว่านเหลือง	(1)	1	A		
ตะเคียนทอง		ลำพัง	(10) + 2	3	B		
		ตะเคียนทอง หมู่ที่ 2	(12)	1	B		
		ตะเคียนทอง หมู่ที่ 3	(2)	2	A		
		ตะเคียนทอง หมู่ที่ 4	(18) + 1	2	A		
		ตะเคียนทอง หมู่ที่ 5	1	2	A		

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เขาคิชฌกูฏ	ตะเคียนทอง	ข้าไคราะห์	(10)	2	A
		คลองกระสือ	1	2	A
		คลองน้ำเป็น	(14)	1	A
		คลองไพบูลย์	(3)	3	A
	พลวง	ดินแดง	(1)	1	A
		ปากพลวง	(1)	1	A
		ทุ่งตาอิน	(1)	2	A
		พลวง	(3)	1	A
		คลองตะเคียน	(1)	2	A
		คลองน้ำเป็น	(2)	1	A
		คลองเจริญ	(1)	2	A
		พังคะแลง	(1)	1	A
		คลองกระทิง	(2)	5	B
		ท่าใหม่	เขาแก้ว	ตะพง	(2) + 3
ตะพงบน	(4)			3	B
ท่าปก	(2)			2	A
คลองเขา	(6) + 2			4	A
แพร่งหน้าผาล่าง	(4)			1	A
แพร่งหน้าผาบน	(2)			1	A
คลองเหล็กบน	(20) + 3			5	B
ตาเลี้ยว	(30) + 4			5	A
วังปลา	(6)			3	A
แก่งน้อย	(2)			5	A
เขabayศรี	โป่งกวาง		(3)	2	A
	หนองฉวี หมู่ที่ 6		(2)	2	A
	หนองฉวี หมู่ที่ 7		(2)	1	A
	คลองกะพง		(3)	2	A
	ยางระโห่ง		(3)	2	A
	มาบโอน		(2)	1	A
	เขาลูกช้าง		(3)	1	A
เขาวัว	วังพอก		(3)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
ท่าใหม่	โขมม	พลงเปลว	(2)	1	A
		เกาะขวาง	(2)	1	A
	คลองซุด	สัตบุตร	(2)	1	A
		นอกเขา	(2)	1	A
		อัมพวา	(2)	1	A
		คลองซุด หมู่ที่ 9	(1)	1	A
		คลองซุด หมู่ที่ 10	(2)	1	A
	ตะกาดเง้า	ท่าใต้	(2)	1	A
	ท่าใหม่	เทศบาลท่าใหม่	(1)	1	A
		เทศบาลสาย 8	(2)	1	A
ทุ่งเบญจา	สามขนาด	สามขนาด	(1)	1	A
		สะพานเหล็ก	(1)	2	A
	เนินพูนศิลป์	เนินพูนศิลป์	(3)	4	A
		เขาลูกช้าง หมู่ที่ 7	(10)	4	A
	เขาลูกช้าง หมู่ที่ 8	(6)	4	A	
	หนองระมาน	(5)	2	A	
	เขายายเป็ลือง	(7)	1	A	
	น้ำใส	(3)	2	A	
	ทุ่งใหญ่	(11)	2	A	
	ทุ่งนาบัว	(2)	1	A	
รำพัน	หนองหอย	หนองหอย	(3)	1	A
		เตาหม้อ	(2)	1	A
	ท่าศาลา	(2)	1	A	
	ทุ่งสน	(3)	2	A	
	รำพัน	(2)	1	A	
	โป่งมะม่วงหวาน	(3)	1	A	
สองพี่น้อง	สี่	สี่	(2)	1	A
		แพรงขายยั้ง	(2)	1	A
	หนองตาลีน	(3)	1	A	
	ไทรนอง	(3)	1	A	
	ห้วยสะบ้า	(2)	1	A	
	แพรงขายยั้งพัฒนา	(2)	1	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
นายายอาม	กระแจะ	ยางระโห่ง	(2)	1	A
		นาซา	(2)	1	A
		โกรก	(2)	1	A
		หมื่นซ่อง	(2)	1	A
	ช้างข้าม	เตापูน	(2)	1	A
		อ้ายถุย	(2)	1	A
		ปลักหมู	(2)	1	A
		พลงใหญ่	(2)	1	A
		ยายหรีด	(2)	1	A
		สี่แยก	(2)	1	A
	นายายอาม	โพธิ์ลังกา	(1)	1	A
		เนินสถิตย์	(7)	1	A
		หนองตาหุ่ง	(1)	1	A
		ต้นกระบก	(5)	1	A
ห้วยปลาตุก		(5)	1	A	
ทรัพย์เจริญ		(4)	1	A	
ซากใหญ่		(5)	3	B	
เนินเนรมิตร		(2)	1	A	
โพธิ์ธาราม		(3)	1	A	
ห้วยหิน		(1)	1	A	
วังโตนด	ห้วยกระแจะ	(1)	1	A	
	วังหิน	(1)	1	A	
	หนองน้ำใส	(3)	1	A	
วังใหม่	หินดาษ	(4)	1	A	
	วังใหม่	(1)	2	A	
	วังกระดาน	(2)	1	A	
	ดงทับมอญ	(3)	1	A	
	ห้วยโมกข์	(2)	1	A	
	ปากทางแทรกเตอร์	(7)	4	A	
	คลองลาว	(10)	2	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
นายายอาม	วังใหม่	หินกอง	(7) + 2	1	A
		ชัยยี่หระ	3	1	A
		แก่งน้อย	3	1	A
	สนามไชย	หนองหงษ์	(2)	1	A
		ตรอกประตู	(2)	1	A
		พวงบอน	(2)	2	A
		สนามไชย	(3)	1	A
		ห้วยน้ำเค็ม	(3)	1	A
โป่งน้ำร้อน	คลองใหญ่	หนองบอน	(4)	1	A
		ผักกาด	(1)	1	A
		ป่าวิไล	(4)	2	A
		มะรุ้ม	(1)	1	A
		บ้านนา	(1)	1	A
	ทับไทร	ทับไทร	(10)	5	A
		วังกระแพร	5	5	A
		พังงอน	(20) + 2	2	A
		ทุ่งกร่าง	(30) + 4	5	A
		ดงจิก	3	5	A
		มาบคล้า	(1)	1	A
		ทุ่งม่วง	(20) + 1	4	A
		ซอย14	(18) + 5	1	A
	เขาถ้ำสาธิตกา	(1)	1	A	
	เทพนิมิตร	แหลม	(1)	1	A
		บึงชนังบน	(1)	1	A
	โป่งน้ำร้อน	คลองตากง	4	5	A
		พญากำพูช	(2)	5	A
สามสิบ		(2)	1	A	
บ้านใหม่		20	3	A	
เขาหอม		4	3	A	
โป่งน้ำร้อน		(30) + 4	3	A	
เครือหวาย		(1)	2	A	

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
โป่งน้ำร้อน	โป่งน้ำร้อน	วังกระทิง	(1)	1	A	
		สันติพัฒนา	(2)	1	A	
		เขาตะแบก	4	4	B	
		เขาหักพัฒนา	(1)	1	A	
	หนองตาคง	จางวาง	3	2	A	
		นาสนาด์	3	2	A	
		แปลง	(1)	1	A	
		คลองคต	2	5	A	
		แสมด	(1)	2	A	
		มะขาม	ฉมัน	ฉมัน	(1)	1
มะขาม	ฉมัน	คลองปรือ	(1)	1	A	
		ตะบักเตี้ย	(8) + 3	3	A	
		ทุ่งเพล	(5)	1	A	
		สระโอง	(2)	1	A	
		ท่าหลวง	สองขนาน	(1)	1	A
	ท่าหลวง	น้ำรัก	(2)	1	A	
		สันตอ	(1)	1	A	
		ท่าหลวงบน หมู่ที่ 4	(1)	1	A	
		ท่าหลวงบน หมู่ที่ 6	(1)	1	A	
		ท่าระมัว	(1)	1	A	
		ทุ่งโตนด	(3)	1	A	
		ปลิว	ปลิว	ทุ่งบอน	(1)	2
	คลองเวฬุ			(2)	1	A
	มะทาย			(1)	1	A
	นาไทร			(1)	1	A
	หนองสลด			(1)	1	A
	ทัพนคร			(1)	2	A
โป่งโรงเข็น	(1)			1	A	
หินลาด	(1)			2	A	
คลองขวางพัฒนา	(2)			1	A	
ทุ่งดำน	(1)			2	A	
อกพกพัฒนา	(2)	2	A			
คลองเวฬุ	(1)	1	A			

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
มะขาม	มะขาม	มะขาม	(1)	1	A
		ทุ่งดินเหนียว	(1)	1	A
		หนองอ้อ	(2)	1	A
		เกาะसान	(1)	1	A
		หนองอ้อล่าง	(1)	1	A
		ท่าระม้าบน	(1)	1	A
	วังแซ้ม	แดงเม หมู่ที่ 1	(1)	1	A
		วังแซ้ม หมู่ที่ 2	(1)	1	A
		พญาบน	(1)	1	A
		ขนุน หมู่ที่ 5	(1)	1	A
		ขนุน หมู่ที่ 6	(3)	1	A
		ปึก	(1)	1	A
		แดงเม หมู่ที่ 8	(1)	1	A
		ทุ่งตลาด	(2)	1	A
		แกลง	(15) + 3	2	A
		วังแซ้ม หมู่ที่ 12	(2)	1	A
	อ่างศิรี	แสงทอง	(2)	1	A
		วังดาบ	(1)	1	A
		หนองนาโรง	(2)	1	A
คลองมะลิ		(2)	1	A	
เมืองจันทบุรี	คมบาง	คมบาง	(1)	1	A
		ดอน	(1)	1	A
		หนองซอน	(1)	1	A
		เขาน้อย	(1)	1	A
	คลองนารายณ์	ตีนเขา	(1)	1	A
		คลองนารายณ์ หมู่ที่ 2	(1)	1	A
		คลองนารายณ์ หมู่ที่ 3	(1)	1	A
		สระบาปบน	(1)	1	A
		คลองนารายณ์ หมู่ที่ 12	(1)	1	A
	จันทนิมิต	หัววัง	(1)	1	A
		ขอม	(1)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เมืองจันทบุรี	ท่าช้าง	ดงชะมูด	(2)	2	A
		วังขนาด	(1)	1	A
		หัวแหลม	(1)	1	A
		ขอม	(1)	1	A
	ปลับปลา	แถวคลอง	(1)	1	A
		ทุ่งวานเหลือง	(1)	1	A
		โป่งล่าง	(1)	1	A
		ปลับปลา	(1)	1	A
		เกาะรงค์	(1)	1	A
		ลาว	(1)	1	A
	แสลง	หนองคล้า	(2)	1	A
		เนินท้ายวัด	(3)	1	A
		หนองตะเคียนเต่า	(1)	1	A
		หนองตะโกรม	(1)	1	A
		คลองขวาง หมู่ที่ 5	(2)	1	A
		ชำโสม	(3)	1	A
แก้ว		(3)	1	A	
เขากระแจะ		(2)	1	A	
คลองขวาง หมู่ที่ 9		(1)	1	A	
เขาตานก	(3)	1	A		
สอยดาว	ทรายขาว	ตามูล	(3)	1	A
		ตามูลล่าง	(1)	1	A
		สำโรงล่าง	(2)	1	A
		ไทรแก้ว	(1)	1	A
		น้ำซับตาพูด	(2)	5	A
		ดอยสมบูรณ์	(3)	1	A
		นากระชาย	(2)	5	A
	ทับช้าง	ทับช้าง	(2)	1	A
		ซับสงฆ์	(2)	1	A
		สะพานหก	(1)	1	A
		โป่งเจริญชัย	(1)	1	A
		ซับตาหัน	(1)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
สอยดาว	ทับช้าง	ไทรงาม	(2)	1	A
		ชอยสุขสันต์	(3)	5	A
		คลองพอก	(2)	2	A
		เขาแดง	(1)	2	A
		เนินสมบูรณ์	(1)	1	A
		เขาแหลม	(3)	1	A
		ชอย 76	(1)	1	A
		ใหม่ชัยมงคล	(3)	1	A
		คลองตาโนด	(3)	1	A
		คลองกลาง	(2)	2	A
	ทุ่งขนาน	เขาสะท้อน	(1)	1	A
		หนองแก	(1)	1	A
	ปะตง	คลองกะทา	คลองกะทา	(7)	1
ตาเรือ			(3)	2	A
เขาแก้ว			(3)	5	A
ตาเรือล่าง			(4)	2	A
พัฒนาร่วมใจ			(6)	2	A
หนองจับเป็ด			(1)	1	A
สะตอน	เขาไผ่	(3)	1	A	
แหลมสิงห์	พลิว	น้ำตกพลิว	(1)	1	A

หมายเหตุ

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

ตารางภาคผนวกที่ 7 การกระจายของช้างป่า ระดับความรุนแรง และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อปัญหาช้างป่า ในจังหวัดตราด

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³
เขาสมิง	เทพนิมิตร	คันทาสูง	(1)	1	A
		ฝาเรือ	(1)	1	A
		เจียรพัฒนา	(1)	1	A
		มณฑล	(1)	1	A
	ประณีต	นางวง	(2)	1	A
		ตลุง	(1)	1	A
		ประณีต	(1)	1	A
		ดินแดง	(1)	1	A
		ดอนสูง	(1)	1	A
		ตกณรงค์	(1)	1	A
		อิเรียม	(1)	2	A
		ตาละวาย	(1)	1	A
	สะอาด	ตาพลาย	(5)	1	A
		วังพัฒนา	(2)	3	A
		คลองปุก	10	3	A
		ตกตัก	(2)	1	A
		ทุ่งกระบอก	(1)	1	A
		ทุ่งกราด	(1)	5	A
		รื่นรมย์สามัคคี	(2)	1	A
	แสนตุ้ง	พนมพริก	(1)	1	A
		มุ่มสงบ	(1)	1	A
บ่อไร่	ช้างทูน	คลองขวาง	(15)	1	A
		ช้างทูน	(40)	3	A
		หนองแพบ	(8)	1	B
		หนองมาตร	(15)	4	A
		หนองไม้หอม	2	3	A
		ตระกุลพัฒนา	(1)	2	A
	ด้านชุมพล	เขาขาด	(1)	1	A
		คลองแสง	(40)	1	A
		ทับทิมสยาม01	6 + (40)	3	A
	นนทรีย์	มะม่วง	(40)	1	A

ตารางภาคผนวกที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนช้างป่า ¹	ระดับความรุนแรง ²	ทัศนคติ ³	
บ่อไร่	นนทรีย์	คลองโอน	(40)	1	A	
		ทุ่งตอง	2 + (40)	1	A	
	บ่อพลอย	มะนาว	(2)	1	A	
		ปะอา	(40)	5	A	
		ตางาม	(1)	2	A	
		หมื่นดำน	1 + (40)	5	A	
		จัดสรร	(2)	1	A	
		หนองบอน	หนองบอน	(10)	1	A
	หนองบอน	ตรอกเกษร	6	5	A	
		เนินพัฒนา	(1)	1	A	
		คอแล	(1)	1	A	
		มะอึ๊กแรด	(10)	1	A	
		เมืองตราด	ตะก่าง	ตะก่าง	(5)	1
	เมืองตราด	ตะก่าง	ด่านเนินสูง	(5)	1	A
ท่ากุ่ม			เสม็ดแดง	(2)	1	A
ท่ากุ่ม		ท่ากุ่ม	(5)	1	A	
		คลองขัด	(5)	1	A	

หมายเหตุ

- ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนช้างที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบางฤดูกาล ตัวเลขที่ไม่มีวงเล็บคือจำนวนช้างที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
- ระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ: คือ ระดับ 1 มีการปรากฏของช้างป่าแต่ไม่มีความเสียหาย ระดับ 2 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายเล็กน้อย ระดับ 3 มีการปรากฏของช้างป่าและความเสียหายมาก ระดับ 4 มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บ ระดับ 5 มีคนหรือช้างป่าเสียชีวิต
- ระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อช้างป่า คือ A มีทัศนคติดีมาก B มีทัศนคติปานกลาง และ C มีทัศนคติไม่ดี

Power By NAPAR-Petch



www.dnp.go.th/nprd
www.nprcenter.com

